

מערכות

ידעון המון ואיש העבא העברי

שבת - תשס"ז
פברואר - 1956

צ"ח

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„שילוב“ בע"מ

(המוסד המרכזי של המפעלים השתופיים

במושבות הארץ)

עלה והצלח!

מחלקת
הפרסום
במטה
הצבאי

תוכן הענינים

5	ציונים לשבח
7	לחמה חדשה — טקטיקה חדשה קפיטן ה. לידלהארט
16	ממורשת ההגנה העברית
17	אנשים מול שריון בריג'ני ס. ל. א. מרשל
תרגילי גייסות — תכונה וביצוע	
24	תכנון והכנה לקראת תרגיל עוצבתי
35	מפי שופטים (סיכומי תמרון)
38	סיוט לילה לוס'קול' ז. א. קראון רני. ר. בנט
שריון סוביטי	
43	טנקים בינוניים T-34 גארט אנדוהיל
50	"חקר ביצועים" מהו?
54	מנהיגות — וייחוד המנהיגות בצבא גדעון לביארי
59	יעודו של צה"ל ואחריות מסקדיו אלוף-משנה ג. שדמי
62	על הדין המשמעתי סגן-אלוף א. אורן
66	הדים
מכתבים טקטיים:	
69	על לוחמת קרקע בתנאי אויר בלתי-נוחים "לוחם"
קלע ופגע!	
71	הלוחק לאטו — שכרו בצידו טרן י. מויאל
74	מושיקו סגן-אלוף א. אלירז
במת מערכות	
77	הערות למחקרו של י. בר על קרבות לטרון / חובשים קרביים.
מכתב לקצין מילואים	
82	ציד טנקים והשמדתם
86	"מונטי" קורא — להאחדת שלושת השירותים המזוינים
87	זיהוי שריון
88	טנק בינוני סוביטי T-34/76
89	טנק בינוני סוביטי T-34/85
90	הכוכב האדום
92	מן העבר הלא רחוק: הטנק הבינוני "ולנטין"
דף היכר מטוסים	
94	מיג-15
95	חירושי נשק ומכניקה

"מערכות"
בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל
המערכת: שדרות ירושלים 94, יפו
דפוס "ימת", תל-אביב.

מי ומה בחוברת

ציונים לקורא

מבחינת ההגיון הצרוף — והמופשט — הרי הויכוח הישן־נשן, מה ערוף במלחמה,

האם ההתקפה או ההגנה — אפשר ונראה לעתים מוכיח על כך איזה משני צדי המטבע הוא הכרחי יותר, וזה שבלעדיו אין למטבע קיום. אולם מבחינה מעשית ושימושית — יש ונוודעת חשיבות לא־קטנה לדגש אשר שמים באחת משתי צורות־יסוד אלו של לחימה באשר־היא המשלימות במציאות וראיתו. עם זאת, לא תמיד ניתן להציג ככה, בפשטות, מושג

מול מושג הקט' ליד־הארט בא במאמרו (עמ' 7) לצין את הבדל־המושגים־היתוכן שבין הסתערות חזיתית לבין תמרון תוקפני — המסכים לרוב אף הוא בהתקפה והסתערות־מש, ואולם לא דוקא חזיתית (ולידו) — אף רצוי וחיוני שעדי־כמה שאפשר לא תהא חזיתית). הבחנה זו בין מושגים ש־כניסם (ההתקפה חזיתית) — תמרון תוקפני) — היא הנותנת למאמרו זה, התומך יתדותיו בלקח קרבות־נורמנדי בעיקר, את טעמו ותכליתו. ועל הקורא גם אם לא יקבל את כל־ראיתו של המחבר ואת מסקנותיו, החובה לשקול היטב את ניתוחי־העובדות שהמחבר מעלה. זה כמה חודשים נתון ציבורנו לפרות בלתי־שכיחה לכל השאלות הכרוכות במידת יכולתן של מעצמות גדולות להתערב ולהשפיע בהתלקחויות הפורצות, בפניות־עולם מרוחקות. אכן, הגודעים שבסופריה הצבאיים של בריטניה החלו עוד לפני שנה ומעלה מפנים תשומת־לבם למעגל בעיות זה — כיצד לספז באפשרות שה מלחמות־מקומיות תפוצנה במסגרת הסכנה־המנעות לגבי מלחמות־רבות כוללות; ועדים לכך דבריו, שתורו ונשנו, של קפיטן ס. פולס (ראה "משמעות סיכומי גאטו 1955", "מערכות" צ"ח, עמ' 57 עמודה ב'; וכן — "ההגנה ברור העצמה־הגרעינית", עמ' 60 עמודה ב') על ההכרח לסגל את הצבא הבריטי ליכולת הופעה מיררה בירות־מלחמה מרוחקות. בהן תתלקחה מלחמות "מקומיות", וליכולת פעולה בכוח מספיק, בזירות מסוג זה. דבריו אלה — כמיהם כ"מוטו" למאמר נוסף של קפיטן ליד־הארט, אשר קטע ממנו מובא א־הוא בחוברת הנוכחית, בצד המאמר הודן בסוגיית תמרון־תוקפני לעומת התקפה־ישראלית. בקטע זה מוצגת תפיסתו בענין מבנה וסוג הכוחות הנחוצים למעצמה כבריטניה (ותפיסות דומות מכות עתה שורש אף בכוחותיה המזוינים של ארה"ב) לשם שליטה־במצב באזורים מרוחקים ו"פרוצים". אלא שהספק הוא האם המציאות והמעשה אמנם עשויים להתקרב במידה־כלשהי אל התפיסה, כפי שהשמיעיה מרצים ומחברים, ואפילו כפי שנרמזה מפי ראשי־מטות...

בתרגיל עוצבתי מתרגלים גייסות ומפקדים כאחד. אולם לקראת תרגיל שכזה,

נזכרים תשעה קבים מן ה"תרגול" והמאמץ (ואמנם — גם מברכת ההתנסות וההתאמנות), בחלקם של המפקדים ואנשי־המטה. כאן בשבילם כר נרחב לגילוי יכולת, ו"שה־אימונים" קשה — אך מבורך — משלהם. מה רבה האמת בתמונת דברים זו — ניתן לדאות בסקירתו של סגן־אלוף ב. אביב (עמ' 24), המתארת את התכונה לקראת ביצוע תרגיל־עוצבתי. התיקף השיטתיות והיסודיות אשר נדרשים (ומוטיבים) בתהליך־הכנות זה — מְהַנְמַנְע שלא יכשירו הכשרת־יתר את מנגנון העוצבה לקראת מילוי תפקידו; ולא רק בתחום תרגילים בלבד.

תכונות נמצאים שמתיהחח־התאמנות של צה"ל מרחק מועט בלבד מתחומי שבתית

הנשק — ומיריב־כוח, אשר יש והופך גם איב־כפועל. טעם מיוחד זה של התאמנות בסמוך לחזית־רודמת (ולעתים — אף מקיפה) — מצוי כנראה לא רק במציאותו של צה"ל בלבד. תרגיל־יחידתי "חד־צדדי ומבוקר, בשיחוף כוח המיצג אויב", של צבא־הצי האמריקאי ("מארינס") המתואר בגליון זה ("סיטי־ליה" עמ' 38) נחרש אף הוא בקרבת קו שבתית־נשק "רדום" — בקור־אה. אכן, אין זה קו־הדמיון היחיד. על אף כמה וכמה הבדלים (למשל — מסגרת־תרגיל אחידה לחשעה גדודים זה לאחר זה) יכול תרגיל "מארינס" זה לשמש הדגמה נאה אף לכמה וכמה סוגיות־מעשה המתעוררות בתרגילים מסוג זה הנערכים אצלנו. הן השוני והן נקודות־הדמיון — בשניה־מיתד יש מן המאלף.

ביה"ם לפיקודיזומטה אשר לצה"ל איננו אולפנה להרכבת טכניקת-עבודת-המטה

בלבד; כטמו, כן גם לפי תפקידו, בית-ספר לפיקוד ומטה הנו. על כן טבעי המקום אשר הנושא "מנהיגות" תפש בעבודות-המבטן של מחזורו הראשון: — סגולה (אך גם יכולת שניתן במידה מסוימת לספחה), אשר אי-אפשר בלעדיה בפיקוד — ואף בפעולות המטה אין ערכה מבוטל כל עיקר. אותה עבודה מעבודות אלו, שנתפרסמה כבר במערכות, "לבטי מפקדוטר" לסא"ל ד. אורן (חוב' צ"ד, עמ' 70), הוקדשה לנסיבותיו של מפקד-מתחיל, במסיבות ונתונים לא-קלים. לעומת זאת מציג סא"ל דן ברלי בעיות כלליות, הכרוכות בסוגית "מנהיגות באשר-היא" — ומנהיגות ביחודה הצבאי — והוא מגדיר, מנתח, ומעלה מסקנות. אין ספק כי שתי הצורות, גמיחה, של הצגת נושא חיוני זה הן נחוצות. ואכן, שתי העבודות, זו שכבר ניתנה וזו המתפרסמת כעת, זכו לציון-שבח מיוחד בין עבודות המחזור הראשון (עמ' 54).

יש נושאים אשר עצום ותהומי המרחק שבין העיון בהם ליד שולחיה-העבודה הנות, או הקריאה עליהם בדפי הספר והחוברת — לבין ההרהור הקונקרטי, לגבי אפשרות מוחשית ולא-רחוקה של התקלות בנושא" זה עצמו, כשהוא לובש צור-וגידים של גורם אויב המופיע מולך בפועל בהתנגשות-קרב. ואולי מעל-לכל כזה הנהו הנושא של פגישת רגלי בטנק-אויב. שום הסברים וניתוחים מוקדמים אין בכוחם ליטול מן החריפות והאכזריות של פגישה כזו פנים-אל-פנים (או, נצין דרך אגב, הרבה יותר רצוי — פני רגלי אל-צדו של הטנק, או אף אל עורפו). אך, עם זאת, יש בכוחם של עיון וניתוח, מוקדמים למלא תפקיד נחוץ.

אמר מי שאמר: "בשדה הקרב — מאוחר ללמוד. את הלימוד יש ללמוד, ולהגשימו היטב, לפני-כן, ואילו בשדה הקרב עצמו יש לזכור, וזכור-היטב, את אשר נלמד — ולהיות עליכן מסוגל לנהוג לפיו מידית, ולהגשימו בנרירות". ואמנם בזה מונח ערכו של לימוד לקח אחרים וסיגולה, במעורזומן, גם בסוגיה זו סוגית רגלים מול-טנק בעצם, ניתן-לומר — במיוחד בסוגיה זו, שכן במצבים בהם היא עוסקת יחסר במיוחד הפנאי לשיקול אורח-מעולה וציווי-התנהגות מיסודם; אזי, בהתנגשות-שלי-ממש, יקל אולי, על הזוכר משנתו זו להסיק מסקנותיו והוטות ובורירות. שניים הם גילויי הצגת נושא זה המופיעים בגליון "מערכות" הנוכחי.

מחקרו של בריג'ינג, מ.ל.א. מרשל מנתח את תגובותיהם ופועלם של אנשי חיל-רגלים, טריים וירוקים, אך מאומנים, בהפגשם לראשונה בשריון-אויב, מיד לאחר עליהם בחופי נורמנדיה. הוא מציין, בחומרה, את מגבלות כליו הנגד-טנקיים של רגלי, המופעלים בהתנגשות ישירה בשריון. אך עם זאת מעלה הוא גם אפשרויות — ודוגמאות-מופת — להפעלתם הנכונה (ואפשר לומר — הנועזת; אך אפשר לומר — היחידה שיש-בה-כידלה-ציל). דוקא בשל העובדות-המחמירה הן — רב כל כך ערכו של מחקר קטן זה, מפרי-עטו של בעל "אנשים מול אש" (עמ' 17).

שניים הם הצרכים בהכנת איש-הרגלים לקראת סיבוי התקלתו בשריון אויב: —

ציד טנקים

מתן ההבנה מה תכליתה, ומקומה במערכת-הפעולות הכללית, של פעולת-הוא המכוונת להכשלת שריון זה או להכחדתו; וציון האמצעים הטקטיים ואורח-הפעולה בהם עליו להשתמש בכדי למלא תפקידו זה. כדבריו של סרן י. קדם ("ציד טנקים", עמ' 82) מושגת המטרה הראשונה על ידי הגדרת מצבי-הפעולה האפשריים והסברת תכלית הפעולות; ואילו את המטרה השנייה בהכנת הרגלי מנסה הוא להשיג ע"י הדגמה, באמצעות קטעית-יאור קצרים למעשים-שנעשו במספר מצבים אוספניים. אין הרשימה עוסקת בצד הסכני (וההתאמת הסכנית) שבמקצוע זה — שהוא ענין בסני עצמו, ומצריך הצגה נפרדת. עיקר הגישה לבעית לחימה-בשריון שניתן להעלותו מן הדוגמאות הוא בגישה מן-הצד. ככל שהמצב יאפשר, וניתן אולי לומר: "צד" — ו"ציד", לא זמיון-צלילים בלבד מקרבם כאן, בסוגית "ציד הטנקים".

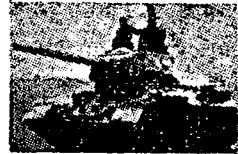
סי ומה בחוברת

רשימתו של סרן "יצחק", איז כמוה מתאימה, לפי נושאה וגישתה, להידוש סדרת המכתבים אל קציני מילואים המתפרסמת מזה שנים אחדות בגליונות "מערכות". יחידות יסוד אלו של צבאנו בשעת התגייסות הגדולה — פחות משביחידות הסדירות ניתן לאנשיהן להתמיד בהתכוננות למלוי הפקידים במלחמה; ועל כן כה חשוב לחזור ולהציג בפני קציניהן ומשקיניהן את הבעיות הקונקרטיות של שעת הקרב — ולו גם בהצגה שעל-הגיד — לקראת סרקי האימון והתמרון, ויתכן אף פרקי מבחן. בצבאנו היודע נאמנה כי יתכן וצפוי לו, בעתיד שאינו כל-כך רחוק ומעורפל, מבחן לא-יכל בפגישה עם שריון אויב מתרבה — ודאי שהצגת נושא זה לפני אנשיו היא מעשה-בשעתו.

מכתב לקצין מילואים

המנכ הסוביאטי "T-34" — בעצם טנק ישן הנחו. הוא הנו טנק ישן משום שהיה

טנק מוצלח ביסודו; על כן התמיד בו, ולא שינהו במרוצת השנים אלא מעט יחסית. מקור גרסתו הראשונה ("T-34/76") — עוד בשנים שלפני מלחמת-העולם השניה. גם גרסתו הנוכחית ("T-34/85") — שעת היולדה באמצעה-מש של מלחמת-העולם; אם גם ניתן להניח שודאי הוכנסו בה איאלה שיפורים — באשר לסידור-קשר, ועוד. מאז הופיעו אלה בשדה-הקרב, נתגבשו בבית-הדפוס של השריון הסוביאטי גם דוגמאות טנקים ניספוח, כבודות ועצמות מ-T-34; א-לם גם כיום מוסיף הוא לשמש עיקר חימושם של רגימנטים הטנקים-הבינוניים בעוצבות-שריון סוביאטיות.

זיהוי של טנק קיים ופועל — ואשר יש סיכוי כי אמנם תפגש בו בשדה — הוא דבר אשר בשבילו חשובים בראש וראשונה סימניה-היכר המצויים-בפועל באותו דגם-הטנק אשר נמצא בשימוש כיום. אולם להבנת התפתחות מנהוג, חשובה גם התבוננות בטיפוסיה-אב, ממנו צמת. על כן ניתנים ב"דף היכר-טנקים", זה מול זה, הן ה"אב", "T-34/76" — והן ה"בן", "T-34/85" (עמ' 88-89) אשר יש, כידוע, יסוד רב להניח כי אמנם הגיע בזמן האחרון ל"ביקור" על גדות היאור ובמרחבי מדבר סיני.

יש וכלי-קרב מתישנים. אך העניין, כמובן, תמיד יחסי הגו. כשחפרו חרבות ל, לגיון

הערבי המוקם, לפני כ-35 שנה — הלך פיק-פתח, מיסדו ומטפחו הבריטי (אשר יורשו, גלאב פתח, עומד כנראה לבוא בקרוב על התווה והתשורה, על מעשה הבריטים בספחם את ה"לגיון" ואת מדינת-הלגיון) למצרים לבקש נשק לקנותו — ובמצודת-הקיר העתיקה מצא חרבות משל הדרגונים בצבא-נפוליון, כדי חימוש גונדת פרשים. רכשן — ולא הורגש כלל על ידי הסרדיוסים שלו בשעת אימוניהם, או בהתנגשות עם ה"אחוזן" הסעודיים, כי נתישנו איתן חרבות. יש לשער כי אף מושקט

מימי נפוליון, לו רק ניתן בו אבקי-שריפה טרי, היה הורג את האיש בו יפגע כדורו הכבד — אם כי באשר לקצבו ולטוח-אשו ודאי שהנו כיום מיושן בתכלית, וכמהם — גם הטנק "ואלנטין"; באותו הכול "קטן" בלבה, שמישן הוא הרבה-הרבה פחות מן הגיל. וזאת לזכור: הדברים הבלתי-משתנים שבו — אלה הם מנועו ומנגנון-המכני (אשר מצויים בו ליקויים, אך גם איננו כלל מן הרעים ביותר) וכן שריונו (הלו, הגם שיתכן לתת לו חיזוק חלקי נוסף, עלה בשעתו במידה ניכרת על זה של "AMX13" אך נפל, בערך באותה מידה, משל "שרמן"). על חימושו עברו כמה שינויים וגלגולים — הן ע"י הצבת כלי אחר בתוך צריח-הטנק המסתייב (במקום התותח בן 40 מ"מ — תותח בן 47 מ"מ, בן 57 מ"מ, ואף תותח בן 75 מ"מ), והן ע"י הפיכת שלדת הטנק למסד בשביל תותח בן 76 מ"מ או תותח-הוביצר בן 87 מ"מ בצריח יציב. (המשך בעמ' 15)

ירחון חמנו ואיש הצבא העברי

שבט תשס"ז

ברך כ"ז

ג (צח)

ציונים לשבח

הנני לציין לשבח את ק/88015 סרן קלמן מגן על גילוי מנהיגות ודבקות למשימה בקרב.

משה דיין, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

ג בטבת, תשס"ז (18.12.55)

להלן תאור המעשה:

בקרב על מוצבי א-צבחה ונחל סירם שבאזור ניצנה הישראלי, שמש סרן מגן דוגמה לפקודיו וחבריו כגילוי מנהיגות ודבקות למשימה, בכך שהמשיך לפקד על יחידתו במשך 3 שעות לאחר שנפצע בירכו, ופונה רק לאחר פנוי אחרון פקודיו.

הנני לציין לשבח את 303849 רב-טוראי אמנון אבוקאי ז"ל, על אומץ לב ומשמעת למופת בקרב.

משה דיין, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

כ"א בטבת, תשס"ז (5.1.56)

להלן תאור המעשה:

בפשימת כונתילה פרץ רב-טוראי אבוקאי ז"ל נוכח אש חזקה, לאחת מעמדות האויב, במלאותו בשלמות אחר הוראה לשבות מאנשי האויב תוך הימנעות מפגיעה בהם. תוך כיצוע משימתו נורה, נפצע אנושות ומת אחר כך מפצעיו.

הנני לציין לשבח את ק/31240 רס"ן אהרן דוידי על עוז רוח ומנהיגות למופת בקרב.

משה דיין, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

כ"ד בטבת, תשט"ז (8.1.56)

להלן תאור המעשה:

בקרב עזה, כאשר שובש אחד מכוחות המשנה בעת הלחימה ביעד, לאחר שנהרג מפקדו, פרץ רס"ן דוידי חשוף לאש האויב, ארגן את כח המשנה מחדש והמשיך בהסתערות תוך שינוי כיוונה, עד לחיסול התנגדות האויב.

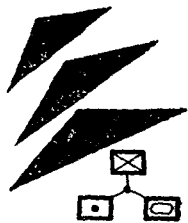
הנני לציין לשבח את ק/119886 סגן-משנה עובד לדיונסקי על העזה אישית ומנהיגות למופת בקרב.

משה דיין, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

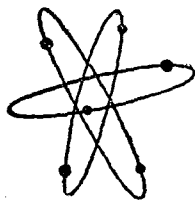
ה' בשבט, תשט"ז (18.1.56)

להלן תאור המעשה:

בפשיטות על מערכת העמדות הסוריות לחוף הכנרת, נהג סגן-משנה לדיונסקי את יחידתו בהסתערות על אחד המוצבים. בהתקלו כגדר אשר לא פוצצה עבר יחידו בזחילה מתחתה, פרץ לנוכח אש האויב, הרג מקלען ושני רובאים, ועל ידי כך אפשר ליחידתו לחדור למוצב ולהשלים את בעורו.

במלחמה עתידה תהא שליטה על שמחים חשובה יותר מאשר לכירת עמדות או קומוץ-בידוך. אל לנו לדבר על אודות כך שננהל את המערכה הראשית- על איזה קו-של-נהר. התפיסה בענין מערכה ראשית- נתישנה. רוצים אנו לפתח עקרון חדש של זרימות-תוקפנית של כוח — ולפעול בדומה לנחיל-רמוריו, ולא בדומה לאיל-ברזל מנגח.

קפיסן ב. לידל הארם

לחמה חדשה-טקטיקה חדשה

עם מידת-הכוח אשר אפשר כי תופעל נגדנו. במסקנה זו, ובמעשים שבאו בעקבותיה, כרוך סיכון מרובה כי הציביליזציה תחרב תוך כדי ה- מאמץ להגן עליה. נסיון להעמיק-חקר במקצת ב- שאלה מה הן האפשרויות להגנה בת-ממש ללא שימוש בכלי-נשק כאלה של איבוד-עצמי לדעת, יהיה על-כן, נסיון כדאי.

לכשנבחן את הנסיון הגרמני ב-45—1944, תהיה התוצאה לגבי הצבאות המשתתפים ב"נאטו" מעודדת הרבה יותר מכפי שנראה הדבר מתוך התבוננות- במאורעות שאינה יורדת אל מתחת לפני השטח. תוצאה מעודדת זו תגבר עוד יותר משום שאי-שויון הכוחות, לרעת הגרמנים, הן בקרקע והן באויר, היה אותו זמן חמור בהרבה מזה שבפניו עומדים כיום כוחות "נאטו". לכוחות אלה יש עתה סיכוי טוב יותר להתנגדות מוצלחת לתוקף מכפי שהוכר עד כה — באם תובן כיאות, ותופעל נכונה, הטקטיקה של הגנה-ניידת באמצעות פעולה-משהה, אשר משו- לבת בה מהלומת-נגד מהירה.

בנתחננו את מבצעי גורמנדיה של שנת 1944, ואת הכוחות שמכל צד, מתברר כי התקפות בעלות- הברית הצליחו רק לעתים רחוקות מבלי שהיתה לגייסות התוקפים עדיפות מספרית של יותר מאשר 5:1, שנלווית אליה גם השליטה באויר — גורם אשר מכפיל-לפחות את ערכם של כוחות הקרקע התוקפים, ובחישובי-מטה מסויימים נחשב גורם זה ככופל פי שלושה את ערכם של הללו.

הדוגמה הבולטת והמאלפת ביותר בחזית של הגייסות הבריטיים שבגורמנדיה, היתה זו של "מבצע המעיל הכחול" — הנסיון לפריצה-החוצה מתוך ראש-הגשר בכיוון מקומון דרומה, ב-30 ביולי, ה-

בשנים האחרונות ניתן לראות בעין ממש כיצד מושגים טקטיים משתנים והולכים בהדרגה — ותחילה אף לא תמיד מהכרה — ואתן משתנות מסקנות אסטרטגיות (וכן ארגוניות, בתחום מבנה הכוחות) הנובעות ממושגים משתנים אלה.

שעה שהוקמו לראשונה "ארגון האמנה-הצפון-אטלנטית" והמפקדה העליונה באירופה למעצמות- הברית" ב-51—1950, הרי התפיסה המקובלת ש- ליותר את הקמתן היתה כי ההגברה והפיתוח ש- תוכננו אז, של כוחות-הקרקע של המערב, ושל כוחות-האויר הטקטיים הצמודים לאלה, יספקו מע- רכת-הגנה מספקת בפני פלישה אפשרית מן המזרח, מבלי שיהיה צורך להאזו בכלי-נשק גרעיניים. אולם תפיסה זו "התנדפה" בהדרגה וכיום מקובלת ה- הנחה כי לא תהיה אפשרית הגנה-של-ממש מבלי שישתמשו בכלי-נשק כאלה. ראשי המפקדה העליו- נה באירופה למע-

צמות-הברית" הצ- הירו אשתקד כי "הגענו אל נקודה שאין ממנה חזרה באשר לשימוש ב- כלי-נשק אטומיים ומימניים במלחמה חמה" — והם הס- בירו מסקנתם זו באמרם: "בלי ש- נשתמש בכלי-נשק גרעיניים אין ב- יכולתנו להשתוות

קפ. לידל הארם

ויתכן מאוד להעריכו בשיעור של 1:30. יתר-על-כן, במקרה דגן רוכזו בגזרה בס"ה למעלה מ-1000 ט"ב קים — בגזרה שבשלב המוקדם של אותו קרב לא היו מצויים בה טנקים גרמניים. ואף-על-פי-כן לא עלה בידי המהלומה כבדת-המשקל להתגבר על ההגנה הדלילה. פרט לחלק המערבי של הגזרה, ואפילו שם נבלמה המהלומה ביום השלישי כשלצד הגרמני החלו מגיעות תגבורות-טנקים מצומצמות. ובימים שלאחר זאת, גפלו בגזרה מעצורים ובלתי מות מתמידים.

מה משמעותו של סיום שכזה להתקפה שתוכננה

תפיסה והתכנון שביסוד אותה מהלומה היו כאן כה מוצלחים, והעתקת הכוחות מגזרת קצאן מער רבה היתה מאורגנת כאן טוב כל כך, עד כי עלה בידי מפקדת המבצע לרכז שני קורפוסים חזקים במיוחד ולהנחיתם להתקפה נגד גזרה בת כ-16 ק"מ אשר לא החזיקו בה אלא שני רגימנטים רגליים גרמניים (מדוללים*). עדיפות התוקפים באשר ליחידות-לוחמות היתה כמעט 10:1, ובמספר גייסות כוללים אף עלתה על כך. מאחר שעדיפות זו נתמכה גם על ידי עליונות-באוויר — הרי את היקפו ה-אמיתי של יתרוננו יש להעריך ב-20:1 לפחות.

(* ראה מפות בעמוד 13.)

קפ. לידל-הארט

במה להרתיע, תוקפנות מקומית ואזורית?

נסיונה של מלחמה השנייה, לאחר שמנתחים אותה, מספק עדות מעודדת למדי לכך כי אף ממדיהם הנוכחיים של כוחות "נאטו" — אם ישופצו ויעוצבו עיצוב מחדש לאור אותו נסיון — יהיה ביכולתם לעמוד בפני פלישה-בהמון לתוך האזור החיוני של מערב-אירופה.

כפי שמראה הניתוח, רק לעתים רחוקות הצליחו התקפות צבאות-הברית בחזית גרמנדית, מבלי שהיתה לכוחות התוקפים עדיפות של יותר מאשר 5 נגד 1 על פני הקרקע. בלויית השליטה באוויר. ואילו בחזית הרוסית, שבה חסרה שליטה כה שלמה באוויר, הצליחה ההגנה לעמוד בשנים 1943—45 פעם אחר פעם אפילו בפני אי-שיון רב יותר בכוחות קרקע — של 7 נגד 1, או למעלה מזה — פרט לזמנים ולמקומות בהם היתה החזית רחבה מכדי שיוכל המגן להבטיח לעצמו את צפיפות-המינימום ההכרחית של רשת-עמדות-האש.

מהבנת משמעותן של עובדות אלו ניתן להפיק אופן-ראיה חדש, אשר יהיה מבשר-תקוה רבה יותר מאשר אותה אסטרטגיה המכונה אסטרטגית "המראה החדש", אשר נוסחה והוצהרה בראשית 1954. ושעיקרה השענות על "עצמת-תגמול מסיבית". השם בעל הצלצול החדש לא שימש כאן אלא כחיפוי לחזרה לנוסח שהנו ישן למדי; וזאת על אף העובדה כי בינתיים פיתחה רוסיה הן פצצות אטום והן פצצות מימן, ועל כן הפכה אף היא מסוגלת לפעולת "תגמול מסיבי" שכזאת.

אכן, במצב הנוכחי ניתן לראות פלישה רוסית "מסיבית" בתור אותה האפשרות אשר פחותים הסיכויים לכך כי אמנם תתרחש. הדבר שהרבה יותר ניתן לשער כי אמנם יקרה, הוא המשכת תוקפנות מקומית ומוגבלת, עד אשר תבוצע ע"י מדינות גרורות — ויתכן כי תתנהל בנוסח גריליה.

מעצמות המערב, בהתרכזן בהגנה בפני הסתערות "חזיתית", פיגרו להכיר בעובדה — ולהתכונן לסכלה — שיריביהם עוברים למהלכים "מאגפים" על מישור ("האסטרטגיה-רבתית. בעזרת הכרה ברורה יותר של מאזן הסיכויים הנראים-באופק — ובתנאי ש"ישדור" בהתאם לכך את חלוקת משאביהם — ניתן היה למעצמות המערב להשיג רמה גבוהה יותר של כוונות ויכולת לקדם פני פעולה "מכרסמת" זו, ולבלמה.

פצצת המימן נתקבלה בתשואות כ"כוח-המרתיע הגדול" — נגד תוקפנות ומלחמה. דעה

זו היתה בה הערובת של אמת ושל טעות. פצצת ה-מימן היא "כוח-מרתיע ג-דול" — הינו, נגד תוקפנות בקנה-מידה גדול וכך אף נגד "מלחמה גדולה" נוספת. אולם אין היא אמצעי-מרתיע מתאים או תכליתי נגד תוקפנות מצומצמת-ממדים ונגד מלחמות-קטנות. הבנה

...די במקצת מטוסים בעלי כושר...
ביצוע להנחתת פצצות מימן...

במקום כוח גדול ויקר להפצה...
אסטרטגית...

המחשבה המקובל — בשל היותו „מסע התקדמות לקראת הנצחון, מתמיד ורצוף, אשר כתחנות-דרך שימשו לו רק הפסקות נפישה ומעצורים-חולפים (פרט למפלה הזמנית בחבל הארדנים, בדצמבר 1944). עובדה זו טיפחה, במוחות שטחיים אשליה כפולה:

- כי ההתקפה נתגלתה במלחה-ע השנייה כ- עדיפה על פני ההגנה;
- וכי גייסות בעלי-הכוח היו עדיפים בטיבם על הגרמנים.

ברוב-כשרון? אין לפנינו אלא שני הסברים אפשריים: (1) שלהגנה כשלעצמה נודעת עדיפות גדולה בהרבה על פני ההתקפה מכפי שהוכר בדבר אי-פעם. או (2) שפעלם הלותם של הגייסות-התוקפים היה נחות ברמתו מזו של המגינים, צריך לבחון שני הסברים-אפשריים שונים אלה, וכן להעמיק חקר במבצעים עצמם יותר מכפי שנעשה הדבר עד כה. מהלכם של מסעי המלחמה של בעלי-הכוח, החל ממערכת אל-עלמין ואילך (שלהי 1942 — אביב 1945) היתה לו השפעה מטעה על אורח

בהירה של עובדה זו מתנה את הדרך לחלוקה-מחדש נאותה של משאבינו ולעיצוב-מחדש הולם של דמות כוחותינו ומבנם.

לצורך קיומו הנמשך-והולך של „הכוח המרתיע הגדול“ יספיק ודאי מספר קטן-יחסית של מוטסים בעלי כושר-ביצוע עילאי שיבטיחו את אפשרות הנחתן של פצצות-מימן במספר שיהיה בו כדי להרוס את מרכיבי החיזוקים של כל ארץ שהיא. כוח-מפציצים אסטרטגי גדול, מהסוג הרגיל, הופך איפוא לדבר מיושן ומיותר, כיון שבמלחמה קטנה אי-אפשר יהיה לגסות לבצע מבצעי-אוויר עמוק מאחורי חזיתות היריב, מבלי הסתכנות חמורה ל„נפח“ אותה עד למדי מלחמה גדולה, ולגרום למשלוכם המידי של מפציצים נושאי פצצות מימן מן המחנה-שכנגד. מלבד חיטול „שומן מיותר“ זה בחיל-האוויר יהיה ודאי מקום לחסוך אף בכוחות המזוינים האחרים: חלק גדול מהוצאות המוקדשות כיום להכנות למלחמה גדולה נוספת בנוסח המוכר — שהיא עתה בבחינת מקרה שאפשרות התגשמותו מסופקת ביותר.

בעזרת הממון, כוח האדם והמשאבים האחרים אשר נוכל לחסוך כתוצאה מכך — נהיה ודאי מסוגלים, הרבה יותר מאשר אי-פעם, לטפל במלחמות קטנות ו„לכבות“ „התלקחויות“-תוקפנות מקומיות המתרחשות בחלקים שונים של העולם — זו הבעיה שעד כה עמדנו בפניה חסרי-עצה, ושלפי מצב הדברים כיום, אינה ניתנת להפתר.

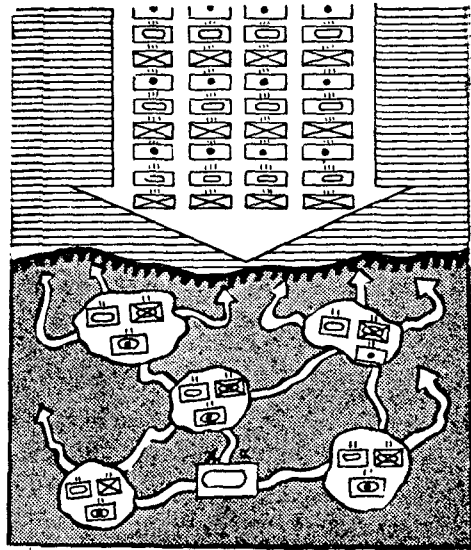
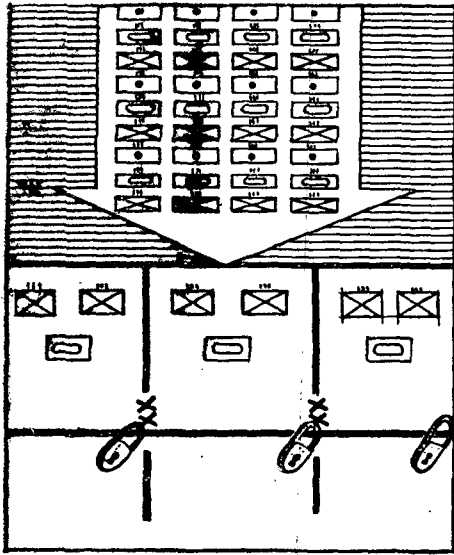
עדיפות באיכות ובמהירות הן צרכי-המפתח, מבחינה צבאית, שעה שצרכים לטפל ב„התלקחויות“ כאלה — ולא קמסה והתנועה האיטית. כאן עשויים חיילי שירות-החובה הקצר להיות הקבדה חסרת-תועלת בלבד ואף בגדר מטרה נוחה מדי לפגיעת היריב. הדבר לו אנו זקוקים הרינו כוחות בנוסח „גודרי כבאים“ בעלי נידות מעולה ובעלי אימון ומומחיות גבוהים ביותר, שיתאימו, במהירות הופעתם במקום וכושר פעלם בו, לכבות את השרפות המקומיות בטרם תתרחבנה לשרפות ענק — על כוחות אלה להיות מוטסים, כדי שאפשר יהיה להעתיקם במהירות לכל מקום בו תתארע „התלקחות“. יש לתת להם שפע של אמצעי סיוע-אוויר-טקטי מסוג מתאים, ואמצעי-הספקה-אווירית כל אימת שיהיה נודע יתרון לדרך אספקה זו. יש לארגנם בצותי-קרב-משולבים קטנים, מן הסוג שהנו כלי נוח-להפעלה בידי הפיקוד והנו גמיש מאוד, כך שיוכלו לטפל בכוחות גריליה או להלום כאותה חשרת יתושים בגופי הגייסות הפולשים הגדולים מהם. רכבי-קרב-משורין קל בעל כושר-תמרון גבוה בשטחים-ללא-דרך, יהיה כאן ציוד רב ערך — ולא טנקים מגושמים בני 50 טון, את ההליקופטר יש לפתח עד לתחום אפשרויותיו

...בעזרת שירות-קרב רבי-ניידות, נוסח „מכבי-אש“, החסכוניים משפעת הגייסות המסורתית ושיסיעם כוח-אוויר טקטי, יכולים לטפל במעשי-תוקפנות מקומיים.

הנרחב ביותר לשם שימוש בכוחות כאלה. בעזרת דגם כוח כזה, ניתן יהיה להגדיל בהרבה את הסיכויים לבלום את האסטרטגיה החדשה של „המורח“ — זו של „תוקפנות בקנה-מידה מצומצם“.

*) מישור — ביטוי זה המושג אל מתחום הגיאומטריה, מבטא כאן ביתר דיוק את המושג אשר תכופת מנסים למסרו ע"י ה„ביטוי רמאי“.

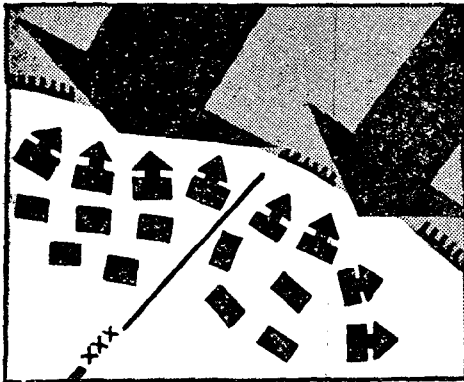
בחזית המזרח ב-1944-45: — דוגמאות של הפעלת שרשרת גמישה של קבוצות קרב קטנות לעצירת התקפת ריב (מימין) — לעומת הגשת סיוע ישיר לעוצבות רגלים שבגורות תחפוזות (משמאל).

יחסי הכוחות

אם זקוק הצד התוקף, ולו גם במקצת, לעדיפות בחז כדי שיוכל להתגבר על המגן — נניח ביחס של 10:11 בלבד — הרי צורך זה של התוקף מעיד, לאמתו של דבר, כי מבחינת ה"ממש" — עדיפה ההגנה על ההתקפה.

הצגת-שאלה פשוטה זו, ומבחינה לאור עובדות, טובכו וטושטשו על ידי מקרים בהם תוקף, שהיה נחות-במספרו, (א) נפגש במגן החלש ממנו בהרבה באשר לרמת רוחו, או (ב) היו לו מרחב בשביל תמרון — והיכולת לנצל אפשרות זו, המחשבה ה"צבאית, בטפלה בשאלות ההתקפה וההגנה, טרם למדה להבחין ברורות בין תמרון-תוקפני לבין התקפה ישירה בתור שכזאת.

אמנם, המטה הכללי-הקיסרותי הבריטי גילה תוספת ניכרת של מציאותיות כאשר הוצע על ידיו — לאחר ארבע שנות נסיון-מלחמה — תקטן חדש לשפיטה בתמרונים לשימוש באימון הגייסות ובו נקבע כי כדי להצליח בהתקפה נדרשת כרגיל עדיפות-עצמה של 1:3. חישוב זה התאים לאותו יחס-כוחות אשר הופק בשעתו מנסיון מלחמה הראשונה, ונגקט ב"היסטוריה הרשמית הבריטית" של מלחמה זו, וכן לחישוב אשר גקט בו המטה הכללי הגרמני כקרי-מנחה שימושי בתקופה שבין שתי מלחמות ה"עולם. אכן, עומדת בעינה השאלה אם אמנם היחס

שנים אלה —

חלוקת כיתות השריון זעיריה זעיר שמ, מה.

של 1:3 ביטא בשלמות את עדיפות היסוד של הגנה על פני התקפה, לאור נסיונה של מלחמת העולם השנייה.

למבצע-נורמנדיה ערך-לקח רב עוד יותר. משום שכאן לא הניח אופיה של החזית אלא מקום מועט בלבד בשביל תמרון — על-כל-פנים, עד לאחר שהושגה הפריצה-התחוצה. על כן היו מבצעים אלה מבחן ברור במידה בלתי-רגילה לענין כוחן היחסי של התקפה והגנה. תוצאות המבצעים הללו מראות כי העדיפות, שהתקפה זקוקה לה, הנה רבה במידה

סך הכוחות המצויים, וכי הנטל האמיתי נישא על-ידי גדודים או גונדות מעטים בלבד. הגשת התמיכה לגייסות הקדומניים, על ידי אלה הנעים מאחריהם או המוצבים מאחריהם, היתה ירודה ואיטית.

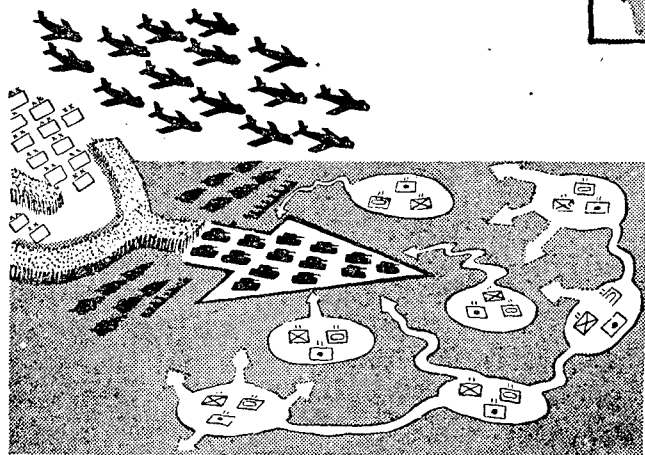
בניגוד לנסיגון של מלחמות קודמות, דומה כי הליקוי היה מצוי יותר בדרגות הגמוכות של הפיקוד מאשר בגבוהות^(*). הן מונטגומרי והן דמפסי יצאו מן ה"בחינה" הזו עם "ציונים" טובים-להפליא. מפקדי הקורפוסים והדיביזיות יוצאים מתוכה בדרך כלל עם ציונים לגמרי לא רעים, ביוצאים-מהכלל מסויימים — הגם שברור כי הם היו איטיים ב-תגובותיהם, לעומת ידיביהם. דומה כי החולשה ה-עיקרית מצויה היתה ברמות הבריגדות והרגימנטים^(**).

מה היו הסיבות לכך? בין הסיבות שהועלו על ידי משתתפים שונים בשעת בירור נושא זה, היו:

- (א) עייפות כללית מן המלחמה.
- (ב) ההרגשה הנפוצה כי סופה של המלחמה קרוב — ומכאן התגברות טבעית של אי-הרצון לההרג ללא הכרח. (אכן, לגרמנים היו יותר-סיבות ללחום נואשות).

(*) כונת העיקרית של קפיטן לידלהארט כאן היא כמוכר-הערכתו את שכבת הפיקוד הגבוהה — בצבא הבריטי ובצבא-אות אחרים — במלחמת-העולם הראשונה. בכתביו על אותה תקיפה (אכן, גם בכתביהם של רבים אחרים) מובלטת תכופות הסתירה שהיתה קיימת או בין זרזים של חוגי הפיקוד ה-גבוה למציאותו של שדה-הקרב ה"חדש" — לבין תפיסתם הטקטית המציאותית של רבים מבין המפקדים הנמוכים. — המער.

(**) כונת המחבר לבריגדות-דגלים (כחטיבה בצה"ל) ול-רגימנט-שריון (שעצמתו דומה לזו של גדוד כרוכ הצבאות). — המער.

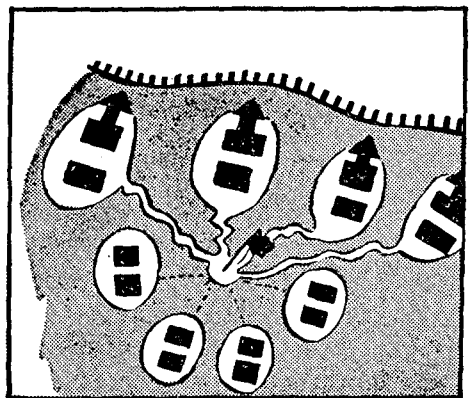

השפעת-המצטרפת של "מבקעי-אצבעות" רבים בולמת את המהלומה כבדת-המשקל ומסכלת אותה.

גדולה מן היחס 1:3, אולם בכמה עדיפות זו רבה יותר — זהו ענין אשר ההחלטה בו קשה יותר. כי כאן נכנס לתחום הצגת השאלה גם גורם כושר-ההתקפה של הגייסות-התוקפים, ושומה עלינו לבחון את ההסבר האחר הנ"ל לא-יכולתנו, שחזרה-ונשנתה בנורמנדיה, למגר את האויב מיגור-מכריע אפילו כשהיתה לנו עדיפות קרקע-ואויר ביחס של 1:10 ולמעלה מזה.

כושר-הפועל בקרב

שעה שמעמיקים-חקר במבצעים — מדאיג הוא גלות עד כמה דל היה, במקרים רבים, כושר-פעלם של הכוחות התוקפים. שוב ושוב נעצרו התוקפים — או אפילו הוכרחו להסוג — ע"י "צרורות" לא גדר-לים של גרמנים, צרורות שהיו נחותי-עצמה בהרבה, אשר הופעלו באופן נועז. לולא עדיפות האויר שלנו, אשר כבלה את הגרמנים על כל צעד ושעל, היו התוצאות גרועות הרבה יותר. הרושם הוא, כי הכוחות התוקפים גילו יזמה מועטת מדי באשר

אינם הינו-הך

ופיזור מכוון-ומבוקר של כוחות מזה.

להסתננות, וכן גילו תקיפות-החלטה פרט ליוצאים מהכלל מסויימים. פעם-אחר-פעם הוחמצו אפשרויות גדולות מחמת כך שהתקפות-מפתח נעצרו ל-אחר שהתוקפים סבלו אבידות קלות בלבד. דבר זה בלט במיוחד ביחס ל-עוצבות המשוריינות. יתר-על-כן, ב-מקרים רבים מדי ברור הדבר כי הת-קפה "דיביזיונית" הוצאה למעשה ל-פועל על ידי חלק קטנטן בלבד של

ג) משאביהם העצומים של בעלי-הברית בעצמת נשק מיכנית, דבר אשר עוררו את הנטיה „הבה ונניח למכונה כי תזכה בקרב בש-בילנו” — אמנם בטוח היה כי זכה תזכה בו, לבסוף — במקום ללכת בדרכי סיכון (הגר-מנים, אשר אצלם היו משאבים כאלה מצויים בצמצום, נאלצים היו לסמוך הרבה יותר על מאמציהם-הם).

ד) העובדה כי חלק ניכר מבין מפקדי היחידות הנמרצים ביותר — וכן בין אלה שהיו מוע-מדים-בכוח לתפקידים אלה — נפגעו ויצאו מכלל שירות כבר בשלב מוקדם יותר של המלחמה (אכן, מבחינה זו נגרמה לגרמנים הקזת-דם קשה עוד יותר).

ה) ירידה באיכותם של המש-קים, עקב העלאותם בסיטונות לקצינות של אלה אשר גילו כושר הנהגה (הצבא הגרמני דאג יותר לשמירה על איכות המש-קים).

ו) העובדה ששיטת האימון לא הצליחה לפתח שכבת-הנהגה נועזת ורבת תושיה.

ז) השפעותיה הרעות של העובדה כי זמן מה לפני המלחמה, או בשלבה הראשון, סולקו-הצדה אותם מפקדי שריון רבי-להט ומנוסים שהם שהראו את מכסימום ההבנה של הי-תפיסה בסוגית הניידות המשוריינת ואשר הם שהיו המוכשרים ביותר לחנך ולטפח דור-פיקוד חדש בקצב-המבצעי המזורז שנדרש עתה*).

ח) ירידה כללית בקרב האומה באשר לתכונות ההעזה והיוזמה — בין שבא הדבר מחמת סגולת-חיות פוחתת ובין בגלל הנטיה הי-גוברת להיות „יושבי אוהל”.

ט) אי-רצון גובר להקריב קרבנות בהתקפה, לעומת ההגנה — וזוהי אמנם נטיה כללית של אנשים במידה שהם הופכים „מתורב-תים”. בעוד שדוחות גרמנים מציינים תכו-פות את העדר היוזמה והמעשה מצד גייסות בריטיים לניצול פערים שהיו פתוחים לפני-הם, מדגישים הם את עקשנותם המתמידה בהגנה ואת הקושי להזיזם משנתחפרו.

* גם כאן כונתו של לידלהארט הנה לסוגיה מסוימת בהתפתחות הפיקוד הבריטי — הפעם ערב מלחמת-העולם השניה ובראשיתה. זה מזמן טוען הוא כי דור מפקדים חשוב סולק או מתפקדי-אחריות בפיתוח כוחות משוריינים משום תפיסה „מתקומת מדי” בענין מבנה הגייסות ואירח-הפעולה אשר הזמן החדש מחייבם — המער.

דבר בעל חשיבות חיונית להנחותנו בעתיד הוא לברר ולקבוע את הסיבות ולאמוד את משקלן היחסי. דבר זה לא יהיה מן הקלים. אולם הצעד ההכרחי הראשון לקראת חקר סיבות אלו הוא להחליף מתוך שגרת השאנונות אשר צמחה ממהלך המלחמה ש-ה הוכתר בסופו של דבר בנצחון, בחשבון הארוך, סבלו תמיד הצבאות יותר מנצחון מאשר ממפלה — כי נצחון מביאם לידי תרדמה, תחת שידרבנם לה-תור לדרכי-התקדמות חדשות.

עשר שנים חלפו מאז נסתימה המלחמה, אולם משמעותם של יחסי הכוחות הבלתי שווים בנורמנדיה — שעה שמשוים אותם לתוצאות — לא הושגה מעולם בבחירות מספקת בשום דור, תיאור היסטורי או ספר-הדרכה-זואימון רשמיים. רבה מדי היתה קטורת-התהילה לאותו מסע-מלחמה — ומועט מדי היה המחקר האובייקטיבי בה. התיאורים המפורטים של מסע-המלחמה, שהופיעו עד כה, לקו בכך כי „מרוב עצים לא ראו את היער”.

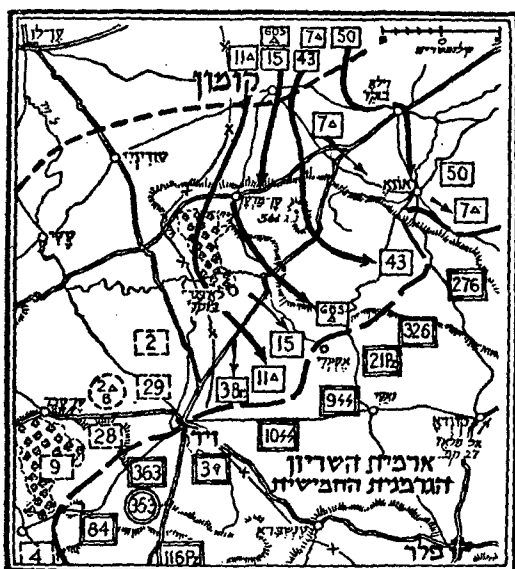
לאור נתוני-היסוד אשר כבר הועלו עד כה, בולטת העובדה כי כושר-ההתנגדות של הגנה יעילה ותקיפה ויכולתה לא הוערכו בעבר כראוי — ומבחי-נה פוטנציאלית („בכוח”) גדולים היו מכפי שהכירו בהם עד כה במחקרי מטה או בהלכה-צבאית. על כן, רבה היא התועלת שנוכל להפיק מחקר מפורט יותר של מנגנון-ההגנה בקרבות 45—1944 — ושל אורחי הפעולה שהגרמנים נקטו בהם אז.

אורחי-פעולה הגנתיים

הטקטיקה-ההגנתית של הגרמנים בקרבות בנור-מנדיה — וכן לאחריהם — היתה מעין תשובת של הגנה-סטטית והגנה-דינמית המוצאת לפועל ב-ידי קבוצות-קרב מפורדות המבצעות „מבקעי-אצב-עות” חדים, פעם-אחרי-פעם חזרו הללו, ועצרו את השדרות של בעלי-הברית, והביאו בדרגה לידי הפסקת התקדמותן — כרגיל, לא על איזה-שהוא קו שנבחר לכך מראש (יצוין כאן, כי עדיין מקובל לדבר על גיהול „הקרב העיקרי” לאורכו של איזה קו-של-גנה. דומני כי המושג של הקרב העיקרי” הנו כיום מושג שעבר-זמנו). לעומת השפעתם זו של „מבקעי האצבעות” הרבי-המצטרפים — הרי נסיונותיהם של הגרמנים להנחתת התקפות-נגד מרוכזות נכשלו מפעם בפעם, וכמעט בתמידות, ל-נוכח פעולת כוחות האויר והארטילריה של בעלות הברית.

בחזית המזרח נודע להתקפותיהם של הרוסים יתרון רב עוד יותר בגייסות-קרקע מזה שהיה

ההבקעה הבריטית מקומן כלפי דרום

מקרא

- דיביזיות בריטיות
- דיביזיות אמריקאיות
- דיביזיות גרמניות
- GDS ציון לדיביזיות הגרמניות המשוריינות
- △ ציון לעוצבות שריון בריטיות ואמריקאיות
- Pz ציון לדיביזיות שריון גרמניות רגילות
- ⚡ ציון לדיביזיות ס"ס המשוריינות (S.S.)
- ציון לדיביזיות מוסטות
- פיקוד קרב ("A" או "B") בדיביזיות שריון אמריקאיות
- קבוצת קרב גרמנית
- קו החזית של בעליהברית ב-29 ביולי
- קו החזית של בעליהברית ב-6 באבגוסט
- ← מבקעים בריטיים כמבצע "המעילההכחול"
- x- הגבול בין אווירי החזית הבריטי והאמריקאי.

לבעלי הברית בנורמנדיה — הגם שעדיפותם בר עצמת-האוויר היתה פחותה משל בעלי-הברית בר מערב. גם שם נבלמו פעם-בפעם ההתקפות — אלא אם עמד לרשותן מרחב מספיק כדי שתוכלנה לאגף את ההגנה. בחינה אחרת בסוגית-ההגנה, המתבררת מתוך נסיון חזית-המזרח, היא כי האורח-ההגנתי של הגרמנים היה משיג מכסימום של תכלית בכל אותם המקרים בהם נתאפשר לו להפר את קצב התקדמותם של הרוסים ולשבשו; והוא היה משיג מינימום של תכלית בכל אותם המקרים בהם היה ביכולתם של הרוסים להכין ולארגן התקפה מחושבת ושיטתית, וביחוד כשהמדובר הוא בהתקפה על קו-של-נהר. כן מתברר כי דיביזיות-שריון, ואפילו דיביזיות-שריון מדולדלת, תכופות היפתה בהצלחה שבועות על שבועות על חזית בת 30—35 ק"מ, כשאינה נאלצת לותר אלא על שטחי-קרעק מצומ-צמים עדי-כדי-הפתעה.

ניתוח כזה של הנסיון מעורר את המחשבה, כי אכן אפשר להכין ולקיים התנגדות ממושכת להת-קדמות התוקף — ואפילו בהיקף העצמה הנוכחי של הכוחות הצפון-אטלנטיים — באם יטופחו ויפותחו טקטיקה וארגון-טקטי חדשים.

מה צריכה להיות מתכונתם של אלה?

זרימותו של כוח

זקוקים אנו לכך כי נתפוש את העקרון של "זרימות הכוח" בניגוד לפירוש הישן והפשטני שהיו נותנים לעקרון ה"ריכוז" — ונפתח אורה-פעולה חדש המתבטא בפירור-מכוון-ומבוקר של כוחות. עיקרו של עקרון זה מצוי היה בנהוג הגרמני משך שנותיה האחרונות של מלחה"ע השנייה. ולא זו בלבד אלא שהתפיסה שביסודו נוצרה, לאמיתו של דבר, בבריטניה עוד לפני מלחה"ע השנייה. והבריגדה-הטנקית שבפיקודו של הוצברט, שפילסה דרכים חדשות, ניסתה להגשים אותה בתרגילי הבוחן של שנת 1934. בחזית הרוסית, בשנות 45—1944, תכור פות השיגו הגרמנים משך-התנגדות שהיה ארוך כדי להפליא — מול יריב שעלה עליהם מאוד במספרו — באמצעות דיביזיות-משוריינות אשר נפרסו פריסה-גמישה, בקבוצות-קרב קטנות, על פני גזרות-חזית

למעלה: החזית הבריטית בנורמנדיה, על גדות

המזרח (קאא) והמערב (קומו) שבנה.

למטה: ההבקעה בגפרת קומון בראשית אבגוסט

1944.

ראה מאמרו של קפ. לידל הארט, עמ' 8.

רחבות — כשלושים ק"מ ומעלה לדיביזיה. הרכבן של קבוצות כאלה כלל כרגיל גדוד טנקים, גדוד חיל-רגלים-ממוכן* ויחידה ארטילרית, בגודל דומה, של כלי-יריה בעלי הסע-עצמי**). היחידות שב-קבוצה כזו — מצבתן כמעט תמיד היתה נמוכה בהרבה מן התקן שלהן.

גם בחזית המערב השיגו קבוצות-קרב דומות — אשר במקרים רבים היו אפילו קטנות מאלו שב-מזרח — רמה מפתיעה של יכולת משהה והגנתית. במקרים רבים היו הללו מורכבות מפלוגת טנקים, פלוגת חיל-רגלים ממוכן וסוללה או שתיים של ארטילריה. ממדיהן הזעירים של קבוצות כאלו הוכתבו לא רק ע"י עצמת-הגייסות המועטת שעמדה לרשות המשימה של "כיסוי" החזית הארוכה, אלא אף ע"י הסיכוי הרב יותר שניתן להם הודות לכך לחמוק מפגיעתם של כוחות-האוויר של בעלי-הברית, אשר היו בעלי יתרון-כוח מכריע ואשר היו מצויים בכל אתר, וכן ע"י כושרן הרב-יותר של קבוצות כאלו לחזור אל בין השדרות של בעלי-הברית ולהנחית חיש מבקע-נגדי ברגע בו השפעתו תורגש ביותר. לפצל דיביזיה משורית לשרשרת גמישה שכזו של קבוצות קטנות, שכל אחת מהן נידת בתכלית הריהו דבר שונה ביסודו וכמהותו מחלוקת כוחות השריון זעיר-פה וזעיר-שם, לשם סיוע ישיר לחיל-הרגלים מן הסוג הרגיל; והראשון בשתי דרכים אלה לעריכת-הכוחות, פטור הנו מחסרונותיו של השני.

הדיביזיה הגדולה מדי, כפי שהנה כיום, תהפוך ל"כף-יד" המתאימה יותר להפעלה באם תחולק ל-4 או 5 קבוצות-קרב ראשיות, שכל אחת מהן מתחלקת חלוקת-משנה למספר דומה של "אצבעות" — דהיינו, קבוצות-קרב זעירות-יותר, המסוגלות לפעול בנפרד ואשר אומנו והתנסו בכך. בכל רגע ניתן יהיה לכנס את אלו יחד על-מנת לבצע מהלומה מרוכות, באם תפתח הודמנות לכך, ובאם התנאים ויחסי הבהות באויר יתירו זאת.

פיזור מכוון-ומבוקר של כוחות שונה הנו ביסודו מחלוקת הכוחות זעיר-פה וזעיר-שם. לפעול ולהשיג פעתן של קבוצות קטנות, המכוונות-ומודרכות ב-

* המונח "חיל-רגלים ממוכן" בו משתמש כאן לילד-הארט מובנו אינו רחוק מן המושג של "חיל-רגלים משורין" — המעור.

** ניתוחים מסויימים של אורח הפעלת התותחים הסע-עצמיים ע"י כוחות גרמנים (וכן סובייטיים) מציינים, כי ביסודם הופעלו כלים אלה לאו דוקא כארטילריה אלא כסוג מסוים של שריקן. — המעור.

אורח זה, יכול להיות ערך "מצטרף", בעוד שאין בהן כדי להוות מטרות-מרוכזות לגבי כוח-אוויר אויב. נחיל-דבורים אינו נוהג להתרכז — הללו תוקפים אותך מכל הכיוונים בעת ובעונה אחת. זהו משמעו של "פעולה-השפעה מצטרפות" — וזה צריך שיהיה הרעיון שידריכנו שעה שננקוט בטק-טיקה של "פיזור מכוון-ומבוקר של כוחות". סוג זה של לפיתה מצטרפת — אפשר היה לראותו אפילו במסעי-מלחמה של נפוליון. רק בשנותיו האחרונות הוא החל מכנס ומרכז את כוחותיו לפני מערכה. ב-שלב מוקדם יותר של נוהגו כמצביא, רגיל היה לכוון את שדרותיו הקטנות המרוכות באופן שתקרבה ותלכנה מכל הכיוונים, והן היו אף הולמות באויב מכל הכיוונים, כשפועלה של כל אחת מהן משפיע השפעה חוזרת על מצבן ופעולתן של השאר.

מטרתה של הטקטיקה החדשה חיבת להיות: לשחק את פעולת האויב. הסיסמה של "השמדת ה-אויב" בקרב מוליכה את הנוקט בה לידי חישוב-עצמי, ריתוק-עצמי — וסיכון כי הוא עצמו מחוץ ימחץ. שליטה על שטחים תהיה חשובה יותר מאשר לכידת עמדות או קיומן בידיו. אנו זוקקים לעקרון חדש של "זרימות תוקפנית של כוח" — שפירושו יכולת לפעול בדומה לימ, או לנחיל דבורים, ולא בדומה ל"איל ברזל מנגח". אפילו ב-1940, היתה השפעת-ההכרעה שנודעה למבקעי-השריון של גוד-ריאן טמונה בכך, שהם גרמו לשיתוק כתוצאה מ-הדירתם לעומק המערך היריב — ולא בכך שהשיגו מידו את כוחות היריב בקרב. הכרעה זו, שהושגה באמצעותם, בישרה, לאמיתו של דבר, את ההכרח בניהול הקרב עם כוחות אלה, ובזירת אפריקה הש-תמש רומל באורח-פעולה חדשים כאלה שימוש תוקפני וכן שימוש הגנתי.

כן מן הראוי להקדיש יותר תשומת-לב ושיקול לדבר שהייתי מכנה אותו הטקטיקה והאסטרטגיה של הכשרת הזירה להתמודדות. אחד הלקחים הר-ברורים ביותר של המלחמה בחזית המזרח היא רגישותו של צבא תוקף (בחזית ההיא, בשנות 45—1943, היה זה הצבא הרוסי) להתרחשות דברים בלתי צפויים ולמבקעים-נגדיים מהירים החודרים אל אזורי מערכיהם-הם. במידה ופיתחנו יתרון-שבכוח כזה, נוכל להנות גם מיתרון היסוד המונח בעובדה, שכבר לפני בוא כל פלישה שהיא, הרי אנו הנונו אלה הנמצאים-במקום, ואנו המחזיקים ב-שטח, שעל פניו תצטרך לעבור כל פלישה. דבר זה מאפשר לנו לסיר מראש גתיבים בשביל מבקעים-

ללא-דרך. יכולים אנו להטמין מראש אספקה במצב בורים מוסתרים, באופן שהכוחות המבצעים את התקפת-הנגד יוכלו לנוע בעזרת מינימום של אמצעי-תחבורה, בהיותם פטורים מדאגת-ההספקה. כן נודע לו למגן אף יתרון-בכוח נוסף על פני התוקף, בכך שיש ביכולתו לעשות את כל ההכנות הדרושות בשביל חציית נהרות בשעת הצורך, מבלי ש"יתועל" אל תוך אפיקי-תנועה נוקשים מחמת המגבלות הכרוכות כרגיל בשימוש בגשרים*). אכן, התמרון הנגדי של כוחות מגינים — באם הנו מחושב כראוי מראש — נודעים לו יתרונות רבים על פני התוקף.

נצדיים באופן שניתן יהיה לבצע את אלה, כמעט בשלמותם, על פני שטחים ללא-דרך, מבלי להזקק לכבישים דוקא. כן יש ביכולתנו אף להרחיק-לכת, ללא להסתפק רק בסיוורם של הנתיבים, יכולים אנו להחקיין נתיבים אלה, לאחר שחישבנו מראש את המהלכים הצפויים שלנו. יכולים אנו להתקיין מראש פריצות-מעבר במכשולי תנועה מן הסוגים השונים, שאופן שתתאפשר יותר תנועתנו על פני שטחים-

* דבר ששלילתו רבה ביותר שעה שישנה לאויב יכולת ליכרת לפגוע מן האוויר, או באמצעים אטומיים, בגשרים הפריכוזיים גייסות שלהם.

מ' ומה בחוברת

סוף מעמ' 4

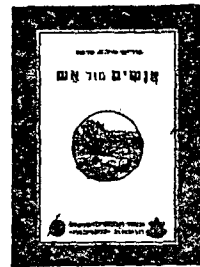
"מיג" — אינו אמנם אלא קיצור שם מתכננורוכוננה (הברתו הראשונה של השם),

כנהג חיל-האוויר הסובייטי; אולם רצה המקרה, ולהבדיל זו אף משמעות משלה: — "הרף-עין", אכן, כזאת היא, בערך, שהות הופעתם, בנקודה נתונה זו או אחרת, של מטוסי-הסילון בימינו. ועל-כן כה רב הצורך לסגל היטב, בזכרון ובעין, את צורתם הכללית וסימניה-היכר שלהם בכדי להספיק לקלטם ולהותם אף באם קצרה מאוד הופעת המטוס בתחום ראייתנו. הפרטים — ב"דף היכר-מטוסים" (עמ' 93-94).

עם הופעת ספרו של גני-ברני, ס.ל.א. מרשל, "אנשים מול אש" — ציונה בהקדמה

למהדורה העברית, מסקנה כוללת אחת, הנובעת מניתוחו של ספר רב-ערך זה, ובמסקנה זו, מצד אחד, כלול: — חוסר-האפשרות להצטיק גופים שלמים של סוגיות-ופתרונות מתורתו של מרשל אל ספר-חיינו אנו. שונים מדי התנאים; שונים מדי האנשים; שונים מדי ההכרה, הרקע, הציוויים. אך לעומת זאת — ממשכה ההקדמה, ומסיימת: — אכן, אפשר ואפשר לבודד ולהעלות מתוך משנתו של מרשל נתונים, גורמים ועובדות-מאלפות — להתבונן בהם היטב, לנתחם, ולהעריך את התגלותם או השפעתם האפשרית גם אצלנו — ולשבצם במקום הנכון, במשקל-סגולי נכון ושימוש נכון במשנת-המעשה, בתורת-ההנהגה ובנוסח-הפיקוד אשר ילמדו את חבר המפקדים של צבא-הגנה-לישראל, את ציבור לוחמי המגוזן והמתגבש, את משימותיו רבות-הפנים והמרבות-לתבוע. כל מפקד בצה"ל, הער והתחד למילוי ראוי של משימתו — עליו לקרוא בספר לאור אמת-ימיה כפולה זו.

לאחר הופעת ספרו של מפקדי-הכנף ג. גיבסון, "חוף האויב מנגד" — שחלה סמוך-

מאוד בזמן להצגת הסרט, פורצי-הסכרים ("Dam-Busters") — רבו הפונים בשאלות בענין הקשר שבין הספר לסרט. האמת היא כי שמו של הסרט לקוח מספר אחר, שלא נצי גיבסון כתבו, כי אם קצין-אוויריה אחר — מאלה ששימשו בשעתם בטיסת אשר ביצעה בפיקודו של גיבסון את פריצת-סכר-מונא הגדול (ויצ'ין) — אותו ספר — טוב למדי (הנ), אולם תוכנו של הסרט כולל כמובן גם המעשה-הרב האחרון המתואר בספרו של גיבסון — מעשה פריצת הסכר הג'לי.

פקודת יום

למלאח שנה לגיוס פלוגות המחץ

מס' 04/ב/2
הארץ: 21.6.43
— 1202 —

פקודת יום מס' 2/43

היום מלאה שנה לגיוס פלוגות המחץ של ההגנה העברית במחנות. יום שמחה הוא, אך לא עת שמחות העת הזאת. עוד קוצר המות בקרב אחינו בגולה, עוד לא עצרנו כוח להציל, עוד נטושה המלחמה בעולם, עוד שומעת אוננו את אנקות אחינו המורדים בורשה. מהולה השמחה בתוגה.

עברה שנה. קטני-אמונה לא האמינו. עיפים וחלשים ברוחם עזבו, אך פלוגות המחץ, בכוח אשר בלב חבריהן ובכוח ההגנה העברית התמידו ועלו, ארץ-ישראל יודעת יורדים, הציונות יודעת פורשים, החלוציות הציונית יודעת עיפים וכושלים, ההגנה יודעת משתמטים, אולם לא על פי היורדים והכושלים תבחן הציונות, אלא על פי ערכה הגואל, על פי יצירתה ומפעליה, לא על פי הבורחים יבחן הפלמ"ח, אלא על פי הנשאים, החזקים ברוחם, המתמידים בנאמנותם.

עם רבבות החילים והנוטרים הנאמנים למרות הציונית בתוך פקוד זר, קמה לנו חטיבה קרבית עברית חפשית, אלף ומאה לוחמים ולוחמות עבריים, כולם חמושים ומאומנים ברשות עברית, ענף להגנה העברית. מאז גלינו מעל מולדתנו החילונו להקים לנו זאת הפעם הראשונה כוח אשר כזה — — —

הפלמ"ח מתקרב לימי מבחן. עד היום הוה ידענו אך פגלעות ראשונות, פגיעות מבשרות רעה. מאסרים ראשונים. בשליחותנו כלואים בסוהר חברינו. נזכור אותם באהבה היום הזה. השלטון כורך עניבת חנק סביב מפעלנו. השלטון מתחקה אחר עקבותינו ואומר לטמון לנו פת. עמנו יודע רדיפות, עמנו יודע הרוגי מלכות זרה. מאסרים ורדיפות לא ישביתו את עבודתנו.

עמנו מפרפר בהאבקות לחיים, לגאולה ולקוממיות. צו החיים היהודיים הוא להיות לזכה, לצבור כוח עברי חפשי. השלטון זומם להשבית את מאמצנו אלה, להמעיט את מספר החילים העברים שבארץ, לכוף עלינו מערכות בטרם עת, בטרם צברנו כוח. כל כוחותינו, כל שקידתנו צריכים להיות רתומים לפקודת הקמת צבא-ההגנה עברית. נקרא למתנדבים חדשים לפלמ"ח, נעלה את הפלמ"ח באמון ובחמוש. לא נזנח את המשמרת.

אמנם קשה ומיגעת הצפיה הארוכה לפעולה. אולם ידענו כי בהשמע תרועה ראשונה הקוראת לפעולה יתנער המחנה ויתגלה ברעננותו. אולם מבחננו הוא בהתמדה, בעבודת נמלים צנועה, כי מתמידה הסכנה, בכל רגע עלולה הרעה להפתח ולהסתער עלינו. בכל שעה עלולים אנו להיות אנוסים להתגונן, וכנס אל השנה השניה בהתלכדות ובחריצות, בנאמנות ובקנאות — ובימי-פקודה נעמוד כאיש אחד רעננים לשרות-העם.

ר. מ. א.

אנשים מול שריון

חיל-הרגלים ליהנות מיתרון קירות מחפים. בה במידה נכון הוא לגבי הגנה בתוככי משוכות-גדר ודרכים שקועות, או בכל פני קרקע המגבילים את תנועת-השריון לדרכים. תחת כותרת זאת תופענה גם דרכים מורמות על גבי סוללות עפר ומעברות-נהר, במקום שם מצוי מחפה אגפי לאורך קו-החוף המוגן, וכן גישות על פני שטח נמוך בקרקע גבעית. שטחים מיוערים, ומכשולים טבעיים אחרים שאינם עבירי-שריון, גם הם מעניקים סעד נפשי להגנת-הרגלי.

נראים הדברים שהתנאי הנדרש הוא שבמותו של האדם המתפעל את הכלי על הקרקע יסתבר כי ברור למדי שיש לו לא רק מחסה יעיל כלשהו, כי אם גם יתרון-עמדה על השריון, בין אם הוא מוצא עצמו בעמדתו באגף מטרותו, ובין שעמדתו מונעת את השריון מלכונן את כליו נכחו. אזי ילחם בנשקו, אם יהיה זה מקלע, ואם קנה-בוזקה או רימון-דביק.

אולם איזלת היא לצפות לכך שיעמוד איתן וימות בקשי-עורף, אך ורק מפני שבידו נשק שיצלח למלאכה. בני-אדם לא קורצו מחומר כזה, והאימונים לא ישנו סדרי בריאה.

קיימים בודדים היוצאים מן הכלל. פה ושם ימצא אמריקאי, אשר נטל יותר קבין של גבורה מחבריו, ויצא מול כל צר, ללא שים-לב לסיכוי. הוגה אני באדם כמו לויטננט דון לוי, מן הדיביזיה המוטסת ה-82, אשר בראותו מה עומד לפניו, ובי-דעתו מה הוא עושה, התקדם נוכח גודי-חי"ר גרמני ושלושה טנקים בצליחת נהר מרדרה*). ונכנס אתם בקרב, הוא בעצמו, ברימונים ומקלע קל. לוי נהרג ימים מספר לאחר-מכן. אנשים מסוגו מאריכים ימים רק לעתים רחוקות, ואינם כה רבים עד כדי לבסס עליהם כלי נשק ושיקולים טקטיים.

כל הנאמר כאן הוא אלמנטרי. אולם יש בכך כדי להציג כאשליה את הרעיון שכוח עמידת חיל-הרגלים בהגנה מובטח הוא בתוקף העובדה כש-לעצמה שחמשהו בכלי-נשק שודאית יכולתו להבי-קיע את העור החסון ביותר בו יתקל. כלי נשק כזה הוא גורם חשוב, אולם לא הוא העיקר. תוצאות הרוח-הכרעה יותר נובעות בעיקר משימוש נכון יותר בשטח, ומקיום זריזות גופנית ומחשבתית.

הייתי מציע כנושא למחקר רציני מה תועלת אנו מפיקים מכך שהננו מטילים ספק ביכולתו הנפשית של חיל-הרגלים לעמוד על עמדו ולהאבק עם שריון, במקום לקבל כהנחה נתונה, הנובעת אף מבחינה שטחית של לקח מלחמת-העולם השניה, שחיל-הרגלים אמנם יוכל למלאכה, בתנאי שיחומש אורגני-נית בכלי-נשק עוצרי-טנקים.

מניה-זוכיה ישיב כמעט כל בר-בירב בחיוב לשאלה זאת. מדוע לא? כולנו יודעים מקרים כאשר עוקצו של השריון ניטל בעיקר ע"י אש היסודות הרגליים. אבל האמת היא שאילו טרחנו לערוך חקירת שתי-עורב קטנה בדבר הנסיבות הטקטיות במספר רב של מקרים, עלולים היינו לגלות כי קיימים עקרונות מסויימים הקובעים מה ניתן לע-שות, ומה מוטב שלא לנסות כלל.

אחיה מדקדק בדבריו. אינני מדבר על אותו חייל-אויב מקרי שנראה מזנק בחמת-טרופ אל טנק שרמן ומנפף בחרבו על חלקת-שריונו; או על הרגלים הרוסים, עליהם שמענו שהביסו שריון ב"קוקטלי-מולוטוב". הסוגיה לבדיקה היא מה עלול קור-רגליים אמריקאי לעשות בהיותו נתון לאיום ששריון ידבר אותו.

כאשר נגש לגופו של ענין זה, סבורני כי חקר הנתונים יביאנו למסקנות הבאות:

- א. חיל-הרגלים בשטח הפתוח, המתגונן לנוכח שריון בחזית רחבה למדי, משולל למעשה כל כוח לעצור טנקים (בכוח נפשי אמור) אלא אם כן הוא מסתייע באש מתותחים ו/או שריון, ואש זאת משיגה פגיעות קטלניות הנראות-לעין והמסוגלות להכריע את המערכה.
- ב. כאשר טנקים נעים לתוך מיצר, או מתקדמים בנסיבות המניחות למגינים להלום מן האגף, ברכום אש למטרה בודדת ללא סיכון רב שתוך כדי כך הם עצמם יתקפו מהאגף, יטול עליו חיל-הרגלים מאומן את הסיכון ויפעל תוקפנית לנפץ את ההתקפה.

סיכונים העשויים להתקבל

דבר זה חל על הגנת שטח בטי, אשר בו יכול

(*) בחצי האי קוטנטין שבאגף כוח המלישה לנורמנדיה.

בחיל-הרגלים, כך שינוע אינסטינקטיבית לשטח השימושי ביותר במצב נתון להתפתחויות.

רגלי הנושא את הכלי ללא-רתע המשובח ביותר שבכוח אנוש להמציאו, עדיין לא יושג לתותחן-שמ"א אחורי תותחיו. השוני נעוץ בערכים הנפשיים. עצם מוצקותו של התותח — העובדה הפשוטה שיש כאן משהו בר-ממש לאחוז בו — מרגיעה את המחשבה ומניעה לפעולה. אין צורך לטרוח בהוכחת הדבר; כל אדם אשר ביקש תחת אש את מחפשו של קיר, ערימת קש או כרת של גזע-עץ ידע מה אני שח. אפילו אנ- שים טובים אינם משתחררים ממידה מסוימת של "תחושת בת-יענה" בשעת סכנה. לא כיצד הם פני הדברים, אלא כיצד הם נראים, זהו הדבר היוצר את ההבדל בין בטחון עצמי במידה הדרושה לפעולה, ובין העדרו. אותו חייל יפני גואש אשר באי קבוז'שין ניסה לצאת נגד התקפת להביור אמריקאי במט"פים לכיבוי-אש, מניעו לא היו שונים משל כולנו. המצאותך מ- אחורי נצר אילן, אשר 5 ס"מ קוטרו, לנוכח אש 88 מ"מ, מעניקה יותר שלות נפש מאשר המצאך מאחורי לא-כלום. ככל שיראה הדבר מוגזח.

מסקנות מציאותיות המורות

טוב יהיה, לדעתי, להעמיק חקר בפרטי-הלקח ולהגיע לכמה מסקנות בשלות-למדי בדבר המגמה עליה מצביעים פרטים אלה. קיימות כמה עלילות רבות-רושם בפרשה של אנשים מול-שריון; אולי תורה כל אחת מהן אור של תגלית, אמנם חלקית, על נושא התגובה האנושית.

ידוע יפה שבעת הקרב שאירע בבסטון* בבוקר חג המולד, עלו 18 טנקי-אויב על קיר רגימנט החי"ר המוטס (דאונים) ה-327 ממערב לעיר ועברו דרכם. כמובן ידוע כי חיל-הרגלים אשר השריון צָקרו, קים את ליכודו והמשיך להלחם, וכי השריון הושמד.

זהו בערך כל מה שסופר בדפוס על הפרשה; די בדברים כדי להצביע על כך שהיו אלה אנשים הקרוצים מחומר מחושל באופן יוצא מן הכלל. חדורי רוח-לחימה ומלוכדים יפה. לא תהיה זאת מסקנה מוטעית. כובד המהלומה המשוריגת ניחת על פלוגה א', רגימנט הרגלים המוטס (דאונים) ה-401, מגודד נספח לרגימנט ה-327**). יתכן והמודד הטוב ביותר

לשאיפת-הקרב של יחידה זאת הוא שבבוקר יום ההתקפה היו אנשיה חולשים על גורתם ב-5 מקלעים בני קוטר "0.5 ועוד שני מק"בים, שהוסיפו על שני המק"בים שבתקן. הם "סחבו" נשק נוסף זה, ושמחו לשאתו. היה זה קור-אופי משותף לכל הדיביזיה המוטסת ה-101; אנשיה מעולם לא פסחו על שעת כושר לצבור עצמת-נשק. עשויים היו לקנות ב- משיכה שריון ולפעול בו, לו אך יכלו לשים ידם עליו.

הגישה המסתברת

77 אנשים נמצאו בפלוגה בפיקודו של לויטננט ראשון הורד ג. בולס בשעת הפעולה. מחזיקים היו בגזרה שרוחבה כ-1000 מ' לערך, כשהם מאורגנים כללית לאורך קו רכס, חורש-אורנים גדול נמצא ב- אגפה הימני של הפלוגה, וחורשה קטנה יותר נמצאה במרכז, ובה מוקם מוצב-הפיקוד. שני מש- חיתי-טנקים***) מהגדוד ה-705 ניצבו בעמדה ב- חורשה שבסמוך מאחורי מוצב-הפיקוד, ושלושה אחרים חסו בצל עצים במעלה הגבעה, שמאלה משם. מקלעי פלוגה א' מוקמו כך שיוכלו לקשר יפה את כל החזית המוגנת ע"י מוטסי-הדאונים וצותי מש- חיתי-הטנקים.

הסיוורים שנערכו שכנעו את הדיביזיה כי בכל קו-הגמן ההיקפי זאת היא הגזרה הצפויה ביותר למבקע שריון-האויב. האנשים ידעו זאת. יתר-על-כן, בשעה מאוחרת בערב חג-המולד, כבר שמעו רעש שריון מעבר לאופק; רעש זה נישא מן היסודות הקדמיים אל דיביזיית רמני-השריון ה-15, שהיו נכנסים למערכה זה עתה.

בשעה 2200 בערב חג המולד, הקצה בולס, ב- פקודת הדיביזיה, 10 אנשים מובחרים ללויטננט ג'ק אדמס, מפקד המחלקה השלישית, ונאמר לו לצאת בערפל ולחבל במעבר-המים לפני הכפר פל- מיזול, אשר מעברו נשמעו הדי הפעילות. חמש שעות עברו למאו יצא הפטרוול לדרכו. הערפל אֶפְשֶׁר ללויטננט אדמס לבצע את מסע-הגישה ללא תקלה, אולם גם האיט את התקדמותו. הוא הגיע למעביר-המים, קדח בו כמה חורים, הכניס את הדינמיט; אזי שמע שעתת צעדי חיל-הרגלים גרמני המתקדם לקראתו; הוא גאלץ לסגת בטרם השלים את משימתו.

הוא הודיע דברים אלה לבולס ואמר לו שנראה, כי "שריון בשפע" מצוי בכפר. בולס ביקש מיד ירי ארטילרי לכפר, והדבר ניתן לו. אולם הירי היה

* בעת התקפת-הנגד הגרמנית בארדנים. — החטור.
** בבוא ארה"ב מכירים את שמות הפלוגות לפי שיוכן הרגימנטלי ולכן לא צוין שם הגזרה. — החטור.
*** טנקים מסוג שרמן שצוריתם פתוח מלמעלה, ומצוידים בתותח רבי-צמח. — החטור.

„המעשה הנכון“

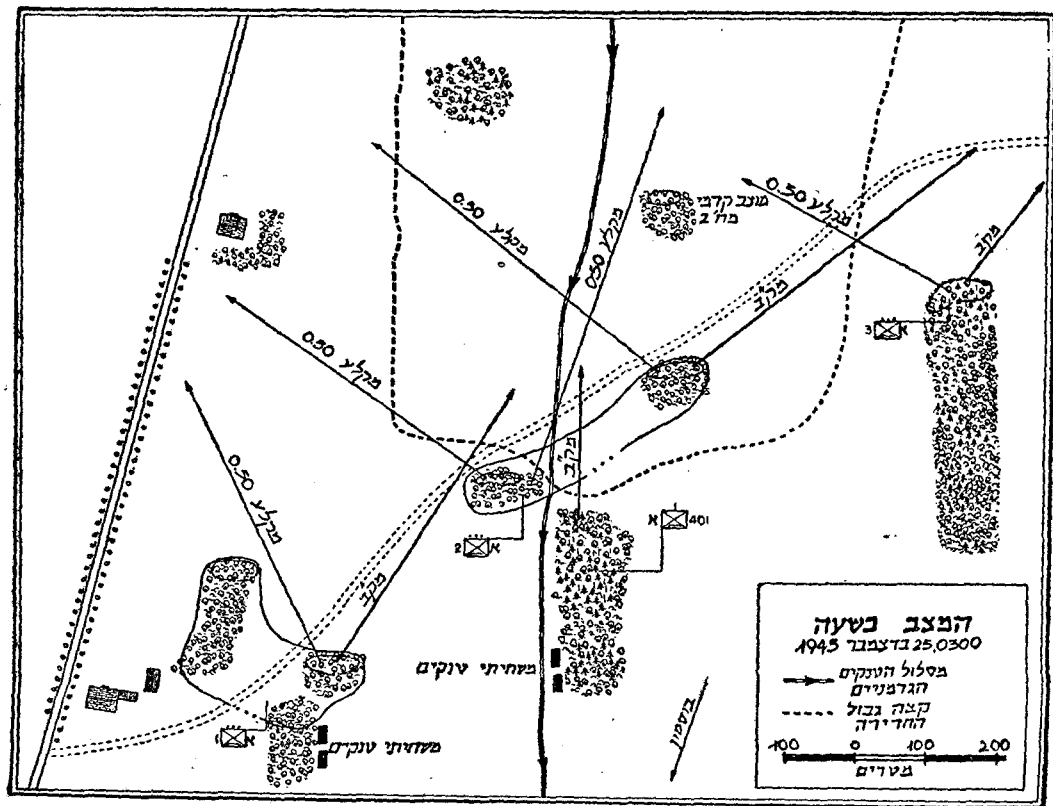
לגבי סרג'נט תום מק'לולין, המחזיק במקלע 0.5 אינשט באגף השמאלי, היה „המעשה הנכון“ לירות וללחמשיך ולירות, לתוך טור האויב. לגבי המחלקה השניה שהיתה צופה ממש לתוך לועי האויב הי' מבקיע, היה ה„מעשה הנכון“ „להתקפל“ לעבר הר מחפה העדיף בהרבה שבעמדת האגף המוחזקת ע"י מחלקה שלוש. לגבי קבוצת מוצב-הפיקוד בחורשה הקטנה, שגם היא ניצבה בצל תוחתי האויב, היה המעשה הנכון להמשיך וללחום במה שנמצא בידיהם, ולא היה זה הרבה. בפיקודו של לויטננט רלף גלסון קידמו את פני שריון האויב ברובים חצי-אבטומטיים וקרבינים; ואכן, לקבוצה זו נגרמו מרבית קרבנות אותו לילה — ארבעה הרוגים וחמישה פצועים. שני משחיתי-הטנקים שמיד מאחוריהם נשארו דוממים. מחמת העצים החוצצים לא יכלו לראות את שריון האויב אלא כאשר ממש עבר על פניהם. הטנקים הגרמניים סוידו (לשם הסוואה) וקומץ הי' רגליים הנלווים אליהם נעטפו בסדינים ונדמו כשדי-לילה. מפקד אחד הטנקים הגרמניים, בראותו את

מאוחר מכדי להועיל. כמעט בעת ובעונה אחת הגיע טוראי אלי מור ממוצב-החוף של המחלקה השניה והודיע לבולס שכוח רגלים ניכר ו„טנקים רבים“ נעים הישר לעברו.

בולס רץ קדימה למוצב-החוף שבאגפו השמאלי. הוא הגיע לשם בדיוק למועד לראות בהתקרב הטנקים; אלה היו נעים בטור, לאורך קו המזבילים בדיוק בין אגפו השמאלי (המחלקה השניה) ומוצב-הפיקוד הפלוגתי. בולס חזר בריצה לעמדתו הי' עיקרית.

מוזמן זה ואילך, אף כי טור השריון נע כליכך לאט עד שנדרשו לו לפחות 30 דקות לעבור דרך שטח פלוגה א', היתה תגובת המגינים למצב, אליו נקלעו, כמעט אבטומטית כולה.

בולס הביע זאת כך: „לא נתתי פקודות. לא היו פקודות שיכולתי לתת. לנסות לקים שליטה לי' פרטיה בניסיונות כאלה הוא דבר בלתי אפשרי לחלוטין; הסיכוי שהעמדה תחזיק מעמד תלוי בכך שכל קבוצה תעשה את המעשה הנכון.“

את שריון האויב עולה עליה, וטרם גילתה כל התנגדות תכליתית עד שלב זה בפעולה. חזרה לי-אגפה היא מיד לאחר עבור הטנק האחרון. יתר-על-כן, היא נעה אינסטינקטיבית, כגוף אחד, ללא צורך להעביר כל פקודה שהיא לאורך שורותיה. זהו מימצא העובדות, וזאת עדות אומרת-הרבה על כך שהמלה „דמורליזציה“ אינה יכולה להתיחס לכל חלק מפעולותיה באותו לילה. אנשים אלה לא חסרו אומץ, אבל גם לא היו כסילים.

העמדה הנכונה

כן נמצאה עתה המחלקה השנייה בעמדה ממנה יכלה לטבוח בשורת המסתערים הרגליים של ה-אויב, אשר בנועים בעקבות הטנקים, טעו במשמעות הקלות בה עברו. מרגמתו היחידה של בולס (השנייה נשטפה ע"י השריון) איפנה גוף זה מיד, והטיח בו נמרצות בעוד האנשים מצטופפים; אש המקלעים לכדה אותם מימין ומשמאל. זעקות הפצועים גברו-נישאו מעל לקולות האחרים של הפעולה. שרידיו של כוח זה, אשר נבלם בטרם יכול להפעיל אש יעילה כלשהי נגד עמדותיו של בולס, יצאו מ-פעולתם וידיהם על ראשם, פשוטו כמשמעו.

אף כי קיימים פרטים עקובי-דם ואישיים נוספים, הרי אלו הן העובדות הבולטות. בדומה למקלעים, נמצאו בפלוגה גם בזוקות מעל לתקן, אבל הן לא מילאו תפקיד בר-מש בפעולה. כך מהוה תגרת-לילה זאת מתחילתה ועד סופה דוגמה כיצד אנשים משתמשים בפקחות וניידות בקרקע, אולם אינם מתגרים בשריון ע"י שימוש מופרז בכלי-נשק. בכוח הטקטיקה שלהם שר-דן בחיים, ומילאו תפקיד מכריע ב-השגת הנצחון בקרב. האם לא תהיה זאת איוולת לצפות ליותר מכך?

נפנה עתה לקרב לאור-היום שאירע בנסיבות דומות, ואולי רבות-אימים עוד יותר. ביום הראשון לפלישת נור-מנדיה השיב האויב מהלומה בשריון נגד מאמציה של הדיביזיה המוטסת ה-82 לתפוס את המעבר על פני דרך-הסוללה על גהר מרדרה ליד לה-פייר. יתכן ובתולדות צבאנו בזמן האחרון רשומות תגרות שהיו עקובות-מדם יור-תר מקרב זה, אבל אני נבצר ממני לקרוא בשם אחת כזאת. פלוגה א-

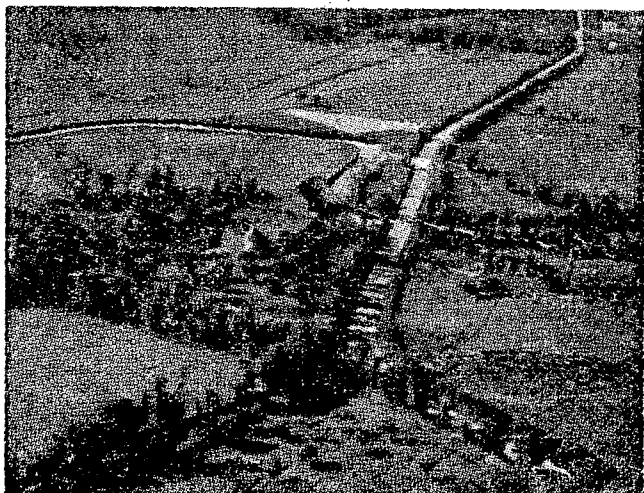
משחית-הטנקים, טעה וחשבם לחלק מכוחו הוא וקללם בקול רם על פיגורם. איש לא ענה. איש לא ירה והוא המשיך בדרכו.

עד כאן יראה בבירור שהתגובה האמריקאית בעת מבקע-השריון דמתה פחות מכל להאבקות שפוכת-חימה. האש היתה מועטה. האלמנטים המכריעים שבקו-העמדות, אשר לכאורה שלטו שליטה גמורה בעצמם, עשו אחת משתיים — לא עשו דבר, או נעו אינסטינקטיבית לשטחים אשר נדמה להם כי יעניקו להם את מיטב הסיכוי. מתגובה כזאת, עלול היה האויב להסיק בצדק שנודמן לו לעלות על יסודות-חיפוי חלשים, הראויים בקושי למהלומה של ממש. עובדה היא כי כזאת היתה תגובת האויב, כפי ש-נתאמת מפי שבויה, לאחר תבוסתו.

כאשר חלף הטנק האחרון על פני עמדתו של בולס, נעורה ההגנה לחיים, כאילו על פי אות מוסכם מראש. שני משחית-הטנקים שמאחורי מוצב הפיקוד זינקו ועברו אל השניים שהיו מחפים על האגף ה-שמאלי, ויחד ירו אחורה אל טור האויב הפגיע עתה, יצאו קדימה ושוב ירו. חמישה מטנקי האויב הושמדו בפעולה זאת. הטור המקוצץ והמוזנב נרתע ונתפורר, ותלקיו נפרדו, וכמה מהם הושמדו באש הארטילריה המסיעת, ואחרים סבו צפונה וקיצם בא-מאש הבזוקות של פלוגה ג' ברגימנט הצנחנים ה-502, אשר גם היא נסוגה למחפה העצים לנוכח ההתקפה.

נחזור עתה למחלקה השנייה. לאחר שנטשה את שטחה ונצטרפה למחלקה השלישית, כאשר ראתה

מראה כללי על דרך-הסוללה, החוצה את המרדרה ליד לה-פייר; במרכז התמונה — חוה, וסמוך לה מימין — הגשר.

מרגימנט הצנחנים ה-505 היתה מחזיקה בקצה ה- מזרחי של דרך-הסוללה בעת שהתרגשה הסערה. מזלה של הפלוגה האיר לה פנים במידה יוצאת מן הכלל בעת ההצנחה, והיא צעדה לקראת משימתה למעשה במלוא-עצמתה. מתוך 147 הגברים שיכולת למנות ביום הראשון, נשארו רק 81 בצהרי היום השני, ובכלל זה 22 פצועים המסוגלים להלך. כאשר רב-הסמלים רוברט מ. מתיסון, טיפוס המרמר ב- מקצת, שמראה פניו יכל להכשירו למלא תפקיד ראשון במחזה טרגי — ערך את שרידי פלוגתו כדי לקחתם מאותו מקום אפוף-אימים בצהרי היום השני, העיר: „אם אנשים חושבים שאין אנשים נהרגים במלחמה, מוטב ויעיפו מבט בפלוגה זאת“. לפחות בשל סיבה אחת ראוי לזכור את הסטטיסטיקה של אותה פעולה; היא שמה לצל את האימרה הנש- מעת-תכופות שאין יחידה המסוגלת לאבד יותר מ-20 אחוז ממצבתה ולהמשיך לחום.

ביום הראשון הוקו דמה של פלוגה א' גוראות בעת התקדמותה דרך שני השדות האחרונים מ- גודריי-המשוכות, בנסותה להגיע לגשר המרדרה. שמור עמי תיאור התקלות זאת, מערכה-מערכה: בהגותך בפרטיה רווי-האימה, אתה תמה אילו גברים היו אלה שיכלו להמשיך בשלהם לאתר אותה שעה ראשונה. כיון שאותו חלק בקרב אינו קובע לגבי הסוגיה בה אנו עוסקים כאן, אני משמיטו.

הצבת חסימה

עד הצהרים חוסל חילי-המצב הגרמני המגן על הקצה המזרחי של דרך הסוללה, וגדמה היה כי הקרב על ראש-הגשר הוכתר בנצחון. פלוגה א' התחפרה ממזרח לגשר, בחסמה את הדרך לכל כו- חות אויב שהיו בסביבות אמפרייול, בהיותה ממוקמת-כך, היתה מסתכלת ממש ללועם של תותחי הטנקים ש- קרבו להתקפה על פני דרך-הסוללה מוקדם אחרי-הצהרים. סוללת העפר עטורת שדרות העצים, כ-6 מ' רוחבה, נמשכה דרך רצועת אדמה בוצנית ל- אורך כ-450 מ'. האויב הציף את ה- שטח הנמוך, שהפך לאגם מים. כל מגח ממערב חייב היה להתקרב בדרך- הסוללה הצרה.

על העמדה החלה נופלת אש מרגמות אינטנסיבית למדי מכיוון מערב. חברי דה בת ארבעה אנשים התקדמה דרך

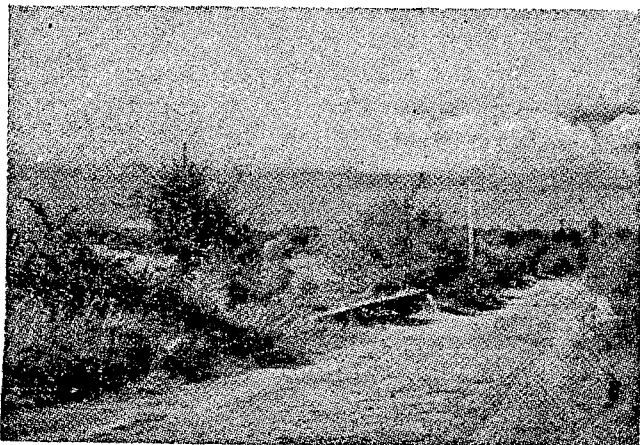
אש זאת להציב חסימת-דרך מיד ממערב לגשר. היו בה שני בוזקאים, טוראי ראשון ג'והן בול- דרסון וטוראי גורדן פריין, מקלען — טוראי ראשון לנולד פטרסון, ועוזרו טוראי מרכוס קיין. כל אחד מהם נשא אתו והטמין בדרך מוקש אחד, ואח-כ- גררו משאית הרוסה על הגשר ודחפוה אל מאחורי המוקשים כדי לחזק את החסימה.

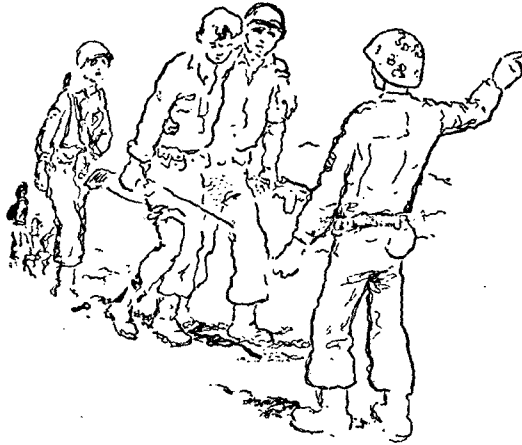
כמה שוחות-שועל נאות, שניטשו זה מקרוב ע"י האויב, נמצאו מעבר לחפירה, מצד שמאל לסוללה. עמדות אלה נמצאו במרחק כ-40 מטר מן הפלוגה. ארבעת האנשים נכנסו לשוחות אלה, צמדים-צמדים, כאשר מרחק של כ-25 מטר מפריד בין העמדה הקדמית וחבריהם ליחידה.

מתוך גיהנום של אש פרץ כוח אויב ברדת הערב — שני טנקים, אשר בצמוד בעקבותיהם נע גוף חיל-רגלים. הם הגיעו כמעט עד המחסום. מפקד הטנק עמד בצריחו, מקלען, טוראי קלרנס בקר ירה מאגף שמאל של הפלוגה והרגו. בו ברגע חבטו הבוזקות בטנק, ואשם נתערבה באש תותח נגד-טנקי בן 57 מ"מ, שירה מן הגבעה. הבוזקאי הראשון, שעלי הצמחיה הסבוכה האטו את כניסתו לפעולה, הצליח לפלוט רק ירי אחד בטרם נעצר הטנק והחל לירות מתחתו. פגזו הראשון ניפץ עמוד-טלפון ליד פטרסון, אשר כמעט רוצץ את גולגלתו. שלוש רקטות נוספות נורו ע"י אנשי הבוזקה לתוך הטנק הראשון, בטרם עלה בלהבות; לגבי דידם היה זה טופה של כל הפעולה, אף כי בטעות יחסו מפקדיהם להם את החלק המכריע בפעולה, והם זכו ב"צלב השירות המצויף".

פטרסון, המקלען, הפועל בנשקו-הוא בכל יכולתו.

גשר המרדרה

„הרגשתי עצמי כמו שוטר תנועה“

הפעם החזיק פטרסון בבזוקה מלכתחילה. הם הפעילו את נשקם האישי עד שהשריון הגיע עדיהם וגזעי העצים חצצו ביניהם, וחזר גרמני שזחל לאורך גדת הנהר הנחית על שוחותיהם אש לוחכנית ש מגעה פעולה חופשית. לכן שאג פטרסון פקודה וה ארבעה חזרו בריצה לקו הרובאים. כאן שוב הכניסו למשחק את הבזוקות, ובכוח אשו של פטרסון ושל תותח 57 מ"מ אשר מוקם עתה ממש בגדה נעצר ה"רינו" הראשון כאשר ניסה לעקוף את הטנק ה החרוס. כך גבלם הטור שנית, אף כי הפעם שונה היה המצב. לחיל-הרגלים הגרמני נודמנה עתה חומת פלדה רחבה, שני הטנקים הנפגעים זה בצד זה, שמאחוריה יכלו לירוק אש לתוך שוחות הרובאים האמריקאיים. עד מהרה ניצלה, ובריחוק 40 מטר זה מזה נאחו שני הכוחות בלפיתת-מות, כאשר אלה נצמדים לאדמה, ואלה — למתכת.

אונס נכנס למשחק

ושוב הפכה אש המרגמות תופתית; אנשי מח לקחו של לויטננט ויליאם אוקלי, הקרובים ביותר לגשר, לא יכלו כמעט להרים ראש. אוקלי נפגע קשות בנפץ מרגמה, והרבה לירוק דם עד שהיה צורך לגררו משם בעיצומו של קרב. את מקומו תפס סרג'נט ויליאם אונס, אדם קטן, צנום, חיריץ ושקט, כה מצניע בהליכותיו ומראהו, עד כי קציץ מיון אולי לא היה מזכהו במבט שני.

העמדה החלה מתפוררת. אונס יכול לחוש בכך. מספר ניכר של תועי-חזית מיחידות אחרות הגיעו לעמדות באותו לילה; אלה החלו לחול לאחוריהם כאשר הופיעו הטנקים מסוג „רינו“, ותחת האש מאחורי מתרס הטנקים החלו שרידיהם של אותם

היה בינתיים ממריץ את האחרים בקללות אנגליות ושבדיות מקוטעות, לירות אל הטנק השני. הוא ראה את הטנק השני סובב הרחק משמאלו כאילו מנסה הוא לעבור סביב שרידי הטנק הבורע, וחש כי לנקודת-התצפית שלו כבר כוונה אש די והותר. הוא חטף את הבזוקה של בולדסון ורץ כ-20 מטר קדימה כדי לצאת מבין העצים שהסתירו את הטנק. עתה ידה 4 רקטות אל הצריח, מבלי שניכרו תוצאות כלשהן. תותח הטנק הצטדד אליו, והוא זנק מצד אל צד כדי שלא יוכלו לנתצו בפגזי הרקטיטה החמישית שלו פגעה במקום התחברות הצריח לגוף; ועדיין אין תוצאות. הרקטיטה הבאה פגעה בוחלים, ושוב רץ מספר צעדים קדימה, כדי להגיע לעורפו של הטנק. הרקטיטה פגעה יפה בדיוק במקום שרצה, וממרחק של כ-5 מ' אבל בכל זאת עוד החל הטנק לזוז לאחוריו, מדדה בגלל החל שנפגע. בטרם יכול הטנק לזוז אלא מספר פסיעות, ירה פטרסון את הרקטיטה האחרונה, זאת פוצצה את הטנק, והצות נשרף בתוכו. כל שהציל את חי פטרסון באותן דקות היתה האש מעמדת הפלוגה, שדחפה את חיל-הרגלים אחורה לתפוס מחסה. גם אילו ניתן לו „צלב השירות המצויין“ בעבור מלאכתו באותו יום, הרי יחסית לא היה זה אף מחצית ממה שהוא ראוי לו. אנשים רבים סייעו להשיב את פני האויב מן המרדך אותו יום אחת, אבל הדברת המבקע הישיר נסבה בהרבה על בצעונו המטורף עדי-כדי לא-יאומן של אדם יחיד. אני זוכר אותו כאדם שקט, מאלה שגודלם פוגם מעט בזריזותם, ובמראהו לא נראה תוקפני יותר מן השוער השבדי במחוזו של אלמר רייס: „תמונת רחוב“. לא; אילו תרנו אחרי טיפוס של לוחם, בודאי לא היינו בוחרים את פטרסון.

בנקודת המוקד

על הפלוגה עברו לילה ובוקר תחת אש נמרצת עד כדי כך שעצמתה פחתה משעה לשעה, ומתיסון, המנחה את פציעיו אל העורך, חש עצמו „כמו שוטר תנועה“. חלקים אחרים מן הדיביזיה הגיעו ותפסו עמדות משני עברי הפלוגה לאורך סוללת גדת הנהר. אבל לאנשי הפלוגה לא נאמר כי אלה נמצאים שם, והם המשיכו לחשוב שאין להם סיוע על כל סביבו תיהם.

במחצית הבוקר ניסה האויב שוב, כוחו בשריון — ארבעה טנקי „רינו“ הובילו, ובעקבותיהם באו כמה פלוגות חזר, פטרסון ושלושת האחרים עדיין מחויקים היו בעמדותיהם מן היום הקודם; אבל

בטוח בהחלטתו, והוא שלח איש אחד אל שוחתו של קפיטן דולן ששאל מה ברצון הקפיטן שיעשה. אל שארית-המחלקה חזרה התשדורת. דולן הוא שכתבה: „אינני מכיר מקום טוב מזה למות בו“.

מלוא הכוס

עברו דקות משבר אלה, ואז נגמר הכל. הגרמנים הרימו את דגל הצלב-האדום וביקשו הפוגת חצי-שעה לסלק את פצועיהם. הם לא שבו; הם אמרו די. הקרב על מעבר-המרדך עתיד היה להמשך עוד יומיים, אבל פלוגה א' נתנה את כל מאודה לענין. בנוכחותו של דולן (ודולן היה קצין אמיץ ובעל-מצפון) אמרו לי כל אותם שריוני הפלוגה: „אונס היה זה שהציל את המצב; כל האחרים היו גמור-רים“. אבל דולן, אף כי נמצא בריחוק פחות מ-100 מטר מן המחלקה בעת הקרב, עדיין לא הבחין נכוחה בהשפעה המוסרית והרוחנית העילאית של סמלו זה. כבר המליץ שיוענק לאונס „כוכב הארד“*, וככל שלא יאומן הדבר, היה זה כל שניתן לאונס. על מעשהו זה.

שניים או שלושה חקרי-מעשים אין בכוחם להצביע על לקח יותר משיכולה סנונית אחת לבשר את בוא הקיץ. מה שכתבתי אינו אלא לצורך הדגמה שקיימים מקורות עשירים אשר מהם נוכל לשאוב אמת לאמיתתה, אם אך נעשה את המאמץ. יתכן ובסופו של דבר לא נמצא כל דבר מפתיע יותר מזה: כי מה שיעשו אנשים לעשרות בקרב תלוי במה ש' עושים אחד או שניים מבינותם ברגע הרע ביותר, וכי תבונה בניצול השטח כוחה עדיף מכל מידת-אמון שהיא בעצמתו של כלי-נשק.

אילו היה זה הכל, עדיין היה בכך כדי לחדד את ראינתו באשר למקום בו יש לשים את הדגש, למען טיפוחה של מנהיגות נבונה יותר.

תועים לרוץ למחסה. ביניהם נמצא לויטננט זר אחד, שצעק: „אנו לא יכולים לעצרו. זמן להסתלק מכאן“. מחצית אנשי אוקלי היו עתה הרוגים או פצועים. מכיתתו של אונס שרדו רק שלושה.

כאן התרומם אונס והחל מסתובב בין האנשים הנותרים, באמרו להם שהם מוכרחים להחזיק מעמד. הוא היה חשוף ומגולה, במרחק לא יותר מ-35 מטר מן הגשר. כיצד נשאר בחיים בחצי-השעה הבאה — לא יוכל איש להסביר. אבל לדברי כל הנוכחים היתה זאת יציבותו — והיא בלבד — שהחזיקה בעמדה.

אי-אפשר להנחיל תבוסה לכוח שאינו מכיר בתבוסתו. כך אומרים.

בחר לך לקח

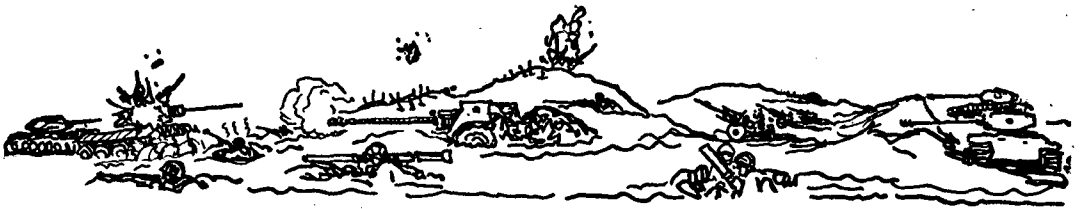
מגיעה העת כאשר בשר ודם אינו יכול לשאת יותר, כך אומרים.

אל תראה לי גברים; הראה לי את הגבר! כך אומרים.

מתקרית זאת תוכל להפיק את הלקח שתבחר ב' עצמך.

אנשיו של אונס אמרו לו לבסוף שאינם יכולים להוסיף ולשאת זאת. עדיין היה עומד ומסתובב. אבל עתה נותרה תחמושת מקלעים כדי ארגו אחד למקלע, והמקלעים היו כה מלוהטים עד כי בעצור המקלע-נים באשם, המשיכו לירוק אש. מחצית אנשי הפלוגה היו כבר נפגעים, וכוחו של אונס עצמו ירד עד 15 איש בלבד. האנשים אומרים היו: „הבה נצא, או נהרג כולנו“. ואונס אמר להם: „לא, נחכה לפקודות. לא אמרו לנו כי נוכל לצאת“. אבל הוא לא היה

* אותה-הצטינות ג' במעלה בשורת אותות ההצטינות קרוב בצבא ארה"ב.

תרגילי גייסות - תכונה וביצוע

סגן אלוף ב. אביב

תכנון והכנה לקראת תרגיל עוצבתי

א. הערות-פתיחה

הנושא הקרוי בפנינו "אימון עוצבתי" והמכיל תור- כן חדש במקצת לצה"ל, עתיד להיות נושא לביצוע בשביל מספר ניכר-למדי של עוצבות, ובעיה תכ- נונית נכבדה, בשביל מספר רב של מפקדים בצה"ל ברמות השונות. העלאת מספר בעיות שנתעוררה, והארת מספר נושאים, עשויה לתרום להצלחת ה- אימונים מסוג זה בשנים הבאות, בכוח הנסיון והלקח שרכשנו השנה, אולם הכרחי תחילה להבהיר נקודות אחדות ולציין מספר הסתייגויות: -

1. אימון עוצבתי, ככל אימון אחר, מעמיד את העוסקים בתכנונו, בהכנות לקראתו ובביצועו, בפני מכלול בעיות רחב למדי. עיקרי הבעיות אינם שונים ביסודם, בגישה אליהם ובפתרונם, מאלו שבכל פעור לה הדרכתית אחרת, אלא שבנוסף לבעיות "רגילות" הגנו עומדים גם בפני בעיות, ואפשרויות לפתרונות, אחרים, הנובעים מרמת-האימון הגבוהה ומהמסגרת הרחבה והמקיפה בה מתבצעת פעולה-הדרכתית זו.

ברשימה זו אנסה להעלות, במקצתם לפחות, את הנושאים האופייניים לרמת-אימון זו ולהיקף מסגרת- תו, ואשתדל להמנע מלגעת בבעיות שיתכן כי נבעו מתנאים מקומיים וזמניים בלבד.

2. עצם תוכנו של האימון-העוצבתי מאפשר לרוב לקח ומסקנות גם ביחס לאימון-יחידתי; חלק מן הדברים בודאי יגע גם באימון יחידתי, בפעולות הדרכתיות אחרות, במידה שנכללו בנסיון התאמנות- העוצבה.

3. נסיוני שאוב מעוצבת-מילואים, אך עם כל השוני בין עוצבת-מילואים לעוצבה-סדירה - נראה שחלק מדרכי הביצוע והתכנון ניתן לישמם גם לעוצבות-סדירות.

ב. המסגרת

למען נהיה קרובים אל המעשה, ונתרחק מ"עק- רוטת גרידא", נציג בקצרה את המסגרת והתנאים

בהם בוצע האימון הנדון - כדי לאפשר לקוראים להסיק מסקנותיהם לגבי תנאיהם הם.

1. מטרת האימון.

א. להשיג רמת אימון וניידות כדי אפשרות ביצוע משימות עצמאיות, בצורות פלוגתיים, גדור- דיים וחטיבתיים, בכל צורות הקרב ושלכיו.

ב. לאמן ולתרגל את יחידות החטיבה על מפקדו- תיהן בשיתוף פעולה בין-חילי ובין-זרועי.

קביעת המטרה נתבססה על רמת האימונים אליה הגיעו היחידות, אשר איפשרה מעבר לאימון מת- קדם יותר, הן ביחידות עצמן והן בשילוב עם יחידות אחרות. בזמן שעמד לרשותנו לא ניתן להשיג את המטרה במלואה, ורק תרגול ואימון נוספים יבססו את הישגי אימון-עוצבתי זה וישפרום.

על המטרה, כפי שהוגדרה לעיל, נוספו מטרות- משנה, שהנן חלק בלתי נפרד בכל אימון-שנתי של יחידת-מילואים והודגשו גם השנה: - ארגון ה- יחידה וגיבושה; תרגול מפקדות-היחידה ויחידות- המשנה בתפקדיהן; העלאת רמת הכוננות על ידי בדיקה מחדש של התכנונית וההוראות לגיוס; הת- אמת כל חייל (בכל דרגה) לתפקידו; העלאת רוח היחידה וגאותה; העלאת רמת המשמעת ושגרת- העבודה ביחידה.

"לימוד הפקלים..."

חודשים לפני תחילת ביצוע תכנית האימונים (אימון המפקדים). זמן זה הנו מספיק בהחלט בשביל לבצע הכנה יסודית ומדוקדקת המבטיחה תקופת אימונים פוריה ויעילה.

ג. התכנון

אם נראה בתכנון קביעה מראש של הדרך כדי לעבור ממצב נתון אל המצב הרצוי המוגדר כמטרה. הרי הבעיות העיקריות בתכנון היו הקושי לגשר באופן המניח את הדעת, בין רמת האימונים הקימת לרמת האימונים, מתקדמת ביותר, של תפעול חטיבתי (כלומר, קביעת תכנית אימונים כזאת, שבהתבססה על רמת האימון הקימת תכלול את אימון כל הדרגים עד לדרגת החטיבה, וכן הכשרת הסגל הפיקודי, את ריכוז האמצעים, והכשרת שאר התנאים לביצוע תכנית אימונים מאומצת וקשה).

תכנית האימונים.

לאחר הערכת מצב קצרה, התברר לנו שהרמה הגדרשת בסוף האימונים, אין להגיע אליה בזמן שלרשותנו, על ידי אימון יסודי ומספיק של כל דרג ודרג, וביחוד כשהמשימה כוללת שיתוף פעולה עם חילות רבים אחרים, המצריך פיקודי זמן ניכרים למדי.

מה היו הלבטים, והפתרונות, לגבי היחידות השונות של העוצבה?

א. יחידות רובאיות.

ברור שנוספו ליחידות הרובאיות החלופות, כלי נשק חדשים — וכן בודאי נשכת חלק מן התורה אשר נלמדה בשנה שעברה.

לפני היחידות ומפקדיהן עמדה המשימה של תפעול במסגרת הפלוגה, הגדוד והחטיבה — וכל זה בשיתוף עם שריון, חיל אוויר, ארטילריה והנדסה. התייבה, איפוא, בפנינו השאלה: מהו הדרג שיש להתרכז בו באימוני היחידה, כיחידה? (כטורי אים, כמפקדים). ראינו את המחלקה כדרג העיקרי — והגבוה ביותר — שתפעולו היעיל מחייב אימון כל היחידה; בעוד שאת הדרגים שמעל לדרג המחלקה ניתן להפעיל בהצלחה יחסית ע"י אימון מוקדם של מפקדותיהם, ותרגולן עם הגייסות במידה מצומצמת יותר. וזאת משום היות המחלקה הגדול שבגופים שעדיין מסתער כמעט תמיד בדרג אחד ובציר אחד. המגע הקרוב בין כיתות המחלקה וחיליה, הנו כה קרוב שיש לתרגל את כל טוראיה (ובודאי — מפקדיה) לפעול איש לצד רעהו, ולא תמיד (ויתכן אף תכופות) שלא במסגרת הכיתות האורגניות.

אל נושאים אלה נוספו גם נושאים שנכללו בהישגים שנתכוננו להשיגם באימון זה. אלה כללו: גיבוש נוהלי העבודה וצינורות המגע (הפיקודיים ושל-מטה) בין היחידות השונות ובינן למפקדת החטיבה; לימוד הפקילים היחידתיים, גיבושם היסודי בכל הרמות ותרגולם. לימוד הפקיל החטיבתי וגיבושו הסופי, לאור נסיון תקופת האימון והתרגילים השונים. גיבוש סגל הפיקוד החטיבתי ברמותיו השונות. תרגול נוסף של הצטיידות החטיבה כולה, ושיפור הנוהלים בנדון.

2. התנאים.

א. משך השירות.

משך השירות (כולל פיזור) היה הפעם למעלה משלושה שבועות, ותוספת זמן ניכרת לאימון המפקדים.

ב. רמת האימון.

רמת האימון של היחידות (שהתאמנו באימון יחידתי בשנה הקודמת) היתה: — יחידות המשנה הבסיסיות, וחלק מיחידות המשנה הממוצעות — אימון מושלם.

ג. השטח.

בעית בחירת השטח שימשה נושא לדיון ארוך ויסודי, ולבסוף נקבע שטח גבעי ומכוסה צמחיה, לאימון ביחידות, ושטח "נגבי" (הררי וחשוף) לביצוע תרגילי עוצבתי.

ד. יחידות נוספות תחת פיקוד.

בערך כ-9 ימים לפני התרגיל העוצבתי (כ-7 ימים לאחר תחילת האימונים) הועמדו תחת פיקוד מפקדת החטיבה, בהתאם למתכונן, היחידות הבאות: —

1. גדוד שדה של חיל התותחנים (לצרכי אימונים-משותפים והשתתפות בתרגילי העוצבתי).
2. פלוגת טנקים (לצרכי לימוד שיתוף הפעולה רגלים-טנקים ברמות השונות, והשתתפות בתרגיל החטיבתי).
3. פלוגת שדה של חיל הנדסה (כנ"ל).
4. גונדה נ"ט.
5. מחלקת סדנא (לצרכי שירות החטיבה בתיקונים).

כן הוקצב כוח אווירי לצרכי אימון מוקדם בי שיתוף פעולה קרקע-אוויר. (והשתתפות בתרגיל החטיבתי). פלוגת שירותי הספקה התמקמה בגורת החטיבה ושירתה אותה בכל פריטי חה"ס ושקם. זה משך הזמן לתכנון והכנות.

הנתונים העיקריים אשר אפשרו תחילת התכנון וההכנות לאימון זה, הגיעו למפקדת החטיבה כ-3

„להקפיד על ביצוע נכון של אימון הפרט...”

שימשה נושא לשיקול-דעת יסודי. היו שתי אפשרויות-אימון: במסגרת הגדודים, או בריכוז היחידות לצורך אימונם באחריות מפקדת-החטיבה. היות רוונות באפשרות הראשונה היו: — עזרה לגייש היחידה וליצירת הכרות-הדדית בתוכה. הטלת מלוא-האחריות לאימון יחידות הגדוד על המג"ד, הריהי דבר חיובי-ביותר; המנעות מיצירת גופים נוספים ובלתי-אורגניים, המעוררים בעיות פיקוד ומנהלה חמורים. ואילו מגבלותיה היו: — במסגרת הגדודים לא יכולים הקצינים-המקצועיים החטיבתיים לקים פיקוח מספיק על אימוני היחידות; אין אפשרות לרכז יחד סגל מדריכים בעלי רמה גבוהה-ביותר; וכן חוסר האפשרות לודא אחידות גמורה בשיטת ההוראה ובפרטי המקצוע. (יש לזכור, שמפקדי מוז' לקות אלו הם אנשי-מילואים, שמקורות הכשרתם שונים ומידת „עדכניותם” אינה שווה תמיד). חוסר האפשרות לספק את כל ציוד-האימונים הדרוש לכל יחידה לחוד, כפי שהדבר ניתן-להעשות כשהיחידות מרוכזות במקום אחד.

מיתרונות ומגבלות אלו מובנים היתרונות של הריכוז: כוחות ההדרכה הטובים ביותר, הפיקוח ההדוק, האחידות וביצוע הצידוק.

חילקנו יחידות אלו לשני סוגים: —

כאלו אשר יעודדו הוא בתחום מקצוע אשר קימת יחידה חטיבתית בסוגו, וקציני-מקצועי חטיבתי. את אלו ריכזתי במאהלי הפלוגות החטיבתיות המקבילות, ולפתור על ידי כך הן את הבעיות המנהלתיות והן ההדרכתיות-מקצועיות. ואילו מקום אימונם של היחידות החלקיות הנסייעות (פרט למחלקות החבלה) נקבע במסגרת הגדודים. אימונם של מחלקות החבלה בוצע

המחלקה היא העשויה, יותר מכל דרג אחר, ליטול על עצמה משימות-קרב עצמאיות בתפקידים מיוחדים (פשיטות, סיורים וכו').

באימון מחלקה ניתן עדיין להוסיף הרבה לאימון הכיתות כעצמאיות, וכן להקפיד על ביצוע נכון של אימון-הפרט.

כמסקנה, נקבעו העקרונות הבאים להשגת משימות-האימונים של היחידות הרובאיות.

חזרה קצרה על אימון-פרט-ונשק, לודא רמה מינימלית לפחות של ביצוע ולהמגע מעיכותים מיי-תרים בעת אימון מתקדם-יותר. הדגשנו את הלימוד, בידיעה ברורה כי לא נוכל „להטמיעו” דיו על ידי תרגול. וזאת מתוך הנחה שליקוי זה יתקן תוך כדי אימון הדרגים הגבוהים-יותר.

חזרה על אימון-הכיתה, בעיקר במשימות תיק-פניות, כהכנה מטודית לאימון המחלקה. (כמובן שיכולנו לקבל החלטה זו הודות לרמה שהושגה בשנה הקודמת).

אימון יסודי של המחלקה בכל צורות הקרב, (כמחצית זמן האימון-ביחידות הוקדש לכך).

במקביל לכל הנ"ל — אימון ותרגול מפקדות הפלוגה והגדוד, ע"י תלג"גים ותרגילי-מפקדות. (מספר השתלמויות מפקדים שנערכו בשנה הקודמת סיעו הרבה בביצוע תכנית זו).

שניים שלושה תרגילים ברמות פלוגה וגדוד, תוך שילוב יחידות נוספות — גדודיות או חטיב-תיות — וכן חיל-אוויר.

יחידות-משנה גדודיות (פלוגות מסייעות ופלוגות-המפקדה)

המסגרת לביצוע אימוני היחידות-משנה אלו

נוצר שיתוף פעולה הדוק יותר בין מפקד מחלקת הטנקים למפקד יחידת-הרגלים, ואף נתאפשרה בהי"רת השטחים הטובים ביותר לביצוע האימונים בכל גדוד, כי אילו כל הפלוגות בכל גדוד היו פועלות בבת-אחת בשיתוף פעולה עם טנקים, יתכן והיה צורך ל"אנוס" כמה תרגילים, כתוצאה מחוסר שט"חיים "אידיאליים" מספיקים לצורך אימון זה.

פרק זה העלה במידה רבה את רוח היחידות המתאמנות ואף את כושרן הגופני — ע"י עצם הופעת סוגי-נשק שעד כה לא נלמד, וע"י עצם ההכרח של החייל להשיג את מהירות הטנק, ואין ספק שהושגה בפרק זה מטרה נוספת וחשובה ב"אימוני של היחידות כיחידות חי"ר. לסיים פרק זה, יציין עוד שחלק מהשיעורים בנושא זה — כגון, הצגת תכונות האש וכושר-המעבר, מעבר-שוחות, לימוד ראשוני של צינן-מטרות וזיהוי רק"ם — ניתנים להערך במסגרות גדולות, וחלק מהם אפילו במסגרת גדודית; ועל ידי כך יכולנו לחסוך זמן רב, ולהקדישו לשאר שיעורים, המחייבים לימוד במסגרות קטנות יותר.

יחידות ארטילריות

את שיתוף הפעולה עם היחידות הארטילריות ראינו לנכון להתחיל ברמת אימון הגדוד, כדי ל"אפשר ליחידות התותחנים אימון עצמי רב ביותר. הסתפקנו ב"תכנון משותף", ב"תזוזת יחידות" ו"ביצוע ירי "יבש". אף כך השגו הכרות-הדדית ושיתוף-פעולה, שנבחנו בביצוע תרגילי-אש ועלה יפה.

הנדסה

את יחידת ההנדסה ראינו כגורם העשוי "לשחק" שני תפקידים: א. כאויב המבצר יעדים, ממקש דרכים ועושה שאר פעולות הנדסיות — כדי לתת ליעדים עליהם מבוצעים התרגילים אופי מציאותי, וכן על-מנת לתרגל את יחידת-ההנדסה בביצוע פעולות אלה; ב. כחלק מכוונתנו, המשתף פעולה ע"י ביצוע פעולות-הנדסיות של פריצה, סילוק שדות-מוקשים, שיפור דרכים וכו'. אין ספק, שאילו עמד לרשות יחידה זו ציוד-אימון נים במידה מספקת, ניתן היה להפיק מ"שיטה זו תועלת רבה-ביותר, שלא תמיד מודמנת ליחידה מתאמנת.

באחריות אחד הגדודים ובפיקוח קצין החבלה ה"מנוסה ביותר, שנבקע על ידי מפקד החטיבה. ה"אימונים המרכזים נמשכו עד לשלב התחלת האימון-הפלוגתי, בו חזרו המחלקות-המקצועיות אל יחידות-האם שלהן, כדי לקחת חלק באימון המתקדם של היחידה ולהשתלב בו.

שיתוף-פעולה עם חילות אחרים.

הצלחת שיתוף-הפעולה מותנית במידת הישגים, שעל כל יחידה להשיגם בטרם תתחיל לבצע משי"מות בשיתוף עם חילות אחרים. על כן גם לא הוחל בשיתוף-הפעולה לפני שלב האימון-הפלוגתי.

שריון. לרשות החטיבה עמדה פלוגת טנקים תחת פיקוד, למשך 8 ימים, עם הגבלה על שעות עבודת-מנוע של הטנק במשך יום.

גם כאן עמדה בפנינו השאלה, כיצד לבצע את האימון. הנתונים אפשרו אימוני שיתוף-פעולה של פלוגת חי"ר ומחלקת טנקים, יומיים בכל פלוגה, והשאלה היתה, באיזו משתי דרכים לבחור: — הצמדת פלוגת הטנקים לגדוד, למשך שניים-שלושה ימים — או — הצמדת מחלקות טנקים לגדודים, למשך 8 ימים. בחרנו באפשרות ב', מתוך רצון להתאים את תכנית שיתוף-הפעולה אל רמת אימוני של יחידות-הרגלים, בשלבי השונים — דבר שלא ניתן להעשות אילו לרשות הגדוד הראשון עמדו הטנקים רק לאחר 10 ימי אימון, ולגבי הגדוד האחרון לאחר 15—16. בדרך שבחרנו ניתן היה לבצע בכל גדוד את פרק שיתוף הפעולה בזמן המתאים ביותר לגבי כל הפלוגות, ע"י הצמדת מחלקת טנקים לכל פלוגה למשך יום אחד; ובתום ימים אלה — להתחיל ב"סיבוב שני", כן נמנעה תנועה מיותרת של טנקים בין המאהלים הגדודיים.

(*) במושג "אידיאליים" איני מתכוון לשטח קל, אלא דוקא לשטח הנוצר בעיות, אשר על ידי פתרון מושגות במידה מכסימלית מטרות השיעור הנלמד.

שיתוף פעולה עם חילות אחרים...

ההסברה על מאורעות אקוטליים, כי אם את הסברת-היסוד על בעיותינו העיקריות והעומדות. כן הקפדנו להקנות את הזיקה והחיבה לחבלי-הארץ ה- מהוה את מרחבנו, ואת הכרתו, ואלה שימשו נושאים עיקריים, אשר סביבם תתרכז תכנית ההסברה, אולם על ידי קביעת ה"קו" לא מצאה עדיין בעית ההסברה את פתרונה. עמדה בפנינו השאלה, כיצד לשלב ולשבץ תכנית זו, מבלי לקצץ בנושאים חיוניים, בחלקים האחרים של תכנית האימונים, נוסף לערכי- ששי המוקדשים למסיבות "הוי ובידור", וחלק מן השבתות, שהוקדשו לספורט ומנוחה (וכן לתפילה, לאלה הרוצים בכך) עמדו לרשותנו, רק שני ערבים במשך כל תקופת האימונים.

ההיה עלינו לותר על מספר ערבים או שעות- אימונים — או להצמיד את ההסברה (וביחוד את הכרת השטח מבחינה גיאוגרפית והיסטורית, בהד- גשת קרבות מלחמת-השהחורר בהם) אל תחילתם או סופם של תרגילים שונים, או בהפסקות? בחרנו בדרך השניה, משום שזו לא רק פתרה באופן המניח- את-הדעת את בעיית הזמן, אלא גם גיונה את תכנית האימונים והחיתה את נושא ההסברה, אליבא-דאמת, אין לאמר שכל היתרונות והאפשרויות שנראו לנו מראש היושגו במלואם, כמתוכנן; אך אין ספק שבמאמץ יתר של המפקדים, הנובע מהחשבת הנושא, ניתנת תכנית זו להגשמה במלואה.

הוי"

בתקופת אימונים מעניינת ופוריה, כפי שניתן להשיג באימון-עוצבתי, אין צורך להשתמש באמ- צעים מיוחדים ליצירת אווירה, זו הקרויה אצלנו "הוי". אימונים מעניינים, פיקוד טוב ומסוד ויחס הוגן לחיילים, יוצרים אותה ממילא. אך כדי להביא לידי ביטוי את רוח היחידה, ודאי שיש צורך לקים גם "ערבי הוי" מיוחדים, כולל פרקי-בידור, אנצל את ההזדמנות להעיר, שההפרזה בהסתמכות על "כוחות-מבדרים" מן החוץ, כפי שתכננו וביצענו, הנה דרך בלתי-נכונה, וקודם כל משום מידת הבידור המועטה המושגת בה, גם אם יעמדו לרשו- רתנו אמנים בעלי רמה נאותה, (דבר שלא כן היה) — לא אצדד בשיטה זו, מן ההכרח לגלות ולהשוף כוחות-עצמיים (אפילו בעלי רמה אמנותית מפותקת) כדי לתת ליחידה להתבטא ולהמנע מהפיכתה ל"קהל שומעים ומחאיי-כפיים" בלבד. הדגשה בלתי-מספקת בתחום זה, גרמה, לכך שנכשלנו בו הפעם, אך ברי שאפשר לקים במסגרת עוצבנית להקה, תזמורת,

גם ניהם לכות-האור שהועמד לרשותנו (ובמק- רה שלנו במידה נכבדה-למד), ראינו שתי אפשרו- רות לניצולו, האחת, והעיקרית, הנה ללמד ולתרגל את הגייסות בשיתוף פעולה עם חיל-אוויר, הפועל ב"עו"טקטי צמוד; והשניה — לתת לגייסות במשך ימי-התקופת-האימון את הרגשת הגורם האווירי העיון (על ידי התקפות אויריות על מקומות-החניה של ה"עו"ט"מטאמנות, ושאר מתקנים ויחידות בשדה), ה"עו"ט הגורם האווירי כבר מתחילת-האימונים אפ- רה להמחיש בפני הגייסות ומפקדיהם, את החשי- רות שיש ליהם לשיקולים ה"אוויריים", וכדוגמת ה"שריון הכניס הדבר מתח בלתי-רגיל לפעולת ה- גייסות, הן כשהם נתקפים על ידי חיל-אוויר, והן בהסתייעם בו, לא ראינו אפשרות לבצע תרגילי- אש בשילוב עם חיל-אוויר, אלא בתרגילים גדודיים, אולם לא היתה כל מניעה לבצע תרגילים משותפים "יבשתיים" — דבר אשר אמנם נעשה במשך התר- גילים הפלוגתיים, ואף בחלק מן המחלקתיים.

לא-כאן המקום להעלות כמה מן בעיות מק- ציעיות הקשורות בנושא זה, אולם אין ספק שנוסף לעצם לימוד הסוגיה של שיתוף-פעולה עם חיל זה בכל הדרגים, הושגו גם מטרות צדדיות אחדות, שכדאי לציין: — בטחון גייסותינו בכושר-הדייק (בזמן ובמקום) של מטוסינו; יכולת גייסותינו, כ- שנוהגם נכון והם מנצלים את הקרקע והצמחיה, להקשות על כוחות-האוויר העוינים, ולהטעותם; שיתוף הפעולה עם חיל-האוויר בפעולות-יזומות, המחייב תיאום מדוקדק ודייק מכסימלי, תרם רבות להעלאת רמת התכנון והדייק בקרב הגייסות המתר- גלים ומפקדיהם.

ההסברה ויצירת הוי

תכנית ההסברה — היא חלק בלתי נפרד מתכ- נית-האימונים הכללית, ואם נושא זה הנו מקור ללבטים ביחידות-סדירות, הרי לבטים אלה המורים פיי-כמה ביחידת-מילואים.

קוצר הזמן שלרשותנו — מתבטא כאן ביתר חומרה מבכל פרק אחר של תכנית האימונים, ההסברה היא חלק חשוב בתהליך חינוכו של הלוחם, ובתקופה כה קצרה קשה להשיג הישגים בשטח זה. גייסנו לחפש את השיטה שתביאנו להשגת ערכי- יסוד בסיסיים, החייבים להפך לנחלת כל לוחם, לפיכך לא ראינו כנושא חשוב בהסברתנו את

שאים החדשים. כמוכן, שבמסגרת זו אין אפשרות לתרגול מספיק, אך בארגון טוב ובשיטות הדרכה יעילות, ניתן להשיג הישגים רציניים בכל הקשור ברענון ולימוד. התכנית כלה:

א. הרצאה המציגה את המחלקה והפלוגה, בהדגשת דרכי התפעול של יחידות אלו ועקרונות המבנה שלהן.

ב. הצגות מגמת תפעול המחלקה והפלוגה (בשלב התכנון, ההכנה והביצוע של משימת-קרב) המבצעות ומוסברות על-ידי רמות-הפיקוד הגבוהות ביותר, בחטיבה וכוחות-ההדרכה המעולים שבה (תרגילי-אש).

ג. לימוד הפרק "שריון" על ידי הרצאות, הדגמות ותרגול-מעשי בשיתוף פעולה.

ד. הרצאה על תכונות חיל-האוויר ועקרונות שיתוף-הפעולה אתו.

ה. הצגת השימוש באמצעי-עזר באימונים, המלווה הדגמות והסברים (בעיקר לגבי אמצעי-עזר חדשים).

ראינו בתכנית זאת לא רק אמצעי להשגת מטרת השיעורים הנלמדים, אלא אף אמצעי מחשי יעיל להצגת אופן ארגונה, הכנתה וניהולה של הדרכה טובה, כהקדמה להכנת שיעורים ותרגילים קונקרטיים. תכנית זו, על אופן ביצועה, נוסף על היותה אמצעי טוב להכנסת המפקדים "לעניינים" באופן הדרגי ומעניין, תרמה גם תרומה חשובה להעלאת כושר ההדרכה של מפקדי החטיבה.

2. המטחן ההכנה במסגרת יחידתית ומקצועית. משימתן הבסיס לנשאי-הלימוד ולדרכי-ההדרכה, נשארה עוד הבעיה של הכנת השיעורים והתרגילים שיהיו מיועמים אל שטחי האימונים של כל יחידה ויחידה. הדבר נעשה במסגרת יחידתית לאחר הפיזור למאהלים יחידתיים. הכנה טובה ונוסדת של תרגילים על ידי מפקדי-המילואים, במן העומד לרשותם לא נראתה כמעשית. עם כל הקושי שבהעברת תרגיל שהוכן לפרטי-פרטיו על ידי מישהו אחר, הוחלט להכין-מראש את כל התרגילים, מהרמה המחלקתית ומעלה. לא התעורר למנו מהסכנה לתכונת היוזמה של המפקד המגשים תרגיל שלא-הוא הכינו, וכן ממידת-הסכמתיות העללה להוצר אצל קצין המכין בתקופה קצרה ב"קבלנות" תרגילים לעשרות. לכן הושאר ל"מפקד המגשים את "התרגיל" חופש פעולה

"לסלק את האבק שנצטבר על ידיעותיהם..."

עתון ושאר מפעלים, במידה ויחול בתכנונם בו בזמן שיגלו התכנון וההכנה של שאר פרקי-האימון, וכשיוקדשו לכך המחשבה והאמצעים הדרושים. תכנית הכנת המפקדים

תכנית זו נבעה מהתכנית הכללית, ומשימתה — להכין את המפקדים לביצועה של התכנית-הכללית. הבעיות בהכנת מפקדי-מילואים הן: א) כיצד להכניסם למסגרת תפקידיהם בצבא, ובזמן קצר ביותר "לסלק את האבק" שנתערם על ידיעותיהם וכשירותם. ב) האם יש לעסוק ברענון ידיעותיהם בכל הנושאים המתאימים לרמתם תוך הדגשת הנושא עצמו — או לשים את הדגש בהכנתם הקונקרטי לשיעורים הנוסדתיים (ובשטחים המסור יימים) אשר בהם יצטרכו לשמש כמדריכים, וכן לעסוק בכל הכרוך במתודיקה של ההדרכה, ודאי שעצם העלאת רמת המפקדים, ע"י רענון ידיעותיהם וכשירותם, והשלמתם, וגם ליטוש ארחי-ההדרכה והכנת השטחים, הם חיוניים בטביל כל מפקד שאינו עוסק בענין הצבאי במשך רוב ימות השנה; אולם לא ניתן לנו להקדיש את המן שיוסיק להישגים רציניים בשני התחומים גם-יחד. נוסף על בעיות רגילות אלו, התיצבו שאלות הנובעות ממסגרת המיוחדת ורמתה של תקופת-אימונים זו: א) כיצד להכשיר את המפקדים בנושאים בלתי מוכרים להם עדיין (שריון, חיל-אוויר). ב) באיזה מסגרת פיקודית וארגונית לבצע את הכנת המפקדים.

הפתרון שמצאנו (ושבודאי איננו פתרון שלם לכל), והנראה לי כטוב-ביותר במסגרת התנאים, הוא כדלקמן: —

1) הכנת מפקדים במסגרת חטיבתית, תוך התרכזות ברענון הידיעות על נושאי-האימון העיקריים, בהמחשת שיטות הדרכה יעילות ובלמוד הנושאים

על-מנת להשלים את הציוד הדרוש לחטיבה לצרכי אימונים המתקדמים (וזהו בעיקר — אך לא רק — ציוד עזר לאימונים). הקצבתם, ניפוקם וויסותם הי פנימי בזמן מוקדם ככל האפשר הנם תנאי ראשוני לארגון יעיל של האימונים ולהפנית מחשבת הי מפקדים לעיקר תפקידם. גם פריטים אשר אפשרות הספקתם מצומצמת, יכולים לשמש בסיס לתכנון הולם ולביצוע מוצלח. דברים אלה הם, אמנם, ברוריים וידועים לכל, אך מידת חשיבותן התבטאה בר שעת תכנונו בצורה כה בולטת, שהנני מוצא לנחוצות להדגישם שוב ושוב.

כל הנושאים לתכנון, מוכרים בודאי במידה מספקת עד כי אין צורך לפרטם, בעיקר כשאננם אופייניים דוקא לנושא הנדון. אולם יש ברצוני לעמוד על סוגיה אחת, הקשורה בבעית מיקומם ותכונם של המאהלים היחידתיים.

מאהל יחידתי הנו אותו מקום המשמש בסיס מנהלתי ליחידה מתאמנת.

בגשנתו לתכנן את מקומם והכנתם של המאהלים, ראינו לפנינו את התכונות הבאות הרצויות למאהל: (א) מקום שהנו במרכז שטח אימונים, והמאפשר על ידי כך חסכון בזמן וכן פיקוח יעיל של מפקדת היחידה עליהם.

(ב) בהיות המאהל גם מקום מנוחה, עליו להיות במקום במקום קריר ככל האפשר (בשטחים מוצלים או הפרוצים ככל האפשר למשבי רוח

תנאים נוחים על-מנת לתת לחיל להנפש מאימונים קשים...

בהכנסת שינויים, שיפורים ותוספות (ואף הומלץ להרבות בכך). אך ההכנה המוקדמת של התרגילים על ידי הסגל הסדיר, הבטיחה שאף אם יחסר זמן להכנה עצמית — ימצא בידי המפקד תרגיל מוכן שרמתו מספקת. ללימוד התרגילים המורכבים — בנוסף להסברתם לאלה אשר ינהלום (מ"מים, מפ"ים ומג"ד) ולא להם שיקחו בהם חלק כמפקדי-משנה ומדריכים-עוזרים (מ"מים, מכ"ים) בוצעו תרגילים שלדיים, על-מנת להכין את הפיקוד לביצוע התרגילים עם כל הגייסות (לא כולל תרגילים טקטיים, כפי שיוסבר להלן). במקביל להכנות אלה כללה התכנית הכנות מפקדים בנושאים המקצועיים המיוחדים.

השתלמויות בנושאים מיוחדים לדרגי הפיקוד הגבוהים.

אם תכנית האימונים הכללית, וזו של הכנת המפקדים, היה בהן כדי לקדם את דרגי-הפיקוד הנמוכים (מכ"ים, מ"מים) — הרי לגבי דרגי הפיקוד הגבוהים יותר, לא היה בה משום קידום מספיק, וכדי להכשיר את מפקדי הפלוגות ומפקדות הגדודים לביצוע אימונים ברמות גבוהות יותר, ראינו הכרח במתן השתלמויות לרמה זו.

כאמור לעיל הוכשרו דרגים אלה כבר בשנה שלפני-כן באימון זה, על ידי הצגות, תטל"גים ותרגילים שלדיים, והיה צורך לבסס ולהשלים תכנית זו. פקפקנו הנכיל "לשלוף" למשך ימים רצופים את כל הפיקוד הגבוה של היחידה (או את רובו) ולרכוז לצורך תרגול משותף. אולם רצוננו לתת בסיס, "מוצק" להמשך האימונים, הכריע לטובת ביצוע השתלמויות אלה, אשר התבטאו בתרגיל מפקדות הי משותף בתוכו את כל רמות הפיקוד מ"מ"פ ומעלה, וכן השתלמויות בנושאים מיוחדים, אשר כללו את מרביתו של הפיקוד הגבוה.

תכנון מנהלתי

מעיון בתכנית האימונים המגוונת, כפי שפורטה לעיל, יובן מאילו על איזה בעיות צריך היה לענות התכנון המנהלתי. כל מי שמצוי אצל בעיות תכנון מבצעי או הרכתי והיודע את תנאי הקבע של עוצבת מילואים, יבין אל נכון את הצורך החיוני בתכנון מפויט ומדויק של קריאת, ניצול וויסות כוח האדם, כן היה צורך בריכוז אמצעים גוספים, ממקורות שונים,

ובעקבותיה, תכנית-מנהלתית שתתאים לאימון עוצבתי — אינה שונה ביסודה מכל בעיית תכנון מבצעי (ובעקבותיו — מנהלתי) בהיקף דומה. אך אם ביסודם אינם שונים הם, הרי בכיוון שונים הם הנס תנאי התכנון של פעולה מבצעית מאלה של תכנון-אימונים; וכדאי לקבוע אבחנה ביניהם, להדריכנו בגישה אל כל אחד משני סוגי-תכנון אלה.

1) תכנון-מבצעי נעשה בדרך כלל בתקופת-זמן מוגבלת ביותר, צמוד לשעת הביצוע, וביצועו מתמצה בשעות וימים; ואילו לתכנון-אימונים, מוקצב זמן ארוך-יחסית (וזהו תנאי להצלחתו)

וביצועו נמשך שבועות.

2) בתכנון-מבצעי קים קושי הנובע מחוסר-הודאות ביחס לעובדות הנוגעות לאיוב, ולשטח שהוא מחזיק בו; ואילו הקושי בתכנון-אימונים נובע מריבויים והסתעפותם של פרטים, שהם חלק חיוני ובלתי-נפרד של הדרכה טובה.

אנו יכולים, איפוא, לקים בתכנון-אימונים תהליך-תכנוני איטי יותר, משובץ בהתיעצויות ודיונים רבים יותר — ולכן אולי גם יסודי ומפורט יותר; כן ניתן (ולכן חובה היא) לתכנן את שיטת ביצוע המשימה על כל שלביה, וכל שלב על פרטי-פרטיו (דבר, שבודאי אינו ניתן לגבי פרטי-הביצוע של שלבים מתקדמים בפעור-לת-קרוב, עקב קיום „הפתעות אויב“).

ב. התכנון, כפי שפורט לעיל, נעשה בעיקרו בדרג-העוצבתי. אולם ראינו הכרח לשתף בו את מפקדות היחידות-המילואים ואת מפקדי יחידות-המשנה שלהן, וזאת בשלב מוקדם ככל האפשר, ובכל-אחד משלבי התכנון. חלקן של מפקדות-המילואים בדרג היחידה בתכנון התבטא בדיונים מוקדמים על תכניות-האימונים והתאמתן לכל יחידה ויחידה, על פי יוזמת מפקדה; בדיונים על שיטות-הדרכה בכל נושא ונושא; וכן בשי-תופן המלא בקביעת המקום וההכנה של המאהלים וכל שאר הסידורים המנהלתיים. ברור, שדבר זה ניתן היה לביצוע, רק הודות לכך שעמד לרשותנו זמן מספיק. אולם חייבים אנו להזהיר ולחזור ולהזהיר בפני גישה האומרת שעל „החלק הס-דיר“ במפקדת עוצבת-המילואים להגיש ליחידות-המילואים את הכלי מוכן ו„לעוס“, נכון שעל מפקדת העוצבה לשמש גורם יוזם ומתכנן בדרג

מרעננים, שהם האמצעי היחיד להקלת מעמסת חום הקיץ).

ג) שטח שהנו עביר (אם כי לא תמיד נוח) לגישת רכב לצרכי אספקת מזון, ציוד ומים.

ד) שטח טופוגרפי כזה, המאפשר מיקום נוח ומידת פיזור רצויה לכל מתקני היחידה ומאהלי יחידות-המשנה (פיזור לצרכי בטחון, וריכוז להקלת תנאי-החיים במאהל).

ה) קרבה למקורות מים טבעיים (בורות מים) ולצירי אספקת מים מלאכותיים (קו צינורות).

ו) שטח הניתן להערכות הגנתית מהירה ופשוטה יחסית.

הביטוי לתכונות אלה הוא שונה כמובן ביחידות השונות, עקב ההבדל הקים בתכניות האימונים ואופי היחידות. נוסף לשיקולים אלה קבעו כמובן גם התפקידים שהיחידות השונות מילאו בשירות ה-חטיבה ומקום מאהלן נקבע כך, שתוכלנה לבצע את תפקידן בקלות, יעילות וחסכון מכסימליים.

הכנת המאהלים.

בהיות המאהל בסיס היחידה, עליו להכיל את כל הגורמים אשר יאפשרו את חייה התקינים ויסייעו לה בביצוע אימוניה. חשיב להזכיר את הצורך החיוני במתן התנאים הנחיים (האפשריים בתנאי שדה) על-מנת לאפשר לחייל, באותן השעות המועטות שהוקדשו למנוחה, להגפוש מאימוני הקשים. ראינו חובה לעצמנו „לענף“ את החייל אך ורק בשעות האימונים, ולהרבות שעות אלה ככל האפשר, אך כן רצינו להבטיח שכושר הקליטה שלו ועירנותו לא יפגמו; וזאת על ידי „החלפת כוח“ בכל הזדמנות מתאימה. המכשול העיקרי שעמד בפנינו ברוב היחידות היה חוסר הצל, אשר הנו בעיה הקימת בחלק גדול משטחי המדינה וגבולותיה. קשה לאמר שבעיה זו ניתנת לפתרון מלא ומשביע-רצון בתנאי שדה, אך בציוד העומד לרשות יחידותינו ובתשומת הלב הראויה לנושא-זה, ניתן למצוא לה פתרון על ידי הקמת סככות-צל למסגרת פלוגתית או דומה לה, היכולות לשמש כמקום אכילה, מנוחה, לימוד עיוני, הסברה וכו'. סככות אלה אינן מצריכות אמצעים מיוחדים וחשוב מאוד שנושא זה, שהנו מסגרת בינ-תיים בסידורינו המנהלתיים, יתפוס את מקומו הראוי במחשבת המפקדים.

סיכומים

לגבי התכנון

א. בעיית קביעתה של תכנית-אימונים מקיפה —

יקצר המצע, לפרט את כל נושאי ההכנה, ונעמוד כאן רק על נושא אחד. העשוי לענין — הן באופן הכנתו, הן בחישובי הזמן להכנתו, והן באמצעיו — כל מי שיעסוק בכך, והוא: — הכנת התרגילים וישומם בשטח.

מנסיון שנים קודמות התברר לי קיוו רציני לגבי הכנה מדוקדקת ומפורטת של התרגילים השונים, והשטחים לביצועם — הנובע בעיקר ממיצוע הזמן שעמד לרשות מפקדי-המילואים להכנה, והפעם עוד החריפה הבעיה בשל ריבוי התרגילים ואופנים המיוחד, הכרוך ברמת האימון. הרצון לנהל תרגילי לים תוך מיצוי הזמן שלרשותנו, חייב להכניס-מראש, לרשמם בפירוט רב ולהעבירם מוכנים למפקדי-המילואים. לאור תכנית האימונים היה הכרח להכין תרגילים אלה, מהדרג המחלקתי ומעלה, על ידי סגל סדיר (לגבי שאר השיעורים — חזרות על אימון פרט-ונשק ואימון הכיתה — הסתפקנו בהוצאת טבלאות נושאים ושיעורים ומערכי-שיעורים, וראינו כי אפשרי שיוכנו סופית על ידי מפקדי-המילואים, עם הופעתם לשרות).

לכך לא תאמו האמצעים שברשותנו, בכוח-אדם סדיר ובכלי-דרכי הדרושים לכך. הדבר יובן משי-ניקח בחשבון את מספר המחלקות והפלוגות בחטיבה, וכן את העובדה שמספר התרגילים שיש להכניס למחלקה-עצמאית אחת הוא בין 10 ל-15; לפלוגה-עצמאית — 3 עד 4; ואלה — בנוסף לתרגילים הגדודיים, ותרגילי שיתוף-פעולה עם השריון, לשמי-חתנו הועמדה לרשותנו (על ידי המפקדה הממונה) כחדשיים לפני תחילת אימון המפקדים תגבורת בכוח-אדם ובאמצעים, (שלוש חוליות בנות שני קצינים וכלי-דרכי צמוד לכל אחת מהן), שאפשרה לנו את ביצוע ההחלטה.

היה עלינו, איפוא, למצוא את הדרך המתאימה להשגת מכסימום היעילות והחסכון-בזמן בהכנת תרגילים אלה. קבענו: —

- התוליות תעסוקנה בהכנת תרגילים מחלק-תיים בלבד.
- לכל פלוגה יוכן תרגיל אחד מאותו סוג וכל מחלקות הפלוגה תבצענה את התרגיל במח-זוריות.
- התרגילים הפלוגתיים והגדודיים יוכנו על ידי מפקד החטיבה וקצין האג"ם, (בעזרת שני קצינים בכירים, שגויסו במיוחד לצורך זה).

החטיבתית, וכן גורם מדריך, מכנן ומתאם לדרגים הנמוכים יותר; אך חלילה לה למפקדה זו להתמר שהנה מסוגלת לעשות גם את עבודתם של המג"דים, המפ"ים וכו', גישה כזו לא רק שאינה מעודדת את רצון מפקדי-המילואים לשתף פעולה ומקפחת את יומתם, אלא גם מתמררת להשיג את אשר לא-ניתן להשיגו בלי פעולה באמצעות צינורות הפיקוד והמטה הרגילים.

לגבי הכנות

„ההכנה“ — היא שלב-מעבר בין התכנון לביצוע. מתפקידה להכשיר את כל התנאים להגשמה יעילה ומושלמת של המתוכנן, על-כן — ובפרט כשמדובר ביחידות מילואים — היתה ההכנה פרק מהארוכים והקשים ביותר. נושאי העיקריים היו: —

- הוצאת טבלאות הנושאים לשיעורים, בכל אחד מענפי האימון השונים.
- תיאום בין היחידות השונות בתכניות-ההדרכה — מבחינת נושאים, לוח-זמנים ואמצעים (כגון, פרק השריון, חיל-האוויר וכו' — בגדודי-הרגלים).
- הכנת התרגילים לגדודי הח"ר וישומם בשטח.
- ריכוז ספרות ההדרכה וחלוקתה למפקדי המילואים, והנחיתם להכנה-מוקדמת, בטרם הקראם לשרות.
- ריכוז הציוד ושאר האמצעים והכנתם להר-צאה.
- הכנת הפק"לים למיניהם ופרסומם (פק"ל חטיבתי ופק"ל יחידתי, פקודות-קבע לאימו-נים וכו').
- תכנון אמצעי-עזר לאימונים ופיתוחם, והק-צבתם ליחידות.
- תכנון קריאת חילי החטיבה והכנתם הנפשית לקראת אימון זה, באמצעות תומר הסברה בכתב („מנשר“ אל כל חילי החטיבה) וכנסים יחידתיים.
- הוצאת „תיק היחידה“, בו מרוכזות כל הוראות מפקדת החטיבה, ומתפקידו להגיד למפקד היחידה את הדברים הבאים: —
 (1) מה עליו לעשות בכל אחד משלבי האי-מונים. (2) כיצד עליו לעשות את המוטל עליו. (3) מה האמצעים העומדים לרשותו בשביל ביצוע משימתו.

לגבי ההכנה

תכנון מפורט הגו תגאי לקיום הכנה תכליתית ומותאמת. מידת הצלחתה של הכנה טובה תלויה בזמן העומד לרשות המבצעים ובמידת ניצולו המחור שב. כשם שהתכנון חייב להעשות במשולב עם אלה אשר עליהם יוטל הביצוע הישיר, כך גם חיוני הוא שיתופם של מפקדי היחידות בביצוע ההכנות, ובפיקוח עליהן, בכל הנוגע ליחידות.

לגבי הביצוע

הביצוע, שהוא התכלית לתכנון ולהכנה, ובו נב-חנת יסודיות התכנון וכשרם של המפקדים לבצעו — ודאי שהגו הסעיף „מפרך“ והפרובלמתי ביותר. אך נראה שעיקרי הבעיות לגביו, מוצו בסעיפי התכנון וההכנה. אצין רק שבעיות התיאום בביצוע הפיקוח וההדרכה-השוטפת — והעברת נסיון יחידה אחת לרעותה — מעסיקים מפקדה-הממונה במשך כל תקופת הביצוע, ובלעדיהם יושם-לאל כל תכנון טוב. הקשרים היום-יומיים עלולים לעורר נטיות לסטות מכל מה שתוכנן והוכן, ולכן חיונית כאן, דבקות עקשנית במטרה. יצוין בסיפוק, שהודות לתכנון מפורט והכנה יעילה — „התעקשות“ לבצעם — הוגשמה אצלנו התכנית, תוך הקפדה על רמת הביצוע. אך לא אדיק אם אמנע מציון העובדה, שפרטים שלא תוכננו כראוי, ונושאים שלא עמדנו כראוי בהכנתם-מראש, לא מצאו את פתרונם הראוי במשך תקופת-אימונים זו.

סיכום כללי

אסכם רשימתי בציון היתרונות שבשיטת-אימונים כזו, ומגבלותיה. ככל שיתרונות אלה ינוצלו וימצו, וככל שנדע כיצד להתגבר על המגבלות, כן תגדל מידת היעילות שבשיטת-אימונים זו. יתרונות השיטה.

(א) ריכוז המחשבה והמאמץ לתקופת-אימונים מוגדרת וקצרה (בניגוד לפיזור המאמץ למשך כל השנה, „המעץ“ במידה לא מעטה את העוסקים בכך).

(ב) קיומם של תנאים משותפים (בעיקר — מבחינת זמן ואמצעים) לכל יחידות החטיבה מאפשרת תכנון אחיד, וכן אחידות בגישה אל בעיותיהן של כל היחידות — ומכאן הקלה בטיפול בהן.

(ג) יכולתה של מפקדת החטיבה לעסוק בוטות אמצעים מיחידה ליחידה, בהתאם לתכנית האי-מונים.

(ד) אפשרות לריכוז סגלים שונים (פיקודיים, או

המסגרות לתרגילים תוכננו מראש וכללו פירוט רב ככל האפשר על נושאים ושלבים המשותפים לכל התרגילים; על מכין התרגיל גיל לפרטם ולהתאימם לנושא המיוחד בו הוא עוסק.

הגדרת המטרות לכל אחד מהתרגילים, תעשה על ידי מפקדת החטיבה.

בטרם יציאה לשטח, יקבע שיבוץ סופי, ככל האפשר, של תכנית האימונים כולה אשר יאפשר למכין התרגיל, לראות את התמונה הכללית של האימונים בכל יום ויום, ולפי ולפי זה יבחר את השטחים לכל תרגיל כך, שתמנע הכנת תרגילים בשטחים שיהיו חפזים באותה שעה.

שטח האימונים יחולק לגזרות גדודיות ופלוגותיות, כדי לאפשר גמישות למפקדי היחידות ומפקדי-המשנה שלהם. לפחות פעם אחת בתקופת האימונים יוחלפו בשטחים בין הפלוגות במטרת גיוון האימונים.

הפיקוח היום יומי, והנחית מכיני-התרגילים, תעשה על ידי מפקדת החטיבה, באמצעות ביקורים בשטח ואישור החומר הכתוב.

חוליות תוצמדה לגדודים, ותעמודנה במגע יום-יומי עם מפקד היחידה, האחראי לשיבוץ תכנית האימונים והמוסמך לכוון את חוליותו בהתאם לצרכיה המיוחדים של יחידתו, תכניתה ושטח האימונים המוקצה לה.

התרגילים יתחלקו לשני סוגים: —

1. תרגיל סכמתי בו מאמץ מפקד היחידה (המחלקה, הפלוגה או הגדוד) את פיקודיו בביצוע גאות. תרגיל כזה נמסר למפקד היחידה המבצעת, כשהוא מוכן מראש על כל שלבי ביצועו.

2. תרגיל טקטי הנמסר, לדרג שמעל מפקד היחידה, וזה האחרון יטיל על מפקד היחידה את המשימה המוגדרת בתרגיל, מבלי לפרט את שיטת השגתה. פירוט זה הגו מעניינו של מפקד היחידה המתורגלת. (מובן כי כל נושא יתחיל בביצוע תרגילים סכמתיים ויסתים בתרגיל טקטי אוד או יותר).

נוסף לתרגילים אלה יוכנו מראש הצגות תכלית בפרקי האימון השונים (כגון, המחלקה לקה בהתקפה), אשר יוצגו על ידי קבוצת מפקדים בפני כל חיילי היחידה.

מקצועיים) מכל יחידות החטיבה, למטרות הדרכה שונות.

ה) קיום עומס-עבודה מציאותי על מפקדת-החטיבה עצמה, ותרגולה המוחשי בתפקידי פיקוד ושליטה על כל היחידות הכפופות לה (בניגוד למצב בו "מתלבשת" מפקדת החטיבה על כל יחידה ויחידה לחוד, כשאלו מתאמנות האחת-אחר-השניה).

ו) אימון מפסדות יחידות-המשנה — במגען עם מפקדת החטיבה כשזו נמצאת בעומס-עבודה כצד-איתי, כפי שזה קיים בפעולה ובמלחמה (ולא כשכל יחידה משגשגת "בן יחיד").

ז) טיפוח המגע בין היחידות השונות, ותרגולן בשיתוף-פעולה ביניהן (ללא התערבות, או במי-גימום התערבות, של מפקדת החטיבה) — וזאת, ביחוד (אך לא בלבד) בין יחידות הדרג-המסותר, לאלה של הדרג-המסיע והדרג-המשרת.

ח) האפשרות לחרוג, מבחינת "הכרות", "רעות", ו"רוח" — מהמסגרת היחידתית המצומצמת, וטייפוח יסודות אלה במסגרת חטיבתית, דבר אשר לגבי סגל-הפיקוד, לפחות, הנו חיוני ביותר.

מגבלות השיטה.

א) קיום אימוניהן של כל היחידות באותו-זמן-עצמו, אינו מאפשר אותו פיקוח יעיל ויסודי של מפקדת החטיבה על כל אחת ואחת מהיחידות המתאמנות במידה שניתן לקימו באורח-אימונים שהיה מקובל עדי-כה.

ב) בעוד שניתן היה לפני-כן למנוע שגיאות, ולהדי-גיש הישגים, ביחידה אחת על סמך סיכום נסיונה של אחותה, שהתאמנה לפנייה — הרי כשהיחידות כולן מתאמנות במקביל, מוגבלת אפשרות זו בהרבה.

שתי המגבלות ודאי שאינן מבוטלות, אך על ידי הכוונה מוקדמת בעת התכנון וההכנה, וכן על-ידי עירנות בשעת הביצוע — יתקון מידי של שגיאות מתגלות — ניתן לצמצמן עד למינימום, בטוחני, שאם ידע כל מפקד אשר יעסוק בכך לנצל את האפשרויות הגלומות בשיטת-אימונים זו, ויתחסס יחס נכון אל מגבלותיה, לגיע לידי הכרה כי אכן צעדנו עתה צעד רציני קדימה ביעול אימונן של יחידות המילואים ובהתאמת מסגרת אימוניהן, ורמתן, אל צרכינו הבטחוניים.

יעודו של צה"ל ואחריות מפקדיו - סוף סעם '61

דברים ומגלה יוזמה ומחשבה, אשר בעקבותיהם באים מעשים פוריים. בזאת הוא מקדם, משפר ומחזק את הנכלל במסגרת האחריות המוטלת עליו בתוקף תפקידו כמפקד במילואים.

תודות לפעולתם המתנדבת מצליחים המפקדים במילואים להפיח רוח איתנה בקרב אנשיהם ומשמ"שים להם דוגמא נאותה, ומבטיחים על ידי כך נכונותו של חיל המילואים להכנס לקרב תוך שהות קצרה ביותר.

ברור לו למפקד במילואים, שאת זאת הוא יכול להשיג על ידי טיפול מסור, מתמיד ובלתי נפסק, ולכך הוא מקדיש מזמנו הפנוי לאחר עבודתו הרג"ל, לה, מחופשותיו ובימי מועד ושבת.

התנדבותו של מפקד ההגנה בעבר נגד עיניו, והוא בותר בה מתוך הכרה ואחריות. הוא אינו מסתפק בשיגרה קיימת ואין דאגתו, "להיות בסדר" עם החוק בלבד, אלא הוא טורח להעמיק לבחון

מ פ י ש ו פ ט י ם

(סיכומי תמרון)

להלן מבחר קטעים מדברי שופטי התמרונים בעת סיכומי אחד מתמרוני הקיץ:

הארגון המבצעי

- קיים בחטיבה ויחידותיה פק"ל יעיל ומתורגל, בכל דרגי הסולם. הודות לעובדה זו היה לביצוע יעיל ומסודר בכל הנושאים השגרתיים. (שופט חטיבתי)
- קבוצות הסיוור והפקודות התנהלו בצורת דיונים ארוכים, דבר שגרם לבזבוז זמן — אשר חסר אח"כ לגדודים בתכנון משימותיהם.
- עם הצטרפות מוצבי הפיקוד למפקדה העיקרית מתנהלת עבודת המטה כסדרה. בהירת מקום מפקדת החטיבה, העיקרית והעורפית, היתה טובה והענתה על הבעיות.
- קצין המודיעין מקבל ידיעות מפורטות ומדויקות על תנועת הרגלים והשריון של האויב בעיקר ממחלקת הסיוור החטיבית. ההחלטות שהתקבלו עקב הידיעות היו מהירות ויעילות.
- הקשר עם היחידות פעל יפה, והעביר מהר את הידיעות למוצב הפיקוד ואת החלטות המח"ט ליחידות. (שופט חטיבתי)
- מפקד הגדוד (שחדר לשטח האויב) גילה גמישות רבה בכל הנתונים המשתנים, עובדה שגרמה ליציבות בעבודת המפקדה. (שופט גדודי)
- חוסר הנסיון של גדוד זה בעבודת מטה גרם לכך כי נפל על המג"ד העומס של שלושה. לא היתה חלוקת עבודה וחסר שיתוף הקמביץ והקמ"ן.
- קצין הקשר עסק בעבודתו ופתר את הבעיות הטקטיות בגמישות (שופט גדודי)
- דיווח על מצב התחמושת, שהנו חשוב בכל שלבי הקרב, וחשיבותו עולה בשלב ההגנה, לא התנהל כשורה. כתוצאה, נאלץ מפקד הסיוע, תוך כדי שיקוליו על הנחתות האש שנדרשו, לבקש אינפורמציה על מצבת התחמושת.

אספקה

- נתגלה מאמץ לספק אוכל חם לחיילים וסופקו מנות טריות. תחמושת, מים, וחמרי ביצורים סופקו במהירות ובזמן. הארגון המנהלתי של הגדוד עומד על רמה גבוהה. (שופט גדודי)
- המעבר (משטח ההתארגנות לשטח הכינוס) בוצע ללא תקלות. הגדוד מתורגל לתווזה תוך זמן מועט. יש פק"ל המתורגל היטב. יש לצין את ההבטחה הטובה של שטח הכינוס לפני כניסת הגדוד לשטח, וכן את ההבטחה בזמן השקיה בשטח.
- לאחר ארגון שטח הכינוס והקצאת שטח הכינוס ליחידות, בלט חוסר תאום בין היחידות באשר לאבטחת שטח הכינוס.
- יש להגביר אצל חיילי היחידות את משמעת השבילים. (שופט חטיבתי)

מודיעין

- ניצול יחידת הסיוור לפיטרול ואיסוף ידיעות על התקפת הנגד של האויב בצומת א—ם היה יעיל והשיג את מטרות. כאן דוגמה נכונה של הפעלת מחלקת הסיוור לדיווח על תנועות אויב והתראה על פעילותם.
- בשעת התקלות בזמן התנועה לא הועבר כל דיווח ע"י הגדודים לחטיבה. הזרמת הידיעות מהחטיבה לגדודים צלעה גם היא, לדוגמה: מחוסר הדיווח המדויק ובזמן, בעת התקפת הנגד, לא נעצרה העברת התד"לים ליעדים הכבושים בידי האויב. (שופט חטיבתי)
- מיד עם הגיע הגדוד תוכנן איסוף הידיעות באמצעות תצפיות ופטרולים אשר בוצעו בו בלילה. בהתחשב בחושך המוחלט היתה רמת ההתמצאות של הסירים משביעה רצון.

והצליחו להגיע ליעדים ולאסוף ידיעות רבות. עד למועד ההתקפה היתה בידי המג"ד כמות רבה של ידיעות על מערך האויב. (שופט גדודי)

● דיווח התצפיות היה טוב ומדויק. החקירים בוצעו במהירות ובצורה ממצה. (שופט גדודי)

התחפרות

● יש תרגולת טובה בהגנה חפוזה. הכוחות מתחילים מיד להתחפר. (שופט גדודי)

● ההתחפרות היתה בסדר, פרט לעומק בלתי-מספיק של העמדות. בשטח הסלעי התקשו החיילים בהתחפרות, ולא נוצלה אפשרות לשפר העמדות באמצעות חומר-נפץ. (שופט גדודי)

● האנשים המשיכו להתחפר כל הזמן והגיעו לעמדות-עמידה. נוצלו אמצעי חבלה להכנת-מחפורות. (שופט גדודי)

● באחד מחילות-הסיוע בלטו הליקויים הבאים:

(1) חוסר תצפיות נ"מ, (2) התחפרות אישית לקויה.

יחידות מחיל זה הופצו מספר פעמים מהאויב, ובמציאות יש להניח כי היחידות היו נפגעות קשה וכושר פעילותן היה נפגע בצורה רצינית.

● כל יחידות החטיבה קיימו תצפיות נ"מ, אשר התריעו על כל התקרבות מטוסים. כמו כן הוצבו ביחידות כלי-נשק נ"מ אשר הופעלו יפה בכל התקפה מהאויב.

תותחנים

● התארגנות להגנה חפוזה. — קש"אים הכינו מראש ארגון השטח מהמפה, עובדה שאפשרה הכנה מהירה של תכנית האש להגנה חפוזה, אולם, לא נלקחו אתי-חפירה לצורך הכנת מוצבי תצפית, ולכן נחפרו התצפיות באחור רב.

● מערך הנ"ט היה חפור ומוסנה כהלכה, אך נתגלה עם הפעלת סיורים אלימים ע"י האויב, בשלב זה נתגלה חוסר עמדות-חפורות-משניות בעומק. (שופט חטיבתי)

● הוקצבו 2 קת"קים ועוד קש"א אחד, עובדה שסייעה לארגון תכנית אש לחיפוי מידי על התבססות היחידות בשטח הכבוש. (שופט-תותחנות)

קשר

● הקשר בשלב ההסעים איפשר את השליטה על יחידות החטיבה, ואת התיאום ביניהן.

● ראויה לציון שמירה מוחלטת של הוראות בטחון-הקשר בשלב ההסעים. ברשת הקשר הותרו והועברו קוי-דיווח בלבד.

● קיום קשר-קוי תקין תרם רבות למעוט-עומס ברשת הפיקוד.

● במשך כל היום בו שהו הגדודים התארגנו במתחמים הכבושים לא היה שימוש בקשר אלחוטי אלא בקשר קוי בלבד, עובדה הראויה לציון חיובי.

● משך כל התנועה הונח ככל-הסתערות בעקבות הגדודים — עובדה שנתנה קשר תקין לגדודים. (שופט קשר)

הנרסה

● סיירי תה"ן השתתפו בבדיקת צירי התנועה של הגדודים אך השופטים לא איפשרו להם את בדיקת שדות-המוקשים. דבר כזה לא יתכן במציאות, היות וסייר תה"ן חייב להביא את המכסימום של ידיעות על מבנה השדה, אחרת יש לצפות לכשלון של כל נסיון להנחית התקפה היות ולא תהיה כל אפשרות להכין לוח-זמנים. (שופט הנדסה)

רפואה

● בגדוד שלי היה הרופא פסיבי בקבוצת הפקודות הגדודית. על הרופא להתערב יותר בפרטים.

ולחקור בשטחים הנוגעים אליו. עליו להפנות את תשומת לב המגיד לנקודות רפואיות.
(שופט ג'ודי)

הסואה

בהיות החטיבה בשטח-הכינוס היתה ההסואה טובה בדרך כלל, אך מקרי רשלנות בודדים גילו את המעריך כולו. לאחר שנעה החטיבה והתבססה במשלטים ניכר רישול רב יותר בהסואה, ועל משלטים חשופים כמעט ולא השתמשו בה בכלל. (שופט א'ורד)

יש לאמן את חיל-הרגלים בהסואה גם בשטחים חשופים ועל המפקדים לודא ביצוע הסואה והתחפרות. אחרת יעלה לנו הדבר באבידות. (שופט א'ורד)

ביום אויב

יש ללמד ולתרגל את יחידת הביום בכל מהלך תחזית האירועים — כך שבשעת האירוע עצמו — יהיה הביצע מ שלם. (שופט ב'וס-א'ויב)

למרות שתחזית האירועים נקבעה מראש, נראה לי שיש מקום לגמישות ולא לתור, ואפשרויות כאלו יש לתכנן ולתרגל כך שמהלכי הביום יביאו לידי פעילות מכסימלית של הכוח המקרבל. (שופט ג'ודי)

מסקנות

חטיבה סדירה יכולה וצריכה לעמוד בתרגיל הרבה יותר ממושך, עם מהלכים רבים יותר, תוך הפסקות מתקבלות על הדעת. תרגיל ממושך יכול לעשות את הלחימה ואת ההכנות יותר ריאליים שלא כמאמץ חד-פעמי הנגמר מהר. גם „הנקודות לבדיקה“ עבודת-המטה של החטיבה הביצע של היחידות ניתנים להבדק ביתר יעילות בתרגיל יותר ממושך.

המקלים המסדרים במפקדת החטיבה וביחידות החטיבה הסדירות, איפשרו לחטיבה לנהל את העבודה באופן יעיל ומסודר.

המפקדים התיחסו ברצינות לפינוי הנפגעים, והודות לזה הצלחנו הפעם לבחון נושא זה במלואו, ולאפשר לחיל-הרפואה להסיק מסקנות מתאימות.

שני נושאים שאינם מתורגלים למדי, ושכל תרגיל ותרגיל נתקלים בהתנגדות החילות לתרגולם, הם אספקת תחמושת והזרמת תגבורת. לדעתי יש מקום לתרגל את שני הנושאים האלה, בתחומי המגבלות הקיימות בהקצאת האמצעים לצורך תרגולם.

קימת אפשרות לתרגל שתי חטיבות באותו השטח — בתנאי שהתרגיל יהיה בנוי כך שיאפשר לחטיבה אחת לבצע את השלבים הראשונים, ולחטיבה השנייה את המשך השלבים, באותם הנתונים.

לצורך אימון השופטים-בכרים השתמשנו בשולחן-חול. שיטה זאת הוכיחה את עצמה כיעילה, מאחר שנתנה אפשרות לברר בעיות רבות המתעוררות תוך ביצוע תרגילים מסוג זה.

נראה לי שתרגיל בצורה זאת (תרגיל חד-צדדי עם ביום אייב כאמצעי מתודי) מאפשר הקנה ופיקח על החטיבה המתורגלת וכמו כן בחינת המטרות השונות שהוכתבו ע"י אה"ד. הא מאפשר לבצע מהלכים נכונים ע"י החטיבה המתורגלת ונותן תמונה נכונה של זמן ומרחב.

עלתה הצעה שיוחד מגדודי-המילואים, או אחד הגדודים הסדירים, יבצעו את תפקיד ביום האויב, והדבר יהיה חלק חשוב מאימון גדוד זה כגדוד. (שופט חטיבת)

סיוע לילה

סאח לויס"קול" ז'. א. קראון ולויס"קול" ז'. ר. בנס

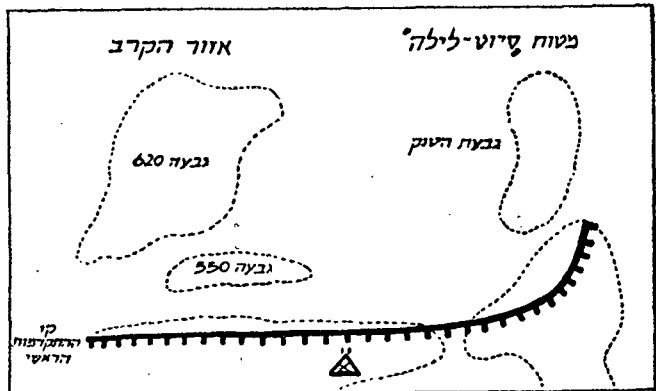
של שביתת-נשק שאין בטחון כי תתמיד — המשימה העומדת נכחה כפולה היא. עליה להיות מוכנה בתמידות לחידוש פתאומי של פעולות האיבה — ועליה לקדם על ידי אימון אינ-קץ את נכונותה לקרב. אלה היו שתי המשימות שעמדו בפני הדיביזיה ה-1 של צבא-הצני אהרי הפסקת האש בקוריאה בקיץ 1953. בבצעה את משימת האימון שלה קבעה

תרגילי ירייהי, במסגרת מבצע יום-לילה, ותיאום כלי-הנשק-המסויעים על-ידי המפקד וגייסותיו — יש לחיב בהם כל גרוד.

הדיביזיה תרגיל יחיד במינו בלחמת-יבשה. בעצמת "גדוד מוגבר". השטח שהוקצה לאימון זה כונה "מטוח הסיוט", ואכן כינויו כינוי הולם הוא. "מטוח הסיוט" הוקם תחילה על ידי צבא ארה"ב שבקוריאה בשביל בוחזי-קרב לגדודי רגלים — והועמד לרשות צבא-הצני לאותה מטרה עצמה. המטוח, כ-6 ק"מ אורכו וכק"מ אחד רוחבו, הכיל בתוך אזור הקרב 3 תנאי-מפתח: אלו הן "גבעת הטנק" והגבעות 550 ו-620 — כשזו האחרונה מהוה את היעד הסופי בתרגיל האימון האמור.

כדי לאמן כיאות במטוח את 9 גדודי הרגלים של הדיביזיה, הוקמה "מפקד-ד-מנהל-התרגיל". למנהל-התרגיל ר-למטחו ניתן חודש ימים. כדי להכין תרגיל מתאים בקרבת-התקפה יבשתי בשביל גדודי-רגלים-מוגבר של צבא-הצני. במשך אותו חודש פותח תרגיל, שכלל החלפת לילה של הגייסות שבי-קוי החזית, הגנה חפזה, הגנת לילה,

השכם בבוקר אחד ב-1954, הציצו חיילים זעופי-פנים מהדיביזיה ה-1 של צבא-הצני מתוך עמדותיהם לעבר גבעות קוריאה, התפוסות בידי אויב. רתוקים היו לקרב משך רוב הלילה, והיו עתה עייפים. עם מתן אות שנקבע מראש, פתחה לפתע הארטילריה באש. בהטילה את פגזיה אל תוך שטח האויב. התפוצצויות אלו לוו נפץ טרטור רובים, שיעול מרגמות — בנות 4.2 אינטש, 81 מ"מ ו-60 מ"מ — ו"נביחה" מקוטעת של אש מקלעים. לאחר זמן הוסיפו אף הקנים-ללא-רתע בני 75 מ"מ את שאגתם אל מערבולת-הקולות שהשתוללה מעל גבעות קוריאה הירוקות. וכאילו כדי להדגיש את חשיבות הפעולה, הופיעו מטוסי סילון מה-כנף ה-1 לאוירית-צבא-הצני והנמיכו טוס כדי לפלוט רקיטות ופצצות. כפי שאולי שיערת, לא סימל הדבר כלל את הפרת שביתת-הנשק בקוריאה, אלא היה זה תרגיל-אימון, בעצמת גדוד-מוגבר, אשר בו כל כלי הנשק — הן אלה המשתייכים אורגנית ליחידה והן אלה המסייעים לה — ירו בפועל, תוך תיאום. יחידה צבאית המחזיקה בגזרת הגנה, בתקופה

אופן — דבר המוכיח גמישות, והעדר מעודד של מושגי שגרה מאובנים של טקטיקה. אולם, קיים היה בכל זאת דמיון מספיק בין דרכי ביצוע התרגילים, כך שאנו יכולים עתה לעקוב אחר דרכו של גדוד "טיפוסי" בתמרונים.

לפני צאתו מאזור החניה הקבוע שלו, קיבל מפקד הגדוד העתק מתיאור "המצב הכללי", תשקיפי בטיחות, וצופן לאותות-הפירוטכניים. אין הוא איפוא זר לתרגיל שעה שיוצאים אנשי יחידתו מהמשאיות ב"מחנה הסיוט", בערך בצהרי היום הראשון, ראשית, צריך הוא להתחנך את יחידתו בחניון-שדה (Bivouac) מתוך הנחה שגודו הוא גוד עתודה, אשר יחליף עד מהרה יחידה "מעוכה" למדי, בגזרה או בחזית מרכזית, ללא אגפים חשופים. ב-15.45, הוא מתייצב בלויט אנשי מטהו במפקדת התרגיל ב"מחנה הבסיסי" שבביל תדרוך. כאן מתוארים לפניו התפ"ס שהכין הגדוד, האופן בו יתנהל התרגיל, פרטים מנהלתיים, מקצת פרטים על כוח "התוקפן" וידיעות בקשר לכללי-בטיחות האנשים. לאחר זאת, הופך ה"מחנה הבסיסי", כאילו במטה-קסמים, למפקדת-רגימנט — ומפקד-הגדוד מקבל פקודת-התראה, המורה לו להתכונן להחלפת היחידה הנמצאת בקוים. הוא חוזר ליחידתו (כרגיל ב-17.00 בערך) ונוקט בצעדים הדרושים למילוי משימתו. השופטים, העוזרים מדים על המשמר, צופים במעשיו. האם מוציא הוא פקודת התראה? האם מועברות הידיעות החיוניות מטה בסולם הפיקוד? באיזה צעדים נוקט הוא כדי לבצע את ההחלפה? ב-00.30 הוא מקבל את הפקודה לבצע את ההחלפה עד 05.00, והשופטים אשר עם יחידתו משמשים כמורי-דרך.

אולם התנועה-קדימה אינה בגדר תנועה שקטה, המבוצעת במתכונת "מנהלית". אש מרגמות של ה"תוקפן" נורקת אל תוך היחידה המחליפה — ואזי יש לאמוד את האבידות והנזק שנגרמו לה. הדבר מבוצע על ידי סידור לפיו מפעילים אנשי ה"תוקפן" זיקוקים פירוטכניים. השופטים הנמצאים עם הגדוד

התקפת יום וכמובן — פעולות סיוור ופטרול. לפני התרגיל הוגבר הגדוד ע"י מחלקת מרגמות 4.2 איג"טש, מחלקת טנקים, כיתת קנים-ללא-רתע 75 מ"מ וסוללת הוביצרים בני 105 מ"מ. נוסף לכך, סיפקו מטוסי סילון מ"הכנף ה-1 לאירית צבא-הציו" סיוע-אירי-מהודק. כל גדוד בילה 3 ימים בביצוע התרגיל — והמציאותיות היא שהותה את חוטה-השני שבו. יצירת "אירית מציאותיות" הצריכה נוכחות אויב — ועל כן אורגן לתכלית זו "כוח-תוקפן". כוח זה כלל 4 מחלקות, וכל מחלקה בו "ייצגה" פלוגה. כיון שקבוצת "תוקפנים" זו נועדה ללחום בכל 9 הגדודים (בוה אחר זה, כמובן) הופעלו בבת אחת רק שתי מחלקות — כדי להעניק מנוחה ונופש הולמים לאנשי "כוח" זה. מדי ה"תוקפן" היו בגדי-העבודה הרגילים של חיילי צבא-הציו, אולם אפשר היה לזהותם על ידי סרטים אדומים על הצוארון והשרוול. במקום קסדת הפלדה המוסוות, שחבשוה חיילי צבא-הציו התוקפים, כיסו ה"תוקפנים" את ראשיהם בכובעי-עבודה שהיה עטור סרטים אדומים. כדי להקל עוד יותר את היהוי, לא לבשו ה"תוקפנים" אפודות-שריון* — דבר שנדרש מאנשי כל אחד מהגדודים המתרגלים.

לרשות מנהל התרגיל עמדו 28 קצינים ו-165 ב"ד"א מצבא-הציו. מספרים אלה כללו את "כוח התוקפן", את אנשי הקשר, את "משקי הבטיחות" ואת השופטים. שופטים הוקצו לכל אחד ממדורי המטה שבתוך הגדוד** וכן לדרגי הפיקוד השונים, עד אל דרג המחלקה, ועד בכלל. בכל מסיבות שהם, אסור היה להם לתת עצות למפקד בקשר להחלטה כל שהיא שעמדה לפניו. לשופטים נערך קורס בן 4 ימים, ועם סיומו "לחמו" השופטים את מהלך הקרב, מראשיתו ועד סופו, באמצעות תרגיל-מוצב-פיקוד על מפות — ותרגיל-מוצב-פיקוד על הקרקע עצמה. מפקדת-מנהל-התרגיל היתה עתה מוכנה לתפקידה.

אף כי כל 9 גדודי הרגלים הועברו דרך תרגיל "סיוט", לא ביצעוהו אפילו שניים בדיוק באותו

* במהלך מלחמת קוריאה טופח בצבא ארה"ב שריון גוף אישי — היא "אפודת השריון" להגנה על חלקו העליון של גוף האדם (פרט לידים) בפני פגיעות תחמושת רובים ורסיסי פגזים. לאחר נסיונות לא-מוצלחים ראשוניים, שוכלל ה"שריון", ועל אף סרבוליה הנגרם ע"י משקלו נתקבל על הגייסות. יצוין כי כתוצאה מכך גול משקלן היחסי של פגיעות ראש וידיים לאחר שנתמעטו הפגיעות בגוף. המערה.

** מדורי המטה שבגודו אמריקאי: (1) — קצין שלישות וכוח-אדם; (2) — קצין מודיעין; (3) — קצין מבצעים (והדרכה); (4) — קצין אפסנאות.

אזור הקרב, הרי בתבונה ינהג אותו מג"ד שיציב שם מוצבי-חוקי-לוחם חזק. למרבה-המזל נהגו כך רוב המפקדים — אולם אחדים שלחו כוח קטן מדי, והלו נשטף על ידי כוחות "תוקפנים" עדיפים.

פעילות פיטרול אינה מוגבלת לחיילי צבא-הצי בלבד, משום שה"תוקפנים" פותחים בפעולות פיטרול נרחבות משל-עצמם, שתכליתן הראשית — ללכוד שבויים ולזרוע מהומה בשורות חיילי צבא-הצי. שני הצדדים זוכים להצלחה בלכידת שבויים, ובידי אנשי ה"אויב" מצויות ידיעות חיוניות מסוימות, אשר אותן הם מגלים אם חוקרים אותם כיאות. שני הצדדים משתמשים בעשן כדי לחפות על פעולות ניתוק-מגע וכדי לבלבל את היריב. ה"תוקפנים" נעזרים אפילו בלחמה-פסיכולוגית, בהשתמשם ברמז קוליים כדי לעורר את חיילי צבא-הצי לפול בשבי, כשמזון חם מובטח כגמול לעריקה (נסיון זה לא זכה להצלחה מזהירה).

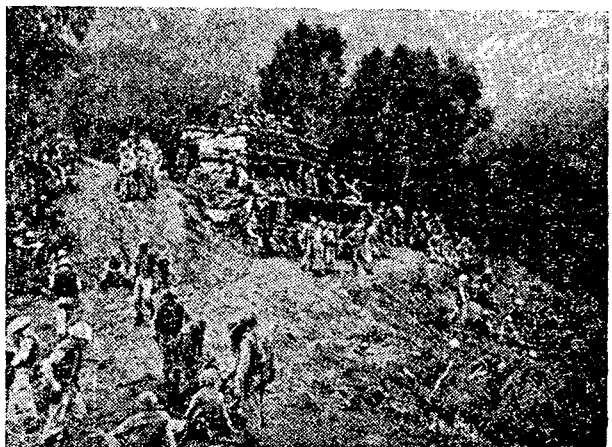
מעל לראש מזומים מטוסי-סיוור-וקישור בהם משתמש מפקד-הגדוד בשביל להשלים את פטרוליו. הם בולשים אחר פעילות אויב ומדוחים עליה לאנשי צבא-הצי. אפשר אף לתת להם את התפקיד של הופעה כמטוסי סילון מדומים, בשביל משימות סיוע-אווירי-מהודק. אולם אבוי לו למפקד הגדוד המשתמש בהם באופן כזה ואינו מתאם את הפטרולים שלו עם הנציגים הנאותים של ה"קישור למטוסים". השופטים עטים על הזדמנות כזאת של הזנחה, המתירה להם להפנות את ה"סילונים" הידידי-דותיים להתקפה על הפטרולים של אנשי צבא-הצי. תפקידם של רופאים וחובשים המשתתפים במבצע הוא לטפל בחיילים שאותם מציינים השופטים "פצועים", לסמנם בתווית-סיווג ולפנותם. מספרם של אלה הוא בדרך כלל בין 75 ל-80, והם יחזרו בסופו של דבר בדמות אנשי-תחלופת הנשלחים לגדוד.

בשעות היום חלה מפעם לפעם הפוגה בפעילות אולם עם שעות הערב המוקדמות גוברת פעילות ה"תוקפן" ומתבצע על ידי האויב תהליך של "תגבור" בעצמה ניכרת. במשך היום השקיף מנהל התרגיל על מ"ערכי צבא-הצי כדי לראות אם ישנה בהם נקודת תורפה שהיתה מהוה את המקום הי-רצוי בשביל עריכת התקפה כבדה. מש-הושלם תהליך התגבור של ה"תוקפן", מח-ליט מנהל-התרגיל את החלטתו. אם קיים

מפילים או רימוני-עשן במקום שפצצות המרגמות פגעו, כביכול. אש רובים (כדורי סרק) מטרטרת טרטור מבשר רע מעבר החזית, שעה שחיילי צבא-הצי נעים בחשיכה מוחלטת על פני קרקע בלתי-מוכרת. מיד משמגיעים הגייסות לקו, מגלים ה"תוקפנים" את נוכחותם על ידי סדרת התקפות מטרידות ו"ממששות", שכונתן — הסתננות ותפיסת שבויים. זוכרים אתם את שמו של מטות זה? "סיוט"!

מובן ששזוחות שועל כבר נחפרו קודם, אולם אין זה ענין קל לשבת בתוכן ולהדוף את ההתקפות המתמידות. אשר למוצב-הפיקוד של הגדוד, רשאי המפקד לעבור אל תוך מוצב-פיקוד שכבר הוקם על ידי היחידה שהוחלפה. קוי הטלפון כבר הונחו שם. אולם ממוצב הפיקוד וקדימה חייב הגדוד להניח את קוי הטלפון שלו עצמו. מפקדים אחדים בוחרים במוצב-הפיקוד שכבר הוקם, ואילו אחרים מבכרים לארגן מוצב-פיקוד חדשים.

כאשר מפציע השחר מעל לחיילים העייפים, כבר נעלמו ה"תוקפנים" עם החשיכה, עדיין שרויים הם בשטח, אולם לא על נקלה אפשר לראותם. עתה על מפקד הגדוד לפתוח בפעולות פטרול נמרצות כדי למצוא את האויב ולמנוע התקפת הפתעה. אולם את הפטרולים יש לתאם עם נציגי החילות המסייעים שבמדור-המבצעים — ואם שוכחים לעשות זאת, עלול הפטרול להכחד על ידי אש גייסותיך אתה. במקרים אחדים נפל גורל מר זה בחלקם של חיילי צבא-הצי שנמצאו בפטרול. לעתים מוכרו כי אנשי פטרולים מסויימים כולם מתים או פצועים, דבר המציג את הבעיה כיצד להחזיר את הפצועים לקיוד אתה. מאחר שגבעה 620 היא התואי החולש על

המתנים להתקפת אויב נוספת שאינה מתממשת ל-
 עולם. בין 23.00 ו-24.00 מקבל מפקד הגדוד פקודת
 מבצע המורה לו להנחית התקפה ב-08.00, כשגבעה
 620 היא היעד. כאן יחדלו להשתמש בתחמושת סרק
 — וכל כלי-נשק האורגני-לגדוד או המסניע לו, יזכה
 בהודמנות לשחרר את מלוא עצמתו הקטלנית. ו-
 באותו זמן עצמו תהיה עתה למפקד הגדוד ההודמ-
 נות לקדם את גדודו באמצעות שלבי אש-ותמרון
 כדי לתפוס את הגבעה שהיא „סלע המחלוקת“.

ההתקפה מתחילה בהטלת ריכוזי אש כבדים
 של ארטילריה ומרגמות 4.2 על שטח אויב.
 במשך הזמן נכנסים לפעולה המרגמות בנות
 81 ו-60 מ"מ, וכן מקלעים וקנים-ללא-רתע בני 75
 מ"מ. פגזי זרחן-לבן מצינינים ציון-של-ממש את
 המטרה בשביל סיוע-האוויר-המהודק ומטוסי הסילון
 המיללים של צבא-הצי מפילים את מטעני פצצותיהם
 בדייקנות ראויה לציון, ברגע שהורו עליו מראש
 יוצאות ומתקדמות יחידות-המשנה הראשונות של
 הרגלים משמאל כדי לתפוס את גבעה 550. כאן
 מופיע יסוד בלתי-מציאותי (אולם הוא מקל על ה-
 הבקרה והתצפית במשך תרגיל האימוץ): הקצינים
 מכסים את קסדותיהם בכד אדום בולט, והמשיקים
 משתמשים לאותה מטרה בכד כתום. האנשים מתקד-
 מים בהתמדה באמצעות אש-ותמרון, וכובשים את
 יעדם. מיד משכבשוהו וארגוהו מפלסים באגף
 הימני צותות הטנקים-רגלים דרך עד אל „גבעת
 הטנק“ ואל פסגתה. כששני תואי קרקע אלה ברשותו,
 מזמין מפקד הגדוד ריכוז כבד אחרון של עצמת
 אש — וזמן קצר אחר-כך פורצים בסער אנשי צבא-
 הצי שלו אל ראש הצוקים המסולעים של גבעה 620.

ה„תוקפן“ בפעולה.

מוצב-חוץ לוחט על גבעה 620 — הרי עתה מאלצת
 אותו פעילות האויב לסגת לעבר הכוחות העיקריים
 של הגדוד, ואחת היא מה היתה עצמתו. ל-18.00
 מסולקים גם מוצבי-התשמוע שעל גבעה 550 ועל
 „גבעת הטנק“ (השופטים סוברים כי החלטה נבונה
 היא להקים מוצבי-תשמוע על גבעות אלו — ורוב
 מפקדי הגדודים אמנם עשו זאת).

טקטיקת-„התוקפנים“ הופכת פשוטה, יחסית, עם
 רדת החשיכה. באגף אחד עורכים הם התקפת הטעיה,
 בעוד שבאחר (הנבחר על ידי מנהל התרגיל) הם
 מנחיתים התקפה ראשית. בעיתו של מפקד הגדוד
 היא, כמובן, להחליט מהי התקפת ההטעיה ומהי
 ההתקפה האמיתית. מתי והיכן יטיל לקרב את
 עתודות? (מפקדי-גדודים אחדים שקעו כאן בצרות,
 משום שדומה היה כי בטרם זמן החליטו כי נקודה
 מסוימת זו או אחרת היא המקום בו תונחת ההתקפה
 הראשית. כתוצאה מכך, הם ריכוזו את כוחותיהם
 באותו שטח מסוים. השופטים מניחים כי במקרים
 אלה — נודע למפקדי-הגדודים מפי חבריהם שקדמו
 להם בשטח כי אלה הם המקומות בהם הונחתה
 התקפת „התוקפן“. כמובן שההתקפה עליהם לא
 הונחתה באותו מקום גופו, דבר שבלבלם עד מאוד).
 להתקפת ההטעיה אין השופטים שעם „התוק-
 פנים“ אינם מתירים לעולם כי התקפת-ההטעיה
 תחדור את מערך חיילי צבא-הצי. אולם כיצד יכול
 מפקד הגדוד לדעת זאת? את החשיכה מפלחים ירי
 תחמושת-סרק, צעקות האנשים משני הצדדים ו-
 דימוני תאורה מתנפצים. בין 20.00 ו-21.00 מאלצת
 ההתקפה הראשית של „התוקפן“ להסיג אחת מ-
 פלוגות צבא-הצי. שעה שהפלוגה-המגינה נהדפת
 לאט לאחור מעמדות-הגבעה שלה, נתפ-
 סים שבויים ע"י „התוקפן“.

לפני מפקד-הגדוד עומדת עתה ה-
 החלטה בענין התקפת-נגד כדי לשוב ו-
 ללכוד את-גזרת העמדה שנפלה בידי ה-
 אויב. משהחליט את החלטתו והודיע על
 כך נדרשים כרגיל בין 40 דקות לשתי
 שעות כדי לבצע את הלכידה-מחדש, אף
 כי גדוד אחד חזר-ותפס במהירות את
 עמדותיו תוך 15 דקות אחר הנחתת הת-
 קפת-הנגד.

לשעה 23.00 כבר הוציאה מנהלת ה-
 תרגיל את „התוקפנים“ מפעילות במשחק;
 ובחשכת הלילה מוסיפים חיילי-צבא-הצי
 העייפים לשמור על עירינת וכווננות, ב-

לים את הנקודות שהיו ראויות לבקורת או לשבח. הגייסות נעים חזרה אל שטח הכינוס שלהם כדי לעלות על המשאיות. במשך כל המבצע עבדו השופטים ב־ מרץ וללא יגיעה, במלאם גליונות־בדיקה מפורטים, שישמשו נתונים רבי־ערך בש־ כיל מפקד הגדוד, לצורך ניהול האימונים בגדוד בעונה הבאה. בעזרת ידיעות אלה יהיה ודאי ביכולתו לתקן פגמים ולשפר את פעולותיו. „משׁק־בטיחות“ עבדו עם השופטים שבכל רמות הפיקוד, ושופטים אלה שימשו אף כקציני בטיחות בשעת ירי־חי. לעתים, פרט במשך שלב ההתקפה המסימת, האטה פעילותם את התנועה עד לצעד „מורט־עצבים ממש“, אולם אמצעי

הבטיחות הריהם דבר חיוני.

מפקדי גדודים שהיו חדשים בתפקידם, סוברים כי התרגיל הוא רב־ערך, אף מבלי להביא בחשבון את ההתנסות בשליטה־ממש בגדוד, שניתנה להם פה. הם מצאו כי שעה שהדבר נוגע לגייסות וצידוד־ ממש — שונים במידת־מה גורמי הזמן והמרחב מכפי שהנם כשהמדובר הוא בתרגיל־מוצב־פיקוד גרידא. הם אף למדו, עקב תחבולות השופטים ומוי־ מותיהם, כי ידיעות על האויב צריך שתועברנה במהירות מהחזית לעורף. בהתחשב במגבלות, שנכפו הן על יחידות והן על שופטים, על ידי פרטים מלאכותיים — שאי־אפשר היה להמנע מהם — ניתן לסכם כי התרגיל שימש אימון מצוין בשביל גדודי הרגלים של הדיביזיה וכן בשביל החילות המסייעים להם. למפקדים ולגייסותיהם, מרמת הגדוד ומטה ועד אל הרובאי הפרט, ניתנה הזדמנות לנהל תרגיל ירי חי (או להשתתף בו) אשר הקיף מבצעי יום ולילה, תנועה, שימוש בכלי־נשק מסייעים ותיאומם. אף כי בעת התרגיל ראוהו כ„סיוט־לילה במטוח־ לילה“, הרי תוצאותיו היו באמת כדאיות בהחלט.

לא נקבע „פתרון בית־190“ להתקפה מסימת זו (כשם שלא נקבע פתרון כזה לכל שלב אחר בתרגיל), אולם הפתרון שהעדיפוהו אמר: לתפוס את גבעה 550, לתפוס את „גבעת הטנק“ ואחר להעביר את העתודה דרך מערך היחידה שעל גבעה 550 כדי להסתער על גבעה 620 ולתפסה. היו לפחות 3 גירסאות לפתרון זה, דבר שאינו מפתיע ואף אינו סיבה לביקורת. הן היו: (1) תפיסת גבעה 550, תפיסת „גבעת הטנק“ ואחר הסתערות על גבעה 620 מ„גבעת הטנק“ — תמרון שהיה כרוך בתנועה על פני שדה אורז טובעני; (2) תפיסת גבעה 550, תפיסת „גבעת הטנק“, ואחר־כך הסתע־ רות על גבעה 620 בתנועה אלכסונית בין גבעה 550 וגבעת הטנק; (3) תפיסת גבעה 550 ואחר העברת העתודה דרכה, על־מנת לתפוס את גבעה 620, תוך התעלמות מוחלטת מ„גבעת הטנק“, פרט להנחתת אש עליה.

עתה, כשגבעה 620 בידיה סים מפקד הגדוד בהצלחה את תרגיל ה„סיוט“ שלו, בכך נסתים התרגיל מלבד שיחת־סיכום־וניתוח קצרה, בה מע־

טנקים בינוניים T-34

אמא גארט אנדרהיל

שני גורמים קובעים את ערכו בפועל של כל כלי-מלחמה שהוא: — מה הנזק ואילו חזקתו תכונותיו, וכיצד משתמשים בו, לאיוז מטרד ובאילו דרכים ממעילים אותו. אלה שבידם הופקר סקירתו של ג. אנדרהיל, אחד המומחים המובהקים שבארצות-הברית לידעת נשקן ואורח-לחימתו של הצבא הסוביאטי, מוקדשת בעיקרה לבחינה הראשונה שבשתיים אלו: — לגבי טנק-היסוד בתריסר השנים האחרונות (ולדעת בעל הסקירה — במידה לא קטנה אף במספר שנים באות) כחיל-השריון הרוסי, הלא הוא הטנק T-34 ויתכן מאוד כי בחוברות עתידות של „מערכות-ניתן גם תמצית דבריו, שנכתבו כהודפנות שונות, לגבי סוגים אחרים בכוחות-השריון הסוביאטיים, ועל האורח והמגמה של הפעלתם הטקטית.

שהוקם או בארצות-ברית כגוף נפרד בפני עצמו) — היה טנק קל בן 11 טון, בעל שריון בעובי של אינש אחד (2.5 ס"מ) ובצריחו — מקלע בראונינג אחד בקוטר 50, ואחד בקוטר 30 (ב-1941, הפך המקלע-הכבד לתותח בן 37 מ"מ).

אשר לגרמנים, הרי גודריאן, „אבי השריון" שלהם, הוא שסיפר לנו כי הופעת-הבכורה המפתיעה של ה-T-34 גרמה ל„פאניקה" בקרב הגרמנים. ה-T-34 של מורוזוב עלה לחלוטין על הטנקים הגרמניים, המהוללים עד אז, „סימן 3" ו„סימן 4", ועל תותחיהם.

במקורו היה ה-T-34 תותח ארוך בן 76 מ"מ, עובים של לוחות-השריון של גופו היה כ-47 מ"מ, ומשקלו היה 32 טון — כמשקלו של ה„שרמן" בעל תותח 75 המ"מ.

ל-T-34 הנוכחי צריח גדול, ובו תותח בן 85 מ"מ, הוא נכנס-לקרב לראשונה במאי 1944. ראוי לצין שהטנקים מאותו סוג אשר שימשו לנו כ„סוסי-העבודה" בקוריאה — „שרמן E-8" — לא נכנסו לקרב עם תותחיהם בני 76 המ"מ, אלא בשלהי 1944.

יחד עם צריחו החדש, בעל תותח של 85 המ"מ, שקל ה-T-34 קצת יותר מ-35 טון, לפי הידיעות הסוביאטיות. (אל תתמה אם תראה אי-פעם בספר שימוש ל-T-34 כי הוא שוקל 32 טון, המדד שם היא הטון המטרי הנהוג ברוסיה, אשר בו 2200 ליטראות אמריקאיות, ולא מדד הטון שבו 2000 ליטראות בלבד, הנהוגה בארצות-הברית). תוספת זו של 3 טון למשקלו המקורי של ה-T-34 (שהיה קודם, כאמור, 32 טון), פגמה במקצת בנחות השימוש ה-

ה-T-34 משמש זה-זמן-רב בתור הטנק הסוביאטי העיקרי. אלפי טנקים כאלה נמצאים בידי רוסיה ומדינותיה-הנלוות. במשך שנים על שנים עדיין יוסיפו יריביה לפגשם, אפילו לאחר שהטנקים הסוביאטיים מהדגמים החדשים יוכנסו לשירות.

ה-T-34 הוא טנק ישן. אלכס מורוזוב הקריח התקין דגם-פועל של גוף טנק זה — גוף שצורתו נחשבה אז למהפכנית — כבר במרס 1937. הוא השלים את תכניתו הטנק ב-T-34-1948. הטנק נמצא בשירות ב-1940, ויצא לקרב נגד הגרמנים ביוני 1941.

מועד היולדו הוא איפוא מוקדם יותר מזה של הטנק העיקרי שלנו במלחמת-השניה, ה„שרמן" (M 4). השרמנים נכנסו לקרב בסוף 1942. היה זה דגם שתוכן-מחדש לעומת ה„לי" (M 3) בעל המבנה הלקוי, אשר אותו „רקחנו" בחפזון אחרי ה„בוק" הגרמני בצרפת במאי 1940. קודם לכן, הטנק ה-עיקרי באותו „גיס שריון" („Armored force" —

¹ תכניה — design

² על הקורא לדעת כי מדי פעם מתעוררת-זימית „תג-לית" חדשה בענין מועד הופעת טנקים T-34 בקרב עם הגרמנים — האם ביוני, או באוגוסט, או באוקטובר, 1941 — ומדי פעם מתרצים במועד זה תפיסה זו או אחרת לגבי גורמה ומהלכה של המאבקות הרוסית-הגרמנית באותה שנה. — המער.

³ אכן, הוא גם אשר יחס את הופעתם רבייה-השפעה של טנקי T-34 לחרדש אוקטובר. — המער.

⁴ ציינו המלא — M4A3E8 — המער.

⁵ תותח שהוא ארוך מבן 75 מ"מ שב„שרמנים" הקודמים, ובעל מהירות-לוע — ועל כן גם כושר תדירה — רב בהרבה מן ה„לי". בתותח בן 75 המ"מ שב„שרמנים" מ-43-1942 — מהירות הלוע בידי בפני הודר-שריון היא כ-620 מ' בשניה (2030 רגל בשניה); בתותח 76 המ"מ — כ-790 מ' בשניה (2600 רגל בשניה).

והיחס שבין עצמת כוחות-הסוס שלו ל-משקלו (שמלכתחילה היה כזה של "שרי-מן") מגיע עכשיו למעט יותר מ-14 כ"ס לטון. (לטנק "פאטון" יש 16 כ"ס לטון. או אף יותר במקצת — לעומת מכונית נוסעים כגון ה"גאשר-ראמבלר", בת 72 כ"ס לטון). עם זאת, יכול ה-"34" לפעול בשלב, כמטר עומקו — אף כי, כשאר רכב-השריון הסוביאטי, אינו מותאם לתנאים שבמדבריות, ובשטחים הדומים לו⁹. המנוע הוא ממש מעשה פלאים, ו"הטנקאים הגרמניים ביקשו כמותו לעצ"מם משראוהו; זהו מנוע דיזל קל-משקל מטיפוס V-12, עשוי אלומיניום,

טנק סוביאטי "T-34"

בן 500 כ"ס. הוא מקנה ל-"34" שיעור צריכת דלק נמוך עד להפתיע, $\frac{3}{4}$ גלון לכל מילי¹⁰ אפילו ב"שטחים-ללא-דרך.

השוה זאת לשיעור צריכת-הדלק לכל מיל של מנוע הדחיסה-הנמוכה זוללה-בנזין של "פאטון", בן 800 כ"ס, אשר הממסכה משנת-הפיתול שלו אינה מסייעת להפחית את צריכת הדלק (יותר משלשה גלונים למיל)¹¹.

הסוביאטים מדגישים כי דלק המשמש מנוע דיזל יש בו פחות סיכון-שריפה מאשר הכנוי, אולם הדבר המוצא-חן בעיניהם ביותר הוא החסכון שב"דלק זה. יכול אתה להוסיף ולהתקדם זמן רב יותר באמצעות אותה כמות דלק — פירושו הדבר שב"יכולתך להתמיד ולהבקיע בעוד האויב חסר שיווי-משקל; וביכולתך לקבל ביתר קלות די דלק בדרך האויר בשביל יחידות המבצעות חדירות-עמוקות. חסכון זה, הבא הודות למנוע הדיזל, ראוי וראוי להרהר בו, וביחוד לקצינים המורגלים לחשוב ב"מושגים של לוגיסטיקה המזוהתת על בנזין, ושל תחומי כושר-ההתמד המבצעי-הטקטי שהיא גוזרת. השוה את ה-"T-34 המקורי בן 32 הטון, עם ה-"שרמן" M4A3 בן 32 הטון, לשניהם מנועים ש"הציון להם הוא 500 כ"ס, אולם ה-"שרמן", שהוא בעל מנוע-בנזין נאה "פורד", צורך שני גלונים למילי¹² בנסעו בשטחים-ללא-דרך — לעומת ה-"T-34, הצורך $\frac{3}{4}$ של גלון אחד. מוסר השכל: אל תשפוט את טוחה של יחידת שריון סוביאטית ואת כושר ההתמד שלה בקני-המידה של ארה"ב. טעויות פאטאליות עלולות לנבוע מכך.

כן מן הראוי לשקול היטב את התוצאות האפ-שריות בתחום הפוטנציאל הטקטי, ואפילו האסטר-

מקורית של טנק זה; כי עם זחליו הרחבים, בני כ- $\frac{1}{2}$ מ' (לעומת זחלי ה-"שרמן" של מלחה"ע ה"שניה, שרוחבם היה כ-40 ס"מ), היה ה-"T-34" ה"מקורי קל מאוד ב"מדרך רגלו" — תכונה שהרר"סים מדגישים אותה עקב המרחבים חסרי-הדרך של ארצם, מרחבים ההופכים כה תכופות לימות-בוץ באביב ובסתיו. אף-על-פי-כן, עדיין קרוב ה-"T-34" לשיעור המקורי של לחץ-קרקע של עשר ליטראות על כל אינטש מרובע של קרקע, ועולה מבחינה זו אפילו על "משפחת" הטנקים החדשה שלנו, זו שלאחר מלחמת קוריאה¹³. אולם לא יתכן שהמנוע שלו לא יופרע במקצת על ידי תוספת המשקל,

⁹ הביטוי "משפחה" נהוג בלשון הצבאי האנגלית לגבי קבוצת כלי נשק (וביחוד נתקבל לגבי טנקים) הכוללת את כל סוגי-המשנה שנועדו לענפי השימוש העיקריים הנחוצים, ושמשלמים אחד את השני מבחינה טקטית. (כגון: טנק קל, בינוני וכבד; טנק-רגלים, טנק לדיביזיות שריון, טנק סיור, וכיו"ב). לרוב מאחדים את בני ה"משפחה" השונים קיר מבנה משותפים ואף אפשרות של שימוש-משותף בחלקי חילוף מסוימים, בתחמושת וכיו"ב. — המער.

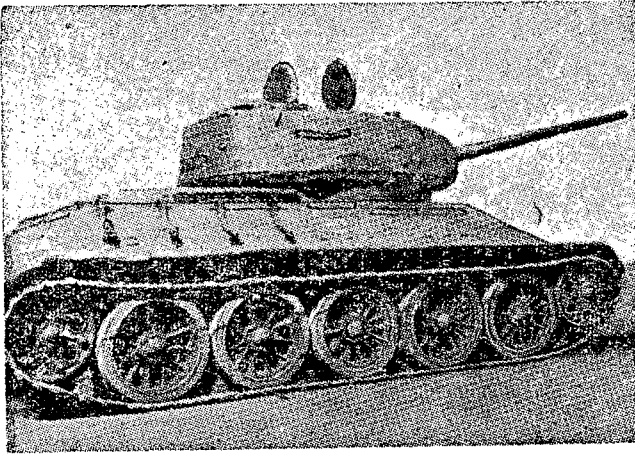
¹⁰ לחץ הקרקע של השרמן — 12.5 ליטראות לאינטש מרובע. — המער.

¹¹ בעל המאמר עצמו מזכיר בהזדמנות אחרת מסע כוחות השריון הסוביאטיים דרך מדבריות מורת מינגוליה לעקיפת המערך היפני במניוריה באוגוסט 1945; גם מהתיאורים למסע זה, שהיו מצויים זומן, נתקבל רושם הסותר את הנחת בעל המאמר כי אין טנקים אלה מסוגלים לתנועה במדבר. "קלות-המדרך" וראי שאיננה גורם מפריע באזורי קרקע חוליה ועל התכונות לתנועה-ללא-דרך עמד הוא עצמו. טוחו הגדול של ה-"T-34" מבחינת צריכת הדלק, אף הוא רחוק מלהיות גורם שלילי לגבי הפעלה באזורי-שוממה. יתכן כי עיקר כוונת המחבר כאן לקרשי האקלים הכרוך לאנשי הטנק בפעולה במדבר, בשים לב לרוחק שבו, ולצמצום השטח המוקצה ב-"T-34" לצוות; ויתכן כי הוא מתכוון גם לתכונות המנוע במצבי חום ויובש קיצוניים, הגם שדבר זה מסופק יותר. — המער.

⁹ 1.8 ליטר לק"מ.

¹⁰ 7.5 ליטר לק"מ.

¹¹ 4.3 ליטר לק"מ.

טנק סוביאטי T-34/85. (נפל שלל בקוריאה)

השריון ה־7 ב"מערכת צרפת" זו מסתוריות ממש. הדלק, המאפשר ל־T-34 ביצוע מסעות ראויים לציון, מובל בעורף הטנק, במיכלים שבבליטות השוריינות של גוף הטנק אשר מעל לזחלים. חביות, בשביל דלק נוסף למסעות ארוכים, נישאות בצדדים, לעבר העורף, ולעתים נמצאות שתיים מהחביות על הלוח העורפי של הטנק. תכופות לא טרחו הטנקאים הסוביאטיים להסיר בקרב מלאי זה של דלק נוסף, שהנו פגיע מאד.

אחת הסיבות לחסכון בדלק היא כי הממסרה ש־אותה מפעיל המנוע V-2 (אגב המעלה לעתים קרובות עשן רב בפרט בהתנועה) היא ממסרה מטיפוס מ־כני. שום קשני־פיתול הידראולייט לא

טגי העשויות לצמות מצירוף זה שב־T-34. החסכוניות בדלק — והקלות בה יכול הוא לבצע מסעות בשטח־ללא־דרך. מפקדים סוביאטיים לא היסו להעמיד על הטנקים אספקה וגיי־סות־סיוע — ולותר על השימוש ברכבת־תובלה צמוד־לכביש. כתוצאה מ־כך באו תזוזות כגון המסע־אל־מעבר להרי הינגאן; וכפי שהוכיח או מרשל מאַלינובסקי, אין זו בעיה גדולה ל־עבור יותר מ־1100 ק"מ בחמישה ימים אף בקרקע מעין זו.

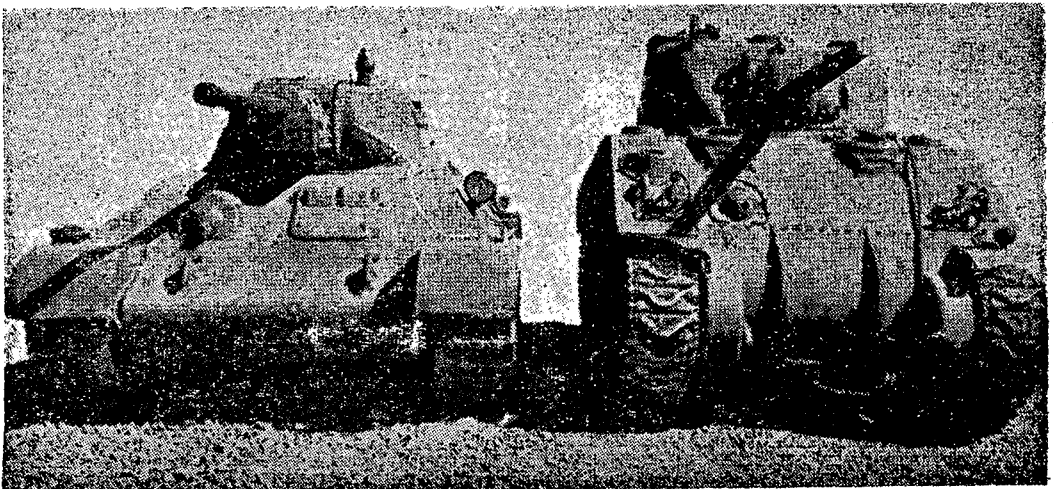
דוגמה מעציבה לעלול לקרות כ־אשר מניחים בטעות שפעולת האויב תתרכז לאורך כבישים בלבד — היא

מה שעולל רומל לואיגאן בצרפת בשנת 1940. הגנרל הצרפתי השתית את "קורואיגאן" שלו על ההנחה שכוחות השריון הגרמניים ינעו לפי צירי־כבישים — ועל כן אפשר יהיה לחסום את דרכם ע"י הפיכת כפרים בנויי אבן, החולשים על צומתי כבישים, לקני־התנגדות נגד־טנקית. הוא לא ידע כי במערכת פלגנריה שנסתיימה זמן קצר קודם לכן, ביצעו רומל והמפקדים האחרים של דיביוות־השריון הגרמניות את מסעיהן ב"ן הכבישים. על כן, גוסיפו הגייסות שהחזיקו בקו "ואיגאן" להמתין להופעת דיביוות־השריון ה־7 של רומל זמן רב אחר שזו כבר חדרה אל תוך ערפם. בעיני הטקטיקנים הצרפתיים הרבקים־במסורת, נראו תנועות דיביוות

מראה מחזית של שני טנקים ביוניים ממלחה"ע השנייה

הטנק הסוביטי T-34/76

טנק "שרמן" M4A4 האמריקאי

טנקים T-34/85 בהתקפה.
(שים לב לחילהרגלים שבשדה).

תכונה זו חסרה ב"שרמן", אולם נקטו בה בתכינת מבנהו של ה"פאטון".

אמריקאים וגרמנים אומרים כי ה-T-34 יכול להגיע למהירות 51-53 ק"מ לשעה. הסוביאטיים מציינים את מהירותו כעולה במקצת על 47 קמ"ש. הוא קשה להיגוי על פני כבישים — שבהן מהירות מסעו הממוצעת היא, לדברי הרוסים כ-26 קמ"ש — אולם יש לו "הילוך מתגלגל" נאה בשטחים ללא-דרך.

שריון-הגוף כולו משופע כיאות, לשם השגת אותה "תבנית-גוף בליסטית"¹² זו שבאמצעותה ה-T-34 "עשה היסטוריה". הוא בנוי כולו לוחות-שריון-מולחמים שעייבודם גם למדי הצרית הוא מעשה-יציקה גדול של שריון, דבר שאיפשר לו את צורתו המעוגלת. (הרוסים היו חלוצים ביציקות גדולות כאלה, ויצרום ב-1939 עת שבארצות-הברית חשבו אור-תם עדיין לבלתי-מעשיים).

כליוב הטנקים הסוביאטיים, יש לו ל-T-34 מקלעים מטיפוס "דיאגטיארוב טנקי", ("ד.ט.") בקוטר 7.62 מ"מ — שהם "הגירסה הטנקית" של ה"מקלע-הקל "דיאגטיארוב" — הנהוג בכיתת הרובאים הרוסית. מקלע "ד.ט." אחד נמצא ב"חרטום" של הגוף, כימין חזית הטנק; מקלע "ד.ט." אחר מורכב יחד עם תותח 85 המ"מ. מקלע זה יורה דרך נקב קטן בשריון, בחזית מקבע-התותח (הנקב הנראה בשמאל חזית הצרית הוא בשביל המכשיר-האופ-

הופיעו עד כה בטנקים סוביאטיים הידועים-ברבים. אין זה הסוג הטוב ביותר של ממסרה מיכנית, שכן הטנקאים הסוביאטיים היללו בגלוי, כשראוה לרא-שונה, ממסרה מסוימת מטיפוס אמריקאי שיצרונה בתקופת מלחה"ע השניה. ואולם הממסרה הרוסית נמצאת בעורף הטנק — ועלידי כך מבטיחה אי-פגיעות, ומאפשרת לתכונן את חזית גוף הטנק שתהיה מחודדת היטב קדימה, על מנת להסיט קליעים.

¹² דבר העלול, נוסף לקושי הנגרם לאנשי הצות שבצרית, מן להכביר על העלמה של כוחות-הטנקים המתכוננים להת-קפת הפתעה מעמות-מוצא שאינה מרותקת ממערך היריב. — המער.

¹³ כאן, כמוכן, הכונה לא להשגת תכונות בליסטיות כי אם לתכונות "אנטי-בליסטיות", לעמידת הגוף בפני פגיעות קליעים נגד-טנקיים ותכונותיהם, הבליסטיות של אלה. — המער.

טנקים סוביאטיים T-34/85 (מהבריגדה ע"ש הנסיך הגדול דאמיטרי-דונסקוי) בתנועה בשטח מושלג (שים לב לדסטט של תת-מקלעים בבגדי-הטוואה)

טנקים T-34/85 במצעד בכיכרהאדומה במוסקבה.

תורותיו. אולם בייצור ההמוני של מלחה"ע השניה, הוחלפו הללו ב-T-34 ובכלי-שריון רוסיים אחרים לפריסקופים פשוטים מאוד.

הן לתוחנן (בשמאל הצריח) והן לטען (מימין) יש בגג הצריח שמעל לראשיהם אחד מהפריסקופים הללו. כלי-תחבולת אלה אפשר להטות לכל צד. אולם הם "מכסים" רק 180 מעלות, ולא מעגל שלם. רק הפריסקופים של מפקד הטנק יכולים ל"כסות" גם את העורף, נוסף לחזית ולאגפים. כדי לאפשר זאת, מותקן הפריסקופ שלו במכסה הדלתית. כיפת תאו (בשמאל, מאחורי הצריח) ומכסה הדלתית כולו מסתובב הנו. כן מוצבים בכיפת-צריח זו חמישה אפיסקופים⁽¹⁾ קבועים במשיק שלה, בסמוך לבטיסה. אף-על-פירכן, הראות מתוך הטנק היא גרועה למדי — דבר העשוי להקל על אנשי בווקה ה"צדים" אחר טנק "34" מבודדים.

נוסף לשלושת האנשים שבצריח, כולל הצות נהג (בשמאל הטנק) ומקלען-חרטום המשמש גם עוזר לנהג (מימין), בדלתית של הנהג מותקנים שני פריסקופים, אולם עוזרו אינו יכול לראות דבר (מלבד דרך חור-הצצה שנועד לשם כיוון המקלע D.T. שלו). מאחר שמכשיר האלחוט הועבר לצריח כאשר הוסיפו ל-T-34 את התותח בן 85 המ"מ (וכן נוסף או אדם שלישי בצריח — דבר שהעלה את מספר הצות לחמישה) אין לו לעוזר-הנהג הרבה מה לעשות בעת קרב.

מכשיר האלחוט המוצק והפשוט ודאי שהוא עזר רב למבצעי-טנקים סוביאטיים. העדר מכשירי אל-חוט וטלפוני-קשר פנימי (עתה הוכנסו אלה בכל הטנקים) היווה במלחה"ע השניה מכשול חמור בכלי-רכב סוביאטיים אלה. בימי מערכת סטלינגרד בי מקרים רבים לא היו מכשירי אלחוט אלא למפקדי יחידות בלבד. השליטה בטנקים הכפופים להם נעשה תה באמצעות דגלים. עם הכנסת אמצעי-קשר אלה

טי המשמש לכינון ישיר), אין בטנק זה מקלע נ"מ — אך מובילים בו שפע של תופים בני 70 כדור בשביל מקלעי "ד.ט." כמו כל הטנקים הסוביאטיים, נושא ה-T-34 תת-מקלע מטיפ P.P.S. (פ.פ.ש.) — אותו טיפוס בעל קת-המתכת המתקפלת, משני צדי הצריח, בחלקו ה"קדמי, ישנם "אשנבי אקדח"

המאפשרים להשתמש בתת-מקלע זה. רוב הזמן פרט להודמנויות השימוש בהם, מוחזקים אשנבים אלה סגורים⁽¹⁾.

התותח בן 85 המ"מ, הוא פרי-סיגול של התותח הנגד-טוטי הרוסי M 1939 שלא כאותו תותח הג"מ במקורה, אין לו בלמי-לוע. כן אין לו חולץ-תרמילי-פגזים מקדח התותח, ועל-כן בשעת ירי מתמלא ה"צריח כולו עשן. זו הסיבה שב"גג" הצריח מצויים מאוררים דמויי-כיפה — אף כי הללו עלולים לשמש כדרכים טובות להדירת נפלים או נוזלים מ"בקר בוקר-מלוטוב".

ואולם, התותח — שסימונו M 1943 או M 1944 יש ביכולתו להטיח קליעים חודרי-שריון "גושיים", שגרעינם פלדת קרביד-הוולפרם, במהירות לוע של כמעט 900 מ' לשניה — מהירות הגבוהה משל קליע רובה "גארננד", שהיא מהירות לוע כבירה בשביל תותח.

את התותח 85 המ"מ מכונים ע"י מכשיר אופטי לצפייה-ישירה וכינון-ישיר, מכשיר זה יש לו שדה-ראות מוגבל למדי ותכונותיו אינן מעולות — ו"גורמות לכך שבאור בלתי-חזק נראים העצמים כ"מעומעמים. צידוד הצריח והסבתו, וכן גם הירי, נעשים בעזרת מנגנון-יד או בעזרת מנגנון חשמלי. האביוורים לצורך ירי-לא-ישיר כנוסח ירי אר-טילרי (זה המבוקר ע"י אנשי תצפית-קדמית) הם בלתי-מספיקים כלל. אנשי הצבא הסוביאטיים, בי-דומה לגרמנים, סוברים כי לא לסוג זה של מלאכה נוצר התותח-הטנקי בעל מהירות-הלוע הגבוהה.

אמנם, בטנקים T-34 הראשונים, וב"משפחת" הטנקים הרוסית הקודמת יותר, היו פריסקופים נאים ומורכבים, עם סימוני-מעלות וקני-ממד, שהיו ודאי מספקים את אינשטיין ככלי-עזר בפיתוח⁽¹⁾ הללו מורכבים למעשה מחדי-ראיה, ונקב מתחתיו כשכל הירי עצמו, הגסתם ע"י "פקק" המחובר בשרשרת אל הקיר.

מבחן מסע בישימון

שעה שהרוסים אצורשטפו לתוך מנג'וריה בכדי ליטול אותם מידי היפנים, הגיעו מתוך סיביריה הכוחות הממוכנים רבי העצמה שליד אגם בייקל, וחצו את דכס חיינגאן (שפסגותיו מגיעות עד כדי 1600 מ' גובה) בתנועה ללא דרכים. הם זנקו על פני שטחים חסרי־דרך בהשאיירם אחריהם למעלה מ־300 ק"מ של מרחבים ללא שבילים כבושים לאחר מסע של יומיים. בהעזרם בהספקה מן האוויר, הם הגיעו עד אל מוקדו, 11 יום לאחר ראשית מסעם — כשחלק מחיל־הרגלים שלהם הוטס במטוסי־הספקה והוצנח על העיר וסביבתה ביום שלפני כן, על מנת לתפוש עמדות מפתח בעיר. כעבור יומיים נוספים נמצאו טנקים סוביאטיים בגבול קוריאה.

הרגלים, למשל). זהו טנק הסומך בראש וראשונה על ניידות להבטחתו והגנתו, ואשר צריחו מותקן כך שיוכל להנחית אש "היקפית"¹⁰) בנשקו העיקרי. הצבא הסוביאטי הגדירו תמיד כ־טנק בינוני, והוא מאותו סוג לו אנו קוראים היום "טנק בעל תותח בינוני".

אלה הרגילים לציוד "דה־לוקס" אמריקאי יתכן ויזלזלו ב־T-34 זוהי מלאכה גסה. מושבו של מפקד הטנק עשוי חתיכת עץ־לבד עגולה, אשר בריפוד לו משמשת כרית של קש. המצופה עור־ריפוד מלאכותי שחור. מושב זה, וכן אצטבאות־הפעולה של התח־מושת, אפשר היה לחשוב שנעשו בכיתת־המלאכה של בית־ספר עממי, וקרוב לודאי שאכן שם נעשו. אולם הדברים החשובים באמת (כמו המכשיר הר אופטי של התותח, חירוקי־הקדח של קנה התותח, וכן חלקי־הפעלים של המנוע) הם מעשה־אומן משוכלל.

אין זה סימן לנחשלות. זהו סימן למאמץ מצד הרוסים להסדיר את הדברים כך שאפשר יהיה ליצור כלי־נשק במהירות ובזול — באופן שיעמוד לרשותם כאשר ידרשו ושאפשר יהיה בהחלט ל־הקריבם בשעת הצורך.

כי — כפי שתוכלו אולי להוכיח מתוך הרצאת הדברים שכותב שורות מקוה להגיע אליה בהודמנות אחרת הטקטיקה הסוביאטית זקוקה לסוג טנקים זה כדי להשתמש בו שימוש הדומה להסתערויות־הפרשים של ימים־עברו. עובדה אומרת־רבות היא ששירות התחזוקה הרוסי נקרא עדיין יחידת "רמונט"¹¹) כאילו היה תפקידה לספק בהמות רכיבה חדשות לדרגונים אשר, תוך כדי פעולות קרב נח־פזות, גרמו ל"פיסחות" בסוסיהם. — או שסוסיהם אלה נורו בשעת רכיבה. סגנון ביטוי זה הולם אמנם כלי־רכב אשר נועדו, בין השאר, גם לכך שיטילום להסתערויות־בהמוך, תוך אבידות בהמוך, כאותן יחידות הפרשים שבדורות עברו.

אין פירוש הדברים כי הנכונות להקריב על מזבח ההסתערות קרבנות גדולים מתיחסת לכלי־הרכב בלבד; תוקפה יפה גם לגבי אנשי־הצוות. אחד הרוסים שעבר לפני זמן לא רב לצד המחנה המערבי סיפר כי נאמר לו, בהכנסו לצבא הסובייטי, שאל לו להצטער על כך שאי־רגלים הנו. "ודאי מכיר הנך אנשי־רגלים לרוב ביחידות לוחמות ש־עברה עליהם המלחמה כולה — ועודם חיים", כך אמר לו חייל ותיק — "אולם ההכרת איזה טנקאי סוביאטי שהיה במלחמה — ונשאר בחיים?"

מסוכנת הנטיה לרונן על הכוחות הטנקיים הנכחיים של הצבא הסוביאטי לפי כושר ביצועם במלחמה־ע השניה.

מלאי התחמושת שבטנק הוא טוב למדי. רובה מאוכסן בצורה שאינה נוחה לשימוש מידי, בתיבות מתכת גדולות, המהוות את ה"סיפון" שמתחת ל־צריח. אצטבאות־הפעולה שבעורף הצריח מכילים כ־12 פגזים בתוך "קנים" גסי־מבנה, וכן מצויים מספר "קנים" בצדו הימני של הצריח (בצד השמאלי נמצא מכשיר האלוט).

את ה־T-34 היינו אנו מכנים ודאי "טנק של גיס־שריון" (להבדיל מן הטנק הגלוח אל יחידות

¹⁰) מענין לצין כי לפי הערכותו של גודריאן כשעתו (שלהי 1942) היה עיקר כוחו של T-34, נוסף על תותחו ארוך־הטוח וכבד־המהלומה, בשריונו. מאלף לדעת, כי גודריאן כתב שהדרך היחידה בה יכלו הטנקים הגרמניים — ואף החוקים שבהם אז, טנקי "סיגן 4" בעלי התותח בן 75 המ"מ (אמנם, עדיין זה הקצרו) — להתגבר על T-34, היתה רק התקפה עליהם עלימנת להחזיר את הפגז דרך ה"סנפירים" שמעל למנוע. נקל להאמין לגודריאן כי "לתפוש את T-34 שימצא לפני תותחו של הטנק הגרמני במצב המתאים לפגיעה שכזו — דבר זה הצריך מעשי־אמן ממש... הרי שגם מבחינת השריון היה ה־T-34 (אם גם לא הגיע לחוסנו של "K V" (קלים וורשילוב) — טנק שלא מעט מגורמי־ההבטחה שלו צמחו לו משריונו.

¹¹) המתבר נפל כאן קרבן לידיעה בלתי מספקת של הלשון הטכנית הרוסית. אמנם נכון שהביטוי Remount פירושו באנגלית, וכן בצורתו הצרפתית, שנתקבלה גם ברוסיה — המצאת סוסים חדשים ליחידת פרשים. אולם מזה זורות אחדים פירושה הנפוץ־יותר, של המלה "רמונט" ברוסית הנו "תיקון", "בדק", באשר הוא. הרי שהמתלוצץ על חשבון הוולת נמצא במקרה זה מתלוצץ שלא־מדעת על חשבוןו הוא...

הלכות קופאות-על-שמריהן — והחימוש בהתקדמותו

שמה חסרי-טעם הן והשתדלויות להפיק מנסיונותיהן של מערכות-העבר — כגון מערכת מרגה, למשל, ואלו שלאחריה — לקחים שניתן יהיה לישמם בתור מלחמה אטומית מימינת? ודאי שכן הוא — באם המדובר בלקחים שניתן להשתמש בהם ישירות בהכנת מבצעים וקרבות או בביצועם. התמורות שנתרחשו באמצעי המלחמה הנן כאלו שאין להן דבר בנוהלי-הפעולה של 1914 או 1918 אשר יוכלו עוד להיות בו כיום ענין כלשהו מבחינה זו. האמת היא כי ענין כזה לא היה בהם — והעובדות הוכיחו זאת לנו היטב-דיטב — אף בשנת 1940. עקרונות-המלחמה ה"נצחיים" גופם (נצחיים, משום שביסודם אין בהם אלא השימוש במספר אמתות השכלה-ישרה, אשר תכופות-מדי נוטים לשכחן תוך כדי הפעולה) — אף תוקפם-הם מותנה בכך שיטלו מהם את כל אותה שפעת זכרונות-לואי ונסיונות-עבר הדבוקים בהם כמעט תמיד, הן באורח-מחשבתם של אנשים והן בדרך ההוראה שבבתי-הספר.

לעומת זאת, באם אין עוד המדובר בחימוש אחרי נוסחאות-תרופה שניתן להשתמש בהן במישרין, כי אם פשוט בהכנת חזיונות מסויימים, וסיגולם לצרכינו מבחינה שכלית ופסיכולוגית — כי או יכולה ההתבוננות בעבר להראות לנו כיצד נפתרו, — אכן, האמת היא כי ברוב המקרים פתרון-רע — בעיות הדומות עד-להפתיע אלו המתמצבות לפנינו כיום; וכן יכולה היא לתת ביחס לאלו האחרונות ציונים, רבי-ערך. זאת ועוד: ציונים אלה עשויים יהיו לעוררנו לפתח עד למבטימום את מחשבתנו הבקורתית ואת דרכי החקירה המרעיים שלנו מחד-גיסא — ומאידך גיסא להניענו לגלות רוח-ענה מרובה בהסקת מסקנות-ינו.

נמצא, כי בכל רגע נתון של תקופתנו, תקופת ההתפתחות המהירה של החימוש, הסיבה לאי-התאמה בין המחשבה הצבאית לבין שלב-ההתפתחות האופייני לאותה שעה — אי-התאמה המביאה אותנו לידי כך כי נשתמש לגבי כלי נשק חדשים באורח-הפעולה ובאמצעים אשר הלמו את קודמיהם, וכי לא נשנה אותם אלא כאשר יהפכו, למרות הכל, למוזנים בתכלית — נעוצה בעולמנו הרוחני.

נסיונון של מלחמות-עבר מתגלה כמקור סכנות — כי הוא מעורר הרגלים אשר, כפי שהוכיחה לנו ההיסטוריה, כמעט ואי-אפשר להשתחרר מהם.

הוגים צבאיים, בין שהם לומדים-וחוקרים בשלות חדר עבודתם, ובין שמוטל עליהם, בנשאים-באחריות, לנקוט החלטות אשר תחייבנה את האסטרטגיה שלמחרת — אל להם לשכוח כי רוב האישים שקדומם, לרבות הגדולים שבהם, עסקו באופן ממשו-ישיטתי בהכנת המלחמה הקודמת. כאן לפנינו חוק טבעי, שעליו לא יוכלו להתגבר אלא בתנאי שידבירו את כל נסיונותיהם האישיים, הרגליים, דעותיהם-הקדומות, הלכות שטיגולו-לעצמן — ולא ינתחו את חזיונות הטקטיקה אלא באורח מדעי ואובייקטיבי מחמיר, המושתת על בחינת תכונותיו של החימוש החדש.

מתוך מאמרו של קולונל א'אראץ ב"הש-

פת ההגנה הלאומית" הצרפתית, דצמבר

1955.

גורם-היחיד בהיסטוריה

ביוגרפיה — כמוה כאחד המפתחות של ההיסטוריה, אולם אין היא אלא מפתח אחד בלבד; והשענות מופרות עליה עלולה בנקל לסלף פני-ההיסטוריה. כוחות חברתיים וכלכליים אף הם מפתח להיסטוריה — אולם, שוב, מפתח אחד בלבד. והשענות מופרות עליה עלולה להציג את האדם כבחינת אבסומטון בלבד. על גורמים המעצבים את ההיסטוריה נמנים רעיונות, כוחות אובייקטיביים, אישים גדולים — ואף מקרה. רבות הסיבות לכך כי קרוא נקרא בספר-ביוגרפיה טובים; אולם אל-נא נשכח לעולם כי אין 200 חתולים שחורים מהווים סוס שחור אחד: — כי את ההבנה השלמה של הגורמים רבי-הפנים ורבי-המשתתפים של העבר אין להפיק מהתבוננות בחיי פרטים בלבד.

מתוך המאמר "האמנם נעשית ההיסטוריה

בידי דמויות גיבורים?" מאת אלן נ'ג'

בינט, היסטוריון אמריקאי נודע.

"הקערה הגדושה" של אוכלסי אסיה ומצרים

בעית האוכלוסיה — חזינו, לחץ האוכלוסיה הגדולה-והגולה על מקורות-הקיום ומשאבי-היכולת המוגבלים — חמורה ורחופה היא יותר באסיה מאשר באשר חבלי העולם. אוכלוסייתה של אירופה — גידולה אטי למדי, ואילו באפריקה, ב"שתי האמריקות" ובאבסטרלאסיה מצוי עדיין מרחב ניכר בשביל גידולן-הטבעי הן, ואף בשביל המהגרים מאירופה. רק באסיה הדרומית והמזרחית, באיים לא-גדולים אחרים ובמצרים — מהוה מספרם של האוכלוסין כבר כיום מקור זאנה רציני ומחמיר מנקודת המבט הכלכלית.

מתוך סקירה מאת ארתור ליואיס, פרו-

פסור לכלכלה במכללת מנצ'סטר.

„חקר ביצועים" מהו ?

אנו מתקדמים לחודשים האחרונים של המלחמה באירופה. זה עתה פגע ביבשת אנגליה מה שיגורו ממנו מומן — רקיטה באליסטית לטוח ארוך שהיתה קרויה „V-2". אולם אפילו פגיעתה הראשונה של הרקיטה לא מצאה את פיקוד ההגנה על אנגליה בלתי מוכן. אמנם, שום אדם באנגליה מעולם לא שמע את הרקיטה בבואה, כי מהירותה עלתה על מהירות הקול. אולם בעזרת מכשירי האזנה שקלטו את רעש הרקיטה במרומים אפשר היה לרשום את מקום הירי המחושב, וזה החל מהרקיטה הראשונה שנורתה מגרמניה אל יבשת אנגליה. לשם כך היה צורך ביחידה צבאית מקצועית שמנתה 2000 איש. יחידה זו עמדה מוכנה כחוליה חיונית בהגנת אנגליה נגד הרקיטות עוד לפני שנורתה רקיטה, לפני שאיש באנגליה חש את פגיעתה.

שיתוף פעולה הדוק וממושך בין אנשי המדע בשטח הבליסטיקה והרקיטות המודרנות לבין חוקרי-ביצועים שצירפו נתון אל נתון ביחס לנשק משוער, אפשר לצבא הבריטי להקדים תרופה למכה ולהקים בעוד מועד יחידה מקצועית גדולה שיעודה לגלות את מקום מוצאן של הרקיטות, ולכנן למקומות אלה התקפות איריות.

ראית הנולד ועבודה מדעית מאומצת גולו מהיטלר את ההצלחה שהוא ציפה לה מהנשק הסודי שלו; וקיצרה במידה ללא-תקדים את התקופה בין הכנסת נשק חדש לשימוש לבין פעולה נגדו.

השם הקיבוצי „חקר ביצועים" מתיחס לעבודות מסוגים אלה — בדיקה בקורתית של אמונת בלתי-מבוססות ביחס למקלע, שיפורים בתותחנות שדה אגב גילוי שיטה למדידת שטיחותו של הקרקע, ועיבוד תכנית הגנה נגד נשק בלתי מוכר, ננסה-נא להבהיר לעצמנו מה משמעותו של חקר-ביצועים.

חקר-הביצועים הוגדר ע"י ותיקיו באנגליה כהפעלה שיטתית של השכל הישר מתוך מטרה להביא עובדה במקומה של השקפה, וזאת במיוחד במצבים מורכבים, יש בהגדרה זו מידה רבה של צניעות אם כי אין תקומה לחוקר ביצועים שלא ניחן במידה גדולה של שכל ישר, הרי השכל הישר בלבד

השנה — 1941, והמקום — בית ספר לחיל רגלים אי-שם באנגליה. המדריך מסביר לקבוצת הניכים מדוע אין כל טעם להאריך את צרור הירי של מקלע מעבר לכדורים אחדים: הירי גורם לרעידת המקלע כך שאין כל סיכוי אלא לשניים או שלושה כדורים ראשונים בכל צרור לפגוע במטרה. עם קבוצת חניכים זו נמצא „אורח". בגמר ההרצאה וההדגמה הוא נוטל רשות מהמדריך להשאר במקום ולבצע ניסויים אחדים על דעת עצמו. עצם הניסוי פשוט. האיש צובע את הקלעים בצבעים שונים ויורה צרור אחרי צרור, ארוכים יותר וקצרים יותר. הוא רושם את התוצאות, מנסה שוב, נותן לאחרים לנסות, וכעבור זמן קצר אוסף די חומר כדי לשלול אחת ולתמיד את האמונה עתיקת הימים בדבר החטאת המטרה מחמת רעידת המקלע. ההיפך הוא הנכון — הכדורים האחרונים בכל צרור-יריות דוקא הם המתמידים לפגוע במטרה.

ה„אורח" — איש מדע צעיר מטעם מדור חקר-הביצועים — לא חישב מראש דבר ולא ציפה לתוצאה מסוימת. הוא פשוט סירב להאמין בדבר מבלי להוכיח באמיתותו.

חקר-ביצועים בתחום התותחנות העלה כי יעילותו תו המעשית של תותח-שדה מסוים פיגרה במידה ניכרת אחר היעילות ה„מחושבת". ניסויים ראשונים בתנאי-שדה בקשר לבעיה זאת הוכיחו, כי סטיות קטנות ביותר משטיחות מוחלטת של הקרקע עלולות להוריד את יעילותה של הפגזת תותחים עד לחמי-שית מזו המתקבלת בקרקע שטוח לחלוטין. גתעוררה בעיה טכנית קשה: כיצד למדוד את אי-השטיחות הזאת של הקרקע? אחד מחוקרי-הביצועים מצא את הפתרון. הוא תקע מוטות-מודדים במערך מסוים, ולאחר מכן התייצב בעצמו על הראש והקריא את המידות.

(לא יפלא, שכשמשמר שוטרים שעבר בסיורו באחד הפקקים באנגליה ונתקל באורח העומד על ראשו ומסביבו מוטות-מודדים — אסרוהו בו במקום, במיוחד כשהלו סירב להשיב לשאלות השוטרים בטענה שמעשיו הם בבחינת סוד צבאי).

עובדות מורכבות, שיטה שסיעה בבדיקת תכנית
הטיס של יחידת מפציצים.

חקר-הביצועים הוא יליד בריטניה בימי מלחמת-
העולם השניה. התפקידים הראשונים שהוטלו על
כמה אנשי מדע אורחיים היו בתחום השימוש
במכשירי הרדאר החדשים, שפעולתם בשדה פיגרה
במידה ניכרת אחרי תוצאות המקוות. לקבוצות
אלה של אנשי מדע יצאו מוניטין כפי שאיש לא
יכול היה לשער. משקיפים צבאיים בעלי שיעור קומה,
מרכיבים להדגיש שאי-אפשר כלל להפריז בהערכת
תרומתם של "קוסמים" אלה למאמץ המלחמתי,
בחקר דרכי הלחימה של הצי, כחות-היבשה וחיל-
האוויר, באמצעי התגוננות בפני צוללות, בתכנון
גודלה הנכון של שיירה מוגנת, בהנחת מוקשים
ועוד ועוד.

המשותף בכל עבודות מחקר אלה הוא שאין
כונתם ליצור כלים חדשים כי אם לגלות את
השימוש היעיל ביותר בציוד הקיים. ומכאן גם
השם — חקר ביצועים. שינוי מרחיק לכת בשיטה
יש לראות בהקמת צות אנשי-מדע בעלי מקצועות
שונים זה מזה בהחלט. העובדים תוך שיתוף פעולה,
השלמה הדדית ובקורתיות במקום להסתפק, כמו
קודם לכן, בקבלת תשובה לבעיות מסובכות בצורה
של "חות דעת מומחית" שספק אם היתה תמיד
מבוססת על מחקר, נסיון, חוש או גיחוש.

עקרון מדעי חשוב שנתקבל ע"י חוקרי-הביצועים
ללא כל היסוס הוא עקרון של חשיבות גורם הכמות.
לורד קלוין בטא אותו לפני יובל שנים. בוז
הלשון: — "כל עוד אינך מסוגל למדוד את הנושא
שלך ולבטאו במספרים — ידיעתך עודנה דלה
ובלתי מניחה את הדעת; יכול להיות שבידך
ראשית הידיעה אולם מחשבותיך טרם הגיעו לשלב
של מדע, יאה נושא המחקר שלך אשר יהיה".

מבחינת ההגיון המדעי יוצאים חוקרי-ביצועים
מהנחה חדשה וחשובה ואומרים כי יאה שטח המחקר
אשר יהיה קימת מידה מסוימת של אחידות בצורתן
של בעיות וחיפוש התשובות להן. מכאן ההצדקה
להושיב בצותא אנשי מדע בעלי רקע שונה, הבאים
לתרום כל אחד מנסיונו, איש איש במקצועו. הטיפול
הראשון בבעיה הוא מציאת גורה-שוה עם "דוגמה",
הינה, עם מקרה פשוט הדומה בקיום האופייניים
לבעיה המורכבת העומדת לדיון. כאן הוכיחה את
עצמה הגישה הבין-מקצועית, רוצה לומר — בעיה
חדשה על רקע הנדסי או מינהלי, יש ונמצאה לה
למשל, "דוגמה" דוקא בתחום המחקר הפיסיקאי.

והשוטר ראה אורח עומד על ראשו

לא יספיק לפתרון כל הבעיות, או אפילו של רובן.
כן נוכל להגדיר את חקר-הביצועים בתור גישה
השואפת לקראת ניצול כל ידיעה על-מנת לשקף
את "הנולד", את העתיד. יש להדגיש שזאת גישה,
ולא מדע חדש. חקר-הביצועים מושתת על ידיעה
בלבד, על כל חומרת השיקול המדעי, ואין דבר
שיהיה ממנו והלאה מאשר גיחושים ונבואה. מטרתה
של עבודה כזאת יקבע לנו אחת מהשתיים: —
תיאור של מצב מסוים בעתיד (המחושב כהתפתחות
של המצב הקיים בהווה) — או תיאור תוצאותיהן
של פעולות אלטרנטיביות מצדנו — במגמה לשמש
מורה-דרך למי שיצטרך להחליט כבר היום באיזה
מבין "האפשרויות הפתוחות" לפניו, לנקוט.

חקר הביצועים אינו מקבל על עצמו כל רסן,
מלבד רסן המשמעת המדעית, והמאבק באי-הידיעה
מתקים ב"סגנון חופשי", כלומר כל אמצעי היכול
לקרב אותנו למטרה והכשר מבחינה מדעית —
מבורך, בלי שים לב למוצאו, או למטרתו המקורית.
אם להזכיר דוגמה בולטת מראשית התפתחותו של
חקר-הביצועים — הרי הושגו תוצאות מאלפות
בבעיות צבאיות בעזרת עבודתם של ביאולוגים,
הרוכשים בחוק לימודיהם טכניקות מיוחדות של
סטטיסטיקה המקילה להשתלט על ערב-רב של

המתימטיקה בולט יותר משל כל אחד אחר במשפחה הביאולוגי או המתימטי הטהור. מקומם של אנשי הצעירה של חוקרי הביצועים.

נאמר כבר קודם לכן, חקר הביצועים הנו גישה מדעית, ואיננו בחזקת מדע חדש. יחד עם זאת צריך לראות בחקר הביצועים מעין נקודת התגבשות מדעית-טכנית במערבולת הגדולה של גלי המהפכות הטכנולוגיות הרודפים זה את זה — אנרגיה גרעינית, שימוש רחב בהנדסה אלקטרונית ופיתוח אפשרויות חדשות לגמרי לביצוע חישובים המוניים בעזרת מכונות חישוב ענקיות, אבטומטיזציה בייצור וכו' וכו'. סביב הגביש הרעיוני של חקר הביצועים צומחים איפוא, גבישים אחרים, בין חדשים לגמרי ובין כאלה שמוצאם בתחום אחר, המתימטיקה הטהורה, ההנדסה או המנהלאת. חקר הביצועים וצאצאיו הצעירים מקבלים על עצמם בחינה אחת ויחידה בלבד: היש בדבר משום תועלת לפתרון בעיות — אם לאו. נתבונן מרחוק באחדות מהטכניקות הללו כדי לקבל מושג באיזה כיוון מנשבות רוחות אלה.

1. תורת התור (*) על בסיס עבודות שנעשו לפני כמעט חמישים שנה בחברת טלפונים של דנמרק, כדי לפתור בעיות של חיבור טלפונים, התפתחה תיאוריה מתימטית-הנדסית סביב לתור ההמתנה, אותה העובד דה שאנו קוראים לה לעתים קרובות "צואר בקבוק". בעיות שאפשר להשתיתן על "דוגמאות" כאלו רבות הן יוספיק להזכיר את הכונת התנועה של מטוסים בשדה-תעופה, השימוש במתקני טעינה ופריקה בנמל ביחס לאניות הממתנות, קביעת לוח-זמנים לקבלת חולים במרפאות, קביעת מספר הזבנים בבתי-מסחר גדולים לשעות השונות של היום, קביעת-הזמנים לאורות התנועה ברחובות הראשיים של העיר, או המספר הרצוי של פקידי מכס בנמלים ושודות-תעופה, וכו'.

2. תורת מסירת ידיעות מבוססת על עבודות המהנדס שנון (ואכן כמשמעותו העברית של שמו — כן הוא) מחברת הטלפונים הגדולה "בל" בארה"ב; ותורתו של פרופסור נ. וינר, הקרויה "ציברנאטיקס", וקרובה לעבודותיו של שנון, כל מסירת ידיעה נעשית בצורה קבועה: —

(*) הרקע המתימטי של החישובים במסגרת תורת התור מסובך למדי ויתכן ובמרוצת הזמן תחלנה בו התפתחויות נוספות. אפשר לצאת, למשל, מההנחה שהזמן שעלי לחכות בתור הוא הזמן שימתין מי שקדם לי בתוספת זמן השירות שלו, ובניכוי הפיגור של בואי בהשואה לבואו. מכאן אפשר לפתח התפלגויות שכונות שונות, המצביעות על האורך המצופה של התור במצבים שונים.

מקור ← משדר ← צינור ← מקלט ← יעד
↓
הפרעה

דפוס בסיסי זה נשאר ללא שינוי בין אם המדובר במברקה אלחוטית או בהודעות שנהגו לשגר בימי קדם על מולד החודש. כשמתחילים לחקור את ההשפעה ההדדית של הגורמים למיניהם בתהליך של מסירת ידיעות מגיעים מיד למסקנה כללית חשובה והיא שלא תימסר ידיעה במידת דיוק מתקבלת על הדעת אלא אם עצמת השידור שווה, או קטנה, מכושר הקיבול וההעברה של הצינור.

3. תורת איזון השיפורים מעוררת את בעיית התיאום המרכזי. יש ושכרו של שיפור הפעולות ביחידת-משנה אחת יוצא בהפסד ביחידות-משנה אחרות; יקרה והשיפור בפעולות של יחידת-המשנה אינו מקדם כלל את המטרות העיקריות של המפעל כולו. אם תינתן עדיפות מוחלטת למחלקת שירותים, למשל, לשימוש ברכב המפעל תוכל אמנם לגרום לשיפור ניכר של השירותים אולם יחד עם זאת גם לגרום להאטת-עבודה מופרזת במחלקת המשלוחים; חוסר איזון בשלשלת העדיפויות אינו הסכנה היחידה; יש ועדיפות חד-צדדית גם כשאינה גורעת דבר מיחידות משנה אחרות — אינה מקרבת אותנו למילוי המטרה העיקרית של המפעל כולו. למשל — כל צבא מחזיק ברכושו מספר מסוים של פטיפונים לצרכי בידור החיילים; אילו האפסנאים בלהטיהם כי רבו היו זוכים בפטיפונים שלא כמספר גדודים כי אם כמספר הכיתות בצבא — ספק הוא האם רמת הבידור היתה עולה על-ידי כך, ועל-כל-פנים כמעט ודאי הוא שרמתו הכללית של הצבא לא היתה משתפרת הודות לכך.

המסקנה היא, איפוא — כי על שיפור ביחידת-משנה יש לדון, מבחינות אחדות: א) — לאור קרבת בנות אפשריים של יחידות משנה אחרות ו-ב) — לאור המידה בה הוא מקרב את המפעל כולו למטרתו המוגדרת.

מן הראוי להזכיר כאן את הלך-מאחז הפעולות המזהירות ביותר של צוותי חקר הביצועים במלחמת-העולם השנייה. צות זה הגיע למסקנה שסיכויי הפגיעה של צוללות האיוב באניות-המשא הנם ביחס הפוך למספר אניות המשחית המלוות את השיירה, וזה כמעט ללא הבדל לגודל השיירות. מסקנת הצות היתה, איפוא, להגדיל את השיירות ככל האפשר על-מנת לאפשר את ריבוי מספרן של אניות-

המשחית המלוות (שהיו מצויות בצמצום רב). המצתו של הצות הוכיחה בהחלט את יעילותה.

אולם מאז התקדמנו בשיטות החקר, ואילו כיום היתה עולה בפנינו בעיה כגון דא היינו חייבים להביא בחשבון גם את ההשפעות שתהיינה לתוצאה על יחידות-משנה אחרות במאמץ המלחמתי — כגון צפיפות בנמלי טעינה ופריקה בשל הגדלת השיירות; האטת קצב המשלוחים (דבר שניתן לחישוב בעזרת תורת התור) וההשפעה על המפעל כולו — כלומר, האם האויב מגיע למסקנה שעם ריבוי אגיות המשחית מסביב לשיירות מקטין במידה ניכרת את יעילותן של הצוללות — שמא יתרכו במאמץ לשכלול-יתר של צוללות, או יפעילו במקום שיהיה רגיש עוד יותר למאמץ המלחמתי הכללי?

למען הזהירות חובה להדגיש אי-אלה ממגבלותיו של חקר הביצועים. בה במידה שנוכל לצפות לסיוע חשוב מגישה מדעית חדשה זו בתחום של אירועים המוגנים כגון: תנועת רכב או מטוסים; קניה, אחסנה וניפוק של סחורות; עריכת תקציבים; פתרונות-אב כלליים לבעיות טקטיות מסוימות וכו'. אין מקום, לעת-עתה לפחות, לתקוות מופרזות לגבי אירועים חד-פעמיים או גדיירים ולגבי תופעות שאינן ניתנות למדידה, שקילה, מנין או הגדרה כמותית אחרת.

מיטב התשובה שתתקבל בדרך של חקר-ביצועים יכולה — במקרה הטוב ביותר — לשמש הנחיה כללית ורחבה למדי, אשר עליה תוכל להתבסס ההחלטה הסופית. אין, איפוא, כלל מקום לחשש (או לתקוה) שצות אנשי מדע אי-שם בחדר האחורי יוכלו לבוא במקומו של המדינאי, מנהל העסקים או המפקד, אשר הם נקראו לעזור לו בחיפושיו אחרי ההחלטה הנכונה ביותר ביחס לבעיות שבפניו.

אין לראות בחקר-ביצועים אופנה או צעצוע, המבטיח לנו הרים וגבעות בתנאי שנאמין בו. ההיפך הוא הנכון: כמו כל עבודה מדעית תובע חקר-ביצועים מעובדיו, ולקוחותיו רוח בקורתיות

מוחלטת. מן הראוי להוסיף כי למעשה דרושה בקורת כפולה כלפי תוצאותיו של כל מחקר ביצועים — האחת פרגמטית, כלומר באיזון מידה מועילות תוצאות המחקר באופן מעשי לפתרון הבעיה, והשנייה — מתודולוגית, כלומר האם לכל אורך המחקר נערכו השיקולים לפי מסלולים מדעיים מוכרים. אכן, פתרון יכול להיות "נכון" מבחינת המחשבה המדעית שהושקעה בו, אולם ללא תועלת מעשית. זה יקרה אם שגינו בניסוח השאלה עצמה או בבחירת שיטת הפתרון, או עקב אי-זהירות באיסוף ניתונים וכו'; והמסקנה תהא כי יש להתחיל הכל מחדש. פתרון אחר יכול להיות מועיל ביחס לבעיה המסוימת שחקרו בה, אולם מוטעה מבחינה מדעית; אין בכך רע כל עוד העובדה והסיבה ידועות לנו, וכל עוד אנו נשמרים מלהסיק מסקנות מעבר לתחום הבעיה שלפנינו ונמנעים מלהשתמש בשיטה המוטעית למקרה בלתי הולם.

אין, איפוא, כל מקום, לראות את חקר-הביצועים כדרך-המלך לידיעה, אלא יש להתחס אליו כאל שביד צר ומיגע לעתים, אך העשוי להוליכנו לפעם-מים למקומות אשר קודם לכן לא היתה לנו כל גישה אליהם.

הדגשנו את המגבלות כדי למנוע אשליות. אולם באותה מידת הדגשה לפחות יש להדגיש את עצם העובדה שחקר-הביצועים יכול לשמש מכשיר יעיל לפתרון בעיות במקום בו תרבותנו מפגרת עדיין ביותר: מציאת שימוש נכון לכלים קיימים והתנהגות נכונה לקראת מצבים שטרם היו דוגמתם. כל הצבאות המודרניים מעסיקים במלחמה ובימי-שלום צוותות של חוקרי ביצועים. וכן מקובל במפעלי התעשייה הגדולים; והישגים נכבדים נרשמים מדי פעם בפעם הודות להם, בתחומים שונים ורחוקים זה מזה, כגון של תכנון תחבורה או אף בעריכת לוח זריעה ושחילה לחוות חקלאיות.

כבר צוין לעיל כי הדבר אינו קל, ותובע מאמצים רבים, ושיתוף-מחשבות רב. ומותר אולי לסיים באימרת קוהלת (אמנם, בהיפוך הסדר) כי רק ה"מוסיף מכאוב — מוסיף דעת".

מנהיגות - וייחוד המנהיגות בצבא*

שהשפעה במקרה זה שיכת לתחומים אחרים של "משמעת" או "חשש מעונש". לכן נתקן אולי את הגדרתנו על ידי הדרישה שתגובת האנשים לרצון המנהיג תעשה מרצונם.

נבחן עתה מקרה אחד של השפעה — את "מפעל הפיס". "מפעל הפיס" משפיע על אלפי אנשים שיקנו את אגרותיו הינו, שיפעלו בהתאם למטרותו. האנשים אמנם קונים את האגרות מרצונם. על אף שהדבר מחייבם למאמץ כספי, אך בכל זאת לא נראה במנהל מפעל הפיס את מנהיגם של כל קוני האגרות. הצלחתו של "מפעל הפיס" נובעת מהשכר המובטח ומתעמולה, ללא קשר עם מנהל המפעל, אשר מרבית הקונים את האגרות אף אינם יודעים את שמו.

לכן, בכדי שנראה באדם מנהיג, נדרשת בהגדרתנו תוספת, שתבליט כי פעולת קבוצת האנשים צריכה להעשות כתוצאה מהשפעת אישיותו של אותו אדם.

לנאמר עד כה עלינו להוסיף את הדרישה אשר טבעה חותמה על עצם השם "מנהיג" הינו, את היותו מדריך או מורה-דרך, במלים אחרות, שפעולת האנשים אותם הוא מנהיג נעשית בהדרכתו.

כמו-כן עלינו להבהיר בהגדרה את הזדהותה של קבוצת האנשים עם המטרות אותן מציג אותו מנהיג. לאחר כל אלה נראית לי ההגדרה הבאה כמבטאת

*מאוגדים במסגרת...

ישנם בודאי אנשים שהתרגלו לדון בנושא "מנהיגות" במסגרתו הצבאית, עד כדי התעלמות מ"היקפה של בעיית המנהיגות בכללה.

יש לעומתם אחרים הנוהגים להשתמש במונח "מנהיג" רק בהיקפו הרחב ביותר. אלה רואים לנגד עיניהם, כשהם דנים במנהיגים, אישים כמו: משה, יהושע, ישו, מוחמד, ז'אן דארק, נפוליון, הרצל או מוסטפה כמאל.

מאלו ומאלו אבקש מידה של גמישות. מאחר שכונתי היא לנסות ולהגדיר בתיבור זה הן את התחום הרחב של המנהיגות בכלל, והן את ייחודה של המנהיגות במסגרת הצבא.

המנהיגות מהי

ננסה לפתח הגדרת מנהיגות, ולבחון תוך כדי כך את היקפה ואת המבדיל אותה מסוגים אחרים של השפעות החלות על קבוצת אנשים.

כנקודת מוצא ראשונה נוכל לקבוע שאנו דנים בצורה מסוימת של השפעת אדם אחד על קבוצת אנשים.

במסגרת רחבה זו כללנו אמנם גם את המנהיגות, אך כללנו בה גם את הסופר, את הקומפוזיטור ואת הצייר ובודאי עוד רבים אחרים, המשפיעים לפחות על חלק מבני האדם הבאים במגע עם יצירותיהם. בנסותנו לצמצם את ההיקף, נראה שעלינו לכלול בהגדרת המנהיגות את הפעולה הנעשית כתוצאה מהשפעת המנהיג. נתקן לכן את הגדרתנו ונאמר שאנו דנים בצורה מסוימת של השפעת אדם על אנשים אחרים, שבקבוצת עושים אותם אנשים פעולה, בהתאם לרצונו או למטרותיו של אותו אדם. נראה שגם הפעם כללנו סוגים של השפעות אנשיות שאינם נכללים במושג המנהיגות.

השוטר הפונה אל מתקהלים ברחוב בדרישה שיפנו את הכביש, או הסמל במסדר הנותן את הפקודה "קדימה צעד", משפיעים בלי ספק בדבר ריהם על קבוצת אנשים, שזו תעשה פעולה כרצון אותו שוטר או הסמל. בדרך-כלל הם גם מצליחים לגרום לכך שהפעולה הרצויה להם אמנם תעשה. בכל זאת לא נראה בפעולה זו של השוטר, או בפעולת הסמל במסדר, ביטוי למנהיגות. כנראה

(*) תיבור זה זכה לציון בביה"ס לפיקוד ולמטה.

"האם נולד האדם מנהיג...?"

ה. מהן התכונות הדרושות לאדם על-מנת שיוכל להיות מנהיג ומה עליו לעשות כדי להוציא יכולת זו מן הכוח אל הפועל. בעיות כאלו ודומות להן, שהן כאמור בעיות יסוד של המנהיגות, הן במידה רבה ספציפיות לסוג מסוים של מנהיגות וקשה לכן לדון בהן בהכללה. נראה לי שעל מרבית הבעיות שמנינו אין אפשרות לתת תשובה אשר תענה הן על המנהיג של תנועה דתית, הן על מנהיג שבט פראי והן על מפקד-מחלקה — מנהיג. לכן, במידה ונעסוק בחלק מן הבעיות שהצגנו לעיל, נעשה זאת במסגרת הדיון על מנהיגות מסוג מוגדר — המנהיגות במסגרת הצבא. כל מה שעשינו עד כה נוגע רק להגדרת מהותה של המנהיגות, בצורה כוללת-ביטור, ולהבהרת היקפה ותחומיה.

מנהיגות במסגרת הצבא

נוציא מכלל דיוננו זה את המצביא המרכזי בידיו גם את הסמכות העליונה במדינה, שעל צבאה הוא פוקד. דוגמה למצביא כזה הוא אלכסנדר מוקדון. מנהיגות של מצביא מעין זה חורגת מן התחום הצבאי והוא אינו נתון במסגרת הצבאית, לכן יש לדון בה כמנהיגות של אומה, כאשר המנהיג מרכזי בידיו ישירות גם את הפיקוד על הצבא. בדיוננו על המנהיגות בצבא נתיחס לתקופה החדשה. אני מדגיש נקודה זו עקב ההבדל בתחום תפקידיהם של המפקדים הגבוהים והנמוכים כיום: לעומת תפקידיהם בתקופות בהן פעל כל הצבא שבזירה מסוימת כגוף אחד בפיקודו הישיר של המצביא, לא כאן המקום לעמוד על התהליך של הרחבת תפקידי המפקד הנמוך, נדגיש רק שתהליך זה היה ממושך ושהוא צעד בד בכד עם גידול

את המנהיגות: מנהיגות מחבטאת במיצויה של השפעת אישיותו של אדם על קבוצת אנשים, כך שעקב השפעה זו, פועלים אנשי אותה קבוצה מ"דצונם, בהדרכתו ותוך הודות עם החטרות אותו הוא מציג, בהתאם למטרותיו או לרצונו של אותו אדם (המנהיג). השפעה זו יכולה להיות בתחום האמנות, הדת, העבודה, הצבא, המדיניות או בתחום מים אחרים ואף במספר תחומים יחדיו.

קבוצת האנשים יכולה להיות אומה, דת, מפלגה, עדה או אף כל מסגרת קטנה-יחסית בה מאוגדים בני אדם, כגון: מקום עבודה, יחידה צבאית, כיתה בבית-ספר או ילדי שכונה ("המלך"). שכבה ב"הנועת-נוער, חוג אמנותי, או אף קבוצת שוודדים. ישנו בדרך כלל, קשר בין עמדתו של אדם כמנהיג, לבין תפקידו הרשמי כראש, כמפקד או כמנהל של אותה קבוצת אנשים שהוא מנהיגה.

קשר זה מצביע הן על העובדה שהמנהיג אשר תפקידו הרשמי לא היה מוגדר תחילה, מגיע בדרך-כלל גם לתפקיד רשמי והן על העובדה — שהראש, המנהל או המפקד הרשמיים שואפים לרוב, ובמקרים רבים גם מצליחים, להגיע לאותה השפעה החורגת מתחום מעמדם החוקי גרידא — הינו, להשפעה אישית על רצון אנשיהם, שכללונה בתחום המנהיגות. הי שיחות "ליד האח", ששודרו על ידי הנשיא פרנקלין ד. רוזבלט במשך מלחמת-העולם השנייה, יכולות לשמש דוגמה לשאיפה לקיום השפעה אישית, בקנה-מידה ממלכתי ובתנאי זמנורוה, על ידי אישיות הנושאת בתפקיד רשמי רם.

בטיפולנו בבעית המנהיגות עד כה לא נגענו במספר בעיות הכלולות בתחום הנושא "מנהיגות". ואמנה רק כמה מן היסודיות בהן:

- א. האם נולד האדם מנהיג, או שאפשר לחנך כל אדם להיות מנהיג, או שדרושות לאדם תכונות מסוימות שפיתוחן יאפשר לו להיות מנהיג?
- ב. האם התקופה והרקע מכתביים את הצלחתו של מנהיג, או שהמנהיג הוא היוצר את ה"תנאים, או שדרושים הן התנאים להתהוות המנהיגות והן המועמד המתאים בשביל שהמנהיגות תוכל להתהוות?
- ג. האם זקוקים בני האדם, חלקם או כולם, למנהיגים, והאם צורך זה שווה בכל התקופות; ואם לאו, במה הוא תלוי?
- ד. האם יכול אדם אחד להיות בעת ובעונה אחת גם מנהיג וגם מונהג?

הצבאות (גיוס המוני), הרחבתה של זירת הקרבות, התפתחות אמצעי השליטה וכלי הנשק.

להלן נבחון את המנהיגות במסגרת הצבא ב- תקופתנו. תוך השוואה למהותה הכוללת של המנהיגות בהיקפה הרחב יותר.

מן האמור על מהות המנהיגות ניתן להסיק שאותה השפעה הנכללת בתחומה של המנהיגות היא רק אחת מההשפעות הרבות העשויות לחול על קבוצת אנשים ושבעקבותיהן מבוצעת ע"י אותה קבוצה פעולה מסוימת.

רמונו גם על מספר השפעות (התעמולה, השכר, החשש מעונש) ובאחרות עוד נטפל להלן. דיבוי זה של השפעות אפשריות מקשה על ניתוח הקשר שבין פעולות של קבוצות אנשים מסוימות לבין הגורמים שתרמו להתהוותן של פעולות אלו.

ננקוט דוגמה מניתוח אפשרי של קרב. אם אנו דנים ביחידה שפעלה בעוז ובגבורה יוצאים מגדר הרגיל, ובכך תרמה רבות להכרעת הקרב, נרצה ב- ודאי לדעת מה היו הגורמים לגילוי מיוחד זה של עוז וגבורה.

למרבה הצער, אין זה ניתן לעשות אנליזה מדעית מדויקת לשם קבלת התשובה הנכונה. לכן אל נתפלא אם חוקר מסוים יחס את התוצאה לסיבות כמו אהבת המולדת ושנאת האויב; חוקר אחר יחס את ה- תוצאה לחוסר הברירה של הלוחמים באותו קרב או לאימונם ולמשמעתם המעולה; חוקר שלישי עשוי ליחס את התוצאה לחינוכו ולהכרתו של כל פרט, לרוח היחידה ולמנהיגותו של המפקד; וכן הלאה. טבעי הדבר שדעותיו האישיות של החוקר, גם אם ינסה להיות נאמן לאמת, תשתקפנה בהערכתו הוא את הגורמים.

גם על משמעותם של הגורמים השונים וגם על הקשר ביניהם יכולות הדעות להיות חלוקות. האחד ישים בראש הרשימה את החינוך ואת ההכרה ויקבע כי את המשמעת, אהבת המולדת ורוח היחידה ניתן להשיג באמצעות החינוך. השני עשוי לאמר: — משמעת, חינוך, יצירת רוח יחידה, אימון מעולה, נכללים כולם בתחומי של המפקד — ובמנהיגותו של אותו מפקד תלויה ההצלחה בכל אחד משטחים אלה.

בכרי שנוכח למין את הגורמים שסקרנו ולבחון את הקשר ביניהם, ננסה לבדוק תחילה, מבחינת יישומן למעשה בחיי הצבא, חלק מן ההשפעות ש- דיברנו עליהן.

החינוך, אהבת המולדת, הרגשת החובה, ובמידה

מסוימת אף המשמעת, אינם מתחילים ואף לא מס- תיימים בתוך המסגרת הצבאית. האורח המתגנס הוא בבחינת אדם שקלט השפעות רבות — ומוסיף לקלטן מחוץ למסגרת הצבאית אף במשך תקופת שירותו בצבא. לצבא ישנה אמנם השפעה מסוימת על ה- חינוך ועל ההשפעות האחרות שמתוץ למסגרתו, אך השפעה זו היא מצומצמת ביותר, כך שעיקר יכולתו של הצבא לעצב את דמות חייליו חל במשך שירותם. במשך אותה תקופת שירות חייב הצבא לאמן את חייליו, הינו ללמדם את מקצועם הצבאי, ללמדם לשתף פעולה איש עם רעהו, להחדיר בהם בטחון ביכולתם, להוסיף ולטפח את הכרת המולדת ו- אהבתה, את המסירות לתפקידם הצבאי ואת הנכונות והידיעה למלא תפקידים אחראיים במסגרת הצבא. כמו-כן חייב הצבא לדאוג לשיכון חייליו, למוזנזם ולהלבשתם, לכריאתם, לבידורם ולסעד משפחותי- הם.

תכליתו של כל המאמץ הזה היא כמונן להכשיר את הצבא למילוי משימותיו. המבחן העליון להצ- לחת הצבא במילוי משימותיו, מבחינת הכשרת חי- ליו והדאגה להם, הוא בעמידתו של הצבא במערכה. הצבא מבצע משימות קשות אלו של הכשרת חייליו, הדאגה להם והפעלתם ביחידות, בקרבות ובמערכות, באמצעות מספר רב של מפקדים. מפק- דים אלו הם האחראים, כל אחד בתחומו, לביצוען של כל המשימות הנכבדות אותן מנינו לעיל. הצבא נוקט אמצעים רבים כדי להשפיע על חייליו, לאמנם ולדאוג להם. הוא מקים בתי-ספר, מפרסם חוברות- הדרכה, מפיץ עלוני-הסברה, מקיים שירותי בידור וכו'. אך עם כל זאת יש לראות במפקד של כל יחידה את האמצעי העיקרי באמצעותו דואג הצבא לחייליו, מחנכם, מכשירם ומפעילם בקרב.

לשם ביצוע תפקידם מכשירים את המפקדים, מציינים אותם בדרגה ונותנים בידם את הסמכות לפקד. הציות לפקודותיהם מאפשר להם להפעיל את הנתונים לפקודתם, והחוק הצבאי בא לעזרתם במקרה של חוסר ציות. אך בכך אין עדיין ערובה להפעלה יעילה של יחידה צבאית.

אם לא תפעל היחידה מרצון, במסירות, מתוך שיתוף פעולה בין אנשיה, בימי שלום ובתנאי קרב, היא לא תמלא את משימתה — ולמרות זאת לא יוכל החוק הצבאי להשיגה. החוק והמשמעת אינם יכולים לכפות מסירות, אהבת מולדת, אומץ והקרבה. את אלו ניתן להשיג רק מתוך רצון, ורצון זה יכול להשיגו מפקד אשר הוא עצמו משמש דוגמה ל-

אנשיו באומץ, במסירות ובהקרבה; מפקד המסור לאנשיו ודואג להם, מפקד שאנשיו בוטחים בו, מאמינים בו ומסורים לו; מפקד שהחדיר באנשיו אמונה בכוחם, מפקד שבהשפעתו מוכנים אנשיו לדר לזות את כל הטוב המצוי בהם, את מלוא יכולתם. — הינו, מפקד שהוא מנהיג. כדי שצבא כלשהו ימָצֵה את מלוא כוחו, חייבים המפקדים בכל שכבותיו להיות מנהיגים. מכאן שתי תכונות המאפיינות את המנהיגות בצבא: חיוניותה וממדיה.

חיוניותה — מאחר שלגבי צבא, יותר מאשר לגבי מסגרות אנושיות אחרות, המנהיגות היא תנאי ל־ הצלחתה.

ממדיה — כי בגלל חיוניותה של המנהיגות חלה היא על שכבת המפקדים בצבא כולה.

אם נרצה עתה לבחון את המסגרת למנהיגותו של המפקד הצבאי, ננכח שקבוצת האנשים, ואף מעמדו הרשמי של המנהיג כמפקדם, הם מוגדרים. למעשה, לא רק שמסגרת קבוצת האנשים היא מוגדרת (כיתה, פלוגה, חטיבה) אלא גם הרכבה נתון, ובמידה שחלים שינויים בהרכבה האישית אין אלו נובעים, במרבית המקרים, מבחירתם החופשית של האנשים במפקדם או של המפקד באנשיו. כך, שהן מבחינת המפקד והן מבחינת אנשיו יש לראות את המסגרת בה חלה (או יכולה לחול) מנהיגותו כ־ נתון שהמפקד ואנשיו משפיעים עליו אך במעט. במסגרת מוגדרת זו מפעיל המפקד את יחידתו ומ־ ריכה כשהן ההדרכה והן ההפעלה מותנות במידה רבה בהנחיות ובהוראות שמקורן בדרגים גבוהים־ יותר*).

המנהיגות הצבאית נבדלת מסוגים אחרים של מנהיגות גם במה שנוגע להגדרת מטרתו של המנהיג וההזדהות עמה. במידה ובכלל ניתן לעשות השוואות בנושא זה של בחירת המטרה, יש לקבוע שלמנהיג הצבאי מוגדרת המטרה על ידי הדרג הגבוה יותר. דבר זה נכון גם לגבי הדרג הצבאי העליון, פרט למקרה אותו הוצאנו מכלל דיונונו — מצביא שהוא גם בעל הסמכות העליונה במדינה. כאמור, בתוך המסגרת הצבאית לא המפקד־ המנהיג עצמו קובע, לשם מה עליו לעשות את המוטל עליו; ולרוב הוא גם אינו קובע מה עליו לעשות. חופש הפעולה שלו מתחיל בתשובה לשאלה

(*) יש לשים לב שאנו משתמשים כאן במונח "הדרכה" במובן רחב יותר מהוראתו הצבאית המקובלת, באשר מדריך אינו "מלמד" ו"מאמן" בלבד אלא גם "מכוון" ו"מורה דרך" (כך נהגנו גם בהגדירנו את המנהיגות כמסקה הראשונה).

איך יעשה את מה שהוטל עליו; הינו, באורח ה־ ביצוע. מבחינה זו, כמו מבחינת הגדרת המסגרת, יש לראות צמצום בתחומו של המנהיג הצבאי בהשוואה לתחומם של סוגי מנהיגים אחרים.

בהגדירנו את המנהיגות דיברנו על הזדהות ה־ מנהיגים עם המטרות של המנהיג. מה צורתה של הזדהות זו בתחום הצבאי, שבו אין למונח "מטרת המנהיג" אותה משמעות המצויה מחוצה לו.

נראה שבתחום הצבאי, חלה ההזדהות לגבי ה־ מטרה הכוללת, לשמה קיים הצבא, ולגבי המשימות הקונקרטיות שהוטלו על יחידה מסוימת. בכך מסתמן גם תפקידו של המנהיג הצבאי בנושא זה: לא כמגדיר מטרות, אלא כמחנך וכמסביר המטרות, אתן מזדהה הוא עצמו, במגמה שגם אנשי יחידתו יזדהו עמן.

ייחדנו את הדיבור על המפקד כמנהיג, משום שלגבי מפקד מתמצית בעיית ייחודה של המנהיגות הצבאית. אפשר כמובן לדון באספקטים מיוחדים שבביטוייה של המנהיגות הצבאית אצל קציני־המטה או המדריך בבסיס הדרכה, אך למרות החשיבות שבטיפול בבעיות אלו, אין הן המיתדות את המנהיגות הצבאית כמסגרת המנהיגות בכללה.

בעיה שיש לדון בה לפני שננסה להגדיר את המנהיגות הצבאית היא בעיית ההיארארכיה של המנהיגות בצבא.

למרות השוני בתפקידים של המפקדים בדרגים השונים, נראה לי שאין שוני במהות משמעותה של מנהיגותם. אותן מסירות, דאגה לאנשים ודוגמה אישית שעל מפקד הכיתה לגלמן, חייב גם המפקד הגבוה יותר לגלם. אלא שכלל שהדרג גבוה יותר והמרחק בין המפקד לטוראים גדל, מושגת השפעתו על כלל היחידה, או העוצבה, יותר ויותר באמצעות מפקדי־משנה. השפעתו של המפקד הגבוה על מפקדי־די־המשנה צריכה להשתקף בהשפעתם של מפקדי־ המשנה על אנשיהם. נוסף לכך צריך המפקד הגבוה להשפיע גם ישירות על טוראיו, וזאת מבלי לערער את מעמדו של מפקד־המשנה כמנהיג, אלא על־מנת לחזקו. גם אנשי הכיתה והמחלקה וגם מפקדי ה־ כיתה והמחלקה זקוקים לא רק לאמון במפקדם אלא גם לאמון במפקדו של מפקדם. הם זקוקים להרגשה שמפקדם נהנה מאמון מפקדיו וכן הם זקוקים ל־ הרגשה שכיתתם היא חלק של מחלקתם, מחלקתם חלק של פלוגתם, וכך הלאה — עד למסגרת הכוללת של הצבא בו הם משרתים, אשר לכולו יעוד אחד

עמו הם מזדהים, ואותו הם מקדמים מתוך מסירות בפעולתם היומיומית.

קשה למצות בהגדרה את משמעותה של המנהיגות במסגרת הצבא, לבטא את הכל ועם זאת לא לסבך מדי את ההגדרה. בהגדרתי ניסיתי לשמור על חלקי, לפחות, מהמתכונת של הגדרת המנהיגות בה עסקנו בפסיקה הקודמת:

המנהיגות במסגרת הצבא מתבטאת במיצויה של השפעת אישיותו ומסירותו של המפקד על יחידתו כך, שהאמן בו, בטחונם העצמי של אנשי יחידתו ונכונותם לפעול מרצונם ובמסירות, בהדרכתו — גוברים; בכוח זה ניתן למפקד — המנהיג — לחנך את יחידתו, לאמנה ולהפעילה בקרב, תוך מיצוי מלוא יכולתה.

כאשר מנסים להגדיר את התכונות הנדרשות ממנהיג צבאי, ישנה סכנה של יצירת רשימה ארוכה של תכונות חיוביות, שרק לעתים רחוקות נפגוש אותן מכוונות באדם אחד. לרשימה זו של תכונות יש להוסיף אחר-כך את הכשרונות ואת הידיעות הנדרשים. ולבסוף יש להוסיף רשימת מעשים שעל אותו מפקד לעשותם על-מנת להוציא את מנהיגותו מן הכוח אל הפועל.

התמונה המתקבלת בדרך זו תהיה עשויה לא להלום את המציאות, בה אנו מכירים מפקדים טובים, השונים אחד ממשנהו בתכונותיהם, בכשרונותיהם, בידיעותיהם ובמעשיהם. הסיבה לכך היא שבצורה זו קשה במיוחד לבטא את כוחם של הרצון ושל הכשרון להתגבר על מספר מגבלות טבעיות. אין כמוהן אפשרות להתגבר על סיבות-היסוד של המגבלות שצוינו, אך נראה לי שניטיב לעשות אם ננסה להגדיר את הדרישות מן המנהיג הצבאי, תוך שילוב של תכונות וידיעות נדרשות עם קווי היסוד של מעשה המנהיגות, אשר בו הכשרון והרצון באים לידי ביטוי רק בעקיפין. חילקתי דרישות אלו מהמנהיג הצבאי לחמש קבוצות:

א. עליו להיות נאמן ומסור לעמו, לצבאו, ליחידתו, למפקדיו ולאנשיו.

ב. עליו להיות בקי במקצועו הצבאי ובעל כושר ביצוע ארגוני.

ג. עליו להיות אמיץ, בעל בטחון עצמי, בעל רצון חזק ותקיף בביצוע משימות להציג לעצמו.

ד. עליו לדעת את אנשיו ולהבינם, להיות צודק ביחסיו עמם, לקים אישית יותר משהוא דורש מאנשיו, לדאוג להם ולחנכם כחיילים; הינו: — לטפח משמעת, ידיעה מקצועית, סבילות, בטחון-ביכולת, שיתוף פעולה וגאות יחידה.

ה. עליו להסביר לאנשיו את מהותן וחשיבותן של המשימות המוטלות עליהם ולשמש להם דוגמה אישית, להדריכם ולהלהיבם בביצוע משימותיהם.

כל הדרישות האלו עתידות לעמוד במבחן הקשה ביותר לכל צבא — בקרב.

למעשה כללנו בשתי הקבוצות האחרונות את מרבית הדרישות המעשיות מהמנהיג הצבאי. את הקבוצה הראשונה והשנייה, ובמידה מסוימת את השלישית, הבאנו לא משום שבלעדן לא יכול להיות מנהיג צבאי, אלא משום שבלעדן הוא עלול להיות מסוכן לצבא יותר משהוא עשוי להועיל לו.

כמוהן שדרישות-יסוד אלו גננן ואף משמעותן משתנים בדרגי פיקוד שונים. לדוגמה, כאשר מדר בר, על בקיאות במקצוע הצבאי ועל כושר ביצוע ארגוני שונה כמוהן המשמעות בהיקף של כיתה מן המשמעות בהיקף של חטיבה.

ברמות הגבוהות קשה לדבר על הכרות אישית של המפקד עם כל אנשי היחידה או העוצבה (על חשיבות המגע האישי גם במקרה זה — הצבענו בסעיף הקודם). מאידך גיסא את אשר נאמר לעיל לגבי אנשי היחידה, ניתן לישם אל קציני-המטה ומפקדי-המשנה, שבאמצעותם מוצאת מנהיגותו של המפקד הגבוה את עיקר ביטויה.

יעודו של צה"ל ואחריות מפקדיו

כבירה זאת, המוטלת על דורנו, מהווה מערכת בט-חוננית אחת ואין להפריד בין חלקיה השונים.

יעודו של צה"ל, לכן, לא רק באחריות המוטלת עליו — לנצח תמיד ובכל מקרה כשאויבינו יכפו עלינו מלחמה מחדש — אלא גם להשתתף באחריות לקליטת העלייה והפרחת השממה. יש בכך שלמות הגיונית ומציאותית, גם אם אין הדבר מן המקובלות בצבאות-העולם.

כמובן, ויש לזכור תמיד, כי בעוד שבשטח הצבאי צה"ל הוא הנושא באחריות מלאה ובלעדית, הרי בשטחים האחרים הנהו רק שותף-לאחריות, אם כי לעתים שותף רב-ערך.

אכן, גילה צה"ל בפעולותיו עד כה נאמנות להכרה זו בהטילו חובות קשים על עצמו, בראש וראשונה, ובגלותו יזמה רבה, אשר לעתים דירבנה, הפעילה וחייבה-למעשים גורמים אחרים.

אולם החשוב בכל אלה הוא מפעלו המחנך של צה"ל, הקולט מדי שנה את בני הדור הצעיר — בין אם נולדו בארץ, ובין אם עלו לפני שנים מעטות, ואף את זה שאך מקרוב הגיע ארצה.

במשך שנתיים וחצי של שירות-חובה מכשיר את עצמו הצעיר כלוחם מעולה, מתחנך לנאמנות ומסירות למולדתו ולומד לשלוט ביעילות בנשק העומד לרשותו. הוא אף מתחנך כיהודי זקוף-קומה, מאחר ובמסגרת זו הוא מקיים, למעשה ומדי יום-ביומו, את מצות מיוזג-הגלויות ורואה את עצמו כבן לעם אחד, אשר צה"ל הוא צבאו, העברית היא שפתו ומדינת ישראל היא מולדתו. הוא נוכח בעליל, כי שאלת קיומו וחירותו-הוא תלויים ומותנים במידת קיומה וחירותה של מדינת ישראל ובמידת כושרו הצבאי של צה"ל. צעיר זה אף מכיר מקרוב את הארץ על הנעשה והנבנה בה, בראותו אותה במסעור תיו לארכה ולרחבה, הוא חש בקשר ההיסטורי שלנו אל הארץ הזאת, בשמעו הסברים מתאימים בכל אותם המקומות הרבים, אליהם הוא מגיע תוך תקופת שירותו. הוא גם מכיר את הערכים החלוציים, אשר בלעדיהם לא נגאל והוא מתחנך ברוח העבודה היוצרת וההתישבות החקלאית במיוחד. מערכת חינוך ענפה ויסודית זו נותנת תוצאות

צבא מיועד לשמור על בטחון עמו וארצו בפני אויב מבחוק. משימה זו מתבטאת בהכנות רבות, אשר בסיכומן ובתוצאותן נוצרת היכולת להדוף את האויב מבחוק, שעה שיתקוף במגמה לפלוש, לכבוש ולשעבד.

במדינות דמוקרטיות, המכבדות את חירותו של האזרח-הפרט, אין נוהגים כלל להעזר בצבא לשם הסדרת ענינים פנימיים במדינה, פרט, כמובן, למקרה, שחלק מן האזרחים, נוטש את המשטר הדמוקרטי המקובל ומנסה לכפות את רצונו הוא על מרביתו של העם בכוח הנשק או הטירור. לעומת זאת, במדינות של משטר רודני המתעלם מחירויותיו של האזרח, משמש הצבא לעתים קרובות אמצעי, אשר בעזרתו מוכרעים ענינים פנימיים שבמדינה. במדינות אלה אף קורה, שהצבא נוטל לידינו את השלטון כולו.

רגיל הוא בכל המדינות, שבשעת פורענות מידי כוחות-הטבע או אסונות אחרים הבאים כחתף, נחלץ אף הצבא לעזרה ולעתים הוא מהווה, בכוח ארגונו והמשמעת השוררת בו, גורם הצלה ראשון במעלה. אולם פעולה זו מקרית בהחלט, ואין לראותה כיעודו של הצבא.

כך, בדרך כלל, רואים את הבטחון הלאומי אצל אומות העולם.

במדינת ישראל אין אנו רשאים לגרום את המושג של בטחוננו הלאומי בנחות כזו, ולכן אף יעודו של צה"ל שונה בהרבה.

שתי עובדות יסוד אופייניות מלוות את הקמתה של מדינת ישראל: העם היהודי במרביתו עדיין מחוצה לה והארץ בחלקיה הניכרים שוממה. מכאן שתי משימת ענק, המוטלות עלינו: לקבץ ככל האפשר מהר מספר גדול יותר של יהודים ולהתיכם, תוך השרשתם במולדת, לעם אחד. ויחד עם זאת להפריח ולישב את השממה — הזנחת שלטון זרים במשך דורות, ולעצב בהקדם מדינה יוצרת ועצמאית גם מבחינה כלכלית.

שתי משימות אלה, יחד עם הכורח לודא יכולת יעילה ובטוחה להגן על גבולותינו בפני כל תוקף מבחוק, מהוים את בעיית בטחוננו הלאומי. משימה

מבורכות, המהוות גורם חיוני רב-משמעות לחישול דמותו של האזרח שלנו.

אכן, מערכת חינוכית זו מהווה מעמסה נוספת לא קלה, אולם צה"ל עוסק בה משום האחריות הכללית בה הוא משתתף, ומשום העניין הרב שיש לצה"ל, שבאם תקרה מלחמה — יצאו לקרב חיילים יהודים, בעלי הכרה, מושרשים בארץ, לוחמים למופת ובנים נאמנים לעם ולמולדת. האחריות הרבה הקשורה בפעולה זו מוטלת כולה על שכם המפקד בצה"ל.

תפקידו של המפקד

תפקידו של מפקד בשנות שלום הנהו מחנך מעיקרו. עליו לחנך בראש וראשונה, ובאופן מתמיד, את עצמו ובו בזמן לחנך אף את הסדרים לפקודתו. גם השפעתו המחנכת הישירה של המ"כ, המקום מגע בלתי אמצעי עם הטוראים, היא רבת ערך ומכרעת במידה רבה. וככל שהאחריות המוטלת על המפקד גדולה יותר, עליו לגלות תכונות של מחנך מוכשר יותר. לכן דרגים יותר גבוהים של פיקוד חייבים באחריות נוספת, על-מנת לודא כושרם המחנך של המפקדים הנמוכים.

בימינו נודעת לשאלת החינוך בצבא חשיבות יתירה, וכל צבא עורך מחקרים יסודיים בשטח זה במגמה לגלות דרכי חינוך הנאותים לו ביותר, אשר בעזרתם ניתן יהיה לחנך ביתר יעילות לוחמים טובים ומוכשרים.

אין חולק על הדעה, שמפקד, המאמן את חייליו בנשק או בשדאות, ברצותו ללמדם שימוש יעיל בידיעותיהם אלה בקרב, חייב לשמש תמיד דוגמא אישית נאה ביותר לחייליו בידיעותו המקצועית המושלמת וביכולתו המעשית הרבה בכל הנוגע לנשאים הנלמדים. מכאן המסקנה, שהמפקד חייב לבחון את עצמו, מדי פעם, על ידי הכנתו לקראת כל שעור, וכמו כן עליו לודא מדי פעם, שכשרו הכללי הנדרש — אמנם עמו. במידה והמפקד יזניח בקורת עצמית זו, אין ספק, שבמרוצת הזמן תתברר נחשלותו ובסופו של דבר אף עלול להפסל כליל לתפקיד.

אולם המפקד לא רק מאמן את חייליו, עליו ללכדם סביב רעיון או רעיונות מרכזיים, אשר למענם ראויים וכדאיים העמל הרב והממושך הכרוך באימון ובתרגול, המאמץ העליון בשעת לחימה וסכנת החיים הקשורה בכך.

בתנאי הלחימה של היום יש להבטיח התנהגות רצויה אף של הלוחם הבודד בקרב, וזו תהיה תמיד

תלויה במידת הודהותו האישית המלאה עם המשימה ומטרותיה.

המפקד בזמננו חייב, איפוא, להיות לא רק בר-סמכא בשטח המקצועי-הצבאי, אלא עליו אף להיות אישיות, בדרך כלל, הוא צריך להיות בעל ערכים רוחניים ומוסריים וראשון המגשימים. עליו לקשור את גורלו האישי לאידיאלים עליהם הוא מטיף בפני אחרים ולהוכיח נכונות אישית נאותה ללחום באויב ולהקריב את חייו הוא.

כל אלה, מתייבים תכונות-יסוד מתאימות באופיו של המפקד וחינוך עצמי מתמיד. בשטח המקצועי יעמדו לרשותו של המפקד מספר רב של אמצעי עזר: — תדריכים ומערכים, ובצדם פירוט ארגוני, מתודי ולעיתים אף מלולי. השטח המקצועי הנהו לרוב אף אחיד, וניתן להעזר בו מנסיונם של צבאות אחרים. אולם, שונה הדבר בתחום החינוך הכללי. המחקר המדעי חשוב הוא ביותר, אולם ודאי, שאין להגיע כאן לתדריכים שגרתיים מפורטים. הנושא הוא כזה, שאין לדחוק אותו בין עמודותיו של טופס או לתוך ספרות של סעיפי תקנון או תדריך.

מפקד, בעל תכונות יסוד מתאימות והמסוגל לבקר את עצמו בתמידות, כדי שיוכל תמיד לשמש מופת אישי בכל ארחות חייו, יוכל תמיד לרכוש לעצמו את הידיעה המקצועית, במידה והיא חסרה לו. נתונים שכליים של אדם ממוצע וכושר בריאות מתאים מספיקים כדי שיוכל ללמוד, להשתלם ואף להגיע לידיעה מובהקת.

לעומת זאת, מפקד החסר תכונות יסוד, שאינו מזדהה אישית ובמלואו עם חזון עמו, מאוייב ומשיי-מותיו, שאינו מסוגל או אינו רוצה להיות בין המקיימים נאה בטרם ידרש זאת מאחרים ושאינו מסוגל לבקורת עצמית מתמדת, לא יכול להתקבל בימינו-אנו כדמות רצויה של מפקד, גם אם הנהו בעל מקצוע מעולה. תכונות אלו, אם הן חסרות לו, אין לרכוש אותן.

לא היום ולא בעתיד הצפוי נוכל להשיג עליונות לגבי אויבינו הרבים בכוח המספרי, כי הם תמיד יהיו רבים מאתנו. אולם אין כל ספק, כי ניתן בידיו להצליח בלימוד, במחקר, בארגון ובכושר ההמצאה. אין כל מניעה לכך, שבמרוצת הזמן נשתוה בנדון, ואפילו נעלה, על פני עמים גדולים וחזקים. לא תהיה בכך התרברבות או אשליה מסוכנת, באם נשאף לבסס את עליונותנו בעדיפות מקצועית מושלמת ביותר ובעדיפות שליטתנו הבלתי אמצעית בהישיגי מחקרנו המדעי ותוצאותיהם הברוכות.

ודאי נעודד גם להבא מאמצים גדלים להשגת רמה מקצועית, צבאית וארגונית, גבוהה ומושלמת יותר. אולם עדיפות זו בלבד לא תספיק. עלינו אף לשקוד על החינוך הכללי בצה"ל, הן בתוקף הנדרש כיום בכל צבא ובעיקר בתוקף המשימה העצומה והמיוחדת, כפי שהגורל היהודי הטיל עלינו.

בשטח זה לא נוכל ללמוד מנסיונם של אחרים וכל רצון לגזור גזירה-שוה בינינו ולבין הגויים עלול לסכן אותנו ביותר. המהפכה הלאומית שלנו מהווה תוצאה ישירה של מעש ציוני, אשר כולל ביסודותיו, בעיקר, אהבת יהודים ונכונות חלוצית להגשמה עצמית.

דברי ימינו בשמונים השנים האחרונות הוכיחו, כי בגישה עסקית בלבד לא היינו אפילו מנסים לעשות את אשר עשינו, מאחר ותמיד נתקלנו בפס"קנות ידעניות, אשר שמה ללעג את "חלומותינו הבטלניים". החרדה לגורל העם היהודי והנכונות החלוצית, אשר פעמה בלבנו, הפיחו בנו עוז-רוח לעשות ולפעול על אף האזהרות והלעג. עשינו והצלחנו, תוך מספר עשרות שנים לא רב, להיהפך לכח ריאלי, אשר בעזרתו יכולנו לאויבינו הרבים, אשר ניסו מאז ומתמיד ללכות אותנו, ורק לאחר שניצחנום אף בשדה-הקרב השגנו את עצמאותנו.

באמונה ציונית זו ניתן להתגבר גם על הקשיים העצומים, המתערמים כיום בדרך הגשמת המשימה. אמונה ציונית עמוקה ואהבת יהודים כנה בצרוף הנכונות להגשמה עצמית, משמשים תנאי בל יעבור לעצם המושג של חייל בצבא-ההגנה-לישראל ושל מפקדיו במיוחד.

חלקו של המפקד — במילואים

חוק שירות הבטחון במדינה קובע, אמנם, את חובתו של כל אזרח כלפי צה"ל, אולם צה"ל לא יוכל להצליח במשימה המוטלת עליו, בלא ההתנדבות המבורכת וההכרחית, המפעמת בלבותיהם של מיטב אזרחי המדינה.

התנדבות זו, המוכרת לנו מימי ההגנה ולפניה, ראויה לטיפוח ולעודוד רב מצד כולנו, ומן הראוי לעמוד עליה במיוחד.

היה, אמנם, זמן, כשעבר עלינו גל של התפרקות ונדמה היה כאילו נעלמה ההתנדבות מישראל. היה זה בגמר קרבות מלחמת-העצמאות, בעת שחרוהים המוניים וערב התארגנותו של צה"ל מחדש. היה

צורך לפנות אל רגש התנדבותם של המפקדים, ולמרות מבאי שחורות, אשר לעגו לעצם המחשבה בדבר התנדבות בתנאי קיומו של צה"ל, העזנו והצלחנו. הוקם והתפתח שירות-קבע, אשר הגהו היסוד והשלד למערך המלא.

אולם ברצוני לציין כאן במיוחד את התנדבותם של מפקדינו במילואים.

מסיבות המובנות מאליהן, שואף צה"ל, בכל מקרה ויוטל עליו הכרח מלחמה, לקצר בה ככל הניתן, ולהעביר את הלחימה לשטחו של האויב ולהשיג הישגים מכריעים לטובתנו.

אחד התנאים לכך הוא נכונותן וכושרן של עוצבות המילואים להכנס לפעולה, תוך פרק זמן קצר ביותר, לשם השגת כושר זה אין להסתפק בתקופות הזמן המוקדשות לאימון ותרגול במסגרת חוק-שירות-הבטחון, אלא יש לשקוד על שורה ארוכה של אמצעים שונים ונוספים, אשר בעזרתם ניתן לשמור על ליכודה של הכיתה, המחלקה, הפלוגה, הגדוד, או כשהמדובר הוא בהגנה המרחבית — על ליכודו של הישוב לקראת המשימה האפשרית.

דאגה לליכוד זה והקפדה מתמדת על קיומו הנאות הנם מאחריותו של המפקד במילואים, החל ממפקד הכיתה ועד למפקד-הגדוד. את זאת משיג המפקד במילואים לא במסגרת החוק, אלא בזמן הנוסף שהוא מקדישו לכך בהתנדבות.

המפקד במילואים יודע היטב, שבאם יסתפק במה שהחוק מחייב אותו, לא יהיה מוכן ליום הפקודה. הכיתה שהוא ממונה עליה ואשר אתה הוא בא במגע רק במידה והחוק מחייב אותו, תכשל במגע הקרבי הראשון, ותכשיל את המחלקה, את הפלוגה — ואת המבצע כולו. מפקד כיתה כזה וחייליו יהיו גם קרבנותיו הראשונים של כשלונו חמור ומחפיר כזה, ועל ידי-כך תפתח הדרך בפני האויב אל ביתו של אותו מפקד ואל בתיהם של אותם חיילים.

בחושו הבריא יודע המפקד במילואים, שגורלו האישי, גורל ילדיו והקרובים לו, קשורים ומותנים בגורלם הכללי של העם ושל המדינה וכל אלה מותנים בכך, באיזו מידת מסירות ואחריות הוא, כמפקד, מטפל ביחידתו בעתות שלום, על מנת להבטיח, שאמנם, תוכל תוך זמן קצר ביותר לההפך לצות קרב מלוכד ובעל כושר לחימה כדריש.

(סוף בעמוד 34)

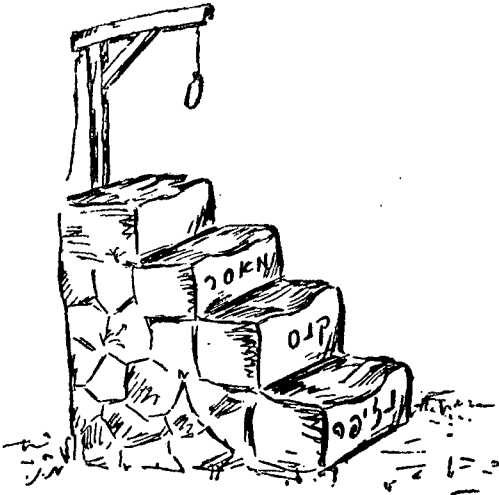
על הדין המשמעי

לענוש ולקנוס מניה וביה, בלי צורך ב"נִיָּת" כגון "יומני תלונות" ו"טפסי 630" המוכרים בצה"ל. ל" עומת זאת דוגלת הגישה האנגלו-סכסית בהגבלת סמכותו של המפקד, והיא נוטה להניח לו רק מינימום של הסמכויות ההכרחיות, לדעת המחוקק, להוליך את יחידתו לנצחון בקרב. הדין המשמעי בצה"ל על פי חוק השיפוט הצבאי, בדומה ל"שיפוט המשמעתי" שקונים בשעתו בארגון ה"הגנה" ולאחר מכן בצה"ל עד כה (עפ"י חוקת השיפוט תש"ח) — שם לו לדוגמה, בדרך כלל, את הגישה האנגלו-סכסית.

תכונתו האופיינית והמובהקת ביותר של הדין המשמעתי, לדעתי, הוא זיקתו ליחידה. עצם הגישה למקום שהנו תופס; בחיי היחידה, תכיפותו, סדריו, "סולם העונשים" המקובל על המפקד — שונים הם ביותר ביחידות שונות, ובתקופות שונות אף באותה יחידה. וזאת מכיון שהדין המשמעתי משרת במישרין את השגת משימות היחידה אותה שעה. הדין המשמעתי נלווה אל היחידה בשדה, והוא חוזר עמה לבסיס, והוא מסוגל להסתגל לכל חילופי הנוף וההוי שבחיה.

"סולם העונשים..."

ראוי רב"ט טירקל לברכה על רשימתו המעניינת. דומה שמותר לומר כי רשימה כגון זאת על נושא כזה מוסיפה כבוד לשכבת-יסוד במבנה הפיקודי שלנו — שכבת המש"קים הוותרים. אף כי יש מקום לחלוק על הערותיו והצעותיו, אין בכל הדברים שיאמרו כדי להאפיל על גילויי יזמה חיובית "מלמטה" לתקן את הדברים "מלמעלה"...

אף כי איני נמנה עם סגל הקצינים המשפטאים בצבא, נוטל אני רשות לדון בסוגיות הדין המשמעתי מתוך הכרה עמוקה בכך שהדין המשמעתי נחלת כלל המפקדים הוא, ודוקא ציבור המפקדים, ולא סגל הקצינים המשפטאים בלבד, הוא החייב ללמדו ו"להפוך בו" — באשר סמכות הדין המשמעתי הוא אחד מאמצעי-השליטה העיקריים הנתונים בידי המפקד לשם ביצוע משימות יחידתו.

ראשית עלי להגדיר "משמעת" מהי — שהרי את צירוף המלים "דין משמעתי" אפשר להבין רק כ"דין לשם המשמעת". מבלי להרחיב הדיבור על הנושא, דומה כי אין חולקין על כך שמשמעת וציוות אינם הינו הך. ציוות — פירושו: תכונת של החייל העושה מה שפוקדים עליו (בבחינת "נעשה ונשמע") משמעת היא ציוות ו"עוד משהו" — כלומר, ציוות המבוסס על נכונות (או "הכרה") לעשות את שאתה מוכרח לעשות, את שהוטל עליך. נכונות זאת נובעת מהאמון במפקד, בחבריך, ביחידה, ב"ענין". משמעת היא איפוא; תכונת החייל העושה מתוך נכונות את החוטל עליו (ומכאן תסתבר משמעותה של אמרת אותו גנרל צרפתי: "המשמעת מכבידה כשריון — ולא כעול").

מטרת הדין המשמעתי, כמסתבר מכאן, היא לאפשר למפקד להשיג את משימות יחידתו, מתוך טיפוח המשמעת בה. אם בכוח הדין המשמעתי ועונשיו השיג המפקד ציוות בלבד, ולא משמעת — הרי שנכשל הדין המשמעתי, ואת מטרתו החטיא. ההכרה המשותפת של כל הצבאות בצדק שבדין המשמעתי לא הביאה, כידוע, לתפיסה אחידה בצב"א אות שונים על דרכי ביצועו, מאחר שהתפיסה על מהות המשמעת אופיינית היא לכל צבא וצבא. בצבאות יבשת אירופה רבה ביותר הסמכות הניתנת למפקדים, ובתוכם הקצינים הוותרים והמש"קים.

יתכן ואין הפרזה בכך, אם נאמר כי בדין המש-
 מעתי יש משום התגלמות "פטריוארכלית": המפקד,
 ה"אבא של היחידה" דן את חייליו — "בניו", "בני-
 שבטו" (*). הדין נסוב על דברים שנתרחשו "בתוך
 המשפחה" — וכל החיילים עוקבים בענין אחרי
 התגובה. ידוע להם מפי העדים שנוכחו במקום מה
 נעשה ונאמר בתדרו או אוהלו של המפקד —
 ושוקלים הם בפני עצמם או בצותא את צדקת הפסק

המפקד הוא "אבא של היחידה" דן את חייליו — "בניו"...

זאת חומרת העונש שהוטל על חברים. יש בו מחרי-
 פות התחושה של שותפות לדבר — ותחושה זאת
 חשובה ביותר להשפעתו המחנכת של הדין. חכמינו
 אמרו: "במקום שהלסטים מקפח — שם הוא נתלה".
 אותה עירנות להשפעה המחנכת של משפט לגבי
 חברי הנאשם ובני סביבתו, רווחת גם בימינו. ביטוי
 מובהק לכך מצוי במעשהו של גנרל איזנהואר,
 שאישר גזר דין מות על עריק ופקד על הוצאתו
 להורג במרחב העוצבה שממנה ערק, וע"י חבריו,
 נציגי כל יחידה בעוצבה (**).

דומה כי בנקודה זאת נעוץ השוני המהותי בין
 הדין המשמעתי והמשפט בצבא — המתקיים בפני
 שופטים זרים לנאשם, בריחוקיזמן ממועד המעשה
 ובריחוק מקום מאנשי היחידה, שרק במקרה יעקבו
 אחרי פטי המשפט ותוצאותיו.

(*) זאת היא זכותו וסמכותו הבלעדית — וכאשר אין
 הוא מוסמך לדון או העונש שברצונו להטיל אינו בסמכותו,
 מועבר הדין למפקדו הוא. רק המפקד דן את חייליו, והמפקד
 דן רק את חייליו.
 (**) פרשה זו הועלתה בצורה של ספר "הוצאות להורג
 של טוראי סלוביק".

סמכות קציני השיפוט ניתנת במרבית המקרים
 למפקדי היחידות, לגבי הכפופים להם פיקודית.
 יושם אל לב גם שהעונשים המוטלים על ידי קציני
 שיפוט בדין משמעתי הם עונשים שאותם מרצים
 ביחידה (פרט למחבוש לתקופה מעל 7 ימים).
 ובדיקת העבירות אשר סמכות השיפוט לגביהן מסור
 רה לקציני שיפוט, מראה שבדרך-כלל היא כוללת
 אותן עבירות הפוגעות בעיקרו של דבר ובמישרין
 במשמעת שב"יחידה, ואינן מענייניו של כלל הציבור
 הצבאי והאזרחי, אם משום חומרתן המעטה יחסית,
 ואם משום אופיין הבלתי "פלילי" — במובן המקובל
 של המלה.

אמנם קיימים כמה יוצאים מאותו הכלל של דין
 ביחידה אולם דומה שהם מסוג הבאים לאשר את
 צדקת הכלל:

א. חיילות נידונות ע"י קצינות שיפוט משום
 התחשבות בכעיות המיוחדות של שירות החובה
 לנשים.

ב. חוגרים ווטרים (טוראים עד רב"טים) הנמ-
 צאים בחופשה יכולים לעמוד לדין בפני קציני-עיר
 על עברות הפוגעות בסדר ובמשמעת — מאחר
 שהחייל הנמצא, בחופשה נתון למעשה לפיקודו
 (הזמני והמוגבל) של קצין העיר, ולא תחת עינו
 הפקוחה של מפקד יחידתו.

ג. דעת הקהל רואה בצדק או שלא בצדק את
 עבירות התנועה כעבירות שאינן "פליליות" כל עוד
 עבירת התנועה כשלעצמה אינה כרוכה בנזק לאדם,
 לחיה ולרכוש. חיילים נשפטים על עבירות תנועה
 בזמן שלום לא ע"י מפקדיהם, אלא ע"י בתי-דין
 מיוחדים — משום שהמחוקק ראה צורך להשוות
 במידה מסוימת את דינם של נהגים אנשי-צבא
 ודינם של נהגים אזרחיים הנוסעים באותם הכבישים,
 ככפופים לאותם חוקי-תנועה.

כאשר אנו כוונים את הדין המשמעתי והמשפט
 הצבאי לאור הכתינה המצומצמת של מטרת הדין
 המשמעתי — קיומה וטיפוחה של המשמעת ביחי-
 דה — אנו מוצאים שבכמה שטחים נופל הדין
 המשמעתי מן המשפט הצבאי, אבל בשטחים אחרים
 הוא עולה עליו.

נתחיל בנקודות התורפה של הדין המשמעתי:

א. קצין השיפוט אינו משפטן — ובודאי שאינו
 שופט מוסמך, ולכן אין ערובה מספקת לקיום אותה
 מידת-צדק אשר אנו זכאים לצפות לה מבית משפט.
 אין כל אפשרות לחייבו לנהוג לפי כל דיני הראיות.

ובודאי אין מקום להקפדה על תגי התהליך המשפטי ודקדוקיו.

מתוך הכרה מפורחת במגבלה זאת נקבעו סייגים והגבלות לפעולתו של קצין השיפוט:

1. סמכותו מוגבלת לגבי פקודיו, ולגבי בעלי דרגות מסוימות בלבד, וכן לגבי העבירות שעליהן יוכל לדון והעונשים שיוכל להטיל.
2. אינו מוסמך לצרף עונשים, אלא עליו להצטרף בהטלת עונש אחד ויחיד.
3. כאשר אירעה תקלה בדין, רשאי הפרקליט הצבאי הראשי לבטל את הפסק שפסק ק' שיפוט.
4. קצין השיפוט עלול לתת את הדין על חריגה מסמכותו, ואינו נהנה מ"חסינות" המוענקת לשופטים.

ונסף להגבלות, נעשים מאמצים מיוחדים להכשיר את קצין השיפוט לתפקידו במסגרת הקורסים, ומתנים עליה לדרגה של סרן (דרגת מרבית קציני השיפוט הזוטרים) במבחן בחוק, וכן מציינים את קצין השיפוט באמצעי-עזר (כגון "טבלת הדין המשמעתית") כדי לפקוח את עיניו ולהסיר מלפניו מכשול. ב. אין קטגור ואין סניגור — ומכאן שעלול העברין הזריו או ברהמזל לצאת זכאי, ואילו חברו הנקי מעוון עלול להענש, בגלל ליקוי שהקפדה על

אין קטגור ואין סניגור — העברין הזריו יכול לצאת זכאי...

תהליך משפטי ועל דיני הראיות בבית-דין היתה יכולה למנעו. יש איפוא לסכם בבהירות כי הדין המשמעתי הוא לכאורה פחות צודק מן המשפט הצבאי.

אולם לדין המשמעתי כמה יתרונות בני-משמ: א. מהירות — "טחנות הצדק טוחנות לאיטן". אבל המשמעת הצבאית מושחת על ביצוע חוזרו של פקודות הניתנות תחת לחץ התנאים והזמן. קיום

המשמעת עומד על קיצור הזמן החולף ממועד העבירה ועד ריצוי העונש, וכל "התישנות" היא בעוכריה. לכן על קצין השיפוט להתחיל בדין תוך יום-יומים מעת שהוגשה לו התלונה (תוך 48 שעות אם הוא קש"י, ותוך 96 שעות אם הוא קש"ב) — כל העדויות הן עדיין "טריות", אין כאן אפשרויות של שכחה שהזמן גרמה, נמנעות האפשרויות "לבשל" עדויות תוך זמן קצר (בניגוד למה שקורה לא אחת תוך כדי הזמן הממושך העובר עד לקיום משפט בבית-דין) *.

ב. מציאותיות — האוירה והרקע הם של היחידה, לא תיתכן התעלמות מהוי חייה ומתנאיה, ואין מקום לאי-ידיעה הנובעת מזרותם של השופטים לנסיבות בהן חיה היחידה ומבצעת משימותיה. יתרונו הגדול של הדין המשמעתי הוא איפוא ב"טריותו".

אם לאור ניתוח זה נברוק את ההצעה לקבוע שופטים משפטאים ניידיים הבאים מבחון, נמצא כי מקפחת היא את יתרונות הדין המשמעתי — היתר-דתי, ואיננה מחסלת אלא במעט את מגרעותיו, ובאין קטיגור וסניגור בודאי יוגבל בהכרח גם ערך הכשרתו המשפטאית של השופט...

אבל מכל מקום חיוני לדין המשמעתי הוא הצורך להתגבר, במידת האפשר, על נקודת התורפה של היותו "פחות צודק" — דהינו: לודא "הגינות" (מנקודת ראותו של הנאשם), או "אובייקטיביות" (מנקודת ראותו של קצין השיפוט). מגמה זאת מתבטאת בכללים שגובשו כדי לטען בחייל את הבטחון בהגינות הדין המשמעתי:

א. בגינוני הטקס של מסדר הדין נעקר כל דבר שהיה בו משום "ראית הנאשם כאשם". שלא כבצבאות אחרים, אין מסירים את כובעו וחגורתו

* אמנם בדרך כלל מסייעת המהירות לטיפוח המשמעת, אולם יש וצרכי המבצעים הם כה מכריעים עד כי אין המפקד וחיליו יכולים להתפנות למסור-דין, או יגרם נזק מבצעי ע"י ריצוי העונש מיד עם מתן הפסק, מתוך התחשבות בצרכים המבצעיים נקבעו הכללים הבאים:

1. דין משמעתי בפלוגה — יחידה או יחידת-משנה הפועלת בתנאים של אי קיום קשר יומיומי סדר עם המפקדה או יחידת האם, המוכרות כפלגה לצורך דין משמעתי — ניתנות למפקד אותה פלגה סמכויות מוגברות, המסייעות לו לקים את עצמאותו הפיקודית, הנובעת מריחוקו ממפקדו.
2. אפשרות דחית הדין — בנסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי קצין השיפוט לדחות את הדין למשך לא יותר מ-14 ימים.

3. אפשרות דחית ביצוע העונש — יש ולטובת המשמעת חיוני לדון את הנאשם מיד, אולם אין אפשרות להתחיל בריצוי העונש מיד (כגון — דין משמעתי על עבירה בעת מסע ממושך), החוק מאפשר דחית ריצוי העונש מסיבות מבצעיות עד לתקופה של 90 יום, אם הדבר הכרחי.

ובאווירה בה משתכנע הנאשם שדינו דין הוגן — בה במידה תושג המטרה ע"י השפעתו המחנכת הישירה על הנאשם וההשפעה העקיפה על כל חברי. ואל יטעה איש לגלות פנים שלא כהלכה במלה "הגינות", כאילו משתמעת ממנה "סלחנות". כבר אמר הרמב"ם: "הדחמנות על העבריינים — אכזר" יות היא על כל הברואים", ועל אחת כמה וכמה כאשר ה"ברואים" הם אנשי-צבא.

גראה ששני קטעים מדברי סוף-סו הקדמון, יטיבו להאיר את שנאמר כאן:

"מצביא המראה אמון באנשיו ועם זה מקפיד

על הציות לפקודותיו, גם הוא וגם הם נשכרים".

אם תטיל עונשים על חייליך קודם שיתקשרו אליך בקשרי חיבה, הם לא יקבלו מרות, ואם לא יקבלו מרות, אין מועיל בהם. ואם לאחר שנקשרו אליך לא תקפיד בעונשים, הרי אין מועיל בהם גם כן".

מקורו של הדין המשמעתי הוא בצורך לכופף ציתנות, אולם שליחותו היא לטפח משמעת מתוך נכונות. שליחות זאת מסורה בידי ציבור המפקדים שביחידות, אשר להם מעניק הדין המשמעתי סמכות רבה, ומטיל עליהם את האחריות הכבדה להצדיק את האמון שנתן בהם ראשי-הממשלה באמרו בכנסת (בדיון על חוק השיפוט הצבאי):

"איני מקבל דעתו של חבר הכנסת ב"ר, כי יש לחשוש למינוי קציני שיפוט צעירים. יש לי קצת נסיון בצבא, ואני מכיר קצינים צעירים שנמסר לשיפוטם דיון בעניינים הרבה יותר חמורים מאשר שפיטת חייל לחודש ימים מאסר, והם מילאו תפקידם כראוי... אינני סבור שהגיל הצעיר הוא פגם, ואני רק מצטער שלא ניתן לאדם לכל חייו... ואני מקוה ש... יתמידו במסורת הזאת להעלות כוחות צעירים ולהטיל עליהם אחריות. הם ראויים לכך...".

(אגב, בצבאות בהם קיים נוהג זה, הוא נעוץ במסורת מימים עברו, כאשר חבש החייל תמיד קסדה וחגר חרב — והתעורר הצורך להגן על קצין השיפוט מחמת זעמו של הנאשם...). לפי הפקודות הקיימות עתה בוטלה גם הדריכה במקום, שכל כך הצליחה לעורר בנאשם "פיק ברכיים" ולהחזיר את התחושה: "דופקים אותי!", אותה הזכיר רב"ט טירקל.

ב. עיקרי התהליך המשפטי נשמרים — כפי שהדבר משתקף בכירור המוקדם בדבר הודאת הנאשם באשמה או כפירתו בה (*), בסדרי שמיעת העדויות, במתן אפשרות אחרונה לנאשם לאמר את דברו, וכו'. גם הסעיף המחייב, קיום הדין המשמעתי בפני הנאשם, ושלא בהעדרו, אשר בעיני רבים הוא בודאי מובן מאליו, הוא מכוון לכך (בניגוד לסמכות הניתנת במקרים מסויימים לבתי-דין לדון שלא בטכחות הנאשם).

ג. "אין עד נעשה דין" — אין קצין שיפוט רשאי לדון במקרה שהוא מעורב בו אישית.

ד. הנאשם זכאי להשיג העברת דינו — אם הוא בונה על הסיכוי ליהנות מהגינות יתרה של מפקד גבוה ו"אוביקטיבי" יותר (אם הוא חושש שמפקדו "נתן בו את עינו"), עד כדי כך שהוא מוכן ליטול עליו סיכון שהמפקד הגבוה יותר יחמיר בעונשו. ושמורה לו אף הזכות, כאשר הובא בפני קצין שיפוט בכיר שלא על פי בקשתו, לדרוש העברת הדין בתלונה לבי"ד צבאי — אם הוא סבור שמוטב להפקיד עניינו בידי שופטים "ממש".

ה. לנאשם זכות הערר על פסק בדין משמעתי — תי — שוב, מתוך סיכוי להגינות-יתר בדרג גבוה יותר.

בה במידה שהדין המשמעתי מתנהל בצורה

(*) בחובת קצין השיפוט לקרוא בפני הנאשם את פרטי האשמה ולודא שהזכרים ברורים לנאשם — כדי שזה ידע כמה מאשימים אותו ועל מה הוא עומד ליתן את הדין.

מירון-חימוש מחודש - והתכונה הרקטית*

הגיעו אלא לרקטיה בעלת טווח של 350 ק"מ שניתן להשתמש בה להרעשת אויב*).

אולם מצוי ברשותם מבחר מגוון ורב של דגמים נסיוניים ותכניות-מבנה. את אלה יקדמו עתה במרץ לשלב הייצור. המטרה היא ליצר רקטות, נושאות ראש-נפץ מימני, בעלות טווח של 800—8000 ק"מ במהירות של 20.000—30.000 ק"מ לשעה. אלה הם כלי זין להכחדת כרכים, דברים שבועה שאינן למעלה-הימנה.

נוסף על כך, כמעט ודאי הוא כי האמריקאים הקדימו למדי את הרוסים בפיתוחן של רקטות-הגנתיות, מן הסוג של "קרקע-אל-איר". הרקטות הנגד-מטוסיות שלהם, קליעי ה"ניקא", כבר מוצבות בעמדותיהן הפזורות מסביב לעריה הגדולות של אמריקה. טווח הנכחי הוא 50 ק"מ, ועתה עוסקים בהגדלתו עד ל-100 ק"מ. כן נמסרו לבניה אניות אשר יש ביכולתן לירות רקטות בהמצאן לא-הרחק מחופי אויב; והועברו עתה לשלב הייצור רקטות שניתן לירותן ממטוס-אל-מטוס, ואשר תבקשנה עצמן את צידן ותנוענה בעקבותיו. כאן סבורים כי עד כה לא התקדמו הרוסים הרבה בשטח זה.

הרקטות-רבתי הבינ-יבשתיות עולות משהו ב-דומה למיליון דולר כ"א. מירון הזדיונות זה ודאי שיהיה אחד מיקרי-ההוצאות שבהיסטוריה כולה. אולם עובדה זו מלווה במחשבת-נחמה: הלא היא ההכרה הבוטחת כי פעלם של כלי-זין אלה יהיה כה אדיר עד שאין כלל מעתה להעלות על הדעת את האפשרות של מלחמה-רבתי בה יוכלו לבוא לידי שימוש.

כתבתו של ספר-העתונות הבריטי (והגיוזילנד) פאטריק אידונובאן (שנדוע, בין השאר, בשל חי אוריו הממצים מקוריהם), מושיגטון על סף 1956, הכלה ציון רכישיבות - הניתן להלן: -

מירון ההזדיונות שוב הפך לעובדה מוכרת-רשמית. ההודעה, מלפני ימים אחדים, כי ממשלת ארה"ב מקימה עתה מנגנון חדש - וקובעת תכנית חדשה - לפיתוחם של קליעים-מוגחים, לא היתה תוצאה של בחירת-זמן מקרית בלבד, בעובדת ה-דחיה הולולנית של "רוח ז'נבה" ע"י הרוסים רואים האמריקאים סימן לתופעה חדשה, ומדאיגה-במקצת, של כטחון-עצמי צבאי. כן סבורים הם שרוסיה לא זו בלבד שיש לרשותה פצצות מימן שעצמתן אינה גופלת אולי מזו של האמריקאיות, אלא שהיא אף פיתחה כמה צורות בנות-ממש של רקטות. סבורים כאן כי יש לה לרוסיה דקיטה אשר טוחה מגיע ל-1000 עד 1300 ק"מ. הדרך האמריקאית לפיתוחם של קליעים כאלה שונה היתה מתכנית הפעולה הרוסית. הרוסים, בעזרת אנשי מדע גרמניים ש-נישבו, ובהשתמשם ברקטת V-2 הגרמנית בחור דוגמה, התקדמו בפיתוחם של אב-טיפוסים, והנהיגו בהם מדי פעם שינויים, בתהליך ייצור אב-טיפוסיים אלה ובחינתם. האמריקאים הקדישו 10 שנים לניסוי-יים מדודקים ומורכבים, אולם עד לזמן האחרון לא

* אכן, ידוע כי גם האמריקאים השתמשו במידה רחבה באנשי-מדע וטכנאים גרמניים שבויים - אשר רבים מהם זכו בשנה האחרונה לאזרחות אמריקאית, לאחר ישיבת 10 שנים בארה"ב - ואין ספק כי אף הרוגמה של V-2 השפיעה את השפעתה בפיתוח-הרקטי האמריקאי. - הערת.

נשק-אטום.. טקטי" - לאכטחת אזורים-מרוחקים ?

מגייסות בקצב חריף מדי; ; הגנרל טואינינג (ראש המטה לחיל-האוויר דארה"ב) - כי "התקדמות עצ-מת-האוויר הסוביאטית משאירה מאחריה את זו של ארה"ב"; ופילדמרשל מוגטומרי - כי "רוב תכנונו ההגנתי של המערב נתישן במידה חמורה".

ברור כי לאחדות מדאגות-מטרידות אלו - סיבות פוליטיות; כגון צרותיה של צרפת בצפון-אפריקה, או הלחץ העממי הגובר בכל ארצות-המערב להפח-

ההגזרה של הירחון "כוחות-הקרב" לתוכן מאמר זה היתה: - "הנדרש: ראייה בעלת שתי עיניים להגנת-המערב".

בעוד עמיה-המערב נהנים באקלימה המגנש של התפרקות-המתיחות הבינלאומית - החלו האנשים האחראים להגנתם מגלים חרדה גוברת. תוך שבועות אחדים הספיקו לומר הגנרל גריונטר (מצביא-עליון לכוחות נאט"ו באירופה) כי "נאט"ו נחשף-והולך

תת מעמסת ההגנה — לחץ הבא מתוך האמונה כי חלפה כל סכנה של מלחמה. אולם עוד מקור אחד של המבוכה אפשר ונמצא באותה הלכת-הגנה "ה-רואה בעין אחת בלבד", ואשר קנתה לה מהלכים רבים; דהינו, הנטיה לסמוך על "הרתעה" בכוח האיום ב"תגמול מסיבי" — בתור התשובה לכל-ככל-מכל-כל, לכל צורות תוקפנות בעתיד.

מעטים הם אלה אשר ישללו את ההנחה כי העובדה שלרשות המערב מצויים פצצת המימן וכן האמצעים להנחיתה, על מלוא ההרס הכרוך בכך — היא היא ששימשה ומוסיפה-לשמש אחרונת הי-ערובות בהא-הידיעה בפני כל התקפה רוסית על אזורים מכריעים; דהינו — אותם אזורים אשר ודאי הוא כי מעצמות המערב יראו אותם כחיוניים די הצורך בשביל להצדיק הסתכנות במלחמה כזו-ללת. אך רבים הם המפקקים האם ערובה-אחרונה זו היא היא התשובה לכל איום מקומי שהוא בקר-ההיקף של מערך-העמדות המערבי.

* * *

אחר הכל, יודעים אנו כי בידי רוסיה נמצאים אותם כלי-הנשק הגרעיניים עצמם, כיום יש ביכולתה להנחיתם על לונדון ופריס, ובעוד שנים אחדות תוכל אף להטילם על ניו-יורק וצ'יקגו. מומחים אמריקאיים אחדים סבורים כי התקדמותה בפיתוח קליעים-מונחים בין-יבשתיים מהירה לפחות באותה מידה כזו של ארצות-הברית. משהפך גורם ההרתעה האסטרטגי הדדי-בשלמות — כיצד יוכל לשמש בגדר הבטחה תכליתית בפני תוקפנות מקומית, מוג-בלתי-יחסית?

האם יוכל איש-מדינה בריטי או אמריקאי לצוות על הטלת פצצות מימן על מוסקבה או פאקין — לרגלי כך כי הותקפו, נאמר, פרס או בורמה — באם ידע כי על-ידי פעולתו זו יפתח פתח להריסת לונדון או וושינגטון?

כבר היום מביא הדיבור על "תגמול מסיבי" אחדים מבעלי בריתו הקטנים יותר של המערב ל-הציג בסימן-שאלה את ערך כינונם של מערכי-ההגנה מקומיים חזקים; או אפשר ודוחף הוא אותם לנייט-רליות, ואילו מחר — אפשר והרתעת-גומלין באיום הגרעיני תפתח בפני רוסיה הודמנות חדשה לכרסם בלא-עונש בקר-ההיקף של המערב.

* * *

הצורך הדחוף, מנקודת המבט של המערב, הוא

(*) אכן, סצנה קטנה מאודו — המערב.

איפוא לעודד את כינונם של מערכי-ההגנה מקומיים הולמים במערכה של אירופה, במזרח-התיכון, בתת-יבשת ההודית, בדרום-מזרח אסיה ובארצות האוקיינוס-השקט, — על מנת שלא תהיינה רוסיה וסין מפותות, ע"י הצירוף של "תיקו גרעיני" ו"חלל" אזורי דיק-מעוצמה, לחידוש לחצן על שכנים החל-שים מהן, עתה, לנוכח התחומים שהוצבו למאמץ ההגנתי של ארצות ה"מערב" ע"י מחירים עולים ובעיות כוח-האדם — לא ניתן עוד להשיג הגנה הולמת לאזורים נרחבים אלה אלא במידה שתהיה נכונות לסמוך-ידיים על שימוש נרחב יותר בכלי-נשק אטומיים בתפקיד שיהיה טקטי, הגנתי.

משום סיבות אלה, וכן מתוך שיקולים מוסריים חזקים, החלו בזמן האחרון חוגים רבי-השפעה בדעת הציבור שמשני צדי האוקיינוס האטלנטי נוטים ל-תפיסה האומרת "הרתעה מודרגת", מצויות גרסאות שונות של רעיון זה, אולם הגרעין העקרוני הי-משותף שבהן הוא כי יש להנהיג הבחנה מחמירה בין השימוש הטקטי בכלי-נשק גרעיניים מכאן, לבין השימוש האסטרטגי בהם, מכאן, דהינו — בין השימוש בהם בשביל להרוג חיילים תוקפים ובין השימוש בהם כדי להפוך לבעלי-מום דורות על דורות של אוכלוסיה אורחית. צריך שבמצב-דברים מסוים תהיה למערב האפשרות להודיע כי ישתמש בכלי-נשק אטומיים רק נגד כוחות-לוחמים אויבים ונגד עורקי ההספקה שלהם שבתוך אזור המערכת, וישתמש בהם לתכלית זו מבלי-רתיעה ומיד — אולם לא יהיה הראשון שישתמש בהם נגד ערים ומטרות בלתי-צבאיות.

בזמן הנוכחי קיים מעין "טאבו" במערב על הי-שימוש בכל כלי-נשק המושתת על תגובה-גרעינית; ועל כן מועטים הם האנשים המעריכים את ההבדל שבין פצצת-אטום טקטית (והיא יכולה להיות כה קטנה כשורה-ערכם של 3000 טונות ט.נ.ט. *), הי-מסוגלת לפגוע במטרה-מדויקת — לבין פצצת-מימן (שהנה שות-ערך ל-15 מיליון טונות ט.נ.ט.), אשר אזור התפוצרות החלקיקים והאבק הננועים שנוצרים עקב התפוצרותה מקיף כ-500 קמ"ר, הזועה שבו-האחרונה — היא העשויה להפחיד יתר-על-המידה את הממשלות מכדי שתאשרנה את הי-שימוש הנחוץ בראשונה — בגלל פחדו של העם כי, משתוטל פצצת האטום הראשונה על גשר ש-נודעת לו חשיבות-מפתח, אין למנוע עוד כי הדבר יוליך לסופה של חברה אנושית בת-תרבות, הפרדה מחמירה לגבי המסיבות והתנאים לשימוש בשני

כי יתכן וגדול אמצעי ההרתעה יוסיף להיות הכרחי — כדי למנוע את תפיסתם במפתיע של אזורים מפתח חיוניים באמת, כגון חבל הרוהר, למשל. את הקו טוענים אלה, יש למתוח בין מלחמה מקומית, מזה, — שאותה אפשר לנהל בעזרת אמצעי-ההרתעה טקטיים — לבין מלחמה שלוחת-רסן על עליונות ב"עולם, מזה — שהיתה פותחת מיד את הפתח בפני הזועה האחרונה. ויכוח זה — יש עוד להמשיך בו. הדבר החשוב הוא, כי מן-ההכרח להגיע לידי החלטה ברורה באם רוצים אנו כי תפיסת-היסוד של הגנת המערב תסוגל לגורמי המציאות של תור ה"תיקו" הגרעיני הצפוי לנו.

סוגי נשק אלה — הפרדה שיפרסמה ברבים — עשויה להגדיל בהרבה את גמישותו של התכנון-ההגנתי המערבי.

* * *

נשאר עוד השאלה המכרעת: היכן בדיוק יש למתוח את הקו המפריד? הנועזים שבמליצייה של "ההרתעה מודרנת" מוכנים אף להכריז על התנורות גמורה מן היומה בשימוש "אסטרגי" בפצצות גרעיניות, והם דורשים הכרזה חגיגית כי בשום פנים לא יטיל המערב פצצות מימן על ערים, אלא אם יעשה כן האויב תחילה. לעומת כוח-המשיכה ה"מוסרי הגדול של גקודת-מבט זו, הועלתה הטענה

„עוצבה אטומית" נבחנת והולכת באזור יס' תיכוני

סקירתו של סופר-עתונות אמריקאי בעל-מעמד (עומד אנדרסון) מוסרת בין השאר:

עצמות של כלי-נשק גרעיניים המצויים לרשותם של כוחות-יבשה, המתכננים הצבאיים של ארה"ב — מבטם מכון אל אותו יום, שאינו רחוק עוד, בו יהיו מצויים ראשי-נפץ אטומיים אף לשימוש באמצעות כלי-תותח בני 8 אינצ'ים, מן הסוג הרגיל (**), ואפילו של כלי שדה קטנים מאלה.

מבחינה אסטרטגית — יהיה ביכולתו של כוח-המשימה של מיכאלים „לזוז" במהירות לכל גזרה שבזירת היס' תיכוני — הים האדריאטי — הרי האלפים, ולהתפרס שם היש.

שעה שגייסות אמריקאים הוצאו מאוסטריה, נש-מעו קריאות דאגה רמות על כי איטליה תחשף מעתה לרנחה לפלישה מצפון וממזרח. אולם מבחינת

ה"אב-טיפוס" לאותה צורה של גוף-גייסות אשר נראה מאוד כי יהפוך ליחידת-היסוד, או עוצבת-היסוד, בצבא האמריקאי של העתיד — „כוח-המשימה האטומי" — נבחן-והולך עתה בסביבת העיר ליבורנו שבטוסקנה (באיטליה המרכזית) על ידי המפקדה של „סאטאף" (*).

משימתו של „סאטאף" היא לתמוך בהגנת אגפה הדרומי של „נאטו", אולם על גני מיכאלים הוטל גם התפקיד — שלא זכה לפרסום, אולם חשיבותו עולה אפילו על המשימה הנ"ל — לבחון את טיפוס-המבנה של „כוח-משימה גרעיני" בן כ-5000 איש, לצורך הנהגתו הכללית בצבא ארה"ב.

פיקודו של מיכאלים מצויד במלוא „טולם ה"

עקב תנאיו של החוזה בין „ארבעת הגדולים", מאי 1955, בענין מתן העצמאות המלאה לאוסטריה — הועברו בהדרגה מאוסטריה לאיטליה כ-5500 חיילים מגייסות ארה"ב, הגני-בריגי ג'והן ה. מיכאלים, של צבא ארה"ב, נתמנה כמפקד ל„כוח-המשימה לדרום-אירופה" החדש הזה שמפקדתו בויצ'נצה שבצפון איטליה. כלי-קליעים אמריקאים חדשים, שיש ביכולתם לירות אף „ראשי-נפץ" אטומיים הוקצו לפיקוד זה. (מתוך „סקירה אסטרטגית בינלאומית" ב"יחזון כוחות הקרב האמריקאי").

עצמת האש והניידות הרי כוח המשימה של מיכאלים מהווה כוח לוחם אדיר. פי כמה מאותם 15,000 אנשי גייסות אמריקאיים, החמושים בכלי הנשק ה"מקובלים", אשר הוצאו מאוסטריה.

תכנונו של צבא ארה"ב הוטד מזה זמן רב בבטיח כיצד ניתן יהיה להגן על אירופה בפתות אנשים ובמחיר מועט יותר; כי כוחה בקרב ה" (סוף בעמ' 80)

(* SETAF — "Southern European Task Force" — „כוח-המשימה לדרום אירופה").

(** הציון „מן הסוג הרגיל" בא כאן לשם הבחנה בין כלי התותח המיוחדים למבנו במיוחד לשם ירית פגזים „אטומיים" בעלי „ראשי-נפץ גרעיני" (כאותו תותח „אטומי" בן 280 המ"מ, הידוע למד) — לבין כלי-שדה תקינים המשמשים מטייל בסוללות-הארטילריה של הצבא; וכזה אמנם הנו ההוביצר בן 203 המ"מ (8 אינצ'), הנמוג בארטיילריה-השדה הכבדה של צבא ארה"ב. — המער.

על לוחמת קרקע בתנאי אור בלתי־נוחים

אופייני חיוני שהיה משותף למצבם של הכוחות שלחמו באיטליה, בקוריאה ובהודו־סין — הלא הוא העובדה שהצד שנמצא חשוף בפני פגיעות־מק" האויר היה עם זה פטור מלהגן על מטרות אורחיות. מכאן, שיכול היה להשקיע את כל מאמציו בהסאת מטרותיו הצבאיות או העלמתן מעיני אוירת־האויב, מבלי לחשוש שמא ינחל מפלה צבאית כתוצאה מפגיעת האויב בעורפו האורחי והתעשיתי.

מצב־אוירי בלתי נוח — השפעתו מתבטאת ור מורגשת בעיקר בהעדר מודיעין, וכן בעורפם של המתחמים־הקדמיים, ובאזורים המנהלתיים. שם גמר צאות מטרות כדאיות — רשת־תעבורה, צומתי־תנועה, אמצעי־תחבורה מרכזים (בצורת שיירות או חיוני אמצעי־תובלה), מרכזי־תעשייה, מחסנים, מצ' בורים גדולים, שירותים חיוניים (חשמל, מים ודלק), שירותי־אספקה (נמלים ואניות), שדות־תעופה — וכן גורם חשוב מאוד, אם כי "מופשט", המכונה "דעת־הקהל ורוח־האוכלוסייה".

כל אלה מהווים מערכת מטרות שבטבען הן מרוכזות, נוחות לאבחנה ולזיהוי — ולכן נוחות לפגיעה — וקשות להסוואה; ובהעדר "עומק" גיאוגרפי — אף קשות לפיזור או להקמת "דמיים". חיוניותן תביא לכך שחלק מהכוחות האויריים, היבשתיים והימיים יוקצה להגנתן; אך גם או תהיינה עדיין עלולות לפגיעת־אויב — בין מן האויר (ע"י הטלת חומרי־נפץ, או ע"י גייסות מוצנחים), ובין ע"י פעולה רגילה ש"מאתורי־הקוים".

המאמץ לשיתוק פעילותם של רשתות, מרכזים ומתקנים רגישים אלה מתהווה ממכלול מסועף של פעולות אשר תכליתן היא השגת סך־הכל גובר־והולך של נזק־מצטבר. מאמץ כזה יצליח במידה שהאפקטיביות־הכוללת של שיבוש, השמדה והלם המבוצעים ע"י התוקף תגבר על המאמץ המושקע כדי לתקן את המתקנים הנפגעים, ולהפעילם־מחדש, או למצוא להם תחליפים. ממלחמת־העולם נמצאו למדים שאין לך נקודת־מפתח כזו אשר עם צאתה־מכלל־פעולה — ישותקו ממילא הרצון־ללחום וה-

החשיבות הגדלה־וחלכת של השפעת כוחות־האויר על הקרב היבשתי — מעוררת מדי־פעם מחדש את השאלה, האם יכול כוח יבשתי לנהל מלחמה נגד כוח יבשתי אויב כאשר לאותו אויב יתרון של מצב־אוירי נוח־יותר? קשה לענות על שאלה כזאת בכללה. כי ההכרעה בקרב היבשתי תהיה לזה אשר בידיו תשאור, בסופר־שלי־דבר, היעליונות האוירית. עליכן מן־הגבון הוא לצמצם את השאלה. הנסיון מלמד שללא מצב־אוירי נוח אי־אפשר להשיג הכרעה. במהלך הלחימה, או באחד השלבים שלה, תהיינה תקופות כאשר כוח־יבשתי אחד יהנה ממצב־אוירי שיהא נוח מזה של יריבו. מכאן, שיהיו מצבים זמניים, בעת ההתמודדות־באויר. בהם לאחד הכוחות היבשתיים לא יהיה לתקופת־מה מצב־אוירי נוח. היוכל במצב כזה להוסיף ולהלחם, וכיצד יעשה זאת? או, במלים אחרות: — כיצד יכול כוח־יבשתי, במצב־אוירי בלתי־נוח, להמשיך ולפעול — ולנסות, במשך תקופה קצרה לפחות, למנוע מן האויב אפשרות של הצלחה מקומית? כיצד אפשר לצמצם את מידת חישובם של כוחות־היבשה לפעולת ההלם, השיבוש וההשמדה המבוצעת כלפיהם מן האויר?

נראה לי, כי בקשר לשתי השאלות האחרונות אפשר להעלות כמה מחשבות על יסוד הנסיונות ממסע־המלחמה באיטליה (בימי מלחמת־העולם הישנה), המלחמה בקוריאה והמלחמה בהודו־סין — בשים־לב לטיב הצידוד האוירי שבו נלחמו אז, וסוגי חומר־הנפץ בהם השתמשו. בשלוש זירות אלו — לא השיג הכוח היבשתי את הנצחון. באיטליה נסוגו הגרמנים בהדרגה, והתקדמות בעלות־הברית היתה יקרה ואטית; בקוריאה ובהודו־סין נסתיימה המלחמה עפ"י החלטה פוליטית, וללא הכרעה צבאית. אולם ישנם בשלוש דוגמאות אלו כמה קוים משותפים, אשר כדאי לעמוד עליהם — כי הם עשויים לשפוך אור על סוגיית הלחימה דוקא באותו פרק־זמן נתון שבו יהיה מצבו האוירי של צד מסוים בלתי־נוח, אכן, יש לציין כי השואה זו מתעלמת מקו-

שיעשה אותו ניד יותר — ותלוי-פחות בסיוע מנהלתי הניתן מן העורך. עליו להיות כשיר לשאת את כל צידו עליו, ולהלחם בעזרת ציוד זה תקופות-זמן ארוכות — מבלי שמזג-אוויר רע, או העדר ארוחה חמה, יקטינו את כושר פעולתו.

בתנאים כאלה — רבה השפעתם של כושר-ההתמדה, הערנות לסובב תושגות וגילויי הערמה לכל צורותיה (ע"י הטעיה, דמיום, הסוואה, מארבים וכו'), ועל אלה יש להוסיף את ההתחפרות — כיסוי-הראש! — אשר מקטינים את האבידות. בתנאים הגדונים כאן — כל אלה הגם חיוניים ביותר; כי רק הם עשויים להקטין, מצד אחד, את התלות בסיוע-מנהלתי, ומצד שני למעט את תוצאת התקפות-האוויר האויבות. להשיג את כל אלה נוכל ע"י אימון ותרגול מספיקים.

הארגון צריך לכלול סידורי-תנועה כאלה אשר יאפשרו את פיזורם של כוחות ומצבורים, או את ריכוזם, מתוך ניצול תנאי-הראות, רעש והטעיות; והקמת מצבורים בשטח-מבצעי, לפנים ככל האפשר — באופן שתהיה אפשרות לנצל את הזמן בלי שהאויביה האויבת תוכל להשפיע ולהפריע הרבה. בסיוע כל אלה תהיה הטקטיקה ברת-ביצוע, — אם כי במגבלות מסוימות. הטקטיקה עצמה תהיה טקטיקה-של הסתננות — ע"י יחידות קטנות, אולם בעלות עוצמה, שתוכלנה גם להחזיק מעמד, לזמן קצר אמנם, אך שיספיק כדי לודא את האפקט של פעולתן על האויב. עתודות ובסיסי-אש — גם הם צריך שיימצאו לפנים ככל-האפשר, אולם עדיין מחוץ לסוואה של ארטילריה-השדה של האויב, כדי שהפעלתם לא תהיה חשופה-מדי להפרעות מצד האויביה האויבת. מצבורי אספקה ותחמושת — אף הם יימצאו לפנים ויובטחו ע"י פיזור מתאים מפעולות אויביה.

על כל מתחם לשמש מכשול נגד-טנקי, כדי שאם יותקף ע"י צוות-אויב משולבים של ארטילריה-שריון-ורגלים — יוכל למנוע הצלחה מן היריב, ויתיש את כוח התוקפים ע"י קרבות הקוה. כל מתחם חייב לכלול בתוכו עמדות למוצבי-משנה-וחליפין, וכן מוצבי-דמה; אלה האחרונים — כדי להטעות את האויב, והראשונים — כדי לאפשר שינויי עמדות, מבלי לאבד את כושרו של המתחם להלחם. צרכיה של ההתקפה יתקלו אף במגבלות נוספות, אשר עליהן יקשה להתגבר. משן ההתקפה יוגבל

(סוף בעמ' 81)

אמצעים ללחימה, התושיה וכושר-ההמצאה — אם בהמצאת דברים חדשים-מן-היסוד, ואם בהמצאת תחליפים — הפריכו הנחה זאת. בנוסף לכושרו של המותקף לתקן ולהפעיל-מחדש את אשר נפגע, ישנו לכוח-האויבי התוקף עוד כמה מגבלות, והן: — ראות לקויה — מחמת מזג-אוויר; קשיי-אבחנה, כתוצאה מאקלים, הסוואה, הטעיה, דמיום; וכן אפשרויות הפיזור של הנתקף, העושות את המטרה בלתי-כדאית; בטחון-שדה ער ודעת-קהל דרוכה, אשר ימנעו בעד נזילת אינפורמציה על מידת הנוק שנגרם, ואיכונו; וכן הפרעות מידי האמצעים הפעילים העומדים בדרכו — דהינו, בעיקר-של-דבר, ההגנה הנגד-מטוסית; ולבסוף — ההגנה הנגד-מטוסית הסבילה (הג"א).

לעומת כל האפשרויות הנ"ל לפגוע בעורך ה"אורח", או אורח-למחצה — הרי השפעתו של הכוח-האויבי האויב על השטח המבצעי גופו («הח-זית») קטנה היא יחסית, היות וכמעט ואינה עומדת שם לפניו מטרה כדאית. השפעתם של כוחות-האוויר באזורי-המבצעים הנה, על כן, יותר בגדר השפעה נפשית — להשגת הלם, ההיערכות-בעומק, הפיזור, ההתחפרות וההסוואה — כל אלה מקטינים לא רק את האפקט המציאותי של הפגיעה באמצעות חמרי-הנפץ אלא אף את האפשרות להבחין ולזהות את תוצאות פעולתה. נמצא, שמבחינת הכוח הערוך בשטח-המבצעי — הנוק הגדול-ביותר העלול להגרם לו הוא פגיעה במערכת הטיוע-המנהלתי שלו, כי כושרו להגיע עתודות וכוחות סיוע-אש, באשר כי שטח המנהלתי מצויים אלה יותר בצורת מטרות מרוכזות וכדאיות.

לאחר שראינו הן את השפעתו של הכוח-האויבי על הלחימה-על-הקרקה, והן את מגבלותיו — נוכל גם להיטיב-ולראות כיצד ניתן לנצל את המגבלות הנ"ל, ולחפש דרכים להמעטת יתרונותיו. הדרכים הנראות לי הן שלוש — אימון, ארגון וטקטיקה. ע"י אימון אפשר לפתח את המשמעת המבצעית והמנהל-תית עד לרמה כזאת שהניידות וכושר המהלומה לא יאבדו לכוחות המותקפים-מן-האוויר. משמעת-ההס-ואה ובקרת-האש, שמירת כל אמצעי-הלחימה ברמת יעילות גבוהה — הן מן הדברים הדורשים יתר-דגש עליהם. לא די בכך שכל פרט צריך להתרגל להס-תפק במועט בכל דבר הכרוך בנפח והמשמש מטען נוסף בסיוע-המנהלתי. העיקר שיש להגיע אליו הוא יעילות-פעולה כזו שכל כדור נורה — יפגע! ה"כושר-הפיסי של כל פרט, בכל תנאי-מזג-אוויר, צריך

הלוחץ לאמו - שכרו בצידו

לחיצת ההדק

מוכחת למדי העובדה שאין האדם יכול להתגבר ע"י תרגול כוח-רצונו, על האינסטינקט להקשות-לכוץ את שריריו לקראת "ספיגת" חבטה או נפץ. התקשות או התכווצות שרירים זו הבאה, "לפגוש" בחבטה הנצרת עם רתיעת הרובה נקראת אף היא "רתיעה".

קלעים מומחים, אינם אלה שעינם עין-הנץ, או עצביהם עצבי-ברזל, אלא אלה אשר הצליחו להתגבר על רתיעה. כל אדם שמצב בריאותו מאפשר לו התעסקות נורמלית במקצועו היומיומי מסוגל לאחוז ולכוון רובה במידה המספקת כדי שיחשב לקלע מומחה — וזה בתנאי שהוא לא מרתיע. אולם די ב"רתיעה" בלבד כדי שירד לדרגת קלע "חלש".

המנעותו של הקלע המומחה מרתיעה אינה תוצאה של תרגול כוח-רצונו לכך, או מהחלטתו: "אני לא ארתע"! אי-רתיעה כתוצאה מהחלטה בלבד היא בלתי-אפשרית.

המושג "רתיעה" אינו הולם את אשר קורה למעשה בעת התהוות הירי, כיון שהוא יוצר את הרושם שהיורה הנרתע כאילו פוחד מרתיעת הרובה, מצב שהוא נדיר ביותר גם במקרים הבולטים ביותר של "הרתיעה". מה שמתרחש בעת התהוות הירי הוא לאמיתו של דבר זה: היורה, שעה שהוא עומד לשחרר את הנוקר, מרשה לתשומת-לבו ל"הפנות מאחיות הרובה וכיוונו, ולהתרכז בלחיצה על ההדק. נוכל בנקל להוכיח בכך: "הרתיעה" היא אמורה מופיעה גם במקרים בהם מתרגל היורה ברובה לא טעון. הוא יודע כי לא תיוצר כל רתיעה וכי לא ישמע כל נפץ מחריש, ובכל זאת הוא מרתיע...

עצימת העין בעת התהוות היריה

כרגיל נוהג הטירון לעצום את עינו המכוננת שעה שהוא משחרר את הנוקר, שגיאה זו יש לעקור מן השורש, קודם שהוא ניגש לירות את כדוריו הראשונים. כי זאת לדעת: אחת השיטות העיקריות שבעזרתה מגלה היורה את שגיאותיו היא ע"י "צילום" המצב האחרון של המכונן, ברגע השתחררות

מוזר הדבר, עד כמה האדם הרגיל מוכן להוריות בצורך באימון רב כדי להיות מתאגרף, שח"קן כדור-סל, חרט וכו'.

ובכל זאת לטעון, בהשפעת דמיון שוא, כי קליעה זה "משהו" שאנשים מסויימים מסוגלים לו באורח טבעי, ואילו אחרים — לא, וכן, שהוא עצמו משתיך לאלה המסוגלים באורח טבעי לקלוע. הצורך לעבור אימון עקבי "יבש" ברובה, בדומה לאימון שעובר המתאגרף ב"בובת האגרוף", לא עולה כלל על דעתו. אין הוא נותן כלל את דעתו על כך, שקליעה ברובה-שירות היא פעולה מיכנית טהורה, אשר אינה דורשת מהאדם כשרונות-מליצה, כאלה הדרושים לאדם כדי לנגן היטב בכלי מוסיקלי או לציר ציור מוצלח.

לקלוע היטב ברובה יכול כל אדם (אפילו זה שמצב בריאותו בינוני) בתנאי שיאומן בשיטה הנכונה. כי זאת לדעת: בכל פעולה מיכנית, שבה נתבע מהמקצוע תיאום בין עיניו ושריריו — דיוק הביצוע הוא החשוב מכל.

ידיעה יסודית של הנכלל בביצוע מדויק ניתן לרכוש מהסתכלות בבני-אדם העוסקים במקצועות אספורט או מיכניקה (חרטים, למשל). נמצא, שתמיד קיים דמיון רב של ביצוע בין המצטיינים במקצועות אלה, וכי לעומתם, הפורשים מהכרת ערך דיוק-ביצוע זה אינם מגיעים לעולם לדרגת מומחיות. הדבר נכון לגבי ביליארד כמו לגבי קליעה ברובה. אימון טוב בקליעה ברובה חייב לכלול את חמשת היסודות הבאים:

- א. כיוון.
 - ב. מצבי יריה (כולל אחיזה).
 - ג. לחיצת ההדק.
 - ד. טעינה מהירה (טעינת המחסנית וטעינה מ"המחסנית, בעזרת הברית, לבית-הבליעה).
 - ה. תרגיל יריה-בקצב-מהיר, אשר יביא לשימוש את ארבעת היסודות הנ"ל.
- פרט ליסוד החשוב מכולם — לחיצת ההדק — כל שאר היסודות ניתנים ללימוד מהיר.

בכל אחד ממצבי היריה (שכיבה, כריעה, ישיבה ועמידה).

כלל שני: אין ברובה הטעון כל כישוף אשר ביכולתו למנוע "קפיצת" הקנה באם קפיצה מעין זו קימת כשמתרגלים ברובה לא טעון. אדרבא, ההיפך הוא הנכון: המצאותו של כדור חי בקנה בשעת היריה רק מגבירה את "קפיצתו". ולכן, קח רובה לא טעון, תן אותו לטירון והעבר אותו תרגול נאמן. עד שההדק ילחץ, יסחט (קרא לזה כפי שתמצא) — והנוקר ישתחרר מבלי לגרום ל"קפיצת" הקנה.

כלל שלישי: תרגל את מצבי היריה (כולל אחיזה) עד שהטירון ידע כבר לסגלם לעצמו וירגיש עצמו נוח בהם עד כמה שהטבע ושריריו הלא גמיר שים עדיין (בזמן הראשון) ירשו לו זאת (תוך כדי כך, ראה לא להסתבך בתרגול לחיצת ההדק). מצבי יריה ואחיזה לא נכונים ולא נוחים מהיום גורם מסיע "נכבד" מאוד, ללחיצה פתאומית על ההדק ול"קפיצת" הקנה. הטירון מזדרו לירות את הכדור ובכך לשים קץ לסבלו.

ועתה, לאחר שהטירון סיגל לעצמו, באורח טבעי, את מצבי היריה והאחיזה, הוא נכון להתחיל ללמוד ללחוץ על ההדק ולתרגל לחיצות אלה. כלל ראשון בתרגול לחיצת הדק הוא: אל "תשחק" עם ההדק. נסה פשוט לאחוז ולכוון את הרובה בקלות ובנוחות האפשריים ותוך כדי כך הסתכל בתנועות הלהב, כעבור זמן מסוים (אם הטירון לא סוֹכֵך בינתיים בכל הקשור ללחיצת ההדק), הוא יגלה שתנועות הלהב נעשות איטיות יותר וכי הקשת הנוצרת ע"י תנועות אלה — נעשית קצרה יותר. שכנע אותו שאף קלע, ויהיה זה המומחה ביותר, אינו יכול לאחוז את הרובה ללא תנועה.

כך שהבעיה הראשונה שהוא עומד בפניה אינה כיצד לאחוז את הרובה ללא ניע (דבר שלא יתכן), אלא: כיצד לאחוז במינימום תנועות.

והבעיה השנייה היא: כיצד, נוסף לאחיזתו את הרובה באותה צורה נוחה ונוסף להתגברותו כמעט על כל ההתנגדות של ההדק (לחיצה ראשונה) — להמנע מהקשיטת-כיווץ שרירי היד האוחזת ברובה. בתרגיליו הראשונים, יפעיל הטירון יותר מדי לחץ ויגרום לשחרור הנוקר, או, יפעיל, פחות מדי לחץ. ידיעת מידת התנגדות, עליה יש להתגבר מבלי לגרום לשחרור הנוקר — זה חלק מהכרת אותו רובה מסוים.

הנוקר, והשוואת ה"צילום" לתוצאה. כדי לעשות זאת בהצלחה יש להסתכל היטב אל המטרה דרך הזכונת בעת התהוות היריה, דבר שאינו ניתן לביצוע עם עין עצומה.

אחיות הרובה לאחר סיום הלחיצה על ההדק גם אם כל מה שנאמר לעיל ימצא את תיקונו. דהינו: אם הטירון ילחץ על ההדק בצורה הנכונה וזמן המתאים, ללא זעזוע שרירי היד המחזיקה ברובה הרי אם היורה יפסיק מוקדם מדי לשים לב למקונו הנכון ולאחיזה (או במלים אחרות: ירפה את שריריו ותשומת-לבו שעה שירגיש בהשתחררות הנוקר) — לא תושג מטרת האימון.

על היורה להוסיף לאחוז ברובה ולכוון זמן נוסף לאחר שכבר שחרר את הנוקר ולאחר שנדמה לו ש"הכל נגמר". אמנם לא יהיה זה זמן ממושך, אולם יש להזכיר ליורה, כי לנוקר דרוש זמן כדי לנוע קדימה; לפיקה — כדי שתוצת; לניצוץ — כדי לשלוח אש באבקי-השריפה; לאבקה — כדי לבעור ולהגביר את לחץ הגזים הדרוש להדיפת הקליע; ולקליע — כדי לעבור את הקנה לכל אורכו. אמנם, במציאות, הזמן הדרוש לכל הפעולות הנ"ל הוא קטן. אולם, כאשר ממשיך היורה לאחוז ברובה ולכוון (לאחר שנדמה לו ש"הכל נגמר") הוא קובע בזאת את תוצאת הירי.

עד כאן עסקנו בהצגת בעיות הקשורות בקליעה מרובה; מכאן ואילך נעסוק ב"כיצד" יוכל המדריך העוסק באימון הרובה להתגבר בצורה מעשית על בעיות אלה.

כלל ראשון: אסור על הטירון "להסתובב" עם רובה טעון כל עוד לא סיגל לעצמו את העקרונות הראשונים של אחיזה ולחיצת הדק. צעד ראשון בכיוון זה הוא לימוד האחיזה של הרובה ויישומה

הטירון עוצם את עיניו...

„אין לעבור על הזמן של 30 שניות“

המופעלת (לשחרור הנוקר) תוכנס בהדרגה ושהמוח יתרכז ב„קריאת המשקל“. דהינו: בלימוד ה„כמה“ כוח להפעיל כדי להביא לשחרור הנוקר. בתרגילים הראשונים אין לקמץ בכמות הזמן הניתנת לטירון לשם התגברות. על התנגדות ההדק, אך בשום אופן אין לעבור על הזמן של 30 שניות, כי בכך גורמים להרגשת עייפות וליצירת רושם מזויף של „משקל“ הלחיצה. בתרגילים מאוחרים יותר, בהדרגה ובהתאם להערכת המוח את כמות הכוח הנדרש ניתן לקצר את הזמן של 30 שניות, מאחר שהמוח יהיה כבר מסוגל להפעיל בבת-אחת מ-80 עד 90 אחוז של הלחץ הדרוש לשחרור הנוקר, שארית הלחץ תופעל שעה שהמכון יהיה נכון.

הקפדה יומיומית על תרגול זה במשך שבועיים שלושה תאפשר לטירון לשחרר את הנוקר בבטחון רב של תיאום עם עינו המכוונת וללא ספק יביא הדבר לחיסול 75% מפגיעותיו הגרועות.

ולבסוף, קלע מומחה הוא זה שהתמחה באומנות של הוספת כמות הלחץ הקטנה על ההדק שעה שעיניו „אומדת לו“ שהמכון נכון, והעושה זאת מבלי להקשות לכוף את שרירי ידו השנייה.

ולבסוף, ההתגברות על מעט ההתנגדות שנותרה בהדק שעה שהעין „מאותתת“: „המכון נ“ כו“ או שחרור מעט הלחץ הזה כשהעין „מאותתת“ „חזל! ה“ מטרה נעלמה.

במוקדם או במאוחר יגיע ה- טירון לרעיון שבעזרת לחיצה מהירה על ההדק, כשהעין מאו- תתת שהמכון נכון, (ניתן „ל- החמיק“ את הקליע לפני ש-

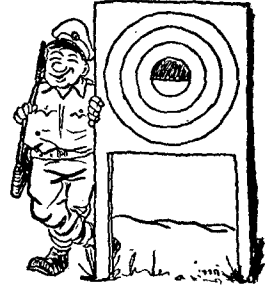
שרירי ידו השנייה יספיקו לזוץ ולזיץ את הקנה. לכן, חובה על המדריך להסביר לטירון ש„אין כל אפשרות להוליך שולל את שרירי היד האוחזת ב- רובה“, וכי אותו רגש הפוקד על שרירי האצבע הלווחצת: „לחצו מהר!“ מתואם עם כל אותם השרירים האוחזים ברובה. כך שהתקשותם התכווצו- תם של שרירים אלה תלה בד בבד עם הלחיצה על ההדק והקליע (הממאן להיות מרומה...) עווב את הקנה מספיק מאוחר כדי שמסלול תעופתו יהיה שונה מזה אליו נתכון היורה. קליעים הנורים ב- שיטה זו פגיעותיהם כרגיל נמוכות.

עובדה היא שאותה קבוצת עצבים השולטת על תנועת השרירים של האצבע הלווחצת על ההדק, אינה ניתנת להפעלה מבלי לגרום להכנסתם לפעולה של קבוצות שרירים ועצבים נוספים. למצב מניח את הדעת בשטח זה (אך לא למצב האידיאלי שאינו קים) ניתן להגיע ע"י תרגול מתמיד בלחיצת ההדק המאפשר ליורה להגביר באיטיות את לחץ אצבעו הלווחצת או להחלישה — מבלי לשנות את לחץ שרירי ידו האוחזת ברובה.

שעה שעוסקים בתרגול לחיצת הדק במצבי ה- ירייה השונים, יש לשים לב, לכך שכמות הכוח

„מבלי לגרום ל„קפיצת“ הקנהו“

מושיקו

„מושיקו“ פנה שושני אליו. „פתח את הברית, אני רוצה לבדוק את הרובה“. מושיקו פתח את הברית. שושני בדק את התושבת, ותחב את אצבעו הקטנה לבית הבלעיה, אח״כ טפח על כיסו של מושיקו, לודא שלא נותרו שם כדורים.

„וזכר אתה מושיקו, שפעם, מומן, למדת את מצב השכיבה הנכון עם משען?“

„וזה המפקד“ ענה מושיקו, רק לפני חצי שעה שכבתי פה, וגפן בדק אותי הייתי בסדר.“

„אין דבר, ננסה שנית“, ענה שושני. „שכב ונבדוק אותך בדיסקית“.

מושיקו שכב ישר מאחורי שקית החול, רגליו צמודות והקת כמעט מתחת לבית שחיו.

„מושיקו“, פנה אליו שושני, שכרע על ברכך אחת לידו, קח את רגלך השמאלית יותר שמאלה, שים את הרובה בכתף ואחוז היטב. אל תתשמש במשען, אני אקרב אותו אליך.“

מושיקו ביצע את ההוראות ושכב נוח פחות או יותר. שושני קרב לו את השקית, קרוב ומתחת לגב ידו השמאלית. „זהו זה“, רטן מושיקו. „עכשיו נוח“.

שושני לקח דיסקית־כיוון, שכב מול מושיקו, הושיט ידו ונגע בתריס הכונת העליונה, של הרובה.

„עכשיו המרחק טוב, מושיקו, אתה תירד לדיסקית שלי. אתה יודע איך?“

„אתה צוחק עלי, המפקד! את זה עשיתי לפני עשר שנים, ואחא מתחיל מחדש?“

„מושיקו“, ענה שושני, „אל תדבר עכשיו, תירד בזהירות לדיסקית“.

מושיקו כיוון מהר ומשך בהדק, כך שהרובה הרתיע כלפי מעלה. — „יופי! מצוין!“ קרא מושיקו. „לא, השיב שושני בהחלטיות, „לא זו בלבד שהמכוון היה בלתי מדויק, אלא לחיצת ההדק שלך רעה. ככה לא תצליח לקלוע“.

„וא, שושני, בלונד־פארק אני עושה כל הזמן בולים, הרוחתי כבר הרבה פרסים“.

„מושיקו, תגיד את האמת: כמה כסף אחא משלם שם עד שאתה פוגע אחד בכול?“

מושיקו הושיט את ראשו בידו וענה במבוכה: „האמת שלא כל כדור פוגע, אבל זה המנוול בלונד־פארק מקלקל שם את הרובים בשביל לסחוט כסף“.

„עכשיו מושיקו“, המשיך שושני, „אנחנו נבדוק קודם את הכיוון שלך. בוא לתחנה מס' 2, במקום שבדקים ומשפרים את הכיוון“.

הם הלכו ל„תחנה“ שבה ניצב שולחן, ולידו משענת כיוון עם רובה. על השולחן היו מונחות פחיות, כדוגמת כונות מוגדלות.

מלבד זה היה מונח על השולחן קרש באורך של כ־130

„הרובה הזה יורה כמו מטאטא“, הכריז מר שיקו. „בחיי, אם אני

זורק אבן אני עושה בול אַחסן מהרובה הזה“.

„מה יש לך מושיקו?“ שאל אותו המ״פ שאך זה הגיע לנקודת היירה בחמישים מטר, מקום שפולגתו ירתה תורגילי הכנה לאות הקלע.

„בחיי, המפקד, זה הסמל נתן לי את הרובה הזה ואמר „הוא טוב“, ואני מסתכל בכונת, אני מגשק כל כדור לפני ששם אותו ברובה, ואין לי אף חור יותר טוב מהעיגול הזה הגדול, יעני החיצון“.

המ״פ נטל את הרובה להסתכל בו. על הקת היתה מדבקה עם חותמת היחידה.

„רואה אתה מושיקו“, פנה אליו המ״פ בהראותו על החותמת, רובה זה עבר אתמול בדיקה של הנשק, והנה הסימן. רובה זה הוא טוב, בוא, נראה אותך שנית“.

מושיקו חזר למקומו טען במהירות 5 כדורים כיון כהרף עין ומשך בהדק, הקליע התיו אדמה מלפני המטרה, וגשמעה שריקה של נתו.

„לאט מושיקו“, קרא המ״פ שעמד מאחוריו „אין מה למהר“, מושיקו טען כדור שני וירה שוב במהירות. הקליע הרים עננת אבק מעל למטרה.

„מושיקו“, פנה אליו המ״פ „פרוק את הרובה ובוא אתי“. מושיקו פרק את רובהו, כשכעס ובושה ניבטים בפניו, וניגש אל המ״פ.

„סמל שושני“ פנה המ״פ לאחד התובנים, „גש עם מושיקו שנית לתחנת מס' 2 ומס' 4 ובדוק את המכוון ולחיצת ההדק שלו. אם יש צורך עבודו אתו עד שיהיה מוכן לגשת למטות ברצינות“.

סמל שושני הלך עם מושיקו לתחנה מס' 4, שם מצא את חברו רב״ט גפן בוחן את אחד החיילים ביריה לדיסקית. הוא חיכה עד שגפן גמד ואח״כ אמר לו:

„תרשה לי להשתמש קצת במתקנים שלך“.

„בסדר“, ענה גפן, „הם צומדים לרשותך“.

„שושני כרע על ברכיו לידו...“

מוטב שתשאיר פס לבן קטן, כמו כאן, כדי שתבחין בין הלהב והכתם השחור של תורה-כיוון. ראה גם, שהלהב יהיה בדיוק בגובה הכתפיים ובאמצע, הנה כך, או יותר נכון, שכתפי האתנת יהיו בגובה הלהב בדיוק, והלהב באמצע הכתפיים, גם כן בדיוק, אם תשמור על כך תצליח" (ציור מס. 2).

טוב, חליק ממשוט, אעשה לך את זה", ענה החניך. שושני סתר את סידוריה-כונת שעשה בעצמו והושיט למושיקו את המטרה עם דגמי הכונת. מושיקו סידר הפעם בזהירות את הדגמים על מטרת הייצוג, הרחיק את ראשו, הסתכל באלכסון, אח"כ שוב הניח קצה ולבסוף אמר בשביעת רצון: "בול".

נכון, — זהו בול! ענה שושני אחרי בדיוק. עכשיו עשה אותו דבר בקרש הכיוון, ושימ"לב שיקה מדויק. מושיקו טיפל מחדש בקרש הכיוון, הניח בו את הכונת ואחרי מספר דקות אמר לעצמו בקול: "יפה מאוד, מושיקו, אתה עכשיו בסדר".

שושני כיון דרך כוננת הקרש ואמר "מאה אחוז. עכשיו כוא ונכון ברובה. שכב כאן מאחורי משענת הכיוון הנמוכה, וכונ את הרובה למטרת הייצוג ההיא על העץ במרחק 25 מטרים. מושיקו שכב בוריוות והתחיל לכונ. הוא טפח קלות על קת הרובה לכיונים שונים ולבסוף מבלי לגעת ברובה אמר: "גם זה בול".

מושיקו קם, ושושני שכב והסתכל בכוננת: "כן, מושיקו, ככה אתה בסדר". שושני הניח את קת הרובה, ואמר: "עוד פעם אחת עשה זאת, ובדיוק אחרי הבדיקה של המכון השני, שניהם יהיו שבעי-רצון. עכשיו מושיקו בוא ר — נעבוד באופן יסודי על לחי צת ההדק שלך. אתה אינך נעלב?"

"אני מושיקו"

— לא שושני, אתה מלמד מצויק, לא כמו הילד ההוא שם, עם הסטרמפה על השרוול שלו, שעושה עצמו חשוב. כל הבודק רצה שאני אדקלם לו את חוק הכיוון. מה אני? אחד ארטיסט מ"הבימה"? אני לא חנה ר"ר בינה, ולא התיא, איך קוראים לה שם, מרחוב נתמני, סחבתי לה פעם דקורציה. אני אחד מושיקו, איש פשוט. הייתה שושני, עד הצהריים אני רוצה לירות עוד פעם אחד מקבץ סוכר. אקח את המטרה לקטן שלי, לאברמי קו, יראה מי האבא שלו, גם

ס"מ, וכו' חריצים. בקצהו של הקרש היתה תקועה מטרת ייצוג קטנה. שושני הושיב את מושיקו ליד השולחן והסביר לו: "ראה אתה את הקרש, הנה לך אתנח גדול, ולהב גדול, סדר אותם בשני החריצים האלה כך, שיתקבל מכון נכון. את האתנח שים בחריץ הקרוב אליך, ואת הלהב בחריץ הרחוק. זה שבאמצע הקרש. אח"כ הניח את הלהב, כך שהכוננת תהינה מכווננת לכאן, אל מתחת לתורה-כיוון". והוא הראה בקצה עפרונו את הנקודה שהתכוון אליה, בתחתית ובאמצע תורה-כיוון.

מושיקו לקח ללא מלים את שתי הפחיות ונעץ אותן במקומות המתאימים, אח"כ הרים את קצהו הקרוב של הקרש לכתפו, וכיוון דרך הכונת. הוא הושיט ידו ותוך כדי כיוון הניח ולבסוף אמר: "תמאם".

שושני נטל את הקרש וכיון אף הוא, הבעת תמיהה הופיעה בפניו. "זהו הכיוון הנכון שלך?" "כן", ענה הלה.

"מצטער מושיקו — אך זה אינו כיוון. הלהב אינו במקומו, הוא אינו באמצע האתנח ואיננו בגובה כתפיו. אתה יודע את חוק הכיוון?"

מושיקו נעלב. "אני מושיקו סבל מסלוניק. הייתי סוחב הסליקים של אושרקה" לפני שאתה ידעת מה זה רובה. אני מושיקו הורדתי את המכבשים לכביש, שהיו מלאים רובים פולנים, ודפתי את האינגליו. סחבתי על הגב הזה את חביות המלט הלבן עם הנשק, עד שהפיל חבית אחת, שנשברה, והתגלה הסוד!". אני הייתי קובר סליק לפני כל ארוחת-בוקר ואתה שואל אותי על חוק הכיוון? ואללה, שושני, אתה מצחק עליי".

שושני הקשיב ברצינות למנולוג, ואמר: "מושיקו, כולם מכירים אותך, ויודעים על מעשיך, אך כל זה אינו מצדיק שלא תדע לקלוט. הרובה אינו רוצה לדעת שמושיקו שוכב מאחוריו, הוא רוצה שתכון טוב, ותלחץ טוב על ההדק, אינני מבקש שתדקלם לי את חוק הכיוון. אך ראה כאן על השולחן, מטרת הייצוג הזאת — הנה להב גדול, והנה אתנת. את הפחיות האלו סדר אתה על השניה, כך שיתקבל מכון נכון".

מושיקו תפס בכעס את שתי הפחיות הנוספות שהיו מונחות על השולחן והציגן במהירות על מטרת הייצוג, הסתכל רגע ואמר: "זהו זה!".

שושני ראה תמונה מסולפת (כזו הנראית בציור מס' 1):

ציור מס' 2

ציור מס' 1

ואמר למושיקו: "זה אינו נכון, אתה חייב לכוון כך", והוא הניח מחדש את דגמי הכוננת והסביר לו על גבי הדגם: "את קצה הלהב שים בדיוק מתחת לתורה-כיוון ובאמצע";

"אושרקה" — אל"מ אשר פלד. כיום ראש אגף החימוש במשרד-הבטחון — היה החמש הכללי של ארגון ההגנה ואחראי ל"טרנספורטים" של נשק. רמזו לתקלה שאירעה ב"1935 בשעת העברת נשק בלתי ליגלי לארץ, כשחבית מלט נפלה בנמל יפו נשברה והתגלה מה היכל המשלוח באמת.

מקבץ של 8 ט"מ 1

כונ למטרדה היא שעל העץ, ואני אחזיק כל הזמן את האצבע שלי מתחת לשלף, כדי להרגיש.

מושיקו שכב דרך את הרובה, ושושני הכניס אצבעו בין ההדק ובין האצבע של חניכו.

מושיקו, תירד בזהירות. המהירות תבוא אחר-כך.

מושיקו נשם, הוציא את האויר מריאותיו, כיון ממושכות, ושושני הרגיש שהפעם הלחיצה היא נכונה ואיטית, קצובה.

זבלי הנעת הנשק, תוך כדי כריעה על יד החניך, עצם שושני את עינו השמאלית ומבלי לנוע כיון מעל קצה הלהב, אל

אבן קטנה שהיתה מונחת על הארץ. שושני כמו חניכו, לא נשם, ושמר על קו הכיוון אל האבן, הוא ראה שהלהב נשאר

כל הזמן באותו מקום ביחס לאבן.

מושיקו המשיך לחוץ והדרוך השתחרר.

שושני היה שבע-רצון, הלהב לא נותר ממקומו בזמן שהדרוך השתחרר, סימן שלא היתה "סחיבת הדק".

עוד שני נסיונות, ושושני בדק את מושיקו בדיסקית במצב שכיבה, והיה שבע רצון; גם מושיקו הרגיש בטחון.

"הייתה שושני בוא ונרביץ במטוח על רטוב. מספיק לשחק! היום אני עושה מקבץ שאברמיקו יהיה מבסוט מאבא שלו".

הם ניגשו בחזרה למטוח. במטוח ירה מקצה בשני הצאים; חציו ירה ברובים מקליבר זעיר, וחציו ברובה

השירות. שושני אני רוצה לירות עליהטול ברובה שלי. לא, ענה שושני, ראשית עליך לירות בטרטו, ואם

יהיה לך מקבץ טוב, תירד ברובה שלך.

"אבל למה?" התעקש מושיקו, הלא אני כבר התאם. ישנן כמה סיבות. ראשית כדור רובה צבאי עולה הרבה

כסף, שנית לרובה הצבאי יש רתיעה, ואם חמיל אינו יורה טוב בטרטו, שאין לו רתיעה, חבל לבזבז את זמנו הלאה, מוטב שילמד בטרטו".

מוטב שילמד בטרטו".

(סוף בעמ' 85)

סבל גם חמיל. ומושיקו זה פסיק לפתע את שטף דיבורו, וכאלו שקע במחשבות על משפחתו.

כן, בוא ונמשיך. אמר שושני. הם ניגשו לתחנה מס'

מקום ששושני בדק את ידיתו של מושיקו בדיסקית

אותו בוקר. הם ישבו שניהם על השמיכה שהיתה פרושה

על הארץ ושושני מסר את הרובה למושיקו; לפות את צואר

הקת, והנה אצבעו על ההדק. מושיקו עשה כך. עכשיו הרם את האצבע שעל ההדק

כשמושיקו עשה כך, הכניס שושני את אצבעו שלו בין ההדק ובין האצבע של חניכו.

עכשיו מושיקו, אמר שושני, עצור נשימתך ולחץ על ההדק, כמו שלחצת במטוח". מושיקו סחב באחת את ההדק

על שתי לחיצותיו, ובמעט מעך את אצבעו של שושני אשר הלץ אותה תוך כאב. לא כך, מושיקו. הנה אראה לך.

תן לי את הרובה". שושני לפת את צואר הקת ואמר למושיקו להכניס את אצבעו באותו אופן שהכניס שושני

עצמו קודם; מושיקו עשה כך.

"שים לב, אמר המדריך, ברגע שאני שם את הרובה בכתף אני לוחץ לחיצה ראשונה. כך, אתה מרגיש?" והוא

לחץ על ההדק באמצעות אצבעו של מושיקו. כן, עכשיו זה ברור, ענה מושיקו.

"שים אצבעך על ההדק..."

ואחר-כך המשיך שושני. אני לוחץ לאט-לאט את הלחיצה השניה כשהרובה כל הזמן מכונן, ואינני נושם. אתה מרגיש באצבעך?"

כן, זה ברור, זה כמו שאתה מושך קלף בזהירות, בשרועה להציץ אם יש אס".

בדיוק, ענה לו שושני, אתה מושך לאט, כאילו אינך מרגיש, וההדק זז לאט. אתה לוחץ הלאה, ופתאום — טרד!

הכדור יצא כמו מעצמו, כשהרובה היה מכונן.

עכשיו מושיקו קח אתה את הרובה, עבור למצב שכיבה,

באת מערכות

אגרות קוראים

הכוח העברי העליון וההתחלה נקוק להפחית את השלמות,
 לעיון הצעות, להקמת פרכים.
 "באת מערכות" נעשה עמנו מקום להעלות הרעיון
 והפולמוך על קול הקוראים אנשי-האגף. אצל האמת זו
 יוכל הקורא הער, החורף לבאות הכוח והאמון אישיותו,
 להגיב על אולטימטום אתה לבטי, לערער על הנחות מקובלות,
 ולהיות יזם להצעות מחשבות ואתקנות.

הערות למחקרו של י. בר על קרבות לטרון

של י. בר, משתמעות מספר מסקנות אחרות מן
 העובדות דלעיל: —

א. עם כל חולשתה של החטיבה, החזיקה כ-18
 ק"מ של הכביש מן העיר מערבה, נוסף על משימ-
 תיה בתוך העיר.

ב. העלאת חטיבת "הראל" העירה למבצע "יבו"
 סי" מקבלת הצדקה נוספת על הפירוש של חולשת
 החטיבה.

ג. לולא החזיקה חטי"ב "עציוני" במשלטי מוצא—
 ארוה—קסטל, נחלת-יצחק, קרית-ענבים, אבו-גוש,
 סריס ולמעלה ממחצית משלטי שער-הגיא — לא
 היתה מתפנה חטיבת "הראל" למשימות נידות.

לאור דלות החימוש, הציוד והאימון של "עציוני"
 לעומת "הראל", טוב שהיה כך.

4. בעמ' 36 אומר י. בר: "יש אף גירסה נוספת
 שאף אותה לא ניתן לבדוק לפי שעה..... שתצפיות
 של יחידות "עציוני" המחזיקות במשלטי בית-
 מחסיר, גילו את המערך החפור של הלגיון באותם
 הימים ומסרו על כך לשירות המודיעין של האג"ם
 במטכ"ל, ואילו עובדה זאת לא הגיעה לידיעת ה"
 חטיבה בעת תכנון המבצע.

האמת היא זו: —

א. מג"ד "בית-חורון" העמיד במיוחד לפני קרב
 "בן-נון" א' מ"פ על משלט בית-מחסיר, ציד אותו

בצד ההערכה הרבה המתבקשת למקרא המחקר
 הג"ל, בחוברת צ"ו של "מערכות", כמעט מן הגמגע
 הוא שפה ושם לא יצוצו הערות. הללו בהכרח
 שתעלינה הן מפאת "עדינות" הנושא, הן מפאת
 העובדות החסרות, הן מחמת ראייה שונה של המאור-
 רעות שנתרחשו. מבין הערותי למחקר לא אפרט
 אלא את אלו הנוגעות להתרחשויות או עובדות שבהן
 לקחתי אישית חלק, כמג"ד חי"ש 62, "בית חורון",
 חטיבת עציוני.

1. במסגרת המחקר, בפרטו את מערך כוחות
 "עציוני", התעלם לגמרי י. בר מן העובדה שמתוך
 שלושת גדודי החי"ש של "עציוני" ("מוריה", "מכ"
 מש" ו"בית-חורון", ולאחר בטולו של "מכמש" —
 שנים בלבד) — נערך גדוד אחד, החל מ-3.4.48,
 במרחב הפרוזדור.

2. גדוד "בית-חורון" תפס את מרחב הפרוזדור
 מחבואות ירושלים עד קרית-ענבים במשך כל התקופה
 פה מראשית קרב הקסטל (כונתי לקרב ההגנה שארך
 כשבועיים ימים) ועד ההפוגה השניה. בתקופה זו
 הועלה העירה שתי פעמים לתקופות קצרות (קרבות
 בית-שערים — מגדלבוים, ומבצע "קדם").

בתקופת קרבות לטרון התפשט הגדוד ותפס נוסף
 לכך לפחות את מחצית משלטי באב-אלי-ואד, כולל
 בית-מחסיר.

3. עם כי הערכתי את פיקוד "עציוני" זהה עם זו

קמ"ן חטיבה "שבע" (הוא ולא אחר) והעביר לו מלה במלה גליון וחצי פוליו של יומן התצפית הנ"ל, רובו קואורדינטות של מערך כלי הנשק של האויב. הדו"ח הנ"ל לא הועבר ע"י "עציוני" לאג"ם, ככתוב במחקר, אלא לכתובת הגכונה ביותר: מודיעין החטיבה. לצערי דו"ח זה לא בא לידי שימוש במבצע הנ"ל. התוצאות ידועות.

פ. זורע, אלון-משנה

במשקפת הטובה ביותר שנמצאה בירושלים. והורה לנהל במשך כל שעות היום תצפית מדויקת לעבר יאלו. "רכס התותחים" דיר-איוב, מזרח משלטי לטרון. כן הורה לנהל בקפידה יומן תצפית. ערב המבצע עלה המג"ד למשלט, סקר את השטח לאור הידיעות שביזמן והחליט שבידו ידיעות חיוניות ממדרגה ראשונה: מערך מדויק כמעט בתכלית של יעד חיוני שיתקף ע"י כוחותינו בו כלילה. מינהיזיביה התקשר המג"ד ישירות באלחוט עם

תשובה

להערות רבות הענין של אל"מ זורע יש לפי שעה להזכיר את הדברים הבאים:

א. למחקר שפורסם ב"מערכות" היה נושא מוגבל ומוגדר, הינו — שלוש ההתקפות שהתנהלו בתקופה שבין ה-25 במאי וה-9 ביוני נגד מתחם הלגיון בלטרון.

לא היה בכונתנו ולא ביכולתנו, במסגרת מחקר זה, להקיף את כלל ההתפתחות המבצעית בחזית ירושלים ואת פעילות החטיבות השונות, הן בעיר והן בפרוזדור, אלא באותה מידה שהשפיעה במישרין או בעקיפין על המאורעות בהם עוסק המחקר.

ב. לפיכך לא עמדנו אלא ברמזים כלליים ביותר על אחת הפרשות הטקטיות והאופרטיביות החשובות של חזית זו: ההחזקה ההגנתית של אותו קטע הכביש לירושלים אשר היה אותה עת בידנו, פרשה שמן ההכרח שיוקדש לה במסגרת רישום כלל תולדות המלחמה תיאור כולל.

לכן לא פירטנו בשום מקום את ההערכות של הכוחות שמילאו תפקיד זה ואת זהותם. על המצאותן של יחידות "עציוני", דרך אגב, נרמז בעמוד 36 ב"שורנת הבאות": "גירסה זו מספרת שתצפיות של יחידות "עציוני" המחזיקות במשלטי "בית מחסיר" גילו את המערך החפור של הלגיון... וכי".

נכון שלא הוזכר במפורש גדוד "בית-חורון" והתפקידים שהוא מילא בפרוזדור בזמנים שונים כשם שלא עמדנו על פרשת החזקת המשלטים ע"י יחידות "הראל" ואחרות בקטע המזרחי של הפרוץ דור וכן לא ציינו הפעם את תפקידי ההבטחה וההגנה שמילאו יחידות "קרית" ואחרות בקטע המערבי.

מגרעת זאת תתוקן במסגרת יתור מקיפה של תיאור המלחמה על שלביה בחזית ירושלים.

ג. אולם אין אנו יכולים להיות שותפים לדעתו של אל"מ זורע שעוברת המצאו של גדוד "בית-חורון" של חטיבת "עציוני" בקטע המזרחי של פרוזדור ירושלים יש בה כדי לשנות באופן יסודי אותן ההנחות שצוינו בגוף המחקר כגורמי השפעה על אופן המהלך של קרבות לטרון, בעיקר מבצע "בן נון" שלב א' ושלב ב'.

הנחות אלה אומרות:

1) אבל גם בעצם תקופת המצור, לאחר שכבר שוסר מצב הנשק בעיר במידה ניכרת ע"י מאמץ יוצא מן הכלל של שירות החימוש במטכ"ל ושל חיל-האוויר שהטיס את המשלוחים, אפשר לומר כי לא הופקה מכך התועלת המלאה וכן לא נוצל כליל כוח האדם הגדל תהולך אשר לרשות חטיבת "עציוני". הסיבות למצב זה של הדברים, שלא נפרטם הפעם, היו נעוצות בחלקן בטיב הפיקוד הירושלמי ובחלקן בלקויים בסדרי התיאום ע"י הפיקוד האופרטיבי הארצי.

מכל מקום, עובדות אלה, נקודות התורפה במערך ההתגוננות של העיר, ותולשתה היחסית של החטיבה הפועלת בה — הביאו אותה שעה לידי מסקנה אחת רבת השפעה על המשך המבצעים בחזית הירושלמית. חטיבת פלמ"ח "הראל" שהיתה מיועדת לפי התכנית המקורית לפעול בקטע המזרחי של פרוזדור ירושלים, נאלצה תחת זאת להשקיע את רוב כוחותיה כעתודה לבירה בשעת משברים" (עמוד 20).

2) בחזית ירושלים — על שתי גורות המשנה האופרטיביות שלה — העיר והדרך אליה — היו מוצבים, כפי שהוזכר כבר, שתי חטיבות "עציוני" ו"הראל". ההנחה היתה שהעוצבה הראשונה (אשר כללה אחוז גבוה של יחידות שונות בעלות אופי מיליציוני ואשר טרם הפכו כשירות מבחינת אימון, ארגון וחימוש, לפעולה סדירה) תמלא את המשימה האופרטיבית הדפנסיונית — קיום מערך התגוננות סביב העיר — בעוד שחטיבת הפלמ"ח "הראל" תהיה גורמינו של אותו ריכוז העלול להוצר לשם ביצוע המשימה האופרטיבית — פתיחת הדרך.

המצאות הוכיחה שהנחה זאת היתה מוטעית. מסתבר, שהעוצבה הירושלמית מסיבות אוביקטיביות וסוביקטיביות

רבים בפרוודור לירושלים מאשר ריתוקו של גדוד חיל-שדה שלם של חטיבת "עציוני".

אין שורות אלה צריכות להתפרש כדעה פסקנית וסופית אלא כתמונה, שהצטירה בפני החוקר בשלב הנוכחי של לימוד העובדות. ולא מן הנמנע הוא כלל וכלל כי התעמקות נוספת בהן תביא לשינויה של תמונה זו, ואם יבוא שינוי כזה — יצוין במועדו ובמקומו.

ה. אם יש לנו איפוא, פקוקים מסויימים האם העובדות אותן ציין אל"מ זורע לגבי הצבתו והערך-כותו של גדוד "בית-חורון" חייבות לגרום לשינוי המסקנות שעליהן מבוסס תיאור ההתפתחות במחקר הנדון, שונה הדבר לגמרי לגבי סעיף 4 של הערותיו.

השתלשלות העניינים שהזכרנו כאן, ושפירושה הוא שאמנם היתה ידועה למפקדת חטיבה "שבע" לפני ההתקפה הראשונה על לטרון, (אם גם אל"מ זורע אינו נוקב בתאריך ושעה מדוייקים, שבמקרה זה להם השיבות כבדת-משקל) המצאותו של הלגיון במערך ההגנה של לטרון, ואף פרטי מערך זה. אם כן הוא הדבר, לא זו בלבד שחייב להשתנות אופן הערכתו של מבצע "בן-נון" שלב א' אלא אף נובעות מכך מסקנות מרחיקות לכת.

אולם, ירשה נא לנו אל"מ זורע שלא לסטות ממנהגנו "ההיסטוריוני" שנהגנו לפיו תוך כדי המחקר, ומתכווננים לנהוג לפיו תוך כלל העבודה בתולדות מלחמת הקוממיות, והוא — לא לקבל כעובדה אלא דבר אשר התאמת לאחר בדיקה לפחות ע"י שניים עד שלושה מקורות שונים.

מובן מאליו שהערתו זו של אל"מ זורע תדרבן אותנו דרבון יתר לעסוק בבירור ואימות הנקודה הנזכרת ואם, וכאשר, תוליך החקירה לתוצאות סודיות, הן תפורסמנה על כל המסקנות המשתמעות מהן. בר, סגן-אלוף.

גם יחד, לא היתה מסוגלת לבלום את ההסתערויות של הלגיון ולכן היה צורך להעתיק תכופות את מרבית החטיבה הפלמ"חית ממימתה העיקרית לתוך העיר. יתר-על-כן, חטיבת "הראל" צריכה היתה לדאוג גם להבטחת הקטע המזרחי של הכביש הראשי אל הבריה, קטע שנמצע בידיונו" (עמוד 80).

3) בלתי נמנע היה איפוא, שהפיקוד האופרטיבי לחזית ירושלים, שנוצר באיחור רב לעומת הצרכים, (אם כי איחור זה ברובו היה בסיבות אוביקטיביות, כאמור) לא נתהוה אלא בהדרגתיות מרובה.

אלמלא כך, אין זה כלל מן הנמנע שמסגרת אופרטיבית, המתאמת ומכוננת באופן תכליתי ובהחלטה-תיקפה את כל העוצבות המוצבות בחזית ירושלים, עלולה היתה להשפיע באופן ניכר על מהלך הפעולות, על אף התנאים האוביקטיביים המגבילים" (עמוד 85).

ד. במה דברים אמורים? כותב שורות אלו אינו משוכנע עדיין, עד אשר יבוא לימוד נוסף של המקרה דות וחקירה יותר מדויקת ויוביחתי אחרת, שאי-אפשר היה למצוא, גם במסיבות הקיימות, פתרון יותר הולם לחלוקה, הערכות ותפעול הכוחות בחזית ירושלים; אין הוא משוכנע שהוצאת אחד מגדודי חיל-השדה האורגניים של חטיבת "עציוני" מגזרת הפעולה שלה ולעומת זאת העתקת חטיבת "הראל" מתפקידה ה-מקורי היוו פתרון מעין זה.

מותר בהחלט להניח את ההנחה שאילו, בעת שתי ההתקפות הראשונות על לטרון, היתה חטיבת "הראל" מרוכזת בפרוודור ומסוגלת לפעולה-משותפת עם חטיבה "שבע" יתכן והתוצאה של ההתקפות האלה היתה אחרת.

לא ברור לפי שעה לכותב שורות אלה האם, מבחינה אוביקטיבית, פתרון מעין זה לא היה ניתן אילו נוצלו כל הכוחות של חטיבת "עציוני" לשם משימתה העיקרית — הגנה על העיר גופא בצורה תכליתית, בתנאי שפיקוד אופרטיבי יעיל היה חולש במועד מוקדם על חזית ירושלים. פיקוד זה יתכן והיה מוצא גם דרך אחרת להבטחתם של קטעים

חובשים קרביים

חובש פלוגתי קרבי מימי מלחמת השחרור וכחובש גדודי במילואים מסוף המלחמה ועד היום רצוני להעלות כמה דברים שיש לתת עליהם את הדעת. לדאבונו הרב אצל רבים ממפקדי יחידות מיד אחרי מלחמת השחרור נשתבשה הדעה על מהותו ותפקידו של החובש הקרבי, ומתוך כך חדר שיבוש זה גם לחובשים עצמם. נדמה לי כי רבים מהלוחמים והמפקדים של מלחמת השחרור לא שכחו עדיין את

החובש הקרבי של ימי-„שלום“ אלה חושב את עצמו (והרבה מפקדים עוזרים לו בזה) שהגנו מין יצור החייב לשבת ולחכות בלי לעשות דבר עד אותו רגע גורלי ששוב ישמע את הזעקה המזעיקה אותו לפצוע. אלא אם כן יהיה הרי אז יראה וירגיש את כל אשר החסיר במשך כל אותה תקופה שהוא ישב ולא עשה את הדרוש.

נתקלתי בדברים אלה בהתיצב הגדוד שלי לאימונים. מפקד-הפלוגה בא ומכריז: „אין לי צורך בחובשים. כי בין כה וכה אין להם עדיין מה לעשות“. או שהחובש עצמו היה בא ומודיע שהיות ומחלקתו אינה יוצאת עדיין לשטח הרי הוא פטור מלהיות אתם. אני חושב שחייבת להיות שיטה ותכנית אחידה, בדומה לזו בה נהגנו כל השנים:

א. יש לתת לחובשים הפלוגתיים הכנה וחזרה כללית על החומר ודבר זה יעשה ע"י הרופא והחובש הגדודי.

ב. החובשים הפלוגתיים מכינים את החומר שעליהם להעבירו לחובשים המחלקתיים.

רצוי מאוד שחלק מתקופת האימונים השנתיים יהיו כל החובשים מרוכזים במחלקה אחת ואז יוכל

החובש הגדודי לחלק את המדריכים שברשותו בצורה הטובה ביותר. כי הרי יש מדריך שהוא בקי יותר בחומר העיוני מחברו הודות לעבודתו בחיים האזרחיים בבית-חולים או מרפאה (ואנשים כאלה אפשר בדרך כלל למצוא בכל גדוד). בעוד אחר לעומתו „יותר חזק“ בחלק המעשי.

יש להקפיד שעד כמה שניתן, ינתן החומר המעשי, בתרגילי-שדה-ומסע, וכך נתרגם לחובש את החומר ואת תפקידו לשפת המעשה. אחר גמר תקופת אימונים קצרה זאת חייב החובש לחזור ליחידתו ולעבור את כל שלבי האימון, ככל טוראי אחר במחלקה. הנסיון מוכיח ששיטה זו היא הטובה ביותר לחובש, למפקד ולמטרה. בצורה זו תופס החובש את מעמדו במחלקה ובפלוגה, ועל-ידי-כך יגיע החובש למצב האידיאלי שהוא יתגאה בתפקידו ומפקדו יתגאה בו. לכך חייבים לשאוף כל הצדדים הנוגעים בדבר, וראשית כל החובשים עצמם. ואז, באם יתורו שוב ימי קרבות, והזעקות „חובש!“ תשמענה שוב בשדה-הקרב הרי שוב תראה דמותו של החובש ממלחמת-השחרור, הרץ בודיות מפצוע לפצוע וממלא את תפקידו בגאמות.

רס"ל לזר משה

עוצבה אטומית נבחת והולכת באזור יס'תיכוני - סוף מעמ' 68

וכוח-המחץ הגרעיני שלה, מקנים לה יכולת לוחמת העולה כמה מונים על עצמתה המספרית גרידא. אף מחוץ לבעיה זו, כיצד להלחם ב„מלחמות-זוטא“ כאלה, קיימת בקרב אישי-צבא אמריקאיים בגרמניה ההכרה כי התקופה בה מוחזקים באירופה כוחות אמריקאיים גדולים מתקרבת אל קצה. מעטים הם המפקדים הצבאיים ברמה גבוהה הסבורים כי קוגרס ארה"ב אמנם יסמוך את ידיו על כך כי שש הדיביזיות החונות בגרמניה כיום תשארנה מוצבות בה למשך פרק-זמן בלתי מוגבל. אולם, עם זאת, לא-פחות-מכך ברור למפקדים צבאיים אלה כי ה"סכנה המאמת על מערב-אירופה תוסיף ודאי להיות רבה, וכי הכוחות המערב-אירופיים יוסיפו להיות חלשים-יחסית למשך תקופת השנים הקרובה.

מתכננים הנחה כי האסטרטגיה הסוביאטית אומרת לחתור וללחוץ לקראת כיבוש עולמי, באמצעות סדרת התנגשויות-מקומיות באזורים המרוחקים-מאוד זה מזה על פני כדור-הארץ.

מאז מלחמת קוריאה לא חדל צבא ארה"ב לש"קול ולהרהר בבעיה כיצד ניתן יהיה לנהל „מלחמות זוטא“ על פני כדור-הארץ מבלי שהדבר ירתק מספרי גייסות גדולים במרחבי-עולם שונים. עתה מברכים הם את פני טיפוס-המבנה המתגלם בכוח-המשימה נוסח „סאטאף“ בתור התשובה לבעיה זו. עוצבתו של מיכאליס הנה כה קטנה עד שניתן יהיה להטיסה, על כל ציודה, תוך כדי ימים — ואולי אפילו שעות — לכל אזור-שהוא שבעולם. אולם נידחתה, שהנה מעולה במידה בלתי שכיחה,

נגד מידיות. שלושת אלה, — כבכל שיטת־לחימה, — תלויים זה־בזה־אהדדי; ובעיקר תלויים הם במנהיגות משוכחת של הדרג־הפיקודי הנמוך, אשר יהיה חופשי לפעול במסגרת הנחיות מבצעיות מן הדרג־הגבוה, וינצל כל הזדמנות נוחה הבאה לידי, מבלי שהכוחות המופעלים על ידו יהוו (בתנאי ראות טובים) מטרה־כדאית, או מטרה הניתנת־לאבחנה ע"י תצפית־קרקע או תצפית־אוויר. „מצביאות מקור מית" שכזו — תעשה הרבה לשמירת הרוח ההת־קפית במצבי־אוויר בלתי־נוחים.

כל עוד ישתמשו חילות־האוויר בחומר־נפץ לא־גרעיני, אפשרית הלחימה תוך המגבלות שצוינו כאן — במידה וימצאו דרכים לניצול מגבלותיו של הכוח־האווירי, הנובעות כאמור מקשיי זיהוי מטרות ואבחנתן, מבעית דיוק־הפגיעה, ומתלותו של הכוח־האווירי במודיעין ובשדות־תעופה מאובטחים. ב־שטחים הקדמיים יש לצין בבהירות יעדי־הגנה ו־יעדי־שליטה בשטח ההפקר, בחירה נכונה של אלה; טקטיקה המבוססת על הסתננות, הלם והתחמקות — כלפי יעדי־השליטה וכלפי שטח־ההפקר; וטקטיקה של הגנה־החלטית — ע"י התקפה, מארבים והטעיה על יעדי־הגנה; — כל אלה בצירוף יאפשרו לחימה בתנאים של מצב־אווירי בלתי־נוח.

סבילות; הסתפקות־במועט; כל כדור קושט למטרה; מנהיגות דינמית ובעלת גילויי מקוריות — אלו הן רמות־האימון והמנהיגות ההכרחיות. קידום מצבורים, עתודות וסיוע־אש — יחד עם הקטנת התלות בסיוע־מנהלתי בכדי שזה לא יהיה מטרה אווירית כדאית — אלה הם תנאי ארגון ומנהלה ברי־ביצוע, במידה שתקיים בהם הגמישות, הלילה — ובצירוף אל השימוש בו גם הכנות סודיות מקדימות — משלימים זה־את־זה אהדדי, כי שני גורמים אלה גם־יחד מגדילים את המסתור, המחסה וההפתעה. ניצול נועז של דרכים ואמצעים אלה אמנם לא יביא להכרעה, ואף לא יאפשר הת־קפה־רבתי — אולם ימנע הצלחה מן האויב.

אין להקיש מהאמור כאן על השפעתו וחשיבותו הבלתי־מפוקפקים של הכוח־האווירי — אלא על הניתן־להיעשות על הקרקע אף כאשר לתקופה ידועה, בגלל סיבות אלו או אחרות, המצב־האווירי הנו בלתי־נוח.

„לוחם"

לפי משך הסיוע — מנהלתי, וסיוע־האש — המצוי באזור־המבצעי. להפתעה ינדע ערך גדול ביותר; כי הצלחת התקפה תהיה, למעשה, תלויה בכושרו של התוקף לנצל את הצלחת ההפתעה — ומכאן שיעדי־ההתקפה יהיו מוגבלים. השפעה דומה תורגש גם לגבי עריכת התקפות־הנגד בהגנה, לגבי שתי צורות־לחימה אלו מן־הצורך לעמוד עוד על כמה דברים נוספים. והרי ציונים אחדים: מרגע התחלת הלחימה — קטנה השפעתו של הפיקוד הגבוה — ועיקר האחריות נופל על הפיקוד־שבמקום, על רוחו ההתקפית של זה ועל כושרו לפתח יזמה משלו, אשר לדרג־הגבוה — הרי קידום העתודה ובסיסי־האש לפנים יקטין את כושרו של הדרג־הגבוה לסייע לנקודות־תבערה נוספות שתופענה ושתגלינה ב־אזור־אחריותו, באם לא תהיה מוכנה בידו עתודת אש־וגייסות שלא־רותקו, גורם־הזמן — גם הוא אינו נתון כולו בידינו, ועלול להשתבש ע"י פעולות אווירית־האויב.

מה ניתן לעשות למען ביצועו של התפקיד העיקרי של כוחות היבשה — כלומר, השליטה על שטח־ההפקר? כל־כמה שנראה בתורת שטח־ההפקר לא רק את השטח המשתרע בינינו לבין האויב, אלא אף את זה הכולל את עורפיו — נוכל, בתנאים שתוארו־לעיל, להשיג, אם כי לא הכרעה, הרי לפחות הטרדה מתמדת ומתישה, עד כדי שיבוש תכניות האויב, — ע"י טקטיקה־שלה־הסתננות ואספקה־של־הסתננות. חזית אורגנית של האויב קיימת רק כאשר אנחנו מודים בה פסיכולוגית. תמיד ישנה אפשרות לסגן לעורפיו אספקה, ולהטמינה במקום שאליו יגיע הכוח המסתנן ויתרכו בו — וישתמש בה לפעולות הטרדה או פעולות מהעורף, שתהיינה מתואמות עם פעולות ההתקפה של הכוח העיקרי. אכן, משך־הלחימה של כוח מסתנן הוא מוגבל, אך אפשר לנצלו, למשל, לצורך חבלה בשדות־תעופה קדמיים של האוויריה האויבת — ולסייע בכך להתפתחות הקרב־האווירי.

מתוך הנאמר־לעיל נראה לי כי ישנה כאן תשובה מעשית לשאלה: האם אפשר למנוע מן האויב, במצב־אוויר בלתי־נוח, הצלחה מקומית? התשובה תלויה באימון, אשר יכשיר את הכוחות לפעולה בתנאים אלה, בארגון, אשר יוכל לסייע בידם, וב־טקטיקה סדירה ומתורגלת של הסתננות והתקפות־

ציד טנקים והשמדתם

לראשונה את פלוגת-הסיור ולגרום לטנקים מכסימום אבידות, ובמידת-האפשר אף ל- השמיד חלק ניכר מהשרדה-המשוריינת גופה. השמדת כל מצבורי-הדלק, כולל מצבורים או- רחיים, במקומות ובישובים שעל פני נתיב התקדמותו של שריון-האויב.

• השמדה סופית של השרדה-המשוריינת, בעיקר על ידי כוחות-שריון.

הכוחות המשתתפים בקרב

סוגי הנשק הנגד-טנקי „הכבדים“ המקובלים הם, כידוע: הטנק; משחית-טנקים ותותח-סעד; תותח- חים נגד-טנקים; מטוסים.

בויכוחים הרבים שהתנהלו בצבאות העולם סביב שאלת יעילותם היחסית של סוגי-הנשק הללו, נקבע בדרך-כלל הטנק בתור הנשק הנגד-טנקי הטוב ביותר. אולם, במציאות אין כמעט מדינה שיש ביכולתה לציד את צבאה במספר טנקים כזה עד שתוכל לותר על שאר סוגי הנשק הנוכחים.

השימוש בסוגיו השונים של הנשק הנ"ט הקל, שבידי החייל הרגלי — ערכו גדל או פוחת בהתאם למידת עצמתם של כלי-נשק מסוגים אלה ומספרם. אולם, בכל הצבאות נמצא כי השימוש בנשק נ"ט קל הנו הכרחי כדי להשלים את מערך ההגנה הנגד-טנקית.

בהמשך הדברים נעמוד על יכולתו של החייל שבידו בוקה, רנ"ט או בקבוק-המולוטוב לעמוד מול השריון.

החלק-הפוחח של סקירה זו, אשר הציג את מגמות הלחימה-הנגד-טנקית ברמת-פיקוד גבוהה יחסית, והגדיר לאמיתו של דבר מושגים אופרטיביים — כל כונתו הייתה, בעצם, להבהיר את המסגרת (ביתר-דיוק — מסגרות-המציבים השונות) שבה יצטרך להתנהל „ציד-טנקים“, ואת מקומו של „ציד“ זה במסגרות המשתנות. עתה עלינו לעבור אל סוגית המעשה גופו. עם זאת, יש לזכור כי אף ברמות שהנן כאילו ה„נמוכות“ או ה„זעירות“ ביותר — מוסיפים בכל-זאת, במציאות, לפעול ולהיות ברי-תוקף ע"י קרים שצוינו כאן, כביכול לגבי מימדים גדולים ורחבים יותר. כך, העיקר החיוני של ניתוק הרגלים-

לחימה נגד טנקים

בשלב-לוחמה שונים מצויים מצבים אשר — בשל העדר עדיפות-שריון לכוחותיו, או בגלל תפי- קידים אחרים המוטלים על חיל-השריון — אינם מאפשרים את הפעלת כוחות-השריון שלו להתקפה על שריון-האויב לשם השמדתו. הלחימה הנגד-טנקית שלו במצבים כאלה תתבסס, ברוב-המקרים, על שלושה גילויי-קרב עיקריים: —

א. פשיטות על ריכוזי טנקים של האויב, ביצוע פעולות של חסימת-דרכים, מיקוש, חבלה, והצבת מארבים לשרדותיו בשטחי האויב.

תפקידי פעולות אלו הם: —

• לעכב את טנקי-האויב ולשבש את תכניות התקדמתם;

• לפגוע בכלי-רכב משוריינים של האויב ול- השמידם.

ב. ניהול קרב-הגנה מתוכנן ע"י המערך-המוגן של כוחותינו.

תפקידי הנגד-טנקיים של מערך-ההגנה הם: —

• לעצור את הטנקים, או לפחות לגרום להם אבידות מכסימליות;

• לעכב את חיל-הרגלים הנלווה לשריון, או לפחות לגרום לו אבידות כבדות;

• להוסיף ולהתקיס — כדי למנוע מעבר שיירות-אספקה אויבות אל השרדה-המשור- ינת שלו באם עלה בידי זו לפריץ דרך המערך.

ג. השמדת שדרה-משוריינת אויב לאחר (ובמקרה) שפרצה את המערך-המוגן.

תפקידי הכוחות בקרבי-השמדה כזה הם: —

• הטרדה בלתי-פוסקת של השרדה-הנעה באש מכל סוגי-הנשק האפשריים, והנשק-הקל ב- כללם — כדי לאלץ את הרגלים הנלווים אל הטנקים לתפוס מחסות, להאיט את התקדמות הטנקים ולהביאם לידי הוצאת מכסימום דלק ותחמושת, וכן למנוע את בוא שיירות-התס- פוקת;

• הצבת-מארבי רגלים, טנקים, ותותחים נגד- טנקים, ומיקוש דרכים — במגמה לחסל

המלומים מהשריון — עשויו למצוא את ביטויו אף ברמתה של כיתה הפועלת במקלע שלה וברוביה לשם השגת מטרה זו. למען יוכל המטויל-הנגד-טנקי שלה (ואולי — רימוני-דובה, צרורי-רימונים, בק-בוקי-הצתה) לעשות את מלאכתם-הם; פגיעה ישירה ברכב-השריון גופו.

אדם מול טנק

יכולתו של הרגלי שבקר-החזית לעמוד-על-עמדו ולהלחם בשריון — או לצאת לקראת השריון כדי לפשוט עליו, לארוב לו בדרכים ולהטרידו בנשק-הקל — שימשה, ועודנה משמשת נושא לביורור בצבאות השונים. בסיפורי המלחמה של העמים אפ-שר למצוא דוגמאות רבות כיצד נתפסו חיילים ל-בהלה בראותם שריון — וגם כיצד עמדו בפניו. אין כסיפורי-מלחמה אלה ללמדנו על יכולת האדם ל-עמוד מול טנק — על חולשותיו של האדם — ועל הדרכים בהן אפשר להתגבר על חולשות אלו. טוב, איפוא, שנעין בכמה מהדוגמאות כדי להסיק מהן מסקנות.

להלן — דוגמה הלקוחה מתוך מכתבו של קצין-מילואים בצה"ל:

השפעת השריון על רוחו של הלוחם

תפקידה של המחלקה-המוקטנת (22 איש) היה לפטרל את האזור. המחלקה יצאה בשעה 0700 בנשאה אתה את הנשק המחלקתי — מרגמה בת 52 מ"מ ומנ"ט. בשעה 11.15 נתקלה המחלקה בקבוצת ערבים חמושים קוצרים בשדה כשטחנו. המחלקה תפסה עמדות, ופתחה באש על הקוצרים. התפתח קרב-אש עם הקבוצה הנ"ל, ועם תגבורות שהחלו באות אליה מכיוון אחר, מספרם גדול והלך, ומפקד הפטרול (הסמל המחלקתי) התחיל שוקל אפשרות של נסיגה. אך בשעה 1300 הגיחו פתאום שני משוריניים, שקרבו במהירות בדרך-העפר לעבר המחלקה. אחד מאנשי המחלקה, כגלותו את המשוריניים, נבהל וצעק:

"טנקים מתקדמים עלינו". צעקה זו הכניסה בהלה ב-מחלקה. המשוריניים נעצרו ופתחו באש מהמקלעים ומ-התותחים (בני-שתי-הליטרות) אשר להם. יריות אלו הוסיפו לבהלה הכללית, ואנשי המחלקה החלו בנסיגה בלתי-מסודרת. תוך כדי הסתלקות, אף אבד למספר אנשים נשקם; והקשר "התפטר" ממכשיר-הקשר שהביד עליו. סמל-המחלקה לא השתלט על אנשיו ונגרר אף הוא עם הנסיגה.

דוגמאות הדומות לזו אנו מוצאים בכל הצבאות שחייליהם הבלתי-מאומנים ובלתי-מוכנים לקרב נגד טנקים עמדו לראשונה בפני שריונים. ואמנם, אמת היא, שכלפי חיל-הרגלים לא-מאומן השיגו טנקים עליונות הנובעת מהשפעתם הפסיכולוגית — השפעה

שנמצאת מחוץ לכל יחס לפעולתם החומרית. הש-פעתם של טנקים על חיל-הרגלים המחופר-כראוי היא, למעשה, מיגבלת יותר. הכנתם ואימונם-המוקדם של חיילים ללחימה נגד טנקים הנם כגדר הכרח כדי להכשירם ללחימה זו. עצם הלחימה נגד טנקים היא, וביחוד לגבי החייל הרגלי — ענין של ידיעה וקור-רוח.

לחימה בנשק-קל נגד טנקים

בקרבי-ההגנה נגד שריון, משימתו החשובה ביותר של חיל-הרגלים — בסיוע כל שאר החילות — היא לנתק טנקים תוקפים מחיל-הרגלים שלהם. משבוצע הדבר, מובטחת ברוב המקרים הצלחתה של ההגנה. בקרב כזה תפקידו של חיל-הרגלים מתבטא תחילה — בנייתוקן הטנקים מהרגלים שלהם; ואחר-כך — בהשמדת הטנקים הבודדים. דוגמה אופיינית לכך היא לחימתה של פלוגה אמריקאית נגד טנקים גר-מניים, במערכת-הארדנים בינואר 1945:

"האויב ערך התקפתו ב-5 טנקים, 25 רגלים גלויים אליהם, על אנפם הימני של המגינים. ה"בוקה" של המחלקה שבאגף הימני נפגעה. לא היתה למגינים דרך אחרת לספל רגלים-שנלו אל הטנקים אלא בנשק-הקל. בקרב, שהתנהל כשהאויב קרוב מאוד אל המגינים, הצליחו הללו להרוג 11 לפצוע עוד 6-8 מאנשי האויב. שריונו, שמצא עצמו בלא תמיכת הרגלים, הוכרח בשל כך להסוג".

הלקח הוא שיחידת-הרגלים טובה, אשר רוח-קרב מפעמת בה — חייבת תמיד לאסור קרב ברגלים המלומים את הטנקים; ואפילו אם אין בידי המגינים נשק נ"ט — יתכן להשיג בדרך זו כי הטנקים יוכרחו לסגת.

השמדת טנקים על ידי חיל-הרגלים

בכל שלבי הלחימה בטנקים — דהיינו, בפעולות פשיטה או מארב בשטחם של כוחות-האויב, בעת קרבי-ההגנה המתנהל-במתוכנן, או לאחר שטנקים אויבים פרצו את המערך המבוצר — יש ביכולת חיל-הרגלים, באמצעיו ובכלי-נשקו, הוא להשמיד טנקים. נתעלם, איפוא, כאן מתפקידיהם של הטנקים, התותחים הנגד-טנקיים התותחים הנגד-טנקיים וה-מטוסים בהשמדת שריון-אויב, ונטפל בנשק האישי והיחידתי שלרשות יחידות רגלים ברמת הפלוגה. להלן — דוגמה של קרב שניהלה פלוגה אמרי-קאית נגד יפנים במלחמת-העולם השנייה:

"שני טנקים של האויב, שתקפו עמדת פלוגה, הוצאו מכלל פעולה על ידי שלוש תוליות-בוקה", שהוצאו ב-מחפורות אשר הוכנו מבעוד-מועד. כשהגיעו הטנקים לסוח

200 יארד (כ־180 מטר) פתחו ה"בוזקות" מ־1 וּמ־2 באש, ופגעו בצריחו של הטנק הראשון — שתור-על-עקביו, ונעזב על ידי היפנים. הטנק השני פנה שמאלה, אך נפגע ברקיסה של ה"בוזקה" שבעמדה מ־3, בטוח של כ־90 מטר — וגם אותו נטשו היפנים.

הדוגמה מדברת בעד עצמה, ואינה צריכה פירוש שים. ברור הדבר, שה"בוזקות" ששוכללו-בינתיים

והרנ"טים החדשים, מהווים כוח-אש יעיל נגד טנקים — שעה שהם מוצבים בעמדות מתאימות ובאורח נכון.

סיפורי-המלחמה הרוסיים — מדגימים לא-אחת את פעולתם של חיילים שהתחפרו בשוחות-אישיות, הפוזרות על פני שדות מישוריים רחבים או בצדי-הדרכים. בכמה מפעולות אלה הושמדו מחלקות ואף פלגות טנקים של האויב על ידי חיילים החמושים בכלי-נשק נ"ט קלים בלבד.

התקרבות לעבר טנק והשמדתו

לא רק במארבי יום או לילה, ואף לא רק מעמדות שתוכננו מראש, אפשר לפגוע בטנקים ולהשמידם. אלא גם על-ידי התגנבות לקרבת ה-טנקים — עד לטווח היעיל של נשק הנ"ט שבידי צייד-הטנקים.

כדוגמה לכך משמשת פעולת חוליות המנ"ט (פיאט) של רוז פלד שבוצעה בקרב כרתיה בשלהי "עשרת הימים".

האויב תקף בעוצמה של גודד ממערב ומדרום בלחי 15 משוריינים ומחלקת טנקים קלים (4 כלים), שהפעיל החי"ר. המכשול העיקרי להתקדמות האויב היתה אשם של ה-מק"בים שלנו, אשר גרמו לכך שהרגלים פיגרו אחר הטנקים פיגור רב. שני טנקים המשיכו להתקדמותם. אחד מהם הקדים את חברו ועמד לפרוץ לתוך המערך בעוד חברו מחפה עליו. המפקד שפקד על הפלוגה בגזרה זו, החל לארגן קו הגנה שני על יד מיקום כלי נשק, מיקוש ומלכוד שנועשו תוך כדי הקרב על ידי קצין החבלה.

ברגעים קשים אלה, שינתה את פני הקרב חוליית המנ"ט של רוז פלד, שיצאה לעבר הטנק הפורץ כדי לחסלו. ב-תנועתה האיטית והמינעת לעבר הטנק ניצלה בתחילה את מחסה הוארי ואח"כ התקדמה בוחלה בחסות גדר צבר. המנ"ט הופעל מטחן 40 מטר והחטיא יריה ראשונה. מיד גורתה פצצה שניה שפגעה פגיעה ישירה בטנק. נשמעה התפוצצות והשטח כולו כוסה עשן.

השפעתה של פגיעה זו על האויב היתה, כנראה, גדולה מערכה הממשי. הטנק השני שהיה סמוך לטנק הנפגע, פנה לאחור ונסוג, כשיתר הטנקים והמשוריינים שבאגפים נעים בעקבותיו. במהרה הפכה ההתקפה למנוסה כשמכל הגודד התוקף לא נותר אלא תורו הפגום בזכות טנק בודד מעלה עשן.

פעולתו של צייד-הטנקים

לקח שנות 55—1940 מראה כי פעולתו של צייד-הטנקים נעשית בדרך-כלל לפי קוים כלליים ודומים. את עיקרם ניתן לסכם בציונים הבאים: — א. הוא מנצל אותן צרות פני-הקרקע שבהם

מתוך "תותח מול טנק"

משפרצו הרוסיים, במאי 1942, את מערכת ההגנה הגרמנית באזור חרקוב ונעו מערבה, ריכזו הגרמנים באזור הפריצה טנקים רבים וביצעו התקפות-נגד נמרצות.

ב־19 במאי, למשל, התקיפו הללו בטנקים את אחת העוצבות עשר פעמים בזו אחר זו, ולא יכלו לה. סמל קיסלב, איש צוות רובה נגד-טנקי, הצטין בקרב זה.

הפלוגה בה שירת תקפה דרך בקעה צרה, אשר משני צדיה התמשכו מדרונות חלולים מכוסי שיחים. כשנכנסו אנשי הפלוגה לבקעה גילו כ־15 טנקים גרמנים בצדה השני. מיד קודמו לעומתם, תוך ניצול קפלי הקרקע, צותות רובים נגד-טנקים. סמל קיסילוב ו-עוזרו הציבו עצמם על אחד ממורדות הבקעה, בין שיחים, כך שרק קנה רובם הנגד-טנקי הדק הזדקר החוצה. קיסילוב לא מיהר לפעול. הוא בזן תחילה את תוצאות פעילותם של הצותות האחרים. לאחר שנוכח כי הכדורים של חבריו לא חדרו את השריון של הטנקים המובילים כיון שכוננו למקום הלא-נכון ב-שריונם, החליט לכוון את הרובה הנגד-טנקי שבידו אל מקום מיכלי הדלק של אחד משני הטנקים המובילים. בפגיעה השנייה, שנעשתה מטוח קרוב ביותר, הצליח להוציא את הטנק מכלל פעולה ושניים מאנשי צוותו קפצו ממנו. אזלם בדבקו במטרה לא שם לבו אליהם כי אט כיון רובהו לעבר מקום התורפה בשריון הטנק השני. כיון שדפנו היה אלכסוני כלפיו, נאלץ לירות ארבעה כדורים עד שהוציאו מכלל פעולה.

הוצאת שני הטנקים המובילים מכלל שימוש ע"י סמל קיסילוב גרמה לנסיגת שאר הטנקים. ואפשרה לפלוגה את המשך תנועתה.

הוא מובטח ביותר מפני התקפתו של טנק, או לפחות בפני פגיעה ישירה.

ב. את הקשיים הטבעיים של הקרקע לגבי הטנק מגביר הוא על-ידי הקמת מכשולים מלאכותיים.

ג. הוא משתף פעולה עם יחידה "תקינה" של חיל-רגלים או חיל-תותחנים, אשר שומה עליה להפריע לרגלים של האויב המלויים את הטנקים להבטיחם.

לקח הקרבות

• אדם יכול לעמוד מול טנק — באם לחימתו

משולבת במערך הנגד-טנקי הכללי ובאם קיבל הכשרה מעשית ונפשית ראויה.

• צייד-הטנקים הנו חייל-רגלי מעולה, בעל

ידיעה מספיקה בחבלה ובהנדסת-שדה ועירה. צייד-
הטנקים לוחם במסגרת המערך הנ"ט הכללי של
המוצב אליו הוא משתתף.

• טנקים של האויב יש להטריד, למנוע מהם
ציוד ואספקה בכל-אשר-יהיו, ולהתנבל להם עד
השמדתם. על הלוחמים הנגד-טנקים, החל מצייד-
הטנקים ותותחן הנגד-טנקי ועד לאורח המצית את
תחנת-הדלק שלו, בהתקרב אליה שריון האויב —
להיות חדורים אמונה ובטחון בעצמם, בכלי-נשקם
ובאמצעי-פעולתם — ובעלי החלטה נפשית איתנה
להתגבר על אויבים נושאי-פורענות, ולהכחידם.

שלך

"יבחק"

" מושיקו " - סוף סעמי' 74

מושיקו ששמע את ההצעה, זנק על הדובר, תפש אותו
בחולצתו וצעק: "חללה בוא ונתערב, אני נותן אחד אדום,
ואתה שילינג, שאני עושה מקבץ אחד טוב ממך ברובה
הצבאי!". הנתקף הוריד בתוקף את ידו של מושיקו ואמר
בשקט: "נחיה ונראה". המקצה — מלבד אדם אחד שמקבצו
היה גדול מדי, והוא היה צריך לחזור על המקבץ בטריטוריה
עבר לירות ברובה השירות, מקבצו של מושיקו ברובה
השירות היה 9 ס"מ. הוא חטף את מטרתו, ורץ אל חברו
להתערבות: "הייתה יה שכנוי, הראת את גבורתך,
כמה עשית?"

חברו עמד והביט עצוב במטרתו. הוא היה בה רק ארבע
פגיעות מפוזרות, והפגיעה החמישית היתה בשולי מסגרת
המטרה, מרוחקת הרבה מהפגיעות האחרות.
הוא הוציא שילינג מכיסו והושיטו למושיקו.

קח!". אמר בכעס.

לא צריך! היום מושיקו מבוסס, והוא מותר. היום
מושיקו נהיה חיל, לא מפחד יותר מהרובה. זה הרובה
מהיום חבר של מושיקו. מושיקו רוצה מקבץ — יש מקבץ!
מושיקו רוצה בול — יש בול!"

"הייתה שושני הלילה אל, מרקו הנגב' שותים ארק!
אבל אל תשכח, תבוא...!".

המקצה היוורה גמר, ושושני צויה על מושיקו לשכב
בנקודת-יריה, שרובה טריטוריה מונח על המשען שבה.
"מושיקו" פנה אליו, קח את הרובה, ואחוז אותו במצב
יריה ללא משען". הלה עשה כך, ועכשיו אני מקרב לך את
המשען, שיתאים לגובה ידך."

שושני קירב אליו את השקית. "עכשיו זה טוב?"

"כף, כמו בבית". ענה מושיקו.

"כשתיתן פקודת אש, אל תמהר", הוסיף שושני, כון
וירה כאילו אין לך כדור ברובה."

"על הכיפק, שושני, היום אתה האבא שלי, ואם אני
יורה טוב, אתה מקבל אצלי כוס ארק כנה גדול אצל מרקו
הנגב על יד הנמל."

שושני חיך לשמע ההבטחה. ניתנה פקודת "אש".

מושיקו ירה 5 כדורים, איש לא דיבר. כשגמר נגרו אגלי
ועה ממצחו. מושיקו הצהיר: "עשיתי כמו בדיסקית, צריך
להיות טוב". בדיקת המטרה שהיתה בטוח 50 מ', הראתה
מקבץ של 8 ס"מ. מושיקו היה מאושר, חטף את המטרה
ונשק אותה. "בראו מושיקו" הוא קרא ונפגף במטרה
לעיני חבריו.

"הביטו איך הוא מתנאה", רטן אחד מאנשי המקצה.
נראה אותו ברובה הצבאי!"

להאחדת שלושת השירותים המזוינים

שירטט הוא שירות של גוף אשר אותו כינה "דביזיה סנדר" דרטיה". זו תהיה מורכבת מקבוצות רגלים ארטילריה-מהנדסים ושוריון, אשר תהיינה מסוגלות לביצוע תמרון ברמת יכולת גבוהה, אשר תדענה להתפרט התפרסות נרחבת בשביל לחימה הגנתית או סטטית — ולהתרכז, על מנת לפעול כגוף אחד, בשעת פעולה תוקפנית. הוא הצביע על כך כי אף כיום, בשעת תרגילי גייסות ותמרונים, נהוג כדבר-מובן-מאליו כי יחידות רגלים וטנקים מהוות "צמדים" — כך שכל בריגדיר מפקד על כוח-מעורב. אכן, מותר להקשות על כך את הקושיה: "מה יקרה שעה שירדש דיכוד-משורין רב עצמה באמת? תשובתו על כך היתה, אתה שבמקרה כזה אפשר יהיה לתברייחה, תחת פיקוד יחיד, את יחידות השוריון. הוא לא סבר כי יהיה זה מעשה קשה... ברם, עם כל חששותי להביע דעה — שמורות אתי הערות מספר להצעותיו של הפילדמרשל בענין לחמה משורנית, דומגי, כי באם גשים את חיליה-שוריון, ביחידותיה, ב"דיביזיות-סטנדרטיות" מעורבות — ומסקנה הגיונית מכך הרי הנה כי אף נאמנו בתוכן — ואחר כך, במקרה של צורך, נשלפו מתוך מסגרתן ונרכזו בתור גוף בפני-עצמו — הרי אפשר ויהיה בזה (אמנם, כהיפוכו-של דבר), משום אותה שגיאה עצמה שאותה מצא מונטגומרי כה נפוצה בארמיה-השמינית שעה שנטל את הפיקוד עליה, והיא שגיאה שהוא אשר ביטלה: נפוץ היה בארמיה-השמינית המנהג לפצל את עוצבותיה לשדרות בלתי-חלילות, מורכבות מכל החילות, אשר לכל אחת מהן פיקוד ואמצעי-קשר מאולתרים משלה. שמה יהיה זה מסוכן לא-פחות, לאחר שיתחלט לבטל את הדיביזיות המשורניות, לחזור ול"אלתר" אותן בשביל מקרים מיוחדים — ולקחת או לכך שהן תוכנה יכולת-פעולה בדומה לעוצבות-שוריון מלכודות-היטב ובדוקות?

בשלהי 1954 הושמעה ע"י פילדמרשל מונטגומרי, בכתלי, מכון השירותים-המזוינים המלכותי המאוחד-הבריטי, הרצאה אשר משכה תשומת לב חוגים צבאיים ומדיניים ברחבי העולם וגרמה אף לויכוחים ולמחלוקת לא-מעטים. בראשית חורף זה חזר הפילדמרשל על נוהג "הרצאות סתיו" זה — וגם עתה לא חסרו בה גורמים לחילופי-דעות מרים ולחילוקי-דעות חריפים. עיקר חוכנה מוקדש היה לנושא האירגון למלחמה ב"זמנים החדשים", וההנחה המרכזית שבה — אחדות הפיקוד. יתכן מאוד כי קטעים מהרצאה רחבת-היקף זו עוד יועלו בדפי "מערכות". לעת-עתה ניתנים כאן מספר ציונים מפרי-עטו של הסוקר הצבאי הבריטי הנודע קפ' סיריל פולס.

בהרצאתו באוקטובר 1955 בפני "מכון השירותים המאחדים המלכותיים" ציין פילדמרשל מונטגומרי פסיעה ארוכה אתה לקראת האחדות הכוחות-המזוינים אשר אותה ניתן לדעתו לצעוד בפסגת ארגונם ודוקא. סבור הוא כי אשר נעשה כבר במגמה זו במערכת הכוחות-המזוינים הבריטית על ידי הקמת מיניסטריון-ההגנה (אשר לסמכותו כפופים מזה כמה שנים שלושת המיניסטריונים של "שירותים לוחמים" — צי המל-תמה, הצבא וחיליה-אוויר), הנה בגדר מעשה זהיר ומוגבל למדי. אין מיניסטריון-ההגנה הבריטי, לדבריו, אלא יוצץ ובורר. צריך שיתקיים מיניסטריון חוקי יותר ובראשו מיניסטר, שי סמכותו רבה מזה הנתונה בידיו כיום, את מעמדו של הקצין המשמש למיניסטר זה כיועץ-מקצועי מוסמך (כיום — יורד ועדה ראשיה-מטות המשותפת לשלושת השירותים) יש להעלות, ולעשותו ראש-מטה של כלל הכוחות-המזוינים. את המיניסטרים שבראש כל אחד משלושת המיניסטריונים הנ"כ חכים של השירותים-המזוינים יהיה אוי צורך להוריד לרמת סמכות של תת-מיניסטרים "ורועיים". כן חושב הוא כי מעשה-גסימה הוא שנטשו עתה בבריטניה את העיקרון של מצביאים-עליונים משותפים לכלל-הכוחות, שבזירה זו או אחרת — עקרון אשר הוכיח את-עצמו, לא-פגם, בשנותיה האחרונות של מלחמת-העולם. הוא ציין כי בכל מקום בו מקיימים הבריטים כוחות משלושת השירותים יחד — מצוי אצלם עתה "שילוש" של מפקדים, אשר כולם שוי-מעמד הנם ביחסים שבניהם.

בהסיפו לפתח את קויה-החשבה שבהרצאתו מאתקד מאוקטובר 1954, אשר שימשה נושא לויכוחים כה רבים, אמר פילדמרשל מונטגומרי, שכוחות-האוויר הגם שהגם כיום החשוב שבשלושת השירותים-המזוינים, הרי מצויה בכל זאת נטיה רבה-מדי מצד שני השירותים האחרים לראות את כוחות-האוויר בעיקר כמספקי-עצמאות לתפקידי המיוחדים של כל אחד משנים אלה. את כוחות-האוויר יש לשחרר מכל פיצול ושיעבוד-תפקידים חלקיים ולהשלם לכליזין כביר עצמה אחד. עם זאת הורה הוא בכך כי אמנם וקוקים הצבאות לתמיכת כוחות-האוויר, ממש כשם שכוחות-האוויר עצמם וקוקים להבטחה לבסיסהם.

הפעם דיבר הוא בלשון מפורשת על חשיבות כוחות הצי — וביחוד על חשיבות הצי המלכותי לבריטניה. יתכן להעלות בדמיונו, לדבריו, מצביעניים כזה שבו המהלומות (סוף בעמ' 91)

כפנותו לצבא — נכנס פילדמרשל מונטגומרי באחת הסוגיות אף לפרטים טקטיים, הוא הביע סברה כי יומה של דיביזיה משורנית, כפי שאנו מכירים אותה, כבר הלך-תחתיה

זהו שריון

הגך חייב לבחון ולזהות לפחות שני סימני-היכר מובהקים של הטנק

מ בין החמשה, אשר מפתח להם תשמש המלה "מחצבת" לפי פירוט הסימנים דלקמן:

מ — מערכת זחלים

ח — חימוש

צ — צריח

ב — בנין-הגוף

ת — תרני אלחוט

ואח-כ לבדוק את התאמתם של הנוחרים.

הצמית-משקפת א

סימני ההיכר שליד שמור תיקום מסומן * — נראו בתצפית האחרים לא הובחנו.

* תרני אלחוט

* בנין הגוף מערכת זחלים

ועליך לבחון במבטך את רכב-השריון לפחות משתי זוויות-מבט כדי שייראו כל סימני ההיכר שלו.

הצמית-משקפת ב

במבט השני הובחנו סימני ההיכר הנוחרים — אלה שליד שמוחזקם מסומן X.

תרני אלחוט

צריח

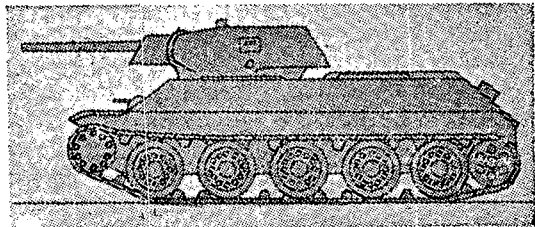
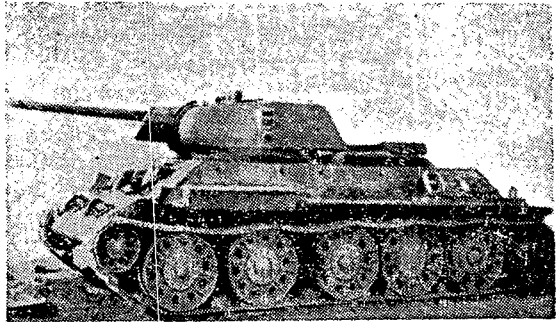
X חימוש

בנין הגוף

X מערכת זחלים

טנק ביווני סוביאטי T-34/76

— 26,3 טון	משקל
— 51—54 קמ"ש	מהירות
— 450 ק"מ	טוח-פעולה (על כבישים)
— 500 כ"ס (קירור מים)	מנוע
— 4 אנשים	צוות
— תובה: 70/75 מ"מ	שריון
— צריח: 30/45 מ"מ	
— 590 ס"מ	אורך (עם התוחח)
— 3 מ'	רוחב
— 2,45 מ'	גובה
— 450 ליטר	מלאי דלק
	מטפס בוויית של 35°
— 300 ס"מ	מעבר-תעלה
— 80 ס"מ	מעבר-מדרגה
— 110 ס"מ	מעבר במים

נתונים לזיהוי טנקים T-34/76,2 T-34/85 — :

מערכת גלגלים : —

חמישה גלגלי-מרכוב בשיטת "כריסטי" (בלי גלגל מחזיר ; גלגל המרכוב מגיע מתחתית השרשרת עד לחלקה העליון). גלגל מניע אחורי (גלגל משוגן המניע את השרשרת). שרשרת רחבה ורפויה. השרשרות מכוסות מלמעלה.

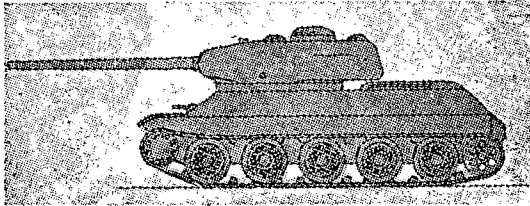
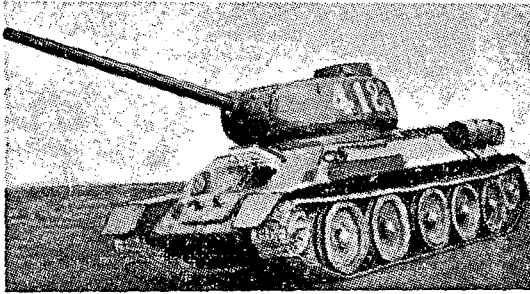
חימוש : —

תותח 76.2 מ"מ (מהירות לוע — כ-900 מ' בשניה). בולט רק מעט מחוץ לגוף הטנק. הקנה מסתים כמעט בקו אחד עם חלקו הקדמי של הגוף. שני מקלעים 7.62 מ"מ. אחד מקביל לתותח משמאלו והשני בחזית הגוף, ליד הנהג, מצד ימין*). תחמושת מובלת : 56 פגזים ; 1920 תחמישי מקלע.

ב T34/85 — תותח 85 מ"מ (מהירות לוע — כ-800 מ' בשניה). בולט מחוץ לגוף (2 מטר).

(*) בכל מקום בו מופיע צד ימין או שמאל הכונה היא למבט מאחור, בכיוון הנסיעה.

טנק ביוני סוביאמי T-34/85

משקל	— 32 טון
מהירות	— 51-54 קמ"ש
שוחי-פעולה (צל כבישים)	— 450 ק"מ
מנוע	— דיזל 500 כ"ס (קירור מים)
צות	— 5 אנשים
שריון	— תובה: 70/75 מ"מ — צריח: 30/45 מ"מ
אורך (עם התותח)	— 8.15 מ'
(התבלטות הקנה אל מעבר לגוף הטנק) — 2.05 מ'	
רוחב	— 3 מ'
גובה	— 2.52 מ'
מלאי דלק	— 450 ליטר
מספס בוויח של 25°	
מעבר-תעלה	— 250 ס"מ
מעבר-מדרגה	— 87 ס"מ
מעבר במים	— 84 ס"מ

צריח :

מרכב בחלקו הקדמי של הטנק. משטח עליון שטוח ופתח אחד בחלקו האחורי. מעוגל, ויורד בשיפועים מתונים לכל הצדדים. תופש כמעט את כל רוחב המשטח העליון של התובה. בליטה גדולה של בלם. בליטה גדולה של בלם-התותח מלפנים.

ב-T34/85 — הצריח ארוך יותר. הפתח בולט מעל למשטח העליון. בליטה קטנה יותר של בלם התותח מלפנים. מעוגל מלפנים ומן הצדדים ומודקר לאחור.

בנין הגוף :

משטח עליון שטוח, מוגבה קצת מאחורי הצריח. בעל שיפועים לפנים ואחור. בצדו השמאלי מלפנים פנס. מתחת לפנס מורכב ארגו כלים מאורך. שני צינורות-פליטה בולטים על השיפוע האחורי.

ב-T34/85 — בשני צדדיו מאחור מיכלים גליליים לדלק רזרבי. המיכלים ניתנים להסרה בשעת קרב, ואז נראים החישוקים המחזיקים את המיכלים.

מציאות הצבא הסובייטי

בעיני אנשי-צבא אמריקאים

לבצע כל פרט בעצמם, אלא עליהם לתת למש"קים את ההודמנות לפעול לעתים על אחריותם הם, מכריז גנ' "קולי" א. צייסטיאקוב במאמר ב"הכוכב-האדום".

כן דן העתון בחוסר המציאותיות שבאימונים ובתמרונים. במאמר-מערכת תחת הכותרת "נשפר את ניהול התמרונים". מתאונן "הכוכב-האדום" על שיתוף הפעולה שהיה קיים בין שני "אויבים" ב-תמרון. על מקרים אחרים מעין אלה בהם "לוקחים את החיים בקלות" מתלוננים אף מחברים מאמרים אחרים. נשמעות האשמות כי רווחים סידורי מרמה במטווח-רובים, כי חיילים שנשלים במבחני הכידון אינם נדרשים לחזור ולגשת אליהם שוב, עד שיהיו ראויים באמת לעמוד בבחינה. מיור אחד מבכה את העובדה כי הממונים עליו לא דרשו מהחיילים לק-פוץ אלא לגובה של 115 ס"מ. בעוד שהתקנות קובעות כי עליהם לקפוץ לגובה של 125 ס"מ. הכותרת שניתנה לבקורת מבהירה את כונתו: "למען רמה גבוהה יותר של אימונם הגופני של חוגרים במחנות הקיץ". גישה אחרת לאותו נושא היא זו של מחבר נוסף, המתלונן כי חיילים אחדים נתרשמו כל כך מהתחבולות החדשות השונות של "נשק וציוד המופעלים בלחיצה על כפתור", עד כי הללו החליטו שאימון גופני הוא בגדר דבר שנתשן, משום שאין צורך בשרידים בתקופה אטומית זו. מפקד יחידת טנקים מגלה כי מדריכים אחדים נהגו לאפשר ל-צוות הטנקים להשיג תוצאות יוצאות מגדר הרגיל על ידי כך שיעסקו שוב ושוב באותה בעיה מתחילתה ו"יירו מעמדות ניחות במקום שיעשו זאת בשעת תנועה". אחר מציין כי בשעת תמרון חיל רגלים "היו המכשולים קיימים רק על הנייר, למען קציני המטה; כל הפעולות תוכננו במפורט מראש באופן שתמנענה כל הפתעות".

הבעיות היורדות-לתייהן של פעולות ההסברה-וההשכלה לגייסות הסוביאטיים אינן חסרות-דמיון לאלה שבארצות-הברית. דומה כי ישנו חוסר ענין

יש והגן לומד יותר על ארץ מסוימת — או על צבא מסוים — לא ממקורותיה היא אלא מהתרשמותו של מישהו מן-הצד; ולעתים תוך קריאת אותה התרשמות, מתרשם אתה לא מעט אף מאותו מתרשם עצמו. הודמנות מעין זו ניתנה לא מומן, לגבי צבא ברית המועצות — ובמקצת אף לגבי צבא ארה"ב — לאחר שנתפרסמה באחד הגלינות של קיץ 1955 של "ירחון כוחות-הקרב של הצבא" האמריקאי סקירה נרחבת על עתונו היומי של הצבא הסוביאטי, "הכוכב-האדום". בעקבות אותה סקירה החלו עורכי "כוחות-הקרב" מעיינים ב"מנות" נוספות של חומר מן "הכוכב-האדום" — ולפתע נתגלתה להם, כדבריהם הם, אמת שבעצם אינה מפתיעה כל כך: — כי "יש להם לצבאות דברים רבים מאוד במשותף, ומהיגה כאשר תהיינה האידיאולוגיות שאותן הם משרתים"... טבעי איפוא הדבר כי שעה שהמנתח האמריקאי מונה צדדים ונקודות שונים מתוכנו של עתון הצבא הסוביאטי — שיש בהם מן "המשותף" עם צבאו הוא — ממילא מצביע הוא גם על בחינות מעניינות, ולעתים אף מאלפות גם בצבא ארה"ב גופו. אך מוטב שנמסור את רשות-הדיבור לו עצמו:

מהן הבעיות המטרידות ביותר, לפי השערתך, את כותבי המאמרים ב"הכוכב-האדום"? לא המש-כך בחקלאות, אף לא פקקי התנועה במוסקבה, ו-אפילו לא בעית העברנים הצעירים. אם כי איננו מודים בכך אלא מתוך איר-צון — העובדה היא שלמדנו לדעת כי משתתפי "הכוכב-האדום" מוטר-דים על ידי אחדות מאותן הבעיות עצמן המטרידות את משתתפי "כוחות-הקרב של הצבא" שלנו. למשל, משתתפי "הכוכב-האדום" רואים בדאגה את הדברים הבאים: —

הנטיה הגוברת-והולכת לקראת הוצאת הסמכות מידי קצינים-זוטרים ומש"קים. מופיעות בעתון ת-לונות על השגחה מופרות על קצינים זוטרים, ועל כך שאין מתירים למש"קים לשבת, או להעניש, טוראים שאינם נשמעים להם. אל להם לקצינים

כי הופתע בגלותו כי יש חיילים שאינם קוראים בעתוניהם דבר מלבד הכתובות שמתחת לתמונות ותוצאות משחקי הכדורגל.

ולסיום — הערה על מגורי-הצבא. מאת קולי א. גיאדרוסגוב. גישתו שונה מכל דבר ששמענוהו בצבא ארה"ב — ועל כך אנו אסירי-טובה למול. תלונתו מכוונת אל אנשי האפסנאות, אשר, לטענתו, "דואגים רק לאותם דברים במחנה העשויים לעשות רושם על מבקרים רמי-דרגה. והם בונים רק גדרות גאות או בתים יפים בשבילם עצמם. בעוד שדיוור-הקצינים צורתו איומה ממש".

הרי שסדנא דארעא חד הוא — אם כי בגיוונים ושינויים ילידי-מקום ובני-תקופה.

בפעולות אלו מצדם של מפקדים גבוהים; הרצאות משעממות, הכנה בלתי מספקת, וחוסר ענין אמיתי מצד החיילים. קולונל אחד, הכותב על נושא זה, אומר כי יהיה צורך להודות שבמקרים רבים מאו"ג נים חיילים להרצאות פוליטיות אך ורק מתוך נימוס (!) וכי דומה שקציני ההסברה-הפוליטית מתעניינים פחות במתן הסברה לגייסות מאשר בכך שיוכלו לדוח לממונים עליהם כי קיימו מספר גדול של "התכנסויות". "הכוכב-האדום" מדבר לעתים בגילוי-לב ניכר, ובמאמר אחד הוא קובע כי ביחידה מסוימת לא נערכה אף הרצאה אחת ויחידה במשך תקופה של שלושה שבועות. אף כי הקצין שהיה ממונה על כך דיווח במלים נלהבות על מאמצי ההסברה שלו במשך אותה תקופה. קצין אחד מספר

להאחדת שלושת השירותים המזויינים - סוף סעם 86

תמש למילוי התפקידים של "שדות-תעופה שטים" אלה, בדבר-מה קטן יותר מאשר נושאות-המטוסים הנוכחיות, שמחירן רב וכבד ביותר.

כן ציין הוא את האפשרות כי התפתחותם של קליעים מונחים תאלצנו לעצב עיצוב-מחדש את ארגוננו הנוכחי באשר לכוחות-אוויר טקטיים. הללו כפותרים עתה, אף באזור-הקדומי, למסלולי-המראה עשויי בטון, אשר נקל להבחין בהם — והרי כיום שתלי מלים אלה, "אזור-קדומי" — פירושן שונה עד-מאוד אפילו מזה שניתן להן בימות מלחמה-ע השניה. מסלולים אלה — יש להחליפם ברצועות-המראה קטנות בשדות. כן יהיה ודאי אפשרי, עקב ההתפתחות הנ"ל של הקליע-המונחה לסוגיו, לשחרר את כוחות-האוויר הטקטיים ממלאכת ההגנה-האווירית — ולהפנותם למשימה של התערבות במעשיהם ופועלם של כוחות-יבשה אויבים, ושרי ברש תנועותיהם.

הכבוד הראשונות מן האוויר תשבשנה כלי-כך את ארגונה של ארץ-בריטניה עד שהצי השרוייבים ישרא, לפחות לזמן-מה, כוח-המחץ הרציני היחיד שלה. אח"כ אמנם יבקשו המתקיפים גם אחר הצי, במרחבי-הים, ימצאוהו ויתקפוהו — אולם אפשר ותפקידו בשלכ-המוקדם יהיה חיוני, וזאת פרט לתפקידו שלאורך-זמן, בקיום עורקי-תחבורה פתוחים בים. יש בהערותיו אלה משום נסיגה ניכרת מן ההערכות והנבואות שהושמעו בהרצאת פילד-מרשל מונטגומרי ב-1954.

כן ציין הפילד-מרשל — ואף בכך נשמע גוון-דיבור חדש — כי צייהים עודם זקוקים למטוסים משלהם. ובשבילם עורגה הכרחית "צורה ידועה של שה-תעופה שט". הרי שמעשה מורה הוא בהכרח המשך-קיומן של נושאות-המטוסים ים. אולם הוא סיפר כי ההתקדמות אשר חלה בדרך לקראת היכולת להמראה ונחיתה אנכיות תאפשר ודאי בעתיד להש

מן העבר הלא־רחוק

הטנק

ל

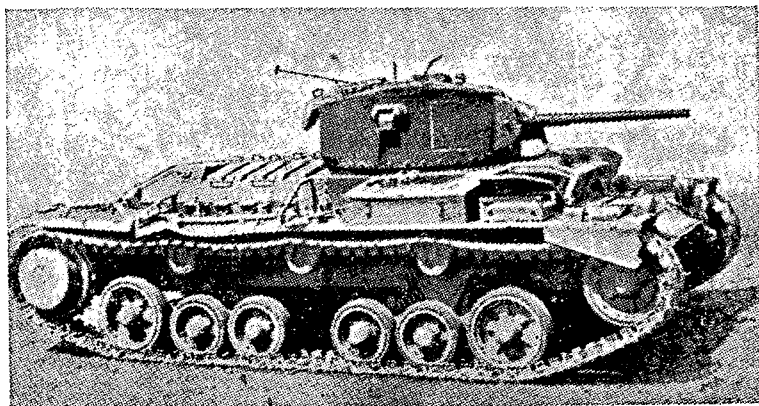
נ

ט

י

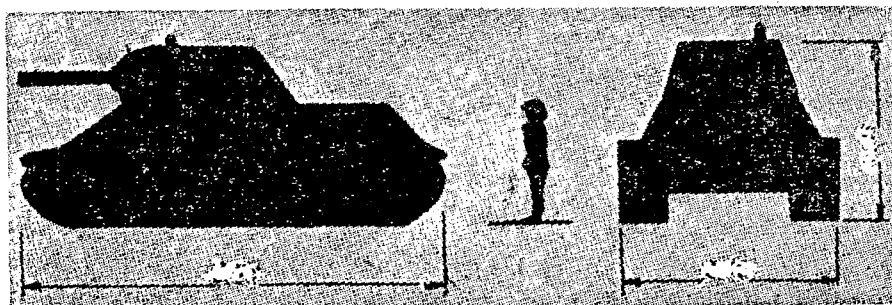
ז

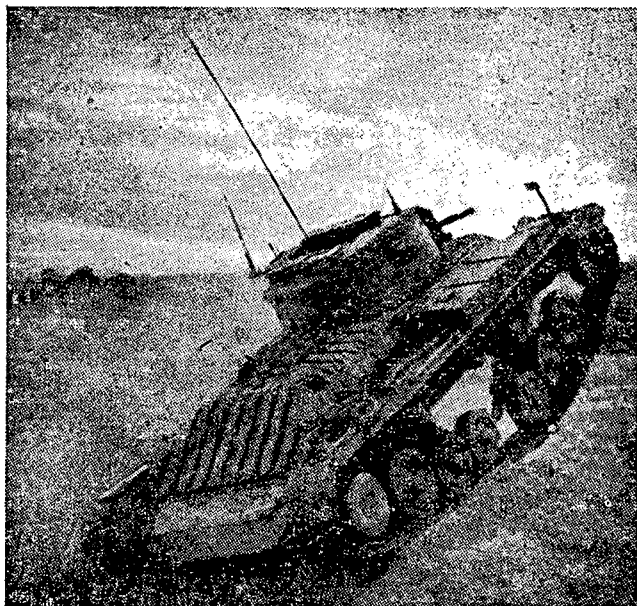
הבריטי

טוב יחסית. חימושו בשורת דגמיו הראשונים היה תותח "דו־ליטראון", בעל קוטר 40 מ"מ. אולם, משנתגלתה באופן בולט חולשתו של כלי זה, (שהיה, למשל, דומה בערך לתותח טנקי "ראגור" הצרפתיים שפעלו ב־1948 בצבא הסורי) הונהג בו תותח בן 57 מ"מ (תחילה, לפי ידיעות אחדות, 47 מ"מ) ולבסוף גם תותח בן 75 מ"מ (בדומה לתותח דגמיו המוקדמים של הטנק "שרמן"). משהופיעו ב־44–1943 טיפוסים כבדים יותר של טנקים גרמניים — וכן אצל הבריטים עצמם (תחילה "מטילדה" ואח"כ "צ'רצ'יל", וכן טנקי "שרמן" רבים מתוצרת ארה"ב) — החלו מוציאים את ה"ואלנטינים" משימוש. מראשית 1942 נשלחו מאות רבות של טנקים אלה לרוסיה, אולם בשל חילשת חימושם או לא נתחבבו על הרוסים. בכ"ז נראו בחזית הרוסית גם ב־1944, כש־ בחלקם הם משמשים טנקי־הבטחה לכלי־שריון סוב־יאטיים כבדים בשעת התקפה (לסיכול מארבים נגד־טנקים, "צייד־טנקים", חיל־רגלים מחופר ומתגונן).

בשנותיה הראשונות של מלחמת העולם השנייה נתפרסם למדי שמו של הטנק "ואלנטיין", וביחוד — במעשי־המלחמה הראשונים שבמדבר־המערבי של מצרים ובשטחי לוב (הגם שפעל כבר לפני־כן, ב־קרבותיו של חיל־המשלוח הבריטי בצפון־צרפת וב־בלגיה, במאי 1940). לפי כינויו ותפקידו המקורי היה זה טנק־רגלים, לליווי יחידות־רגלים תוקפות, בראש וראשונה בתוך "בריגדות־הטנקים של האר־מיה" המיוחדות, אך מיצוטם ופיגורם היחסי בהתפתחות לעומת יריביהם הגרמניים של הטנקים הבריטיים באותה תקופה, הביאו לידי שימוש בו גם בעוצבות שתפקידהן היו אלה של דיביזיות־שריון, דהינו, של שריון אופרטיבי, ופחות־אוי יותר עצמאי. במציאות, תכונותיו של "ואלנטיין" לא היו הולמות ביותר סוג־תפקידים זה, בראש וראשונה מחמת אטיותו היחסית. משפט של יודע־דבר גרמני על טנק זה אומר: "כלי רכב אטי, אבל בעל שריון

תכונות הטנק ולנטיין:

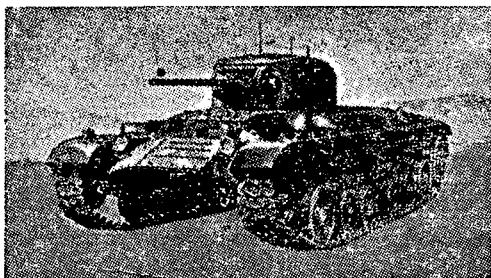
צות — 3 (באחרים מן הדגמים — 4) אנשים.
 משקל — 16 טון.
 מהירות — 25 קמ"ש
 שריון — מלפנים 50 מ"מ, מלמעלה 20 מ"מ.
 בצריח 65—60 מ"מ.
 חימוש — תותח בן 40 מ"מ (57 מ"מ או 75 מ"מ בדגמים המאוחרים ביותר) וכן מקלע־באָזה־טנקי.
 (התחמושת הנישאת בטנק: פגזים לתותח בן 40 מ"מ; — 60 תח־מישי מקלע — 3150).
 הספק פעולה — 150 ק"מ
 מנוע — 131 כ"ס.
 מידות:
 אורך הטנק — 5.42 מ'
 רוחב הטנק — 2.63 מ'
 גובה הטנק — 2.27 מ'
 נובה תחתית גוף הטנק מעל לקרקע — 42 ס"מ
 42 ס"מ

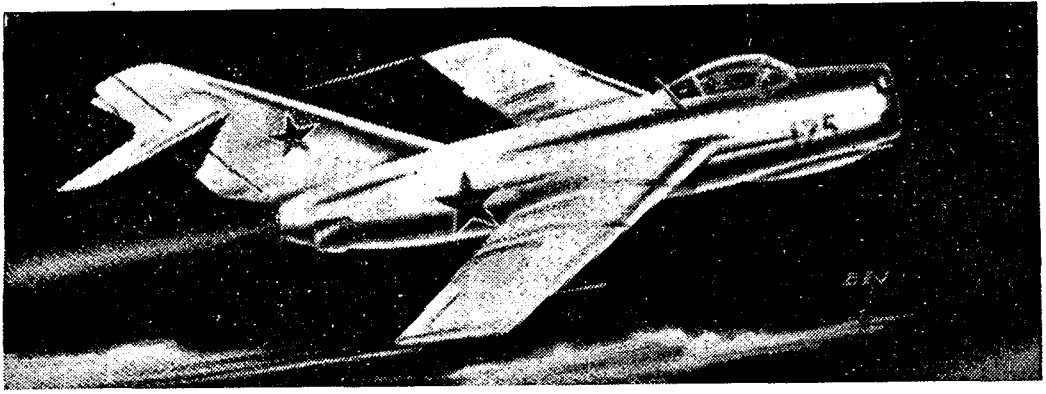
משורינת בעלת היסע־עצמי. החל מ־1942 הוצבו על שלדות אלה, בתאי־שריון קבועים, "תותחי־הובי" צר" בני 87.6 מ"מ ("בני 25 ליטראות"), ושימשו ברגימנטים־הארטילריים של דיביזיות־שריון בכינוי "בישופ". החל מ־1944 הוצבו (בתאי־שריון בעלי צורה מעוגלת ו"פליסטית" יותר) תותחים נגד־טנקים בקוטר 76.2 (בכינוי "אַרְצ'ר" — "הקשת"), ששימשו ברגימנטים של ארטילריה — ואח"כ ב־גיסות־שריון, שימוש שהתאימו בשבילו חימוש וצורת שריונם של כליים אלה.

תכונות לכושר־מעבר

כושר חצית תעלות — 2,5 מ'
 עובר, תוך סיפוס, מכשולים בגובה — 60 ס"מ
 מטפס ועולה — בזווית עד 30°
 חוצה נחלים — בעומק עד 70 ס"מ.

בתקופה מאוחרת של מלחמת־העולם השנייה, נוצלו שלדות טנק "ואלנטיין" ליחידות ארטילריה־

הקרב «סאָבֶר»-86 האַמריקני היוּ לטובת «מיג»-15 מהירות הנסיקה הרבה שלו וכן קוטרם הגדול של תותחיו ושל פגזיהם. לעומת זאת, כנראה שקצב-אשם של כלי-היריה של המטוס האמריקאי וסידורי המכנן שלהם סייעו לא-מעט למטוס זה. במידה ש-ניתן לעמוד על מבחן מלחמת-האוויר בקוריאה לפי מקורות אמריקאים, ו«מערביים» אחרים, היה חש-בון הפגיעות ההדדי יותר לטובת ה«סאָבֶר» מאשר לטובת המיג. בשנים האחרונות התחיל «מיג»-15 לקנות את מקומו בכוחות-האוויר הסוביאטיים ה-עיקריים למטוסי-קרב החדשים ממנו (כגון «מיג»-17). לעומת זה הוא התחיל להופיע בחילות-האוויר של המדינות השייכות לגוש ה«מזרחי», שבהנהגת ברית-המועצות.

כמו רוב מטוסי הקרב, גם «מיג»-15 הנו מטוס חד-מושבי.

תכונות אופייניות:

מוטת כנפים — 10.06 מטר

אורך — 11.07 מטר

גובה — 3.40 מטר

מנועים — מנוע סילון W K-2

עצמת המנוע — 2705 ק"ג, כוח-משיכה סטטי.

מהירות מכסימלית — 1099 ק"מ לשעה,

בגובה של כ-9100 מ.

מהירות שיוט — 848 ק"מ לשעה

שעור נסיקה — 3170 מ/דקה

— 6 דקות ל-12,200 מ

טוח — 1030 ק"מ

סייג רום — 15.500

חימוש — 2 תותחים-אבטומטיים בני 23 מ"מ

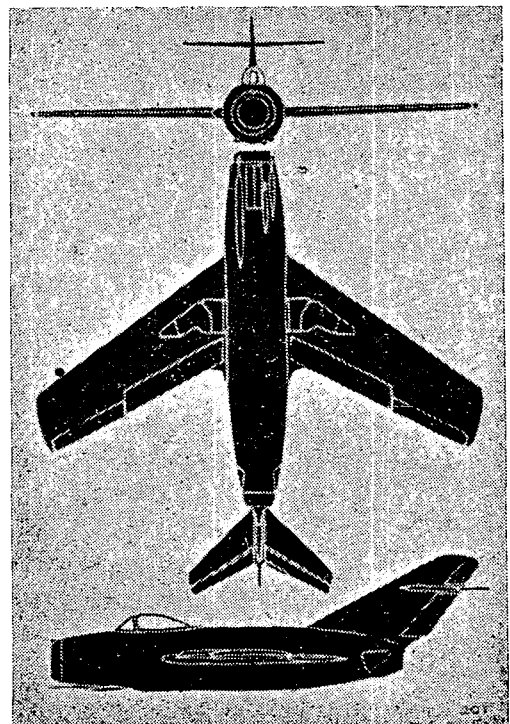
1 תותח בן 37 מ"מ

נושא עצות או רקטות במשקל 550 ק"ג.

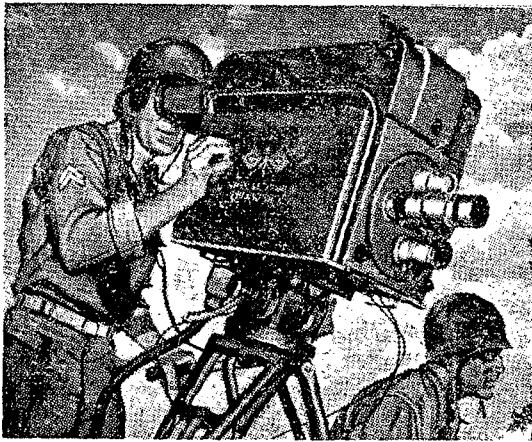
מטוס היריטה «מיג»-15 הפך בראשית שנות החמישים לטיפוס המובהק של מטוסי-הקרב הסילוני הסוביאטי, ונדע בתור כזה לא רק בחוגי האוויריה

מִיג - 15

כי אם גם לקהל הרחב בשנות המלחמה בקוריאה. בה הופיע, החל מ-1952, במספרים ניכרים בצד כוחות סין וצפון-קוריאה. בהתמודדות עם מטוס

חידושי נשק ומכניקה

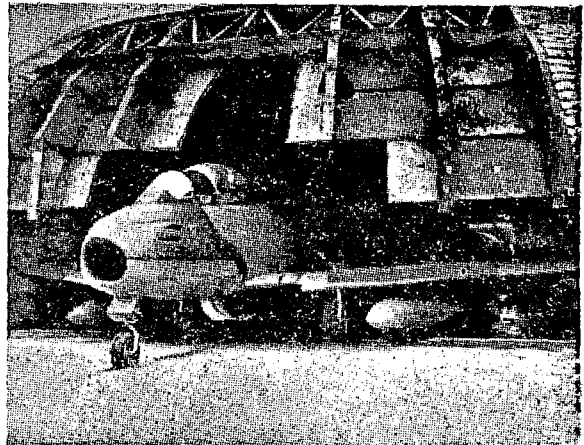

שימוש טקטי כמלביזיה

הדעה הרווחת בצבא ארה"ב היא, כי לאחר שהטלביזיה כבר הוכיחה את אפשרויותיה בתור אמצעי אימון — יש לטפחה בכיוון לשימוש טקטי בה. האפשרויות הן: סיור קרקע ואויר; תצפית והשגחה; פיקוח על מבצעים טקטיים; בקרת אש; העברת נתונים; מתן תדריך למפקדים טקטיים ומטותיהם; הכוונה לכלי-זינ-אויריים ללא-טייס; והסתכלות באופן פעלם של כלי-נשק מצדנו אנו, ותוצאותיו. סבורים כי צורות הציוד שבהם משתמש כיום "מדור-הטלביזיה הניידת" של חיל-הקשר שבצבא ארה"ב (אשר הוא הממונה שם על הטלביזיה כשם שממונה הוא על הצילום) אינם ראויים עדיין לשימוש טקטי-ממש, אולם רמזים הם לאותם דגמים שיפותחו — ויוצבו במטוסים וכלי רכב טקטיים לתפעול בשדה-קרב.

אחד הפתרונות לבעית המחפה למטוסים — מחסה-משורין.

גידול כוח-המחצם של הקליעים ל- סוגיהם, המכוונים לפגיעה בשדות- התעופה ובריכוזי מטוסי היריב, מציב בפני חילות האויר בדהיפות וחומרה יתרות את בעית מצאת המחפה למטוסים החונים על הקר- קע. אשרי חילות האויר אשר להם מחסי-ענק תת-קרקעיים, במחצבות עזובות וזכו"ב (כגון בשבדיה) או מקלטים הגיפרים בצלעי הרים ש- ריכוזי מטוסים נמצאים בקרבתם. אחד הפתרונות האחרים — בו נקטו כוחות-האויר הטקטיים של

אווירית "נאט"ו" החונים בגרמניה הוא — המוסך-המחפה למטוסים, הנראה בתמונה זו. שלדו וגופו לוחות פלדה. אכן, אין די בלוחות אלה (המספיקים אולי להבטחה בפני קליעי נשק קל ורסיסים קטנים) כדי להבטיח במידה-ראויה את מטוסי-הסילון יקר-הערך, המחפש לו מקלט כאן. על כן — תוספת-מחפה, באמצעות נדבכי שקי החול המשובצים לתוך תאי-שלך-המחסה מבחוץ — פרט, כמובן, לחלקת השער. ניתן לשער כי אין צורת הבטחה זו מן הזולות דוקא — אולם אין ספק כי היא באה לספק צורך חיוני של הבטחה רצינית למטוס, לפחות כלי-זמן שלא נפגע המחסה פגיעה-ישירה ע"י קליע או פצצה בעלי משקל.

לצבא הגנה לישראל
שא את ברכתנו
עלה והצלח!

„גביש“ בע"מ
ראשון-לציון

„מחסני ברזל“ בע"מ

«הקדם» בע"מ
בית מסחר לחמרי בנין, חיפה

א. סקר בע"מ
בי"ם לחמרי ברזל

„אגד“ (א.ש.ד.)

שרות התחבורה הגדול בארץ

מחבר 990 נקודות ישוב, כפרים, מעברות וערים.
במשך השנה שעברה עברו מכונותיה 60 מיליון ק"מ
בהסיעת 130 מיליון נוסעים

המכוניות החדישות שהוכנסו לשרות שיפרו במידה רבה את התחבורה בארץ.
עם חברי האגודה נמנים נהגים מנוסים בעלי ותק וחייילים משוחררי מלחמת
העצמאות. „אגד“ מהווה מקור קיום לאלפי משפחות.

שרות חבילות עומד לשרות הציבור להעברה לכל חלקי הארץ מבית השולח לבית המקבל.

שרות מיוחד מנמל חיפה ולנמל

מחלקה לנסיעות מיוחדות וטיולים
סעו ב„אגד“ (א.ש.ד.) ישיר
במהירות ובנוחיות בכל שעה הנוחה לכם

„אגד“ מוביל בכל הדרכים

כל הדרכים מובילות ל „אגד“

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„הימה“ מספנות ישראליות בע"מ

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„חמת" בע"מ

מפעלי מתכת. אזור

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

מפעלי „עשת-למיד" בע"מ

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„חוטבר" בע"מ ביח"ר למסמרים

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„שכון - עובדים“

בע"מ

עלה והצלח!

בנק הפועלים בע"מ

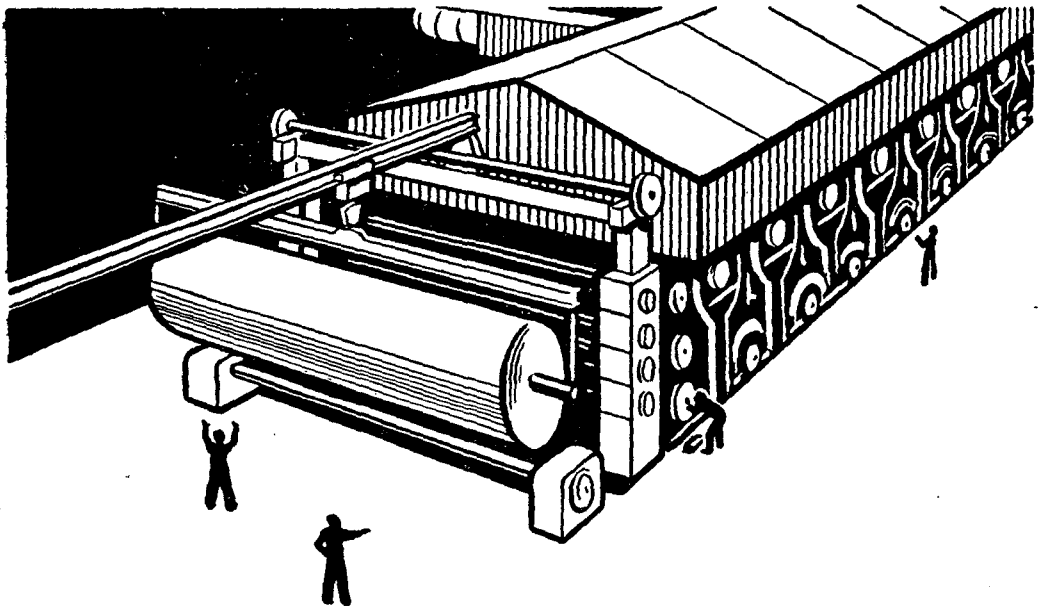
נוסד 1921

סה"כ אקטיבה 90 מיליון ל"י

כל עסקי בנק בתנאים נוחים : שרותי חסכון
ונאמנות. קניית ומכירת שיקים ומטבע זר.

שרות מיוחד למכירת שיקים לנוסעים (Travellers-cheques)

19 סניפי הבנק ו-50 המשרדים
של קופות המלוה והחסכון
של העובדים לשרותך

ניר הדפסה

ניר אופסט

ניר כתיבה

ניר הכפלה

ניר עתון

ניר לשקים

ניר אריזה

מפעלי ניר

אמריקאיים-ישראלים בע"מ

צ-25

לכבוד

מ/46500

קפולן מרדכי

רח" הירקון 236

תל-אביב

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

בית „סולל-בונה“

עלה והצלח!